quippe iudiciū filiorū israel in pectore suo coram conspectu domini gestare ē subiectorū causas ꝓ sola interni iudicis intentione discutere. Quidā aūt dixerūt q̄ rōnali nullū respōdet hodie ornamentū qm̄ nō habem⁹ copiā lapidū preciosorum sed ad instar illius defert pontifex in cōsecratione sua textū euangelij ante pect⁹ coram toto ppło ibi.n.scriptū erat doctrina ⁊ vitas ⁊ ēpus debet habere in corde vitatē euāgelij ⁊ i ore doctrinā quātū ad manifestationē.⁊ hec pōt esse eā quam in quibusdā ecclesijs pōt codicis euāgelij ex auro ⁊ argento ⁊ lapidib⁹ preciosis ornant. Est etiam ⁊ alia rō quia in illo rutilat aurū sapiētie. argentū eloquētie ⁊ miraculorū lapides pēiosi. xxxix. di. §. hinc etiā. Hee sūt sponse murenule aurree argento vmiculate. ¶ Septimū ⁊ supremum capitis ornamentū erat cidaris vel thiara. quam vltimo pontifex assumebat significās humilitatē de qua dñs ait: Oīs qui se exaltat humiliabit̄. ⁊ qui se humiliat exaltabit̄. Hāc aūt gestabat in capite significās q̄ pontifex dz gerere humilitatem in mente exēplo capitis nri dicentis. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Per caput enim mēs intelligit̄: fm illud Unge caput tuum ⁊ faciē tuā laua. ¶ Kursus thiara in minorib⁹ sacerdotib⁹ significat cōtinētiā quinq̄ sensuū i maioribus vo contēplationē. debent.n.ē cōtēplatiue. De cidari pēdebat a fronte lamina aurea significās sapientiā uel figurabat signū crucis qō fit in officio cōfirmatiōis in qua scriptū erat nomen domini tetagramaton. i. quatuor litterarum que sunt he ioth etb ⁊ van. i. principiū vite passionis iste ꝓut dictū est in prohemio secūde ptis: ac si aptius diceret̄. Ille cui⁹ pontifex iste gerit psonā. s. xp̄s est principiū. i. auctor vite passiōis i. vite restaurare p passionē: quia morte nostram moriendo destruxit ⁊ vitā nostrā resurgēdo reparauit. Erāt autē hec indumēta pro maiori pte contexta ope polimito. i. vario ꝓpt̄ varietatem vtutis de qua dicit psalmigraphus Astitit regina a dextris tuis in ve. deau. cir. va. ⁊ ex quatuor preciosis coloribus. s. purpura. cocco. bisso ⁊ iacincto. Per purpurā regie dignitatis significat pontificalis potestas: que via regia debet incedē ne declinet ad dextrā vel deuiet ad sinistrā: ne liget dignos aut soluat indignos: Per purpuram quoq̄ aqua significat̄ quia in conchis marinis habitāt vermes qui eā egerūt. Per coccū color ignei significatur pontificalis doctrina que sicut ignis lucere debet ⁊ vrire ꝓpter qō ⁊ bistinctus fuisse narrat̄. lucere quidē debet p ꝓmissionem ut oīs qui reliquerit domū patrē ⁊ matrē ⁊c. cēcuplum accipiet ⁊ vitam eternam possidebit. vrere debet p cōminationē ut oīs arbor que nō fecerit fructū bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Pinc ē q̄ sūmus pontifex cappa rubea exterius semp apparet indutus cum interi⁹ sit indutus cādida veste quia etiā interius candere debet p innocētiam ⁊ charitatē: ⁊ exterius rubere p cōpassiōem ut vīz ostēdat se semp patū ponere aīam ꝓ ouibus suis qz psonā gerit illius qui ꝓ ouibus vniuersis rubrū fecit indumētū suū. Ex ꝛcessiōe vo Constantini impatoris. xcvi. di. cōstantin⁹. ferre pōt clamidē purpurcā atq̄ tunicā coccineam ⁊ oīa impialia indumenta. s. sceptra. signa. ⁊ ornamenta. Crux quocūq̄ ierit eū pcedit ad significandū magis ei q̄ cuiq̄ alteri ꝛuenire. iux̄ illud apl̄i Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce dñi ⁊c̄ ut se crucifixū imitare debere cognoscat. Kurs⁹ cocc⁹ bistinct⁹ in veste pontificali ē charitas q̄ q̄ si bis tingit̄ dū dilectiōe dei ⁊ ꝓxīmi colorat̄. Per bissum vo candoris eximy significat̄ pclaritas fame q̄ dz ē retorta ut pontifex bonū habeat testimoniū. fm apl̄m. ⁊ ab his q̄ sunt int⁹ ⁊ ab his q̄ sūt foris. Per iacin ctū qui ē coloris aerei: significat̄ serenitas cōsciētie quā intra se pontifex dz habere: fm qō dicit apl̄us: Gloria nostra hec ē testimoniū cōsciētie nr̄e.

Liber quartus de missa ⁊ singulis q̄ in missa agunt̄.

Inter cūcta ecclesie sacramenta illud cōstat ē pcipuum qō in misse officio supra mensam sacratissimi celebrat̄ altaris: illud ecclesie repreſentās cōuiuiū in quo filio reuertenti pat̄ occidit vitulū saginatū panē vite ⁊ vinū qō miscuit sapia ꝓponēs. Hoc aūt officium ipe xp̄s instituit cū nouū condidit testamētū disponēs heredibus suis regnū sicut pater suus sibi disposuit ut super mēsam ei⁹ edant ⁊ bibāt i regno quod ecclesia consecrauit. Cenantib⁹. n. illis accepit ihs̄ panē ⁊ gratias agens bn̄dixit ac fregit deditq̄ discipulis suis dicens: Accipite ⁊ comedite hoc ē cor: me. qō pro vo. tra. hoc fa. in meā cōme. Hac igit̄ institutiōe formati ceperūt apl̄i sacrosc̄m frequētare mysteriū propter cām quā christus expresserat ⁊ formā seruātes i ybis ⁊ materiā tenētes in reb⁹: sicut apl̄s corintheis ꝓtestat̄ dicēs: Ego accepi a dño quod ⁊ tradidi vobis qm̄ do. ihs̄ in qua no. tra. acce. panem ⁊c̄. Quia igit̄ misse officium ceteris diuinis officijs digni⁹ ⁊ solēni⁹ ē: iō de illo priusq̄ de alijs officijs est in hac quarta pte dicendū: in q̄ aliquibus additis ⁊ detractis speculū Innocentij pape. iij. ꝓsequamur. Sane ut premissū est missam istituit dñs ihesus sacerdos secundū ordinem melchisedech quādo panem ⁊ vinū in corp⁹ ⁊ sanguinem suū transmutauit dicēs: Hoc ē corp⁹ meum hic est sanguis me⁹ subiungās: Hoc facite i mea cōmemorationem. Apl̄i aūt hanc missam admiserunt dicētes: In missa nō solū verba premissa verū etiam dominicā orationē supaddētes. Un̄

beatus petr⁹ sic missas prim⁹ dicit celebrasse in partib⁹ orientalib⁹ vbi post dñi passionē quatuor annis cathedrā tenuit sacerdotalem. Deinde vero accepit cathedram anthiocie vbi tres orationes ad missam adiecit. In primordio ergo nascentis ecclesie missa aliter dicebatur q̄ mō sicut in. vi. pte sub li. de parasceue dicet sequēti vero tpe epla tm̄ ⁊ euāgelio recitatis missa celebrat. subsequēter celestin⁹ papa instituit introitus ad missam cantari ꝓut sub introitu dicatur. Cetera diuersis tēporib⁹ ab alys papis ⁊ a galasio celestino ⁊ Gre. ⁊ alys diuersis tēporib⁹ legunt adiecta ꝓut xpiane religionis cultu crescente visa sunt decentius cōuenire de hoc dicitur in prohemio sexte partis. In canone de cōse. di. i. iacobus legitur q̄ Jacob⁹ frater domini ep̄s hierosolimitanus ⁊ Basili⁹ ep̄s cesariensis addiderunt nobis in scripturis ordinem celebrandi missas. Jtē iste iacobus alphet dicit primus inter apostolos missam celebrasse. nam propter excellentiā sanctitatis eius apostoli hunc sibi fecerūt honorem vt post domini ascensionē prim⁹ inter eos missam hierosolimis celebraret etiā priusq̄ esset in ep̄m vel forte ī dicit primus celebrasse. qr primus ī pontificalib⁹ eas dixisse phibet ⁊ sic petrus post modū prim⁹ missas in antiochia celebrauit. Et martin⁹ in alexandria. quidā aūt perfidi heretici rep̄hendūt nos. qr euangelia p particulas lacerata in missa legim⁹. ⁊ qr primitue misse vs vlt dñicam orationē aliqd superaddim⁹. scriptum enī est. Si quis apposuerit ad hec apponet super illū deus plagas scriptas ī libro isto. ⁊ qr super nouū testamētū ⁊ p̄cepta apl'orū alias institutōes ⁊ nouā doctrinā istituim⁹ ⁊ seruam⁹ cōtra illud qd xp̄s ait. bene irritū fecistis mādatū dei vt vestrā traditōes seruetis ⁊ alibi. ois plātatio q̄ nō plātauit pater me⁹ celestis eradicabit ⁊ apl'us. doctrinis varys ⁊ pegrinis nolite abduci. xv. di. de his. Jtē fūdamētū aliud nemo pōt ponere p̄ter id qd positus est qd est xp̄s. Dicūt etiā q̄ ecclesia xp̄i nec missas nec matutinas cātauit. nec xp̄s nec apl'i eā istituerūt nec ī tpe apl'orū cātata fuit nec nomē misse tūc ī mūdo audiebat. Nec scriptū inueniebat: sed id qd missa rep̄sentat ab euāgelistis cena vocat nec ecclesia ī principio nec apl'i cū musicali organo nec alta nec dulci voce eas cātabāt rep̄hendētes nos qr hec agim⁹. ⁊ qa nocturnos ⁊ alias canonicas horas dicim⁹ falso ō nos iducētes illud amos ꝓphete. cōuertā festiuitates vr̄as ī luctū ⁊ oīa cātica vr̄a ī plāctus ⁊ illō ꝓpheticū. audiūt seniores tuos ⁊ nō faciūt eos qr ī cāticū oris sui vertūt eos. ⁊ auaricia segt cor eorū ⁊ ē illis q̄si carmē musicū qd suaui dulciq̄ sono canit. illorū tm̄ error aptissime cōfutat. ex his q̄ ī ꝓhemio v. ptis dicet. Kurs⁹ ī ꝓmitiua ecclesia diuina misteria hebraice celebrāt. ſ. tpe adriani ꝓmi ꝓpatoris grece ī orientali eccl'ia xp̄ianorū prio celebrari ceperūt. porro misse officiū tā ꝓuida repit ordiatōe dispositū ut q̄ p xp̄m ⁊ ī xp̄m ⁊ q̄ de celo descēdit vsq̄ dū ī celū ascēdit gesta sūt magna ex pte ꝓtinet ut ea tā ꝓbis q̄ signis admirabili q̄dā spē rep̄ntat. ip̄m aūt officiū ī. iiij. ꝓsistit vs ī p̄sonis ī opib⁹ ⁊ ꝓbis ⁊ ī rb⁹ Personarū tres sūt ordines. ſ. celebrātes mistrātes ⁊ circūstantes operū quoq̄ tres sunt spēs vs gestus actus ⁊ motus. verborū etiā tres sunt diuersitates. ſ. orationes modulationes ⁊ lectiōes rerum similiter tres sunt maneries. ſ. ornamenta instrumēta ⁊ elemēta. si quidē hec omnia plena sunt diuinis misteryis sicut in ꝓhemio libri. dictum fuit. Sane olim tēplum erat in duas partes interposito velo diuisum pars prior vocabatur sancta: interior vero sancta sanctorū qquid ergo in officio misse ante secretam agitur. quasi in ede prioi est autē quod in secretas agit intra sancta sanctorum est. Erūt igit intra sancta sanctorū ara incensi ara testamēti tabula suphbarcham ꝓut in prima parte sub ti. de ecclesia. ⁊ de altari dictum est. ⁊ in exo. habet. ⁊ supra tabulas duo cherubin gloie mutuo vultu sese respicientia. Duc intrabat solus pontifex semel in anno habens nomina patrū in rationali ⁊ suphnmerali scripta ferens sanguinem ⁊ carbones q̄s omnes cōtimiamate in thuribulo orās ponebat donec fumus eū obumbraret deinde tabulas ⁊ aram sanguine aspergebat post exibat ad populum ⁊ vestes lauabat nō enim iudicabatur mundus ante vesperā post imolationes vituli ruffi. hec olim signa fuerunt sed recesserunt postq̄ significata venerunt. Siquidē prior edes significat presentē ecclesias sancta scōrū celū pontifex xp̄m sanguis passionē carbones charitatem xp̄i thuribulus carnem ipsius thus crematus preces odoriferas ara cohortes celi. archa xp̄m secūdus humanitatem tabula deū patrē duo cherubin duo testamēta que sese adinuicē respiciunt. quia concordant vestis que lauat vespa hominis vestes significat. cōferas ergo que olis fiebāt ⁊ que xp̄s egit ⁊ respicere quō minister ecclesie illa in officio misse rep̄ntat ⁊ agit quid etiā hec significēt sub canone misse in principys cuiuslibs particule illius tanget per archas quoq̄ xp̄i humilitas intelligitur a qua nobis p ipsi⁹ misericordiā oē bonus aduenit. Et nota q̄ sicut in exo. c. xxv. ⁊. xxxvij. legit. Factū est super archam ꝓpiciatoriū aureū idest tabula aurea eiusdem longitudinis ⁊ latitudinis cuius ⁊ archa vt eam regere sufficeret. Et hoc dicebatur oraculum qr domin⁹ de loco illo responsa dabat orantibus. Dicebatur etiam propiciatorium. quia exinde loquens dominus ꝓpiciabatur populo. vel qnia die propiciationis videbant gloriam domini semper ibi descendere ⁊ inde tabernaculum siue locus super posteriori parte altaris collocatus in quo christus propiciatio nostra idest hostia consecrata seruatur hodie propiciatorium nuncupatur ⁊ cetera.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ex vtraq; ẋo pte oraculi.ſ. n duob⁹ angulis an
teriorib⁹ positi ſũt duo cherubin aurei qui ſunt
ſm Joſephũ duo aialia volatilia habẽtia figurã
que a nullo hoĩuz ẽ inſpecta: hec dicit Moyſes
ſe in dei ſede cõſpexiſſe figurata. Vnus cherub
alterꝫ inſpiciebat: ẋſis tñ vultib⁹ in ꝓpiciatoriuz
duabuſq; alis ex opposito expanſis ⁊ mutuo ſe
tangẽtib⁹ velabãt oraculũ ſiue tegebãt ꝓpiciato
riũ. Siquidẽ p ꝓpiciatoriũ incornat⁹ dñs figu-
rat de quo Joãnes: Ipe ẽ ꝓpiciatio ꝓ peccatis
nrís. Duo cherubin duo ſũt teſtamẽta.ſ. nouuz
⁊ vetus. dũ ergo illa nõ diſcrepãt: ſz miſterium
incarnatiõis chriſti cõcordit narrãt illud ꝓphe-
tando iſtud aſſeuerãdo: ĩ ꝓpiciatoriũ vultũ ſue
intentiõis dirigũt ⁊ ſe mutuo reſpiciũt. ¶ Kur-
ſus tria ſũt eccleſie ſacrificia q̃ in veteri teſtamẽ-
to p propiciatoriũ.thuribulũ.⁊ altare ſignificata
ſũt. viz ſacrificiũ penitẽtie.iuſticie.⁊ euchariſtie.
De primo: ſacrificiũ deo ſpũs cõtribulat⁹ ⁊c. De
secũdo Tũc acceptabis ſacrificiũ iuſticie. De 3.º
Tibi ſacrifificabo hoſtiã laudis. Sup altare.ſ.
corporis caro mactat p cõtritionẽ int thuribulũ
ſ.cordis thus adolet p deuotionẽ: ad propicia-
toriũ.ſ.dei patris ſanguis infert ꝓ redẽptione.
Hec quidẽ trialſacrificia ſacerdos offert ĩ miſſa
primũ in cõfeſſione.ſecũdũ in pfatiõe.tertiuz in
actione. Nã hec tria ſũt q̃ ſm ꝓphetã de⁹ reſpiẽ
in hoĩe ⁊ requirit ab hoĩe diligere miſericordiaz
facere iudiciũ. ⁊ ſollicite ambulare cũ deo. Dili-
gat ergo miſericordiã q vult offerre ſacrificium
penitẽtie.faciat iudiciũ qui vult offerre ſacrifici
um iuſticie: cũ deo ſollicitus ambulet q vlt offer
re ſacrificiũ euchariſtie. Hinc ẽ q̃ ait btũs Ber-
nardus Fratreſ mei imolãtes hoſtiã laudis iun
gam⁹ ẋbũ ẋbis: ſenſũ ſenſui: affectũ affectui: ex
ultationẽ exultationi: maturitatẽ maturitati: hu
militatẽ humilitati: libertatẽ libertati: Celebratu
rus ergo miſſaz offerat altiſſimo ſacrificiuz iliud
de q̃ pſalmiſta ait: Sacrificiũ deo ſpũs ꝛtribula
tus ⁊ alibi: Immola deo ſacrificiũ laudis: ⁊ apo
ſtolus: Exhibete corpa vra hoſtiã viuẽtẽ ſanctã
deo placentẽ: ut ſit rõnabile obſequm vrm: mor
tificãtes in altare cordis mẽbra vra q̃ ſũt ſuper
terrã: viz ĩmũdiciã libidinẽ cõcupiſcẽtiã malam
⁊ auariciã: q̃ten⁹ mũdo corde ⁊ caſto corpe ſacri
ficetis dño vosmetipſos. In ſacro ãt corpor] xpi
ſm Aug. de cõ. di.y. vtrũ nil a bono magis nil a
malo min⁹ pficit ſacerdote: dũmõ ille cũ ceteris
in archa cõſiſtat ⁊ formã obſeruet traditã a colũ
ba ut nõ imerito ſacerdot] ſz in ẋbo cõficit crea
toris. Aux.n.aque vex ẽ in archa furis ſicut in
theſauro regis.i.q.i.ẋ.ex his. Vñ ⁊ Caiphas põ
tifex pſecutor vni⁹ ⁊ veriſſimi ſacerdotis q̃uis
ipſe verax nõ eẽt: qõ dedit tñ vex fuit ſi nõ ſuũ
dedit ſz dei.i.in forma eccleſie.i.q.i. dñs ⁊.c. di
ctũ.nõ ergo ſacerdotis iniqtas impedit effectuz
ſacri: ſicut nec medici infirmitas ẋtutez impedit
medicine: q̃uis igit op⁹ opans aliqñ ſit ĩmũdũ
opus tñ opatũ ſemp ẽ mũdũ: ⁊ ſicut oia ſũt mũ
da mũdiſtſic oia ſũt ĩmũda ĩmũdis .i.q.i.oia.⁊
c.multi mal⁹ ergo cũ vitã accipit mortẽ ſuſtinet
ſicut ecõtra bon⁹ cũ mortẽ ſuſtinet vitã acquirit
Nã q mãducat indigne iudiciũ ſibi mãducat q̃
de talib⁹ ꝓpheta ait: Maledicta bñdictionibuſ
vrís. ⁊ Hre. Benedictio cox xtit in maledictio
nem. ⁊ oro in pctñ de pciſis ab eccl'ia nõ tollera
tis ſeu notorys intelligit: quox bñdictio ds q̃tũ
ad ipſos maledictio reputari: qñ ſm Aug.i.q.i.
q̃ quidẽ mali quãtũ in eis ẽ dicunt ſacra pollue
re: cũ tñ illa pmanẽt ĩpolluta.ſunt.n.bonis ad p
miũ.reprobis ad iudiciũ: vñ Aug .i.q.i. ſi fuerit
ſpũalis xtus ſacri ut lux puta ab illuminãdis ex
cipit ad ſalutẽ.ſz p ĩmũdos miniſtros q̃ſi p ca-
nale trãſiẽs nõ coinquinat. Arnaldiſte tñ pfidi
heretici dicũt nuſq̃ legi q̃ ĩmũduſ ⁊ luxurioſus
miniſtris xps ſpãſam ſuã eccleſiã traderet cuſto
diẽdã vel ptãtẽ ſacrox miniſterioz pagere vel
claues regni uel ptãtẽ ligãdi uel ſoluendi: qz illi
ſoli.ut ait Hre.⁊ inſti.in hac carne poſiti: ptãtem
bñt ligãdi atq; ſoluẽdi: ſicut apli q vitã uel fidẽ
illox cũ cox doctrina tenẽt. vñ ut dicũt a talibuſ
ſacra pſtita nec valẽt nec pficiũt ad ſalutẽ. Le-
git.n.in libro numeri: Quicqd tetigerit ĩmũd⁹
inmũdũ faciet. ⁊ xps: Nõ põt arbor mala fruct⁹
bonos facere. ⁊ Dauid peccatori aũt dixit deus
quare tu enarras in.m.⁊ tu.a.t.m.p os tuũ. Et
apls Oia mũda mũdis coinquinatis aũt ⁊ infi-
delibus nihil ẽ mũdũ. Et Hre .in paſtorali libro
i.c.x.⁊.clix di.ẋ.i.dũ is qui diſplicet ad intere-
dendũ mittit irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocat.
Itẽ ibidẽ tertio.c.xy. Neceſſe ẽ ut mũdaõbeat
eẽ man⁹ q̃ diluere ſordes curat: ne tacta queq;
ipa ſordida deteri⁹ ingnet. ¶ Celebrat aũt miſſa
hora tertia ſexta ⁊ nona. In tertia qz ſm Mar-
cum hora illa chriſt⁹ crucẽ aſcendit: ⁊ linguis iu
deox crucifixus ẽ clamantiũ Crucifige. Et qz il-
la hora ſpũs ſanct⁹ ſup apl'os in linguis igneis
deſcẽdit de ꝛſe.di.i.nocte. In ſexia qz illa hora
ſm Mathcum Vere crucifixus ⁊ immolatus ẽ
Et in nona: quia hora illa in cruce pendẽs emiſit
ſpiritũ. Thelesphorus papa de conſe.di.i. nocte
ſtatuit ut miſſa ante horã tertiam nõ dicat q̃ õ
publicis ⁊ popularibus miſſis intelligendum eſt
quia ſicut ait Augu. de conſe.di.i.⁊ hec nõ de-
berent in publico fieri ne populus a publicis que
hora tertia dicunt retrahat. Cantat aũt diebus
dominicis ⁊ feſtiuis hora tertia in pfeſtis hora
ſexta.in quadrageſima hora nona de conſe.di.i.
ſolent ⁊.ẋ.in ieiunys: ⁊ etiã ex inſtitutione. Pela
gy pape ⁊ alioz in dieb⁹ ieiunioz nõ tamẽ oiuz
In ſabbatis vero ieiunioz quatuor tẽpoz ſero
põt celebrari propẽ ordines ſacros qui ad dñicã
ſequentẽ ptinere naſcũtur. Sed qz miſſa ieiunio
dici debet. iõ ne min⁹ ieiunẽt poſt veſpas incho
atur ⁊ ſic vſq; ad noctẽ ieiuniũ ꝓtat.lxxv.di.
q̃ a pñb⁹.lxvi.di.dilectiõis. de q̃ in ſextapte ſub

sabbato pascali dicet. qd vero missa quādoque sūmo mane cātatur ex cōsuetudine nō ex ordie est leo tamē papa cō. di. i. necesse diluculo sine prima dici ptc ad missaz ītrabat. nescio an necessitate an rōe an sola vl' aplici potestate. vl' ō peculiari missa itelligendū est q aūt necessitate perueniūt tertiā aut offerūt p' sextā aut nonā amor diuino ne vz eis dies absq; sacrificio ptereat excusari pnt cū discipīis q euellebāt spicas ī sabbato. de cō. di. v. discipulos. ⁊ cū dauid q cōmedebat panes ,ppositōis de cō. di. y. trib'. vel qz in missa fit memoria passiōis mortis sepulture resurrectōis ⁊ ascētionis. tō cātatur tot varys horis. In tertia ī memoriā passiōis ⁊ ascēsionis p' sextā in memoriā mortis p' nonā in memoriā sepulturis in mane ī memoriā forte resurrectionis. Asserūt etiā qdā dnm ī meditulio horaz crucifixuz. ⁊ iō nūc hanc nūc illā horaz positā vnde ecclesiā inter vnā horā ⁊ alteraz celebrat missaz. in die aūt natalis dni prima missa de nocte cātat. ,put sub ipo festo dicet. Ceterū si ī q̄dragesima occurrūt duo officia q̄s dies duplices vocamus missa de festo dr in tertia ⁊ absq; genuflectione officiū ꝗo de ieiunio dr ī nona ⁊ cū genuflectōe tpe etiā aduētus dz missa ī scōz festiuitatib' hora tertia celebrari. verū null' dz eadē die plures missas regulariter celebrare de cō. di. i. suffiē extra de cele. mis. te reuertēte. qz xps solus passus fuit ⁊ valde felix ē q etiā vnā digne pōt celebrare nec pōt qs duas missas cū vno vel vnā cū duob' sacrificys celebrare e. di. trib'. sub vno tamē canōe pnt plures hostie cōfici nā ⁊ presbyter debz semp hostiā ,p infirmis habere paratā. c. di. p̄ spyter. pōt quoq; sacerdos vnā missaz cū sacrificio ⁊ aliā siccā celebrare. missa sicca vr qm̄ si sacerdos nō pōt cōficere qz forte iā celebrauit. vel ob aliā cām pōt accepta stola epistolā ⁊ euāgeliuz legere ⁊ dicere orationē dnicā ⁊ dare bndictionē quinno si ex deuotōe nō ex supstitiōe velit totū officiū misse sine sacrificio dicē. accipiat omnes vestes sacerdotales ⁊ missaz suo ordine celebret vsq; ad finē offerēde. dimittēs secretaz q̄ ad sacrificiū ptinēt. p̄fatōem ꝗo dicere pōt. lz in eadē videant ēgeli inuocari ad cōfectōez corporis ⁊ sanguis xpi. De canone ꝗo nihil dicat. sz orationez dnicā nō ptermittat ⁊ que ibi sequūt sub silētio dicēda nō dicat calicē vel hostiā nō habeat. nec de his qui sup calicē seu eucharistiā dicūt vel fiūt aliqd dicat vel faciat pot etiam dici pax dni sit semp ⁊c. ⁊ ex inde misse officiū suo ordie pagat melī' est tm̄ alia omittere. Verū quidā incipiūt missaz de die celebrātes illā suo ordie vsq; ad offerēdā. postea icipiūt aliā missaz ⁊ eā cātant vsq; ad eūdez locū ⁊ idē faciāt pluriesī si volūt. ⁊ incepta missa viuoz icipiūt quādoq; missā mortuoz ea ,psequētes vsq; ad eūdē locū. ⁊ ex inde ,pcedentes dicūt tot secretellas q̄t missas īceperūt semel tātū canonē dicētes ⁊ cōsecrante ⁊ in fine tot oratōes dicūt quot officia misse īceperūt. sed hoc tā q̄ detestabile reprobam'. potest tamē sacerdos quādoq; plures missas vna die celebrare extra de ecl. mis. c. iy. Primo in festo natalis dni sicut in septima pte sub illo festo dicetur. Secūdo vbi necessitas exigit: puta si qs moriatur. vt ibi ⁊ de cō. di. i. sufficit. Cōciliū tam̄ cartagiñ. e. di. sacramēta dicit q̄ si eps vel ali' post tertiaz obierit cōmemoratio solis orationib' facienda est sine missa. Tertio cā honestatis vt si aliqua magna psona supueniēs missaz audire ex̄t e. c. i. ⁊. y. Quarto fm quosdā cā vtilitat' puta ,p pter peregrinos ,ppter hospites ,ppter cōmeātes ,ppter infirmos ,ppter sponsos ⁊ ,ppter charitatē clericorū ⁊ ,ppter pauptatem ecclesiaz sacerdotes ,pprios nō habētiū. Quito vt dixit Vicardus eps cremoñ. in mitrali cum duc festiuitates occurrūt pnt etiā tres celebrari. tū qz hoc fit licite ī natali. tū qz xpi passio tripartita est. pass' enī est linguis insultātiū manib' verberātium ⁊ clauis crucifigētiū. Ipse etiā est a patriarchis gestib' imolat' a ,pphetis verbis sacrificat' a patre ⁊ a seipo realiter oblat'. ¶ Sexto pari rōne si in die ieiunij occurrit aliquod solēne festū pōt vnā de festo ⁊ aliā de ieiunio celebrare si ali' presbyter nō assit. Legit etiā q̄ leo papa sepe septies ⁊ aliquādo nonies ī eadē die missaz celebrauit. Sacerdos tamē aliā missaz in eadē die celebraturus ī vltima tm̄ pfusionē sumat. qm̄ si in pria sumeret ieiun' nō esset. ⁊ sic alia missa ipediret. e. ti. ex parte alias aūt quotiēs celebrat toties cor p' xpi ⁊ etiā perfusionē sumat de cō. di. y. cōpim'. ⁊. c. tribus. sed nūquid prālus cōficit. rndeo sic lz hoc facere nō debeat. nō enī ieiuniū est de substātia ,put in canone innuit aug. in dcō. c. liqdo alias dns non cōfecisset magister tamē hug. dicit cōtra. Sane priscis tēporib' heresibus pullulantib' ⁊ trinitatē ipugnantib' ex institutione. Alicuinj magistri karoli rogatu. Bonefacy archiepi magūtini statuētis prima feria missa de trinitate dicebat. secūda feria de sapiētia. tertia feria de spiritu sancto. quarta feria de charitate. quinta feria de ādgelis. sexta de cruce. vij. de beata ꝗgie. tā ꝗo illa cessante illud cessauit ⁊ dnicali officio ordinato statutū fuit vt pma feria suū haberet officiū. s. de trinitate. Fa de ādgelis qz tūc pmo creati sunt in bonis gratuitis. tunc enim lux diuisa fuit a tenebris. i. boni angeli a malis qz tūc ceciderūt mali. boni ꝗo cōfirmati sunt. In pma vero feria creati fuerūt angeli ī bonis natuālibus Cātatur etiā in secūda feria ,p defunctis vt illis adhibeam' suffragia ādgeloz. ⁊ qz vt dicūt qdaz in pma feria refrigerū hnt illi qui sūt in purgatorio ⁊ statiz in secūda feria redcūt ad penas ⁊ laborē quare vt eoz subueniat' laboribz' missa ,p illis in secūda feria celebratur. in tertia feria pro peccatis. ī quarta ,p pace. in quinta ,p tribulatōe vel in tertia feria dz repeti ītroit' missie de dnica

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Institutū etiā fuit ut in quarta feria ieiunaretur
⁊ illa similiē die debet missa ō dominica dici ni
si festiuitas impediat. In quinta feria ꝺ similiē
repeti officiū dñice introitus epl'a ut euāgelium
qr dies iouis ꝺr cognata dñice diei ꝓut dicetur
sub ti. de accessu ponti. ad altare. In sexta feria
ō cruce. illa. n. dies appropriat christo ⁊ cruci: qr
ipse in ea mori ⁊ crucifigi voluit ꝓ salute gene-
ris hūani. In septima feria de btā ỳgine qō ini-
cium habuit: qm̄ olim in quadā ecclesia ciuitatis
constantinopol' erat imago btē ỳginis coā qua
depēdebat velū qō totā velabat imaginē. ſz hoc
velū in sexta feria post vespas recedabat ab ima
gine nullo mouente solo dei miraculo q̄si defer
ret in celū ut ad plenū posset imago a ppl'o ꝓspi
ci. Celebratis ỳo vepis in sabbato descēdebat
ipm velū ante cādē iconā siue imaginē ⁊ ibi ma
nebat vsq̄ ad sextā feriā. Hoc viso miraculo fa-
ctum ē ut semp illa feria de btā ỳgine cantaret.
Alia etiā rō est qr dño crucifixo ⁊ mortuo ⁊ di-
scipulis fugientib⁹ ⁊ de resurrectiōē desperantib⁹
in ea sola tota fides ī sabboto illo remāsit de cō
se. di. iy. sabbato. Sciebat. n. quō portauerat eū
sine labore ⁊ peperat sine dolore: ⁊ iō certa erat
ꝙ filius dei ēt: ⁊ a mortuis tertia die resurget
debebat. ⁊ hec ē rō q̄re dies sabbati magis quā
alia dies btē marie appropriat. Tertia rō ē quia
dies sabbati ē ianua ⁊ introitus ad dñicā diem
vnde cū sum⁹ in sabbato sum⁹ iuxta dñicā. dies
aūt dominica ē dies requiei ⁊ significat vitā et
nam. vñ cū sum⁹ in gratia dñi nostri sum⁹ qua-
si in ianua paradisi. qr igit ipsa ē nobis porta ad
regnū celox qō p diē dominicā figurat: iō de il-
la solēniçamus in. vy. feria q̄ diē dominicā pre
cedit. Quarto ut solēnitas matris solēnitati filij
oriat. Quinto ut festiuitas agat in die in qua
de⁹ ab oī ope requieuit. ¶ Notandū ē etiā ꝙ ī
misse officio vbi christi passio repræsentat tribus
linguax generib⁹ vtimur. s. greca hebraica ⁊ lati
na ad significandū ꝙ his trib⁹ linguis script⁹ est
titulus crucis christi. Job. xix. ⁊ ad designādum
ꝙ oīs lingua que p hāc triplicē intelligit. deum
laudare ⁊ cōfiteri debet: qr dñs nr̄ ihesus christ⁹
in gloria ē dei patris. ¶ Licet enim multa sūt ge
nera linguax iste trī principales sūt hebrea ꝓpt
legē. ⁊ qr ē aliax mater: greca ꝓpt sapiētiā. lati
na propt nobilitatē ⁊ dominiū romani imperij.
Verba latina sūt epl'e: euāgelia ·oīones. ⁊ cant⁹
Greca sunt kyriel'. xpel'. ⁊ imas. Hebraica sūt al-
leluia amen. sabaoth. ⁊ osāna. vñ ⁊ in missa ro-
mani pontificis in pcipuis solēnitatib⁹ legit euā
geliū ⁊ epl'a nō solū in latino vex etiā ī greco ad
designandū cōiūctionē vtriusq̄ populi sub vna
fide: siue ꝙ ecclesia cōstat nō solū ex latinis vex
etiā ex grecis. ⁊ vide in sexta pte sub ti. de para
scephe. ¶ Sed querit vtrū sacerdos min⁹ quaz
duob⁹ presentib⁹ debet celebrare missam. Et vi-
det ꝙ nō. statuit nanq̄ Sother papa de ꝝse. di.
i. quoq̄ ut nullus missax solēnia celebrare psu
mat nisi duob⁹ psentib⁹ sibiq̄ respondētib⁹ ipe
tertius habeat. cū. n. ipse prespyt dicat dñs vo-
biscū ⁊ in secreta dicit orate ꝓ me: ꝓuenit ut ip⁹
saluationi a plurib⁹ respondeat. Uex aliud est
necessitatis articulus in quo pōt vno solo psen-
te celebrare. ⁊ aliud religionis cōtēpt⁹. pie quo-
q̄ credendū est ⁊ sacris auctoritatibus cōprobat
ꝙ angeli dei comites assistūt orātib⁹. Juxt illud
ꝓpbeticū. In conspectu angelorum psallaz tibi.
Et angel⁹ ad Thobiā. Quādo orabas cū lachri
mis ego obtuli orationē tuā dño. sed ⁊ in cauone
misse cōtinet. Supplices te rogam⁹ oipotēs de
us iube hoc perferri per man⁹ sci āgeli tui ī sub
lime altare tuū. Preterea quilibz homo hz suum
ꝓpriū angelū ad custodiā. vnde dñs ī euāgelio
loquēs de puulis ait. Angeli eox semp vidēt fa
ciem patris. Illos igit habem⁹ in oīone pticipes
quos habebim⁹ in glorificatione cōsortes. Sol⁹
trī prespyt nō pōt diuinum officiū absq̄ ministri
suffragio celebrare prout in cōstitutiōe alexādri
cauet extra de fi. pres. proposuit. Canon quoq̄
tolletaī. cōcily. xy. q. i. illud statuit ut vbi tēpor
vel loci siue cleri copia suffragat habeat quisq̄z
deo sacrificās post se vicini solaminis adiutorez
ut si aliq̄ casu ille q ad officia īpleturus accedit
turbat⁹ vel ad terrā illisus fuerit. a tergo semper
habeat qui ei⁹ vicē intrepide assequat. Siqdez
copia tpis suffragat: si nō sit guerra loci: si eccl'ia
sit diues cleri: si sit tibi copia clericox. Generalit
aūt dicendū ē ꝙ ē legitima missa in q̄ sūt sacer-
dos. rñdens. offerēs. atq̄ cōicās: sicut ipa pcium
cōpositio euidenti rōne demōstrat. Introit⁹ ad
chox prophetax respicit qm̄ fm Aug. Moyses
minister fuit ve. tes.. prophete ministri noui. ky-
riel'. ad eos respicit prophetas q circa dñi aduen
tū erāt. de qb⁹ fuerūt Zacharias ⁊ Joānes ba-
ptista filius ei⁹. Gloria in excellis. ad certū respic
angelox gaudiū natiuitatis dñi pastorib⁹ ānun-
ciātiū. Prima collecta respicit ad hoc qō domi-
nus circa ānū. xy. agebat. s. qm̄ ascēdēs ī hieroso
limā sedebat int doctores audiēs ⁊ interogans
Epistola ad ioānis pdicationē ptinet. Responso
riū ad bñuolētiā apl'ox respicit. s. quō a dño va-
cati secuti sūt eū. Alleluia ad leticiā mētis cozz
ptinet quā hēbāt de promissionib⁹ ei⁹ vel ō mi-
raculis q̄ p eū uel p nomē ei⁹ fiebāt. Euāgelium
respicit tps a sua pdicatiōe vsq̄ ad pdictū tēp⁹
Qō ỳo deinceps in misse officio agit ad illō re
spic tps qō ē a dñica qm̄ pueri hebreox obuiaue
rūt ei vsq̄ ad diē ascēsiōis ei⁹ siue pen. Oro ỳo
secrete vsqz nobis quoqz peccatoribus designat
illam orationē quā ihesus in monti oliueti exer
cebat. quod aūt pastea agit significat temp⁹ illud
quo domin⁹ in sepulchro iacuit. Qm̄ ỳo panis in
vinū mittit anima dei ad corpus redire demon
strat. Salutatio sequēs significat saluatiōes po
stea discipulis a xpo factas. Factio oblate signat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fractionē panis factā a dño discipulis ī emaus
hec plenius in suis locis dicet de missa pro mor
tuis ⁊ ipor officio in.vij.parte dicet adhuc mis
sa nō nisi in sacris deo locis.i.in tabernaculis di
uinis precib⁹ a pōtificib⁹ delibnt⁹ absq; magna
necessitate dici dz.nō ergo in ꝓphanis domibus
absq; epi licētia q; sacri⁹ est missaz nō cantar vl
nō audire q̄z in locis in qb⁹ hoc fieri nō oportet
de cō.di.i.clericos.⁊.c.se.vnde scriptū est de cō;
di.i.sicut.⁊.c.iij.se.⁊.c.cōcedim⁹ ⁊.c.vnicuiq;.vi
de ne offeras holocausta tua in oī loco quē vide
ris sed in omni loco quē elegerit dñs de⁹ tu⁹ ō
hoc dicet in ꝓhe.v.ptis.pōt autē esse necessitas
vt dicatur in naui.vel in exercitu sub papilione
siue sub diuo si illud haberi nō possit sed tūc cū
tabula sen altari viatico.e.d.c.fi. Presbyter autē
nō dz missaz celebrare sine licētia epi ī altari ī q̄
epus ea die celebrauit ea dist.cōcedim⁹ extra ō
priui.in his. Sixtus tamē papa statuit missaz nō
nisi sup altari celebrari. Felix papa prim⁹ statuit
s̄.memorias martyrū missas celebrari. Bonifa-
cius papa secūdus statuit vt misse celebratione.
clerici a laicis sint diuisi. Martin⁹ papa statuit
missam alta voce cātari. Uigili⁹ papa statuit eaz
ī ecclesie oriē.ali pte dici. Illud quoq; notādus
est q̄ in missa rep̄sentat pugna ⁊ victoria sacer-
dotis cōtra hostez ātiquū ꝓcessus ad hāc pugnā
ponet sub ti.de acces.pō.ad alta in fi. Arma ve-
ro ⁊ pugna sacerdotis posita sūt in ꝓhemio.iij.
ptis. Rursus missa quasi quodā iudiciū imitat.
vnde ⁊ canō actio vocat de cō.di.i. necesse. Est
n.actio cā in iudiciū deducta de.ꝟ. sig. forus.in
missa quidē cā nostra agit oratoriū est ptoriū de
us iudex dyabolus accusator mistri testes sacer
dos aduocatus ⁊ defensor hic est moyses q̄ cāz
populi ad dominū allegabat cui⁹ patrocinys de
latoris fallacia cōfutatur.⁊ nostra inocētia cō,p
batur ⁊ absoluit ⁊ iudicis ira placat ⁊ p miseri-
cordiaz.culpa remittit.xlv.di.disciplina extra de
re.iudi.cū vterini. Ceterū missa dicit mysteriuz
quod ꝓfert ⁊ sacrificiū q̄ offert Misse aūt of
ficiū ī duas principaliter diuidit ptes vz ī missaz
cathecuminor ⁊ missam fideliū. Missa cathecu
minor est ab itroitu vsq; post offertoriū q̄ missa
ab emittēdo dicit. qm̄ quādo sacerdos icipit cō
secrare eucharistiā.cathecumini foris de ecclesia
mittūtur. Unde antiquit⁹ plecto euāgelio dya-
conus supra pulpitū acclamare solebat.si qs ca-
thecuminis adest.exeat foris ꝓut dicet in sexta
pte sub quarta feria q̄rte dñice quadragesime.
qd tō fiebat qm̄ cathecumini licz sint in fide in-
structi nōdum sūt renati siue baptiçati.⁊ iō non
dū sūt de corpe ecclesie sicut nec iudei nec gēti
les quare sacris altaris mysterys interesse nō de
bēt.q̄ nō nisi baptizat; fidelib⁹ cōmittūt nec the
lauri ecclesie sūt iimicis ostēdēdi.vñ de qbusdā
qui cathecumior.⁊ nōdū renator typū seu figu
rā gerebāt scriptū est Jhesus autē nō credebat
se illis sciēs quid in hoie esset.hinc etiā in canōe
cartagiñ.cocily ō cō.di.i.eps dicit q; nec gētil.
nec heretic⁹ nec iude⁹ prohibeat ecclesiaz igre-
di ⁊ audire verbū dei vsq; in finē misse cathecu
mīorū.nec etiā incestuosi.xxxv.di.iij.be incest.⁊
c.se. Missa vero fideliū ē ab offertorio vsqz ad
postcōmunionē.⁊ dicit missa illa a dimittēdo q;
ea expleta ad propria quisq; fidelis dimittit.mis
sa ergo aliquādo est nomē collectiuū quia quan
doq; missa vocatur quod est ab introitu vsq; ad
offertorium.quandoq; quod est ab introitu vs-
q; ad ite missa est.⁊ hoc veri⁹ quia tunc hostia
mittit.quādoq; quod visitaci⁹ est dicit missa to-
tum officiū ab introitu vsq; ad ite missa est siue
inuocatio nois dei que fit a sacerdote super alta
re quasi trāsmissa.eo q; apl's fidelis p mysteriuz
sacerdotis qui vice mediatoris inter deū ⁊ hoī-
nes.i.xpi fungitur preces supplicationes ac vota
altissimo transmittit q̄nq; trm̄ officiū q̄ō sub silen
tio dicit quandoq; solū verba illa qbus dñi cuz
cōficit corp⁹. Aliqn̄ missa est nomē ꝓpriū .quia
significat xpm qui missus est patre in hūc mūdū
significat etiā angelum qui mittitur vt per eius
hostia offeratur in sublime altare domini. Ipsuz
ergo sacrificiuz.i.hostia vocatur missa quasi trās
missa prius si quidem a patre nobis vt scilicet es
set nobiscum postea a nobis patri vt intercedat
⁊ sit ꝓ nobis apud ipsum. ¶ Item transmissa
primo nobis a patre diuino qui per incarnatio-
nem christi filij tui qui fuit missus celestis ⁊ po-
stea patri a nobis per passionem eius. Similiter
in sacramento tranmissa nobis primo a patre. p
sanctificationem qua nobiscum esse incipit po-
stea patri a nobis per oblationem qua pro nobis
apud patrem intercedit hec enim missio seu le-
gatio sola sufficiens ⁊ ydonea est ad soluendas
inter deū ⁊ homines inimicicias ⁊ offensas. Cuz
ergo dyaconus in fine misse dicit.ite missa ē idē
est si dicat redite ad ꝓpria vel sequimī xpm q;
missa siue oblata est hostia salutaris ꝓ nobis ad
deum patrē placādum pōt etiā ⁊ aliter missa di
uidi in quatuor ptes ꝟ apl'm.i.ad thimo.ij.⁊ ha
bet etiā in canōe ꝛcill.toletañ.i.in obsecratiōes
oratiōes postulatōes ⁊ laudes siue gratiar actō
nes quorū verbor expositio.in.v.pte sub tertia
ponet ps prima ꝓtēdit ab itroitu vsq; ad offer
toriū ⁊ dr obsecratōes.i.pdicatōes q̄.s.fiūt pus-
q̄z spēs icipiāt bñdici.ꝟa vsqz ad finē dñice ora
tōis ibi vz libera nos q̄s.dñe ⁊c.tertia vsqz ad
cōionē vz ꝟz aug.orōnes q̄s eps dicit p⁹ cōionē
q̄rta vsqz ī finē.s.ꝟz aug.qn̄ p⁹ ite missa ē vl bñ-
dicam⁹ dño ppl's rndz ō gras ꝟz alios ꝟo.i.ps
ꝓtēdit ab introitu vsqz ad te igit ꝟa vsqz ad o
rem⁹ pceptj salu.⁊c.tertia vsqz ad collcās. q̄rta
vsque ad ite missa est. ¶ Rursus.quia quin-
que fuerunt sanguinis christi effusiones. Ideo
misse officium ab offertorio in antea in quinqz
subdiuiditur partes. vt ibi dicetur ⁊ cetera.

Sed ⁊ quia in sola cruce etiã quinaria fuit san sanguinis effusio:ideo ⁊ solus canon subdiuidit ĩ quinq; ptes.prima vsq; qui pridie. secũda vsq; ad memẽto. tertia vsq; ad pceptis. quarta vsq; ad embolismon.quinta ad collectas.

De qnq; psalmis q̃s põtifex celebratur dicit

Celebraturus pontifex missaꝝ solenia quosdã psalmos ⁊ oones ex institutione Celestini primi premittit:q̃s interim dũ caligis ⁊ sandalys ornat dicit fm exhortatiões psalmiste dicentis Preoccupem faciem ei in con.⁊ in psal.iii.ei. Hi psalmi sũt qnq; viz Quã dilecta tabernacula tua. Benedixisti. Inclina. Credidi. ⁊ De profundis. ut quicqd inmũdũ quinq; sensuũ trãsgressione cõmisit qnq; psalmoꝝ orone detergat. Quedã enĩ cõtinentur in quolibet ipsoꝝ q̃ recte cõueniũt celebraturis altaris misteriũ ⁊ eucharistie sacrm. Ones ho q̃s dicit manifeste ptinet ad impandũ cordis ⁊ corpis mũdiciã ⁊ munimen. Rursus iõ dic quã dilecta taber.⁊ alios psalmos ut in xpo cui typũ gerit ĥtutũ plenitudo notet. Et nota q̃ religiosus fm ordinis sui pfessionẽ discalciatus incedẽs.missam celebratur se calciat ex pcepto apli dicentis ad ephe. Stare calciati pedes in paratione euãgelij pacis. Nẽpe p calciamẽta q̃ fuit de pedib aialiũ mortuoꝝ ⁊ calcãt terram ⁊ sũt clausa desupter ⁊ apta desup.significat q̃ sacerdos debet esse mortu mũdo ⁊ ds cor habet clausũ ad terrena:⁊ ipsa tanq; lubrica calcare et vilipẽdere ⁊ aptum ad respiciẽdũ ⁊ desiderandum celestia.

De capitis opositiõe ⁊ manuũ lotione.

Caligis ⁊ sandalys ĩpositis.põtifex ⁊ sacerdos caput pectinet.man ⁊ faciẽ lauat. Nã ⁊ legalis sacerdos sacrificatur lotis pus manibus ⁊ pedib induebat manastasim.cui loco hodie sandalia habent,put dictũ ẽ in tertia pte sub ti.de lagalib indumentis. Pectinz igitur caput ⁊ faciẽ lauat.primo exemplo marie q̃ futurã christi passioue figurãs vnxit oleo caput eius:eteni in misse officio xpi passio repsentat. Secũdo ex mandato dñi dicetis Luc.iij. Tu ãt cũ ieiunas vnge caput tuũ ac faciẽ tuã laua:p q̃ significãs q̃ in sanctis opib nris oẽm fictionez ⁊ simulationẽ a nobis ãmouere õbem. Tertio pectinat caput.nã p capillos supflue cogitatiões ⁊ cura terrene sollicitudinis.per caput mẽs ⁊ intentio que cũctis aĩe actib sicut caput ceteri mẽbris supeminet significant. Cõgrue igit pectine capilli cõplanant ⁊ ordinant ⁊ euulsi separant: ad notandũ q̃ tũc specialit mores cõponere ⁊ supfluas cogitatiões a se repellere debet;iuxta illũ ꝓphetiũ: Auferte malũ cogitationũ vrãꝝ:atq; mens ipsi breuia discretione separi:quietari:et purgari a terrenis sollicitudinib ⁊ ĥtutib ornari debet. Pecten.n. ꝓpter ordinatã in inscissionibus diuisionẽ discretiõez significat q̃ intẽtio aĩe adornat sicut capilli capitis pectine adornant. Man quoq; lauat ꝓpter reuerẽtiã tanti sacri ãten ad illud ptractandũ mũdissim accedat. Unde grego.in pastorali libro.i.c.xij. Necesse ẽ ut mũda studeat eẽ man q̃ diluere sordes curat. Corpalit igit lauat man ut spũalit mũdet actus Jux illud ps. Lauabo int inocẽtes man meas ⁊c.ne quasi illotis manib ad mẽsaz puenire videat.nõ q̃ lutũ manuũ diuina sacra cõtaminet sz sigs idigne mãducat ⁊ bibit iudic. sibi mãducat ⁊ biblt. Unde in euãgelio mathi: Nõ lotis manib mãducare nõ coinqnãt hominẽ:q̃ ho ẽ ore ꝓcedit ⁊ de corde exeũt viz cogitatiões mole. homicidia ⁊ adulteria ⁊ huiusmõi.hec sũt q̃ inquinant hominẽ. Sollicite ergo satagendũ ẽ ut non tã exteriora manuũ quã interiora mẽtiũ inquinẽta purgẽtur. Manuuz aũt lotio a lege sũpsit exordiũ ut premissuz est. Legit etiã Exo.xxx.et xxxviij.⁊.xl.c.q̃ moyses fecit labiũ eneũ de speculis mulierꝝ in quo lauabãt se sacerdotes in ingressu tabẽnaculi testimonij:⁊ qũ accessuri erãt ad altare. Siquidẽ in labeo eneo sonoro significat cõfessio in altari aureo mẽtis amaritudo .in speculis mulierꝝ vite sanctoꝝ cõsideratio. Bacdos ergo priusq; ad altare veniat p ofessionem siue lachrymis pnitẽtie se abluat.per mẽtis amaritudinẽ se purget p cõsiderationẽ vite sanctoꝝ se informet. De primo Isa.iiij.mũdamini q fertis vasa dñi. de secũdo.i.Corinth.vi. Expurgate ve.fer.⁊c. De tertio hebreos.xij hñtes impositã nubẽ deponam oẽ pond.⁊ circũstãs nos peccatũ ut sit in numero inocentiũ audacter dicentiũ : Judica me dñe qm.e in inuo:⁊c.⁊ infra Lauabo in inno.m.m.⁊ cir.a.t. dñe. Deinde man lotas manutergio tergit q̃ post lachrimas ontritionis peccata abhorrere ⁊ abolere p opa satisfactionis debet. Linũ quidẽ p laborẽ ad candorez pducit ⁊ penitentes p satisfactionẽ ad ꝓpetuam glorificationẽ pducunt. Triniũ igit manuũ ⁊ faciei ornamenta nõ sũt uoluptates oblectamẽta : sed in figurã a dño sacerdotib legis iniũcta.

De aque benedicte aspsione.

Sacerdos in dñicis diebus celebratur alba ⁊ stola paratus priusq; planetã induat ut liberius vacare possit. aquã ex institutione Alexãdri pape primi benedicit altare ecclesiã ⁊ ppl'm aqua benedicta osperget: ut oĩs spirituũ ĩmundoꝝ spurcicia tã de habitaculo q̃ de cordib fideliũ ꝓpellat. Hec enĩ ĥtus aque exorcizate inest:⁊ etiã qz nou christianoꝝ ppl'us

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

baptismatis sacramēto renat⁹ itē ī ministerio a-
que lota renatoꝝ corpa innuit sicut sanguis ag-
ni a prisco ppl'o ad repellendū percussorē i posti
b⁹ ponebat. vnde in canone alexādri ita legitur
Aquā sale aspersaꝫ popul⁹ benedicim⁹. vt ea cū
cti aspersi sanctificēt ⁊ purificēt. qō ⁊ omnibus
sacerdotib⁹ faciēdū esse mādam⁹. naꝫ si cinis vi
tule aspersi⁹ ppl'm sactificabat atq; mūdabat. s. a
venialib⁹ multomagis aqua sale aspersa diuini⁹
q; pcibus sacrata ppl'm scificat atq; mūdat a ve
nialib⁹: ⁊ si sale aspsa per helyscū sterilitas aque
sanata est. q̄tomagis diuinis pcib⁹ sacratus sal
sterilitatē rerū aufert buānaꝝ ⁊ coīquinatos sci-
ficat ⁊ purgat ⁊ cetera bona multiplicat ⁊ insidi-
as dyaboli auertit ⁊ a fastasmatis versucys boī
nes defendit. ¶ Kursus tūc sacerdos iust⁹ taber
naculū aspergit dū dei misericordiā petit. Cypri
an⁹ quoq; papa ait q̄ iō homines aqua bnedicta
aspgunt. qꝫ valet ad scificationē. vnde scriptura
per Ezechielē dicit. aspergā sup vos aqua mun
da ⁊ mūdabimini ab oībus imūdicys vrīs ⁊ da
bo vobis cor nouū ⁊ spiritū nouū in vobis. Itez
in numeris q tetigerit cadauer boīs siue huma-
ne aīe morticinīū. i. morte cadēs ⁊ ꝓpter hoc. oc
to dieb⁹ fuerit īmūdus aspergat ex hac aqua di
e tertia. ⁊. vij. ⁊ sic mūdabit a peccato si enī asp-
sus die tertia nō fuerit septima nō poterit emun
dari. Itē q ex hac cōmistiōe aspersi⁹ ñ fuerit pol
luet tabernaculū. i. tanq; ipollut⁹ nō ītrabit cum
alys tabernaculū. i. seipm q est pars tabernaculi
dñi. i. ecclesie ⁊ peribit ex israel. itē q aqua expia
tōis nō est aspersi⁹ īmūdus erit ⁊ manebat spur
cicia ei⁹ sup eū. ⁊ itez purificabis leuitas circun
spergās eos aq̄ purificatōis. ⁊ itez aq̄ aspersiōis
purificatio est. ex quib⁹ apparet aspsiōem aq̄ in-
star salutaris lauacri obtinere qdaꝫ tñ pmissa re
ferūt ad aquaꝫ baptismi aqna igit in memoriam
baptismi omni dñica bnedicit vt dicēt in. vi. pte
sub ascēsione preterq; in pasca ⁊ penthe. quia in
sabbatis dñicas illas pcedentib⁹ bnedictis fonti-
b⁹ añ crismatis infusionē aq̄ recipit ⁊ ad asper-
gēdū nos ⁊ domos reseruat sicut in canone cau
tū habet ex aqua ergo bnedicta nos ⁊ loca in sig
nificationē baptismi aspergim⁹. nec aspergimur
ut rebaptizemur sed ut grām diuini nōis cū me
moria baptismatis īuocem⁹. ⁊ lz in dictis duab⁹
dñicis aspergatur altare nō tñ tūc cātat antipho
na. asperges me dñe ⁊c. qꝫ tūc poti⁹ lugendū no
bis est cū recolim⁹ nos esse a xpo mūdatos per
sue suppliciū passionis. iuxta illud in trēn. iij. me
moria memor ero ⁊ tabescet in me aīa mea. In
dñicis ergo dieb⁹ añ missaꝫ ⁊ mai⁹ altare tñ. ⁊
tot⁹ ppl's aspergāt q̄uis in nocturnis ⁊ vesperis
oīa altaria vel saltē pcipua turificēt. circa qō co
siderādū q; hmōi aspersio alia rōe fit sup ppl'm
⁊ sup altaria quia enī cōclusit de⁹ oēs sub pecca
to saltē veniali qꝫ septies ī die cadit iust⁹ iccir-
co ipe ppl's ecclesiaꝫ ingrediēs diuinis isistere itē
dēs ipa aq̄ scificata aspergit. q̄ valz ad quotidi
ana deleēda sicut ⁊ cinis vitule ī veteri testa. fm
q; qui īmūd⁹ erat prohibeat ecclesiaꝫ īgredi do
nec aq̄ lauaret altare. n. aspergit pp reuerētiam
sacramēti qō ibidē cōsecrādū est vt inde oīū ma
lignoꝝ spirituū pnīcia arceat: ⁊ qm̄ xps per altar
quod ē ds lapideū significat fm illud apl'i pet
aūt erat xps ⁊ fides nostra de vno xpo ⁊ nō de
plurib⁹ est iccirco vt signū signato rñdeat vni-
co altari aspersio vniuersi⁹ aspergit ppl's. qꝫ ipe so
l⁹ est. q tollit peccata mūdi. thurificatio vero qm̄z
representat diffusionē diuersaꝝ gratiaꝝ spūalīū
⁊ qm̄ gratia non solū in capite verū etiā in alys
subiectis capiti iuenit. iō cōueniēter p⁹ primū se
cūdario alia altaria perque diuersi grad⁹ scōrū
intelligūtur thurificari solēt. rursi⁹ thus ī thuribu
lo cor igne oratōis accēsum significat. quia vero
solū oratio nostra ad deū ⁊ xpm mediatorē no
strū ds pricipaliter applicari iō ⁊ altare ⁊ crucifi
xus thurificari solēt. In pascha autē tpe ad asp
gēdū cātam⁹. vidi aquā quod sumit de ezech. c
xlvij. cui dūs ciuitacē oñdit edificatā super mō-
tē vergentē ad austrū in q̄ erat mirabile tēplum
ciuitas ecclesia est de qua dr nō pōt abscōdi ci-
uitas sup mōtē posita. tēplum est corp⁹ xpi. De
quo dicitur soluite tēplū hoc ⁊ post triduū edi. ū
laꝫ aqua de tēplo egredīēs fons est baptismi de
latere xpi ꝓcedens. sed cū fuerit in leuo lancea-
t⁹ cur h dicit a latere dextro. rñdeo duo sunt la
tera xpi. s. dextrū ⁊ leuuꝫ. dextrū est diuinitas. ⁊
leuū humanitas. a latere igit dextro exiuit aqua
qꝫ de diuina xpi natura spūs sancti aqua inuisi
bilis procedit qui aqua visibili que de latere le-
uo idest humanitate lanceata ꝓfluxit salnandi.
ꝓtutem tribuit. Recte igit in processione pascali
cantamus in laudem fluminis huius cuius ī vn
datione per mortem christi reuixīmus. Uerū p⁹
octauam penth. cantatur in dominicis ad asper-
gendum antiphona Asperges me domine ⁊c. q̄
a pasca vsque tunc ūtermittitur quia de fide pas
sionis ⁊ hmilitate baptismi propheta predixit.
Porro aqua cum benedicitur sal admiscetur qō
ab Elizeo sumpsit exordium ⁊ fit hoc ad notan-
dum q; populus per aquam intellectus vt sanc-
tificari possit per sacerdotis officium verbuꝫ dei
imbuitur quod per salem significatur. ¶ Fit ter
crux super aquam ⁊ salem quia docetur popul⁹
sancte trinitati gratias pro sua eruditione atque
redemptōne referre. ¶ Per aquam quoq; cōfes
sio per salem amaritudo significatur. Ex aqua
mixta geminus partus procedit scilicet diuisio
seu separatio delictorum ⁊ ortus virtutū ac bo-
norum operum. ¶ Sed quare prius benedicit.
sal q̄ aqua. Respondeo per sal intelligitur ama-
ritudo penitentie per aquam baptismus quia er
go cordis contritio debet precedere absolutio-
nem ⁊ penitentia baptismum. ideo prius bene-
dicitur sal q̄ aqua. Et nota quatuor esse genera.

f

aque benedicte. Prima in qua fit indiciuꝫ purgationi que in vsu nõ ē. Secũda aqua q̃ sanctificat in dedicatiõe ecclesie ⁊ altaris de quib⁹ ī p̄ma pte dictũ est sub ti. de con. ec. ⁊ al. Tertia est qua in ecclesia aspgimur. de qua hic agit. Qrta aqua baptismi de qua dicet in sexta pte sub sabbato sancto: ⁊ hac solebãt hoies aspgi priusquã crismarent: ⁊ adhuc fit in quibusdã locis ſz hodie interdictũ ē: putabãt. n. se iteꝝ a pctis hujus aque aspsione mũdari: cũ tñ constet nullũ bis baptiçari posse. Quia ꝗo maius dignũ trahit ad se minus dignũ: iõ si aqua nõ benedicta admiscetur benedicte efficit benedicta.

De officio seu introitu misse. Rubrica.

IN introitu prima pars misse incipit Sciendũ ē aũt q̃ sancti patres ⁊ prophete ante christi aduentũ suspirãtes ⁊ preconiçantes premiserũt desideria, opa laudes ⁊ preces que singula figurant in missa. Introitus nãq̃. s. ipsa antiphona. vaticinia prophetaꝝ ⁊ sanctoꝝ patrũ desideriũ cũ preconys filij dei aduentũ ⁊ incarnationẽ expectantiũ exp̄mit. In cui⁹ rei signũ. in prima dñica aduẽt⁹ cantat ecclesia introitũ Ad te leuaui. Chorus igitur psallentiũ clericoꝝ qui significat choꝝ ꝓphetaꝝ ⁊ multitudinẽ sanctoꝝ christi aduẽtũ expectãtiũ animã suã dilatat ⁊ introitũ in iubilo cãtat: quoniã prophete. patriarche. reges. ⁊ sacerdotes. oẽs fideles aduẽtũ christi cũ desiderio expectabant clamãtes ⁊ implorãtes. Emitte agnũ dñe dñatorẽ terre ⁊c. Itẽ veni domine ⁊ noli tardare ⁊c. Hinc etiã ille simeon iust⁹ ⁊ senex benedixit dicẽs: Nũc dimittis seruũ tuũ dñe ⁊c. Quia viderũt oculi mei. ⁊ dñs Multi reges ⁊ ꝓphete voluerũt videre que vos videtis ⁊ nõ viderũt ⁊c. Ex eoꝝ ergo psona cantat introitus p q̃s christ⁹ introiuit in mũdũ. iuꝝ illud apli: Et cũ introduxit primogenitũ in orbẽ terre ⁊ adorẽt eũ oẽs angeli dei. Sequit ꝗticulus psalmistic⁹ siue p̄s qui versionẽ ad opationẽ notat. Dr etiã versus quia p eũ reuertimur ad introitũ significãs opa ⁊ vaticinia. Consequent ex institutione Damasi pape dicit gloria patri ⁊c. qõ significat laudẽ q̃ post opationẽ danda ē gloria. Dicit etiã gloria ut ostendat patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiñ scñ habere equalem gloriam ⁊ coeternã maiestatẽ in principio ⁊ nũc ⁊ semp ⁊ in secula seculoꝝ. i. in p̄terito presenti ⁊ futuro tpe. Interpositio aũt glorie inter primã cantationẽ introitus ⁊ ipsius repetitionẽ designat captionẽ beneuolẽtie: ut eniꝫ qõ expectabant facilius obtinerent. ad totã trinitatẽ cordis ⁊ vocis glorificationẽ clamabant dicentes: Ostende nobis dñe misericordiã tuã ⁊ sa. tu. da no. qui sedes sup cherubin appare coramẽ effra. b. ⁊ ma. quoꝝ tandẽ clamorẽ spũs scũs exaudiẽs vnxit eũ oleo letitie p cõsortib⁹ suis: ⁊ ad euãgelizandũ pauperibus destinauit: sicut ipe dei fili⁹ p ꝓphetã testat dicẽs spũs dñi sup me ꝓpẽ qõ vnxit me euãgelizare pauperib⁹ misit me. Deinde antiphona ipa seu introitus repetit: ut desideriũ antiquoꝝ patrũ seu iteratio ⁊ multiplicatio suspirioꝝ ⁊ clamoris ipsoꝝ euidenti⁹ exprimat. Unde ꝓphetam. manda remanda expecta respecta. modicum ibi ⁊ modicũ ibi. si morã fecerit expecta eum: quia veniẽs veniet ⁊ nõ tardabit. Hoc autem desideriũ antiquoꝝ nõ semp representat introitus intellectu littere sed iubilo cantilene. Uerꝝ in diebus ꝓfestis bis introit⁹ cantat ī laudem diuine ⁊ hũane nature que ī psona filij sũt vnite. In quibusdam ꝗo ecclesijs ⁊ precipuis festiuitatib⁹ triplicat in laudẽ ⁊ bonorẽ trinitatis quasi ei tripudiem⁹. in cui⁹ memoriã missaꝫ cantamus. ⁊ dicit semel cũ gloria patri ad laudẽ incarnationis. Quãdoq̃ aũt incboat voce dimissa ad notandũ humilitatẽ. subsequent alta voce repetit: que vocis exaltatio significat excitatiõẽ a somno peccati quã vox suppressa demõstrat Juxta illud apli Hora ē iam nos de somno surgere. Pot etiã ⁊ aliter dici ꝓut de inuitatorio in sexta pte sub ti. de nocturnis dicet: semp tñ itingere repetit ut pfectio letitie denotet. Quedaꝫ ꝗo ecclesie dicit introitũ primo pfecte: q̃ ecclia deũ laude pfecta laudat. secũdo impfecte: q̃ impfecta est ois laus vie. tertio pfecte q̃ pfecta est laus patrie. Dicit aũt introitus eo q̃ dũ ille canitur sacerdos ministratur⁹ ad altare intrat: seu q̃ p illũ antiphonã ad officiũ intrat: qui etiã vocat officiũ quasi efficiũ ꝓut dicetur in ꝓhemio. v. ptis. Celestin⁹ papa statuit ut psalmi Dauid cẽtum quinquaginta ad introitũ misse ante sacrificium antiphonatim canerentur qõ antea nõ fiebat. sed epla pauli tantũ ⁊ euangeliũ legabantur ⁊ postea missa celebrabatur. de illis ergo psalmis excepti sũt oẽs introitus regulares gradualia offertoria ⁊ cõiones que cũ modulatiõe primo reperũt ad missam in ecclesia romana cãtari. Brecnim introitu misse cũ cantu ordinauit: ⁊ vnũ ꝗsum de illo psalmo qui cantabatur retinuit. Regulares ꝗo introitus sũt qui ꝗm varietates solẽnitatũ instituti sũt: ut puer natus est nobis ⁊c. ⁊ Spũs dñi replcuit ⁊c. ⁊ ibi sũt ꝗsus de psalmo: preterq̃ illi Uiri galilei. ⁊ nũc scio vere qui ⁊c Et alij quidã scõm aliquas ecclesias. Et ē notandum q̃ quãdo introitus de psalmo sumitur si primus ꝗsus psalmi sit introitus aliquis de sequentibus versibus eiusdẽ psalmi erit ꝗsus illi⁹ introitus: sicut patet in introitu tertie feric prime ebdomade quadragesime que incipit: Dñe refugium. ꝗsus. n. est priusq̃ montes fierent. Si ꝗo nõ primus ꝗsus psalmi sed aliquis ali⁹ de sequentibus sit introitus: tũc primus versus psalmi erit ꝗsus ipsius introitus: ut ecce in natali ē introit⁹. Dñs dixit ad me ⁊c. vers⁹ ꝗo est. Quare fremu

erūt gentes ⁊ in festo innocentiū introit⁹ est. Ex ore infantiū ⁊c. versus est. Dñe domin⁹ noster. ⁊c. ⁊ sic de alijs quod fit ad significandū vnionē ⁊ cōnexitatē capitis ⁊ mēbrorū. ¶ Kurs⁹ versus qñq; est duplex qñq; vn⁹ qñq; dimidi⁹ de quo dicēt in sexta parte sūb sabbato tertie ebdomode quadragesime. Cū aūt introit⁹ cātatur nō sedet. qm̄ ad op⁹ ⁊ preconiū xpi introit⁹ refert vt p̄destinati ad verū cultū dei vocent. In quibus dā ecclesiis trophi dicūt p psalmis ex institutōe Gregorij pape ad mai⁹ gaudiū de xpi aduentu repꝛesentādū. Est aūt proprie troph⁹ quidā versicul⁹ qui in p̄cipuis festiuitatib⁹ cantat imediate ante introitū quasi quoddā p̄ambulū. ⁊ continuatio ipsi⁹ itroit⁹. vt ꝓ gratia. In festo natiuitatis ante introitū illū. Puer nat⁹ est ⁊c. p̄cedit troph⁹ iste. Ecce adest de quo ꝓphete cecinerūt dicētes. Puer natus ⁊c. Habuit aūt tropbus originē a lege. Legitur. n. numeri. x. q; dū eleuaret archa cantabat. Exurge domine cū vero deportabatur cantabat. Reuertere dñe multitudinēs exercit⁹. ⁊ dicit tropbos a tropbos qd̄ est cōuersio: qm̄ quedā ibi solēt fieri cōuersiones ad itroitū. vnde qñq; pri⁹ dicit versus ⁊ post eleyson. ⁊ ide etiā troph⁹ dicit zona: qꝛ cōuertit ad ymbilicū circūeundo. Pōt etiā aliter dici qm̄ introitus est laus ecclesie de iudeis cōuersis. ¶ Unde tria cōtinet videlicet antiphonā versū ⁊ gloriam ⁊ hoc propter tres ordines fideliū qui fuerūt hebraice lingne. s. patriarche prophete ⁊ apostoli. Introitus siue antiphona est patriarcharum: ꝗ ꝗus ꝓphetarum. gloria vero apostolorū ātiphone. repetitio est predicationis ydēptitas ⁊ cōfirmatio q̄si quod longe p̄us patriarcha gestib⁹ figurauit ꝓpheta p̄dixit apl's euāgelizauit. Ad quā etiam cōuersionē notādū solēnes trophi alicubi īserūtur qui sūt laudes ad introitū cōuertibiles Istā tropbos grece vꝛ ɔuersio latīe vt p̄missū ē.

¶ De accessu sacerdotis ac pontificis ad altare ⁊ de processione.

Cum introitus canitur pontifex seu sacerdos parat⁹ ⁊ sacris indnmētis ordinat⁹. de sacra ede egreditur ⁊ ad altar accedit significās q; xps expectatio gentium carne sac⁹ sancta assumpta ex virginis carne incorrupta ō secreto habitaculo celorū egressus est in mūdū vel de secreta ede videlicet de virginali vtero egressus est tāq; spōsus de thalamo suo. Porro eps siue sacerdos egrediens ꝓcedit inter duos vꝛ inter vnū presbyterū ⁊ dyaconū quē antecedit subdyacon⁹ euāgely codicē clausum gerens illi p̄cedunt duo ceroferary quos etiam precedit ferens thuribulū cum incēso. Demū episcopus. vel sacerdos ad altare perueniens mitrā depōit cōfessionem facit codicē aperit ⁊ osculatur apertū. Sacerdos itaq; seu eps illum magnū repꝛsentat sacerdotē. s. xpm de quo ait apostol⁹. xps assistens pontifex futurorū bonorū ⁊c. sacerdos ⁊ leuita illum deducētes legem ⁊ ꝓpheciam designāt. secundū illud q; ipse domin⁹ ꝓposuit in parabola sanciati. quia sacerdos quidam descendit eadem via. ⁊ viso illo preteryt similiter ⁊ leuita. Moyses quoq; ⁊ Helyas in figura legis ⁊ prophecie apparuerunt in mōte cum christo loquentes. Sacerdos ergo ⁊ leuita deducūt eēm quia lex ⁊ ꝓphecia xpm annūciauerunt ⁊ ꝓmiserunt. Unde Moyses inquit ꝓphetam suscitabit nobis de⁹ ꝓ fratribus nostris ipsum tāq; me audietis. Item Ysayas Ecce venit prophetamagnus ⁊ ipse renouabit hierusalem. Uel eēpus seu sacerdos inter duos existens significat xpm inter duo testamēta: ipse enim a duob⁹ testamētis mūdo per ꝓphetas ⁊ apostolos. predicatur. Quia vero ille in mūdū venturus p̄misit prophetas sapientes ⁊ scribas in locū scribarū premittit pontifex seu sacerdos subdyaconū portātem scripturas qui sapiens sit domica disponer vasa. Quādoq; vero archidyacon⁹ ⁊ sacerdos pontificē deducunt quem. imediate dyaconus ⁊ subdyaconus antecedūt qui significant apostolos ⁊ discipulos. quos xps misit ante faciem suam ⁊ adhuc quotidie mittuntur p̄dicatores. ⁊ prelati ecclesie p̄parare viam domino spiritualiter ante faciem suam. Adhuc subdyacon⁹ antecedēs significat Joannē baptistam q precessit in spū ⁊ ꝗtute helye prepare dño plebem p̄fectam ⁊ fert ante pontificem codicē euāgely: qꝛ Jo. ātexpm p̄dicationē euāgelicam incboauit dicens penitētiam agite appꝛopinquabit enim regnum celorū. Dyacon⁹ vero repētat ꝓphetas q ānūciauerūt futuram ex euāgelio vitam. Ceterū eps iō sequitur euāgeliū ad notādū q; debꝛ semper illud ⁊ intueri ⁊ in mēte habere. ⁊ ante illū portat quia p doctrinā euāgely ad xpm viam p̄paratur. Potest etiā dici q; per subdyaconū libruꝛ ferentē ⁊ p dyaconū euāgely p̄conē sanctos noui testameti p librū ꝗo euāgely. nouū itelligim⁹ testa. per ceroferarios ꝗo ⁊ thuriferariū sanctos qui p̄cesserūt nouū testa. ⁊ p duo cādelabra cum cereis ardētib⁹ legem ⁊ ꝓpheciā q̄ xpm mūdi lucē nūciabant cōmemoram⁹. Sine igne. n. nō debꝛ sacrificari extra de cele. mis. c. fi. iuxta illud leui. vi. c. ignis in altari meo semp ardebit. Quid lumē hui⁹ significet ⁊ de cādelabris dictū est in p̄ma pte sub ti. de picturis. Cerei ferūt sup cādelabra q̄ fūdamentū designāt vt sup fūdamētum luceat corā hominib⁹ lux p̄dicatorū. Pulchre ergo cādelabra dyacon⁹ ⁊ subdyacon⁹ ante euangelium precedunt. quia lex ⁊ ꝓphete legem gratie precesserunt. In quibusdam ecclesiis sūt tres cerei quorū medius significat illum qui agit vbi cūq; fuerint duo vel tres ⁊c. In alijs. vij. quia gratia septiformis tota ecclesia illuminatur. De

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoc aliter sub euangelio dicet. Thurificari ho
ceroferarios ⁊ alios antecedit ad notandū q̄ thu
ris significatio sanctis vtriusq̄ testamēti cōis ē.
¶ Per thuribulū aūt cor hūanū cōpetent notat
quod dz eē aptum superi⁹ ad suscipiēdū. ⁊ clau
sum inferius ad retinendū. habēs ignē charitat
et thus deuotiōis siue suauissime orationis: seu
bonoꝝ exemploꝝ sursum tendētiū q̄ p fumum
inde resultantē notat: sicut. n. iguis ī igne thuri
bili suauiter redolet ⁊ sursum ascēdit: ita opus
bonū uel oratio ex charitate vltra oia thimiama
ta fragrat. ad huc thuribulū cū incēso corpus xpi
suauitatis odore plenuz. carbones spm̄ sanctum
thus boni opis odorē designāt. de hoc etiā dice
tur in quinta pte sub ti. de laudib⁹ matutinis: ⁊
infra sub ti. de thurificatiōe. ¶ Postq̄ ad altare
ventū ē cerei qui precesserant postponūt ut ostē
datur doctores fuisse ante natiuitatē ⁊ post illu
minātes. Candelabra ho manib⁹ per accolitos
tenent donec kyriel. incipiat: ad notandū q̄ do
ctor ope debet exercere q̄ docet. quodq̄ nō dz
rudē populū deserere donec sciat pfiteri Domi
ne miserere. Illo vero incepto deponūtur quan
doq̄ is pauimento: tuz quia post acta bona opa
humiliare ⁊ eē puluerē recognoscere nos debe
mus: tum quia doctores. in bono ope ⁊ in p̄dica
tione se terrā esse cognoscere debēt. Sed dū of
ficium incheat subleuari debent quia quisq̄ ⁊ p̄
cipue p̄latus te erigere per bona opa debz: ut ce
teri hoc videntes glorificēt patrē qui in celis est.
Adhuc pontifex ad altare pueniēs mitrā depo
nit prout dictū est in tertia pte sub ti. de mitra. ⁊
inde cōfessionē facit. ¶ In tertia ho dū cōfessio
fit subdyaconus tenet librū euāgelioꝝ clausū ante
faciē eius a pte sinistra. Stat quidē ad sinistram
qm̄ ipse tenet in aliquib⁹ locū prophetaꝝ q̄s sepe
in ecclesia legit: tenet librū ante oculos pontific
ut ille iugem memoriā habeat euāgelice p̄dicati
onis qui clausus tenet: qm̄ lex euangelica clau
sa in pphetis mistice continet. Confessione autē
facta sacerdos libeꝝ aperit ⁊ osculat put sub ti.
de osculo altaris dicetur ¶ Sane fm Innocen
tium papā. iij. roman⁹ pontifex dum stationalis
solēnitas celebrat cum sex ordinibus clericoruz
de quib⁹ in phemio secūde ptis dictū ē a sacra
rio siue a loco vbi se induit ⁊ parauit pcessiona
liter pgredit ad altare designās q̄ christus exi
uit a patre ⁊ venit in mūdū. Hic enim pcessiōis
ordo generatiōis christi seriem repsentat quam
Matheus euangelista describit in qua sex inue
niūtur ordines psonaꝝ a quib⁹ fm carnē christ⁹
originē traxit ⁊ in mundū pcessit. viz patriarche
pphete reges principes pastores ⁊ duces. Abra
am patriarcha. Dauid ppheta Salamō rex Sal
mon princeps. Judas pastor. Zorobobel dux.
Duo dyaconi pontificem deducentes: significat
Abraam ⁊ Dauid: quib⁹ incarnatiōis christi fa
cta est repromissio. Nam ille repromissuz est ī se
mine tuo benedicent oēs gentes: isti ho pollicitū
est: De fructu ventris tui po. s. s. t. pter qō euan
gelista figuralit hos duos incarnationē christi p̄
misit inquiens: Liber generatiōis dñi nr̄i Jhesu
christu filij dauid filij abraam. isti fūt due colum
ne quas vetus ille pontifex in vestibulo templi
posuit ante hostiū q̄s ambit funicul⁹ duōdecī cu
bitoꝝ. i. quod fides duodecim apostoloꝝ ample
ctit: de quaꝝ medio christi hostiū credentib⁹ a
peritū. Quatuor aūt ministri sup pontificē mapu
lam ferūt in sūmitatibus q̄tuor baculoꝝ colliga
tam: ⁊ inde ipsi ministri manipulary nūcupantur
mapula illa que diuersis figurata ē imaginibus
sacra designat scripturā q̄ multis ⁊ varys est in
signia misterys. Hec q̄tuor baculis sup pontificē
portat extensa qz sacra scriptura q̄tuor modis su
per christū fert exposita videlicet. historice. alle
gorice. anagogice. ⁊ tropoloice put dictū ē in p
hemio libri. hic est fluui⁹ paradisi q q̄tuor in ca
pita diuisis pgreditur. hec ē mensa ppositionis
q̄ quatuor pedib⁹ eleuata subsistit. Super ponti
ficem ergo portat extensa ut is venisse mōstret
quē lex scripserat ⁊ pphete. Nam ipsēmet xpus
incipiēs a Moyse ⁊ pphetis interpretabat in
omnibus scripturis que de ipso erāt: pter qō
dicitur alibi. Si crederitis Moysi crederetis et
mihi. de me enim ille scripsit. Quatuor ministri
mapulā ferentes. q̄tuor sunt euāgeliste sacrā scri
pturam declarantes ⁊ fidē exaltantes. Hinc ē q̄
in sūmitatibus baculoꝝ eoꝝ imagines collocant
⁊ preferunt duo luminaria cū incenso: qz lex et
prophete cū psalmis christi pronūciauerūt aduē
tum xpo attestāte qui sit: Nece est impleri om
nia illa q̄ in lege moysi ⁊ prophetis ⁊ psalmis ō
me scripta sunt. In maiorib⁹ aūt solēnitatib⁹ se
ptem cādelabra corā pontifice deferunt p quod
illud ostendit qō Joānes in Apo. describit. Cō
uersus inquit vidi septē candelabra aurea: ⁊ in
media illoꝝ similē filio hominis vestitū podē: ut
ille p hoc aduenisse mōstret sup quē requeuit spi
ritus gratie septiformis. fm illud Isa. vaticiniū
Egredet ⁊ga de radice iesse ⁊ flos de radice eī
us ascēdēs ⁊ requescet sup eū spūs dñi ⁊c. In qui
busdam etiā basilicis circa mediū chori manipu
lus stupe appēditur cui pontifex trāsiens ignem
apponit ut in cōspectu populi cito incineretur: p
hoc fm aduētum cōmemorās in quo christ⁹ vi
uos ⁊ mortuos ⁊ seculū per ignē iudicabit. Nā
ignis in conspectu eius ardebat ⁊ in circuitu eī⁹
tēpestas valida: ne viz male secut⁹ existat: quo
niam q in primo aduētu blanditur p secūdū ex
ercet q enim iudicādus venit in primo iudicatu
rus ventet in secūdo. ¶ Hoc etiam fit ut pontifex
ignem apponās consideret q̄ ipe debet in cine
rem redigi ⁊ ornatus eius in fauillam cōuerti: et
q̄ quēadmodū stuppa facile cōburitur. sic etiam
facile ⁊ quasi in momento presens trāsit mūdus
et concipiscētia eius: qz fz Jacobū apostolū vita

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nostra vapor est ⁊ ad modicū parēs ne forte qui
gloriosus icedit in tpali gloria delectet nā omis
caro fenū ⁊ oīs gloria ei⁹ quasi flos agri. Cū aūt
iam pontifex appropinquat alteri primiceri⁹ sco
le cātorū accedes dextrū ipsi⁹ humerū corā as-
tātib⁹ osculatur. qr cū xps nasceret in mūdo an
gelus ille cuz quo facta est celestis milicie mul-
titudo laudantiū deū natiuitatem ei⁹ pastoribus
patefecit de quo dicit ꝓpheta. Puer nat⁹ est no
bis ⁊ filius datus est nobis. ⁊ fact⁹ est ꝓncipatus
sup humerū eius. ¶ Porro tres sacerdotes qui
pontifici veniēti. corā altare reuerēter occurrunt
⁊ inclinātes os eius osculātur ⁊ pect⁹: significāt
illos tres magos qui venerūt hierosolimā dicen
tes. vbi est q natus est rex iudeoꝝ. ⁊ ꝓcedentes
adorauerūt eū. ⁊ qr apertis. t. s. o. e. m. a. t. ⁊ mir
ram. Per geminū qdem osculū geminaz in chri
sto cōfitent nām diuinā scilicet ⁊ humanā: diui-
nā quasi latentē in pectore humanā quasi paten
tem in ore: quas etiā p oblata munera magi mi-
stice figurarūt. Osculū enī signū est reuerentie ꝓ
ut sub ti. de pacis osculo dicet. ¶ Disponit autē
ista ꝓcessio velut castroꝝ acies ordinata. Nam
maiores ⁊ fortiores quasi custodes exercit⁹ pue
niunt ⁊ sequūt. minores aūt q̄si debiliores ī me-
dio colligunt. ꝓcedūt enim ēpi ⁊ ꝑbyteri. subse
quunt pontifex ⁊ dyaconi. in medio colligūtur
subdyaconi ⁊ acoliti. cantores vero quasi tubi
cines exercitū ꝓcedūt: vt eū ad ꝑlia cōtra demo
nes excitent ⁊ inuitēt. de quo ꝑlio apostol⁹ dicit
Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ san-
guinē: sed aduersus spūalia nequitia in celestib⁹
Ūñ buccinate in neomenia tuba in die in signis
solēnitatis vestre. ¶ Premisimus de ꝓcessione
sūmi pontificis. vnde etiā occasione sumpta ⁊ ō
alys ꝓcessionibus aliqua subiciamus. Circa qō
gnāliter notādū est q̄ sicut in missa legatio xpi
ꝓ nobis in mūdū figurat. ⁊ in ꝓcessionib⁹ nris
reuersio nostra ad patriā nostrā denotat: quarū
solennitas egressuz populi de egypto pene in oī
bus imitat. Sicut. n. popul⁹ ille per Moysen e-
reptus est de manib⁹ pharaonis: sic ppl'us dei ꝑ
christū liberatur de ore leonis. Et sicut tabule te
stamenti de monte sinay accepte sūt a Moyse
⁊ coram ppl'o portate: Exo. xxxiiy. ⁊. xxxv. c. sic li
ber euangely sumit de altari ⁊ portat. Illos ꝗ o
colūna ignis precedebat ⁊ nos lumē candele ꝓ-
cedit ante turmas illoꝝ signa ferebant: ⁊ aī nos
cruces ⁊ vexilla portant. Ibi prodigia fiebāt et
apud nos miracula nō cessant. Illic leuite taber
naculū federis portabāt: ⁊ nostri diacones ⁊ sub
dyacones planaria ⁊ capsas ferūt. Ibi archa dñi
a sacerdotib⁹ portabat: ⁊ apud nos scriniuz aut
feretrū cū reliquys a presbyteris deportabatur.
Apud illos Aaron sūm⁹ sacerdos seqbat ornat⁹
⁊ apud nos ēps infulat⁹. Apud eos moyses cum
ꝗga. apud nos rex cū ceptro vel episcopus cū gā
buca. Ibi clangor tubaꝝ: hic strepit⁹ campanarū
Ibi populus armat hic clerus sacris vestibus ⁊
populus ꝗtutib⁹ adornat. Ibi populus asperge
batur sanguine. hic aqua benedicta cuz sale. Illis
obuiet amalech sanguinē sitiens. nobis turba de
monū nre vite semper insidiās. Illis iosue
victor extitit. ⁊ noster Jesus victoriā nobis obti
nuit. Cū aūt ad aliquā ecclesiā ꝓcessionaliter ten
dimus. tūc quasi ad terrā ꝓmissionis accedim⁹:
Cū vero ecclesiā cantātes intramus. quasi gau-
dentes ad patriā peuenimus. Cū circa ecclesiā fe
retrum cū campanaꝝ pulsatione portam⁹: q̄si cū
archa. cū sono tubaꝝ: ⁊ cuz clangore ppl'i hierico
circumuis. Hierico corruit ⁊ destruit. cuz in no
bis cōcupiscentia vincit. Cū vero de choro ad ali
quod altare imus ibiq̄z stationē facimus. signifi-
cat q̄ anime ad xpm tendent ⁊ cōtinent in con-
sortys angeloꝝ. ¶ Secūdo etiam dauid ⁊ salo
mon nos ad ꝓcessiones informauerūt cū Dauid
archā dei in tabernaculū ⁊ Salomon in templū
cū hymnis ⁊ canticis portauerūt ⁊ sub alis che-
rubin locauerūt. Sicut xpi humanitas ascēden
tes celū ingredit. ⁊ ab angelis perbenniē adora
tur. quē fidelis anime comitat. ¶ Tertio etiam
in ꝓcessionibus memoram⁹ q̄ xps de sinu pris
venit in mundū: de ꝑsepe ad templū. ⁊ de bethe
mia in hierusalē. ⁊ de hierusalē in montez. optan
tes vt de mūdo reuertamur ad patriā: ⁊ de vna
ecclesia ad aliā scilicet de militāte ad triūphātez
sequentes crucem id est vestigia crucifixi. ⁊ nos
vicys ⁊ cōcupiscētys crucifigētes. Sequētes eti
am vestigia sanctoꝝ ꝓcepta euāgeliorūz ⁊ iduti
vestes sacras scilicet lorica iusticie. cingulū conti
nentie. scutum fidei. ⁊ galeā salutis eterne. Dein
de sacerdos celebraturus q̄si ꝟtra spiritualia ne
quicie in celestib⁹ pugnaturus sacris vestibus q̄
si armis induit ꝓut dictū est in prohemio tertie
partis. In nonnullis aūt ecclesys sic ꝓcessio ordi
natur. Procedūt nāq̄z septem acoliti cū lumina
rys significātes omnes qui ꝑ septiformen spūs
sancti grām lumē scientie fidelib⁹ ministrauerūt
illos sequūtur septem subdyaconi cuz planarys:
significantes illoꝝ qui per eandez grām plenitu
dinem diuinitatis in christo habituram corpora
liter docuerūt. Et post eos septez dyaconi repre
sentantes vniuersaliē omnes qui per eandē gra
tiam spiritualem intelligentiam vz euāgelicā de
xpo habuerunt: Et post eos. xy. priores figuran
tes omnes qui fide sancte trinitatis vel triū vel
quattuor virtutū operibus choruscarunt. quos
comitantur tres acoliti cum thuribilis ⁊ incenso
significantes tres magos qui christo munera ob
tulerunt. Deinde sequitur vnus subdyacon⁹ co
dicem euāgely baiulans. qui significat legem q̄
ideo pontificē ꝓcedit. quia lex cōtinens in se pas
sionis euāgelice sacramentū ꝓcessit christi aduē
tum: ⁊ portat illū clausum ad notādū quod illud
fuit in lege obscurū pusq̄z agnus septimi libri sin
gula aperiret. Deinde pontifex a duobus quasi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in curru vehit quē turba comitat ordo in quo
designat q̄ ppl's sequit christū in celū: in quo cō
mitatu decē iūt ordines: s. hostiary. lectores. ex
orciste. accoliti. subdyaconi. dyaconi. prespyteri
cantores. clerici. mares ⁊ mulieres: q̄ curr⁹ dei
decē milib⁹ multiplex milib⁹ dicit ad insinuādū
eor pfectionē. Sed dyaconos. subdyaconos ⁊
accolitos presertim secū paratos adducūt. iux
illud Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas. sapiētes.
⁊ scribas. Prophete sunt dyaconi. sapientes sub
dyaconi. scribe accoliti. Hīc siquidē christi vica
rius ⁊ ipe christus in publicū deduci⁹ in modū
ascentular timpanistar. Cū aūt producūt canto
res: ⁊ duo chori suscipiūt gratulādo cātātes itro
itum cū gloria in excelsis. Nēpe cātores sive cle
rici in albis exultātes. angeli sūt qui christū asce
dentē cū gloria ⁊ laudib⁹ in altissimis acceperūt
Duo chori qui laudes cōcinunt sūt duo ppl'i: iu
daicus viz ⁊ gentilis qui christo venienti cū lau
dibus occurrūt. Ipsa ho ꝓcessio ē via ad celestē
patriā. Aqua benedicta precedēs mūdicia vite ē
Luminaria misericordie opa. iuxta illud Sint lū
bi vestri pcincti ⁊ lu. ar. in ma: ve. rē. Siquidem
pontifex seu sacerdos q̄si medi⁹ collocat inē cle
rum ⁊ crucē precedentē ⁊ ppl'm subsequentē tā
q̄ mediatores dei ⁊ hoiuz vices gerēs. Prefea
maiores in choro ⁊ in ꝓcessione posteriores sūt
quia salus fit descēdenti. Unde Zache⁹ princeps
publicanor: q̄ pusillus erat cū ascēdisset arborē
sicomor ut videret ihm trāseuntem. ait ei Jhs
Zachee descēde quia hodie oportet me manere
i domo tua. at ille descēdit ⁊ excepit illū gaudēs
in domū suam: iudei ho in sublimi stātes erāt ⁊
maiores cor primas cathedras in synagogis ha
bent. ¶ Crux ergo quasi regale vexillū ⁊ trium
phale signū in processionib⁹ premittit. Primo ut
fugiant qui oderūt eū a facie ei⁹: ē enim signum
victorie christi. Juxta illud Uexilla regis ꝓdeū
nt rē. quo demones victi sūt. vnde illo visu ti
ment ⁊ fugiūt: ⁊ ꝓpter hoc in quibusdā locis tē
pestatibus aeris opponit ut demones fugiāt: et
ab aeris cōcitatiōe desistāt. Nēpe sancte crucis
misterīū ē nr̄m signū ⁊ vexillū. Unde Isa. xi. stat i
signum populor ihm gētes deprecabunt: ⁊ erit se
pulchrū eius gloriosū. Secūdo crucis vexillum
p̄mittit: quia sicut ait apl's ad Gala. Absit nobis
gloriari nisi in cruce dni nostri Jhesu christi per
quē mūdus nobis ⁊ nos mundo crucifigi debe
mus. de hoc etiā sub ti. de euāgelio dicet. Nūq̄
etiā vexilla premittit ut dicet in sexta pte sub ti.
de rogationib⁹. ¶ Sane ut premissuz est dū fit
ꝓcessio cāpane pulsant: Nā sicut rex terrenus i
exercitu suo regalia habet in signia. s. tubas ⁊ ve
xilla: sic ⁊ rex eter⁹ christus in ecclesia sua mili
tanti cāpanas pro tubis ⁊ cruces ꝓ vexillis ha
bet. de quo in pte prima sub ti. de cāpanis dictū
est. Adhuc cā penar strepit⁹ prophetas in christi
prenūciaverūt aduentū figurat panni ⁊ alia sub
sternūtur in loco vnde trāsire ⁊ ad cantandū pro
cessio stare debet. Juxta illud Thobie penultio
Platee tue sternētur auro mūdo ⁊ candido ⁊ in
vys eius canta bit alleluia. ¶ Illud aūt sciendū
est q̄ quatuor sūt solēnes processiones. s. in purī
ficatione beate virginis Marie in ramis palma
rum in pascha de quibus in suis locis dicetur. et
quarta que fit in ascensiōe domini ad representa
tionē illius vltime processionis quā discipuli p⁹
dominū in die ascēsionis eius in celū fecerūt ve
nientes simul cū eo ad montē olivēti. Unde as
sumptus ē videntib⁹ illis: in cuius processionis
representationē fit processio in dominicis dieb⁹
¶ Sciendū ē enim q̄ primitiua ecclesia obsua
bat diem dominicā solēnem ut ⁊ modo ⁊ fiebat
in ea processio in memoriā resurrectionis. ⁊ ob
seruabat etiā quintā ferīā: ⁊ fiebat i ea processio
in memoriā dominice ascensionis: sed multipli
catis sanctor festiuitatib⁹ sublata est solēnitas
quinte ferie ⁊ eius processio per Agapitū papaz
in dominicā translata est: ut a ppl'o tūc ad eccle
siam veniente simul ⁊ solēniter valeāt celebrari
⁊ propter hoc dies iouis dicitur vulgariē cogna
ta diei dominice: quia videlicet antiquit⁹ par so
lēnitas fuit vtriq̄. In dieb⁹ igitur dominicis ꝓ
cessionē facientē: resurrectionē dnicam memora
mus ⁊ processionez per discipulos post dnm fa
ctaz representamus: nō q̄ illi eā in dominica die
fecerint ut premissuz est. Nēpe egrediēdo eccle
siam ⁊ regrediendo ad eā quasi de hierusalē re
dimus ad hierusalez: put ibi fecerūt ⁊ sequimur
crucē sicut illi crucifixū: ⁊ licet ille sine Jhesu re
dierūt. nos tamē cum cruce redimus pro eo q̄
ipse dixit vobiscū sum vsq̄ ad cōsumationē secu
li. que processio anteq̄ tertia dicat faciēda ē pro
ut in sexta pte sub ascensione dicet. ¶ Nō ē etiā
pretermittendū q̄ in dominicalib⁹ ꝓcessionibus
de nouo dūtaxat testa. cantare ⁊ hymnē salutare
⁊ aliquid quod ad eius laudē ꝓprie ptinet canta
re debemus ex quo etiā cōsuetudo inoleuit ut i
claustris oratoriū virginis construat: quaz in sta
tione prima ex pristina cōsuetudine salutam⁹. Li
cet enim dicatur q̄ christus resurgens prius ma
dalene apparuit. verius tamē credit q̄ matri
sue ante oēs apparuerit sz ad euāgelistas hoc di
cere nō ptinet quor officiū fuit testes resurrecti
onis inducere: nec decuit ad testificandū ꝓ filio
matrem inducere. Si. n. hba extranear feminā
rum visa sūt incredulus deliramenta: quō non
magis matrē pro filij amore credirent deliraſſe
et sic romana sentire videt ecclesia que i prima
die post resurrectionē. s. in pascha apud beatam
Mariā maiorem celebrat stationē: quasi prepo
nes hierusalem. i. virginē que vidit pacē ꝓ alys
in principio leticie sue: quo circa sūt pma die ad
misericordiam suā apud sanctā Mariā maiorē
precurrimus: sic ⁊ ad eius honorez in dominica
ibus processionib⁹ prima statio deputat ut eam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

laudibus extollentes: ⁊ ad eius oratorium festinantes. cum sponso dicere videamur: vadaz ad montez mirre ⁊ ad collez thuris: mons quidem est ipsa beata virgo: ad quaz filius resurgens vadit ad apparēdo ⁊ nos adorando. Sed nō est necesse ꝙ si dicatur quia nunq̄ disparuit: ⁊ ꝙ semel melius est ⁊c. Sed ideo sic ponit ꝓpter rudes ⁊ sensibus tantum ⁊ nō intellectui. Postremo notāduz est ꝙ in quibusdaz ecclesiis post ꝓcessionē omnes clerici ante crucifixū veniunt inclinātes illi ⁊ dicentes. Aue rex noster benedictus. ſz ⁊ qui pluuialia aut alias solēnes vestes portarūt aī altare illas deponūt. Primo ad repsentāduz ꝙ filij hebreorum sternebāt vestimenta sua in via aī christuz in ꝓcessione sibi hierusalez venieti facta. Secūdo ad oīndendum ꝙ diuino vocaturi officio. oīa mūdana a mētibus abycere debent.

De confessione Rubrica.

Prius q̄ sacerdos vel episcopus gradus altaris ascēdat: ⁊ aīq̄ sacrum ordinat officiū ad seipsum reuertētes inclinat se aī altare significās christi exinanitionem qui inclinauit celos ⁊ descēdit cum se formā serui accipiēs exinanuit: ⁊ cōsiderās ꝙ sicut dicit. Salomon iustus in principio sermonis accusator est sui cōfisus etiā de illa ꝓphetica cōsolatione. Dixi cōfitebor ⁊ tu re. ⁊c. de pe. di. i. dixi de peccatis suis cū astantibus generaliter cōfitetur psal. illum premittēs ex institutione. Celestini pape. i. rite ad hoc cōuenientem. Judica me deus ⁊c. vt discretus a gente nō sancta: ⁊ ab homine liberatus iniquo ad altare dei dignus introeat. Petit enim liberari a tentatione ⁊ illuminari a gratia: vt patet in ipso psalmo. Petit etiaz a deo vt det ei quod offerat. s. filium suum quem nisi ei daret: ꝓut Abrahe dedit nō haberet quid offeret. Fit ergo confessio vt purior fit ⁊ sine macula ingrediatur in qua notādum est. quia nō vt quidā minus ꝓuide faciūt in specie: ne cauteri zenū cōscientie auditoꝝ: sed in genere cōfitenda sunt peccata: quoniā ista cōfessio nō est occulta sed manifesta. Et nota ꝙ cum in templo Salomonis dedicato sacerdotes dicerent cōfitemini dño quoniā bonus. q. in. s. m. e. nebula impleuit domū domini ⁊ obumbrauit facies sacerdotuz ita ꝙ se inuicem videre nō poterant. Et ait Salomon. Dixit dominus ꝙ habitaret i nebula. dixit. i. opere demōstrauit: quoniā in monte synai apparuit in nebula. israhel in nube precessit ⁊ aī Moysen in cauerna positū transiuit in nebula. Percutiēs autem pect' cum peccata confitemur: exemplo publicani qui pectus suuz percutiebat dicens. Dñe propicius esto mihi peccatori in tonsione quidē peccatoris tria sunt: ictus: sonus ⁊ tactus: per que significātur tria que sunt in vera penitētia necessaria: vz cordis cōtritio: oris cōfessio: ⁊ operis satisfactio: quia i tribus peccam' scilicet corde: ore: ⁊ opere. Deinde ꝓ circunstāti bus orat: indulgentiā peccatoꝝ iplorans: nā christus de secreto partis i mūdum veniēs: ⁊ de vtero virginali ꝓcedens. patribus suspiria multipli cantibus ꝓ nobis passurus hierusalē introiuit in monte se inclinauit cām suam cōtra hominez dolosum ⁊ iniquū deo cōmittētes: ⁊ patri cōfessionem fecit dicēs. Cōfitebor tibi pater celi ⁊c. ipse quoq̄ nobis indulgēs ꝓprio corpore peccata nostra portauit. Sane pontifici facturo cōfessionem subdyaconus manipulū coram altari imittit. Primo ad notādū ꝙ cōcessa temporalia per manum alienā: puta subdyaconi vel alterius ⁊ non per ꝓpriā recipere ⁊ administrare debet. Secundo ad designādū ꝙ nō sufficit oris cōfessio: nisi ⁊ bone operis fructus ꝓ populū significatus seqūtur. Tertio vt videās se inferioris ministerij ornamento ornari animo humilieī. Rursus ideo pōtifex post acceptā casulā ⁊ nō aī manipulum recipit: quia christus cuius typum gerit: non prius manipulos operū qui ꝓ manipulū ipsuz designātur obtulit: quā celestem haberet cōuersationez que ꝓ clausulā figurat: ꝓut i parte tertia sub dalmatica dictum est. Sacerdos vero ecōtra aī īductā clausulā manipulū sumit: qm̄ celestem cōuersationē adipisci nequit: nisi ꝓus sanctorū operum manipulos portet. Adhuc pōtifex postq̄ ad altare peruenit manipulū recipit ad notāduz ꝙ tūc demū bonoꝝ opeꝝ effectiuū ꝑmium ꝓcipiemus. cū ad eterni tribunal iudicis ꝓueniemus. Sacerdos aūt dū facit confessionē ⁊ etiam sepe in misse officio manus iūgit: que manuū iunctiones deuotionē significāt. Et quia illa in aliq̄ maior in aliquo est minor: iō certus manuū iunctionū nō ē numerus determinatus. Rursus sacerdotis manuū iunctio significat omniū bonoꝝ a deo fluētium in ipso vnitatē ⁊ cōiunctionē. Et quia infinita bona īfinitis ⁊ ideterminatis modis pnt a deo ꝓcedē: iō manuū iunctiones sacerdotis. numer' determinatus nō est. Inclinationes vero sacerdotis in officio misse ꝑm morem quarūdā eccl'arū sub certo numero ꝑstringunt: qm̄ regulariter octo vicibus ꝓfūde coram altari ⁊ tredeci vicibus mediocriter iuꝑ altare inclinat. Octo ꝓfundas īclinationes aī altare facit ad referēdas gratias ipsi xpo de octo ꝑncipalib' que agit aī sui īmolationē quā sacerdos in officio figurat altaris. Primū fuit incarnationis. Secundum fuit discipuloꝝ gratuita vocatio. Tertium demonis in tētationibu' sperato. Quartū miraculoruz operatio. Quintū infirmoꝝ sanatio. Sextum mortuoꝝ resuscitatio. Septimū omnium questionū ei ꝓpositaꝝ ꝓ suā sapiētiā determinatio. Octauū salutaris populoꝝ instructio. ⁊ que cūq̄ aī sui immolationem egit: ad hec octo ꝑm

f 4

Bernardū reduci videnť. Tredecim vero incli
nationes mediocriter facit ſuper altare qz chriſt⁹
tredecim fecit in ara crucis ſumēdo arā crucis ꝓ
toto tēpore ſue paſſionis quod incipit in hora ca
ptionis. Primū fuit inde ꝓditoris diſcreta redar
gutio dicēs. Juda oſculo filium hominis tradis
Secūdum fuit ipſius captionis ſui ꝓbitio dicēs
eis: quē q̄ritis: qui reſpōderūt Jheſū naçarenuz
quib⁹ reſpōdit: Ego ſū. Tertiū falſis teſtib⁹ ⁊ rē
gib⁹ māſueta rñſio. Quartū ſputoꝝ ⁊ ꝓbroꝝ ſine
murmuratiōe tolleratio. Quintū i his q̄ vidit et
audiuit nulla ſibi vel alys data ꝓturbatio. Se
xtū diſcipuli eū ter negātis culpe ꝛdonatio. Alia
vero ſeptē enumerat Ambroſius ab eo in ligno
crucis facta dicēs: Actor pietatis in cruce pēdēs
officia diuidebat. perſecutionē apoſtolis. pacem
diſcipulis. corp⁹ iudeis. ſpiritum patri. paniphuz
virgini. paradiſum latroni. ⁊ infernuz peccatori
Oſcula quoq̄ ſub certo numero fiūt ꝓut dicet
in quarta ꝓticula canonis.

¶ De incenſo benedicēdo ⁊ in thuribulū mittēdo

Post factam confeſſionem ⁊ datā
abſolutionem pontifex vel
ſacerdos ꝓluſquā dicat Deus tu cō
uerſas ⁊c. incenſum cū benedictiōe in
thuribulo apponit repreſentans quod
legalis ſacerdos ferens ſanguinē ⁊ carbones cū
tymiamite in thuribulo orans ponebat donec fu
mus eum obumbraret: prout dictū eſt in prohe-
mio huius partis. Per hoc etiam illud inſinuās
q̄ angelus venit ⁊ ante altare ſtet habēs thuri
bulū aureū in manu ſua: quod impleuit de igne
altaris: ⁊ data ſunt ei incenſa multa ut daret de
orationib⁹ ſanctoꝝ. ¶ Sane angelus ē chriſtus
thuribulū aureū corp⁹ ĩmaculatum. altare, eccle
ſia. ignis charitas. incenſū oro. ſcōm illud ꝓphe
ticū: Dirigať oratio mea ſicut incenſuz in cōſpe-
ctu tuo. Venit ergo angelus. i. chriſtus qui ſtetit
ante altare. i. in conſpectu eccleſie habens thuri
bulum aureū. i. corpus ĩmaculatuz. plenū igne. i.
charitate ⁊ data ſunt ei. ſ. a fidelibus incenſa multa. i. orationes: ut daret. i. repreſentaret eas patri
de orationibus ſanctoꝝ. ¶ Et nota quia nō dicit
orationes chriſtus eniꝫ nō omnes orationes ex-
audit: ſed dicit de orationibus. de illis videlicet
que pertinēt ad ſalutem. Unde cū Paulus ter
dominū rogaſſet ut ab eo ſtimulū carnis auferret. reſpōdit ei domin⁹: Sufficit tibi gratia mea
Nam vict⁹ in infirmitate ꝓficit. Epiſcop⁹ ergo vl
ſacerdos thus in thuribulo apponit: qz xps ora-
tiones inſpirat in animo ut ꝑ ipſum offerat incē
ſum in odorē ſuauitatis. ſacerdos autē miniſter
incenſum repreſentat ep̄o vel ꝟacon⁹ ſacerdoti
quia lex illud ꝓtoſuz tymiama ꝛfecit q̄ in odo
rem ſuauitatis altiſſimo offerret. ō quo dñs ſub
dit in Exo. xxx. c. Talem confectionez nō facie-
tis in vſus veſtros: qz ſanctū eſt dño ⁊ dō quieū
q̄ fecerit ſimile ut odore illius perfruat peribit
de populis ſuis. Et ex hoc verbo fuerūt qui di-
cerent q̄ ſi oblato thure ⁊ benedictio ſupra alta
re thuribulū deſcendat ab altari ad clericos uel
laicos. tūc aliud ibi thus ſine benedictione appo
nendū eſt: ⁊ oibus tam clericis quā laicis offerē
dum tanquā illud ſpectat ad latriā: iſtud ad duli
am. Meli⁹ tamē ſm ſpiritū quā ſm lrām intelli
gitur. nā lra occidit. ſpūs viuificat. ⁊ ꝓpter p̄miſ
ſam etiā cauſam odor thuris benedicti nō dať ĩ
eccleſia ſponſo ⁊ ſpōſe. Per concremationē vel
ꝛſecrationē ꝟo thuris: ſignificatur q̄ ſacerdos
orationem feruentē ⁊ deuotā debet habē. Th⁹
enim ꝟtutē habet aſcendēdi ex fumi leuitate cō
ſolidandi ex ſui qualitate conſtringēdi ex glu-
tinitate cōfortandi ex aromaticitate: ſic oratio in
dei memoriam animā conſolidat q̄tum ad cul-
pam preteritā impetrādo medelā ⁊ cōſtringit q̄
ad cōmittēdi licentiā confortat quo ad pñte ipe
trando. tutelā. de quo etiā dictum eſt ſub titu. de
acceſſu pon. ad al. ⁊ dicet ſub ti. de thurificatiōe
¶ Nauicula vero in qua incenſuz reponitur de
ſignat q̄ per orationem quā incēſum ſignifat. de
huius mundi mari magno ⁊ ſpacioſo ad celeſtē
patriam ſatagamus nauigare. Unde in prouer-
bys: Facta eſt quaſi nauis inſtitutoris portans ō
longe panem ſuū. Poteſt etiam dici q̄ ꝑ thuri-
bulum cor hominis. per ignem feruor deuotiōis
per incenſum orationes. per nauiculum eccleſia ĩ
qua deuote orationes offerunt q̄ per angelū ad
deū preferunt ſignat. ¶ Uaſcula quibus ignis
recipit ſūt filij qui corda patrum pietate ⁊ fluen
tia imitant: ⁊ flāmam celeſtis ſacrificij quā in ꝓ-
ximoꝝ mentibus aſpiciū in ſuis accendere ſata-
gunt. ¶ Inſtrumēta vero quib⁹ ignis ad altare
portatur ſūt predicatores que exēplis ſanctoruz
charitatis ignem portāt ⁊ in corda fideliū trāſfe
runt: que corda patrū in filios conuertūt. ¶ Thu
ribulū aūt qd ſignificet dicet ſub ti. de thurifica
tione.

¶ De oſculo altaris ⁊ libri. ¶ Rubrica.

Post immiſſum thuribulo
incenſum ſacerdos ſeu epiſcop⁹ dicto
De⁹ tu cōuerſus ⁊c. ſacrū oſculat al-
tare ut notet paci ficatio cum iudeis. ⁊ ad deſi-
gnandū q̄ chriſtus ad nos veniens ſanctaz ſibi
copulauit eccleſiam. iuxta illud Epitalami cū oſ-
culet me oſculo oris ſui. In oſculo ſiquidez os
ori cōiungit. ⁊ in chriſto non ſolū humanitas eſt
vnita diuinitati: veruz etiam ſponſa copulata ē
ſpōſo. iuxta illud ꝓphetic̄ Quaſi ſponſa deco-
rauit me corona ⁊ quaſi ſponſaz ornauit me mo
nilibus. Rurſus quādo prophetalis ꝟſus introitus a cantore incipit, ſacerdos ad altare aſcēdēs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

illud osculatur: quia ꝓphetaꝝ testimonio christꝰ venit in mūdum ⁊ ad passionē altaris. Quotiēs aūt in officio missē osculet altare: ⁊ in qua parte eius oscula fiāt: ⁊ quare manibꝰ sup illud depositis: ⁊ quare signo crucis in locis osculādis pus ipresso dicet sub quarta particula canonis. In hoc aūt loco altare significat populū iudaicum. codex vero euāgely siue euāgeliū populū gentilem q̄ p euāgeliū credidit ideo ergo eps vel sacerdos euāgeliū ⁊ altare osculat: qꝛ xps vtriq; dedit pacem. qm̄ lapis angularis factus: fecit vtraque vnū. Potest etiā dici q̄ subdyaconus libū euāgely q̄ clausus portabat offert episcopo vel sacerdoti: ille vero ad altare puentēs illū aperit ad insinuādū illud qd̄ in apoc. describitur q̄ nemo dignus est aperire libꝝ q̄ intus erat scriptus: ⁊ foris sigillis septē signatꝰ: nisi leo de tribu iuda clauis Dauid: qui libꝝ aperuit ⁊ septem eius signacula soluit. Per altare vero ecclesia signat. Juxta illud exo. Si altare lapideū feceris mihi nō edificabis illud de sectis lapidibꝰ. Per sectionem lapidū in altari diuisionē fidelium reprobat ecclia ne videlicet p errores ⁊ scismata diuidant. Liber ergo aperit cū eps ad altare puenit: quoniā vbi christus p̄mitiuā apostolorꝝ congregauit ecclesiā: docēs ⁊ p̄dicās scripture misteria reuelauit dicēs. Vobis datū est nosse misteriū regni dei ceteris aūt in parabolis. Vnde post resurrectionem aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas. Rectius igit facit eps cū ipsemet aperit liberum euāgeliorꝝ: licet ⁊ xps p ministros suos patefecerit misteria scripturarꝝ. Libro vero aperto illū osculat a pte sinistra ad designādū q̄ p̄dicatores recōciliauerūt ⁊ obtulerūt gentes xpo: qbus ipse p se nō p̄dicauit: licet ⁊ ipse p se pacem in euāgelio predicauerit dicēs. Pacem meam do vobis ꝛc. Quia vero ipse etiā in cruce pendens pacem fecit: ideo mox transiturus ad dexterum cornu altaris signat se signo crucis: quia vt ait apostolus ad ephes. xps pax nostra vtraq; fecit vnū: duos ad diuersos parietes. i. populus copulans. Post hoc codex euāgely sup altare clausus ponit: qd̄ quātum ad hoc significat hierusalem: put sub euāgelio dicet. Deinde romanus pontifex ⁊ etiam alij quidā cōuersus osculat dyaconū: vt oēs dat pacem illam in aduentu christi venisse quam ꝓphete p̄miserant. Vnde Dauid orient in diebus eius iustitia ⁊ habundātia pacis donec aufer. Et alius ꝓpheta: pax erit in terra nostra cū venerit. Et ideo xpo nascente vox intonuit angelorum. Et in terra pax hominibꝰ bone volūtatis. Osculum enim qm̄q; pacē significat: put dicet sub tide osculo pacis. Dyaconus vero stati se idmans osculat pectus eius: designans q̄ inspiratiōe diuina ꝓphete pacem p̄dixere futuram. Nā ⁊ Johannes super pectus domini recūbens euāgely fluentia de ipso sacro dominici pectoris fōte potauit. xciij. di. legimus. In nonnullis vero ecclesijs episcopus primum osculatur. ministros: postea altare deinde euāgelium: quoniam christus primum reconciliauit sibi apostolos: postea iudeos: deinde gentiles. In quibusdam etiam locis offert osculum pacis cantoribus: quasi retrorsum iplens illud: pacem meam do vobis pacem reuo. Dat quidem presentibus: reliquit absentibꝰ nec ante osculum pacis cantores dicūt gloria patri: quia fides trinitatis non ante claruit: q̄ se dominus inclinauit: ⁊ nos reconciliauit ⁊ trinitatē per apostolos predicari mādauit. Et ideo osculo dato episcopus innuit eis vt dicant gloria patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: sicut erat in p̄ncipio. Ecce quid cantor annunciat scilicet q̄ corda patrū cōuertantur in filios. Abraham autem tres vidit ⁊ vnum adorauit. Sic oportet nos filios eiꝰ credere trinitatem in vnitate. Post datam ergo pacem cantor dat sancte trinitati gloriā. q. d. referrimꝰ gloriā deo patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto: quia pace quam ꝓphetaulꝰ p sanctos suos ꝓphetas nobis in nouissimis tēporibus dignatus est ostendere. Quādo vero dicit: sicut erat in principio. dyaconi ad altare ꝓcedūt: ⁊ iterū reuertunt ad epm in quo figurat q̄ ideo apostoli se morti tradiderūt ut xpi corpori adunarent. Prius aūt steterūt cū epo ante altare inclinati: sed cum rursus ipse incipit se erigūt. qꝛ chorus sanctorū martyrum ante nouissimam tribulationē in cōualle lachrymarū manet. Postea vero martyrio coronati erecti stabunt liberati ⁊ securi ante dominū semper. Osculo autem dato rursus dyaconi cum pontifice orant: quasi dicat. Domine doce nos orare. In quibusdā etiā ecclesijs dyaconi bini ⁊ bini latera altaris altrinsecus siue alternati osculant. eo q̄ dominus apostolos binos misit ad p̄dicandū dicens eis. In quācūq; domū itraueritis dicite pax huic domui. qui reuersi sūt ad xpm sicut dyacones reuertunt ad epm.

De thurificatione. Rubrica.

Post datum osculum epus seu sacerdos accipiens ō manu dyaconi thuribulum sacrum incensat altare. qꝛ eps corpꝰ assumēs de genere ꝓphetarum factus ex semine dauid fm carnē suis orationibus fouet ecclesiā fm q̄ orat in euāgelio pater sancte ego p eis rogo: ⁊ non p eis tātum: sed p illis q̄ creditури sunt per verbū eorū. Quod aūt dyaconus postea thuribilum accepit ut incenset episcopū vel sacerdotē moraliter instruit q̄ si digne volumus incēsum oronis offerre. thuribulum icarnationis debemꝰ tenere: nam sine fide mediatoris boies deo placē nō pnt: sm iuxta ꝓbū pmissionis ipsius si quid petierint in oōne credetes accipiēt. Per thuribulum enim ꝓbum accipit incarnatū. nam sicut in thuribulo ps supior ⁊ inferior trib̄ catenulis vniunt; ita in xpo tres sunt vniones qbus

diuinitas ⁊ hũanitas vniũt. vnio carnis ad aiaz vnio diuinitat] ad carnẽ: ⁊ vnio diuinitat] ad aiaz Quidam enim quartã vnionẽ assignãt videlicz diuinitatis ad cõpositiz simul ex anima ⁊ carne vnde ⁊ quedã thuribula quatuor cathenulas habent. de hoc etiã thuribulo Moyses inquit specialiter ad Aaron: Tollite thuribulum ⁊ hausto igne de altari mitte incensum desup. Est ⁊ alia ĩ thuribulo consideratio prout in titu. de accessu pon. ad al. tactũ est. Rursus ideo thurificato altari epus vel sacerdos thurificat ad significandũ ꝙ sicut christus est altare ⁊ hostia: sic est põtifex ⁊ sacerdos cui est orationis sacrificiũ offerendũ quia ho adorat nõ solũ inquãtũ de⁹ sz etiã inq̃tum hõ: iõ in quibusdã ecclesijs pontifice thurificato altare a dyacono circũcirca thurificat. vñ ps. Circũdabo altare tuũ dñe. Hanc thuribulum aureũ significat sapientiã: qr omñs thesauri sapiẽtie ⁊ scientie dei in eo fuerũt abscõditi. Unde stetit angelus iuxta altare. h. t. a. in. m. s. i. christ⁹ resurgens carnẽ habuit ĩ potestate. Argentũ significat christi carnẽ ab omni labe mũdam ⁊ mũdicia renitentẽ. cupreũ fragilem ⁊ mortalẽ. ferreũ resurgentis fortitudinẽ. Si quatuor habet cathenulas demõstrat eũ ex quatuor elementis cõstare: uel quatuor virtutib⁹. s. iusticia prudentia fortitudine ⁊ temperãtia decorari. Quinta que partes diuidit animã õsignat que se in morte a carne in illo triduo sepauit. Si ho tres habet cathenulas figurat aiam carnẽ ⁊ hbum in vna conuenire psona. Quarta que ptes sepat potestas est quia animã suã posuit p ouib⁹ suis. Si vna trñ cathenula sustentat designat ꝙ solus de virgie generat: quodq̃ solus est inter mortuos liber. Circulus cui hec oia inectunt est deitas q̃ nullo termino claudit: a qua hec oia cõtinent ⁊ opant preter misticã etiã rõnẽ. ob hoc incensat altare ut oĩs ab eo nequicia demonũ ppellat. Fumus enim incensi valere credit ad demones effugandos. vnde cũ Thobias interrogasset angelu ꝗt remedia haberent ea que de pisce iusserat obseruari. Respondit cordis eius pticulã si sup carbones ponas. fum⁹ ei⁹ oẽ demonioz gen⁹ extricat

¶ Sother papa. xxiij. di. sacratas statuit ne moniales incensum circa altaria ferant.

¶ Qualiter episcopus vel sacerdos ⁊ ministri ad altare stare debent.

Thurificatione peracta episcop⁹ vel sacerdos ad dextram altaris ptem se transfert. ibi vna cum ministris plane officiũ ⁊ kyrieleison. d. qui transit⁹ de medio altaris in dextrã ptem significat christi transitum de passione p resurrectionẽ ad vitã eternã. Itez a leua trãsiens in dextrã imitat christũ ingrediẽtem mundũ. leuã enim tetigit christus qñ tpalez assumpsit vitã. ad dextrã iuit quãdo carnẽ assũptam ad dei dextraz eleuauit. Rursus p hoc ꝙ accedẽs ad altare prius dextrã illius partem petit inuit ꝙ emanuel in lege promissus prius venit ad iudeos quã ad gentiles. Judei. n. tũc ppẽ legem in dextra pte fuerũt. gentiles ho quasi in sinistra quia idola colebãt. Sacerdos ergo sacr] vestibus ornatus christũ carne nostre hũanitatis vestitũ significat. veniẽs ad altare christũ de cel⁹ venisse ad populũ ut eũ saluaret designat deinõ in dextrã trãsiens designat ꝙ christus in mũdũ veniens venit ad iudeos de quib⁹ voluit nasci. Beata enim maria iudea fuit. de hoc trãsitu dicetur sub ti. de mutatiõe sacerdotis ⁊ ordine.

Et nota ꝙ licet dño pape celebrãti uel missaz audienti legat a capellanis suis introitus ⁊ kyrel. ⁊ gloria in excelsis ⁊ credo ⁊. sanctus ⁊ agn⁹ dei nõ tamẽ graduale uel alleluia uel tract⁹ ul offertoriũ uel post cõio. p eo ꝙ illa instructoria sũt et introductoria quib⁹ ipse nõ eget. Illud aũt notãdum est ꝙ sacerdos stat erect⁹ ante altare ad notandu ꝙ christus venit suos regere inuincibili doctrina ⁊ respicit hsus orientem: quia christus nõ suam sed patris volũtatem quesiuit: nec respicit retrorsum: tũ quia christus semp patris faciem intuet. Juxta illud: Scio vnde venio ⁊ q̃ vado: tum quia nemo mittens manũ ad aratruz ⁊ respiciens retro. a. est. r. dei. extra de voto magne: immo ad populũ deorsuz vertit representãt ꝙ domin⁹ ait ad Moysen: Videbis posteriora mea: faciẽ aũt videre nõ poteris. Exo. xxxiij. ca. Episcopi tamẽ ⁊ superiores celebrãtes nõ añ altare sed remoti ab illo ad dextrũ eius latus vsq̃ post dictum offertoriũ manent: quod fit prio ad representandum ꝙ ex latere christi qui per altare significatur initiũ nostre redemptionis fuit.

Secundo fit hoc nõ solum ad maiorẽ solẽnitatẽ ut p hoc a minoribus sacerdotib⁹ decernant: verum etiam fit hoc quia ipsi in missa representãt nõ solum christi dignitatẽ ⁊ excellentiã aut eius oblationẽ veram etiam humilitatẽ ⁊ obedientiã in ipsa sui oblatiõe ⁊ cõsecratiõe. Siquidez xps quantũ ad sui dignitatem est patri equalis ⁊ sedet a dextris dei patris: put in simbalo legitur quod representat platus stans ante oblationem ad dextruz latus altaris. In sui vero oblatione christus pro nobis factus est hostia: ⁊ ideo prelatus eius vices gerens: extunc ipsi altari q̃d araz crucis insinuat debet totaliẽ inherere. ¶ Tertio qm̃ prelatoz actus esse debet subditis ad doctrinam: ideo vsq̃ tunc manet ab altari separat⁹: et extunc man⁹ lauandũ ⁊ thurificandũ ⁊ sacrificãdum ad altare accedit: ut ostendat quecũq̃ ĩ missa precedũt solennitates ⁊ laudes esse de consecratione distinctiõe secũda panis est. Sed tunc deinde ad essencialia substantialia peragẽda accedit. Qñto in hoc representat ꝙ legat⁹ pontifex intrãs ĩ sẽã sanctoz carbones ferebat ⁊ sanguiez

pro ut tactum est in phemio huius partis. Quin to fit hoc ad repræsentandū qd̄ ait ꝓpheta. dixit dñs dño meo sede a dextris meis. donec ponaz inimicos tuos scabellū pedū tuoꝝ. Sacerdos q dem xp̄m repræsentās sedet a dextris altaris de um patrem in hoc loco signātis donec ad conse crandum hostiā accedat. p quā fracta sunt tartara. ⁊ inimici demones deiecti ⁊ quasi scabellum pedū positi. Ministri vero. s. dyacon⁹ ⁊ subdya conus retro illuz ad altare stant. qui tñ inuenien do p̄cesserāt. signātes martyres qui in veteri te stamēto fuerūt. ⁊ tñ post dñi natiuitatē digne co ronant̄: ⁊ ad quacūq; altaris partem ille transie rit ipsum retrostātes sequūtur vt ondāt ꝓpletum esse q dñs āmonuit dicens. qui mihi ministrat me sequat̄ ⁊ vbi ego sum ⁊c̄. Intēdētes semper atq; sollicite in illū ad notandū q fideles quāuis adhuc in hac vita positi. tñ eternitati xp̄i semp ī tenduut. ¶ In qbusdam etiā ecclesijs illo se ver tente ad populum illi similiter se vertunt. ⁊ illo se cōuertente ad altare se similiter cōuertūt. Nā christ⁹ ab oratione ad p̄dicationē. aliquādo ho cōuerso dū viueret se cōuertit. quod designat ho sio ad populum ⁊ cōversio ad altare. In quo quidē imitandus est a p̄dicatoribus qui p mini stros ipsos cōgrue designant̄. Anaclet⁹ papa de cō. di. i. eps statuit q episcop⁹ deo sacrificans se cū testes habeat dyaconos qui oculi ei⁹ dicunt̄ ⁊ subdyaconos reliquosq; ministros. qui sacris induti, vestib⁹ in fronte. i. ante ⁊ a tergo ⁊ plbyt̄ a regione. i. a parte dextra leuaq; cōtritio corde ⁊ humiliato spū. ac pno stent vultu custodiētes eū a maliuolis hōib⁹. ⁊ cōsensum pstantes sacri ficio. Et fm Lucū papā de cō. di. i. iubem⁹ eū nō deserāt quia ꝓpter maliuolos oportet illū habē bonū testimoniū ab his qui foris sunt. Statutuz est etiā vt celebrās missaz habeat a tergo vicini solaminis adiutorē. put dictū est in phemio hu ius partis. Et ideo in qbusdā ecclesijs aliq dya coni stant post ep̄m quasi orantes vt eū sequant̄ vsq; ad mortē ⁊ cū eo trāseant ad vitā eternam Maior tñ pars ī dextra pte morat̄ altaris ⁊ mi nor in sinistra qr vtrūq; petit ecclesia. s. ⁊ tēpora lem bñdictionē ⁊ eternā: vt ibi sic trāseam⁹ p bo na tpalia vt nō amittam⁹ eterna. ¶ Ceterū dicti ministri retro stātes īclinate aī facies suas vsq; in finē dominice oronis pseuerāt. significantes illos apostolos q in passione dñi magna tribula tione oppressi. nō audebāt se erigere vt xp̄i disci pulos se cē cōfitent̄. Stabāt tñ in facie ei⁹ fidei: sed postea erigunt̄ sicut dicet̄ sub .xi. pticula ca nonis sup ho nobis quoq; signātes etiā chorū scōꝝ martyrū ⁊ oualle lachrymaꝝ aī nouissimā tribulationē manētiū postea erigūtur: qr illi po stea martyrio coronati stant erecti. i. ab oī tribu latione liberati. Adhuc stantes facie inclinati si gnant mulieres q̄ de cenaculo ad monumentuz vultib⁹ declinatis currebāt in xp̄i amore arden tes. ¶ Bene sacerdos minister inter moras pul uinar molle missali supponit. ad notādum q de uotum ⁊ molle cor ⁊ q facile diuinā ipressionē recipiat. supponi debet iugo dñi ⁊ celestiū prece ptoꝝ. Juxta illud sapientis. Suscipiat ho ba mea cor tuum ⁊c̄. vt in eo spūs dñi regescat. De hoc etiam sub euangelio dicetur.

De kyrieleison. ¶ Rubrica.

Translato in dextrā al taris partez ep̄o seu sacerdote. deinde ga tp̄us plenitudinis ⁊ annis benignitatis aduenit sicut p̄dictū fuit a ps. Zu exurgens dñe misereberis sion. ga venit tēpus m. eius cōgrue chorus laudat ⁊ inuocat trinitatē triplicādo kyriel̄. Ideo autem post introitum di citur kyriel̄. quia ante omnem orationem sacer dotum necesse est misericordiam domini implo rare. Siquidem kyriel̄. grece interpretatur dñe miserere. Nā kyrie sonat domine leison misere re. ⁊ inde christeleison id est xp̄e miserere. Vel kyri xp̄e. el deus: ei misererc: son nobis. inde ky rieleison. i. o. xp̄e deus miserere nobis. Unde p pheta Miserere nobis te enim expectam⁹ ¶ Di citur autem nonies. primo vt ordo decimus ex hominib⁹ reparat⁹. nouem associetur ordinibus angelorum. secundo vt ecclesia perueniat ad so cietatem nouem ordinum angelorum. tertio con tra nouem genera peccatoꝝ. Est enī peccatuz ori ginale. veniale ⁊ mortale. Item peccatum cogi tationis. locutionis ⁊ perpetrationis. Item pec catum fragilitatis. simplicitatis. ⁊ malignitatis. fragilitatis per impotentiaz simplicitatis p igno rantiam malignitatis per inuidiam. Hoc est pec catum in patrem. peccatum in filium. peccatuz in spiritum sanctum. Adhuc ideo dicit̄ ter ad pa trem kyrieleison ter ad filium christeleison. ⁊ ter ad spiritum sanctum kyrieleison: sed ad patrem ⁊ spiritum sanctum sub eodem tantum vocabu lo: quia pater ⁊ spiritus sanctus sunt eiusdez tan tum nature. ad filium vero sub alio. quia filius ⁊ si sit eiusdem nature cum illis. est tamen ⁊ alte rius. vt gemine gigas substantie. Propterea: iō dicit ter quantum ad patrem. ter quantum ad fi lium. ter quantum ad spiritum sanctum: vt note tur pater in filio ⁊ filius in patre. ⁊ spirit⁹ sanct⁹ in vtroq;. De hoc dicetur in quita parte sub ti. de prima. sed in medio mutatur kyrie. ī christe. vt notetur duas esse naturas in christo. ¶ Rur sus kyrieleison ter triplicatum. significat preces patrum veteris testamenti multiplicatas. ad hoc vt gratia summe trinitatis per aduentuz christi eos consociaret nouem agminibus angelorum. Est autem magna istorum verborum efficatia. Legit̄ enī q dū beatus Basill⁹ kyriel̄. clamas set pro te ticine siue papien. ecclesie sunt aperte.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Kurſus cū beat⁹ geminian⁹ kyrieꝰ.clamaret qn
q̃ reges cōuerſi dicunt in fugā. vñ forte ſignifi
cat aliud quā dñe miſerere.qō tñ nos ignoram⁹
¶ In quibuſdā eccleſijs ſtatim poſt vltimū ky-
rieꝰ ſubyciūtur imas:qō. ꝗ cū grecū ſonat latine
nobis. Et ſenſus ē kyrieleiſon imas.i.potētia di
uina miſerere nobis. Beatus Gre. inſtituit ky-
rieꝰ:nonies.ꝛ a clero tm̄ publice in miſſa cantari
quod prius apud grecos ſimul a clero ꝛ ppl'o cā
tabat. Silueſter ꝗo papa illud de grecis aſſum
pſit.

¶ De gloria in excelſis. ¶ Rubrica.

d Icto kyrieꝰ.mox ſacerdos vel
pontifex inſtitutiōe. Ihe
leſpboꝛi pape incboat hymnum glo-
ria in excelſis deo quem angeli au-
diti ſunt decantare ſicut legit in euā
gelio Luce qui angeloꝝ hymn⁹ ꝓhibet teſtimo
niū temporali chriſti natiuitati. Sane ſacerdos
primus ꝛ ſolus illū incboādo pronūciat q̃ ãgelus
magni concilij repꝛeſentat. Nā ortū ſaluatoꝛis ſo
lus angelus cui⁹ pſonā ipſe gerit primo nūciauit
vnde Luc.ij. Ecce euãgeliço vobis gaudiū ma-
gnū qō erit oi ppl'o quia hodie nat⁹ ē ꝛc. ꝛ illuꝝ
incboando ſtat ante mediū altaris in hoc cōme-
moꝛans q̃ dñ mediū ſilenciū retinerēt oia nat⁹
eſt in medio.i.pro hominibus meſſias quē pro-
phete predixerāt repſentās etiā q̃ angelus chri-
ſti natiuitatē paſtoꝛib⁹ ãnūcians ſtetit in medio
eoꝝ:ꝛ incipiens eleuat man⁹ propē cās ſcriptas
in ſe.ti.ad fi. Itē incipiēs ꝗtit:ſe ad oriētē : tū qꝛ
angelus ab oriente venit in bethleē:tū qꝛ ad ori
entem dñm adoꝛare ſolem⁹. Tertio incboās ſtat
ante mediū altaris ad notandū q̃ chriſtus me-
diatoꝛ fuit inter nos ꝛ deū.ꝛ. di.qñ p cui⁹ medi
ationē deo pacificati ſumus. Choꝛus ꝗo cōcinē-
do reſpōdēs gerit pſonā multitudinis de qua ī
euangelio ſequit. Subito facta eſt cū angelo mꝛ
titudo ce.mi.lau.de.ꝛ di.gloria in altiſſimis deo
ꝛ in terra pax ho.bo.vo.de conſe .di.i. nocte. ¶
Hymn⁹ aūt iſte nō tantū ē angeloꝝ ſed etiā ho-
minū cōgratulantiuꝝ ex eo q̃ muller illa q̃ dra-
gmā pdiderat decimā:iam lucernaꝝ accenderat
ut dragmā pditā inueniret:ꝛ paſtoꝛ dimiſſis no
nagintanouē ouib⁹ in deſerto iā venerat ut q̃re
ret centeſimā ouē amiſſam. Ante natiuitatem .n.
chriſti tres erāt inimicciaꝝ parietes.prim⁹ inter
deū ꝛ hoies. Secūdus int̄ angelū ꝛ hominē.ter
tius int̄ hominē ꝛ hominē. Do nanq̃ p inobedi
entiā creatoꝛē offenderat ꝛ p ſuū caſum reſtau-
rationē angeloꝝ impediuerat:atq̃ p varios rit⁹
ſe ab homine ſepauerat. Iude⁹ nāq̃ cerimonias
excolebat gentiles idolatriā exercebāt:ſz veniēs
pax noſtra fecit vtrūq̃ vnū ꝛ huiuſmōi parietes
deſtruxit. Abſtulit enim petrū ꝛ recōciliauit hoies
deo reparauit caſum ꝛ recōciliauit hominē ange
lo.deſtruxit varios ritus:ꝛ reconciliauit hominē
homini. Reſtaurauit ergo fm eplm epheſ.i.que
in celis ꝛ que in terris ſunt.ꝛ ob hoc illa celeſtis
milicie multitudo pſallat gloria in excelſis deo
idest in angelis qui nūq̃ peccauerūt nec diſcoꝛ-
diam cū deo habuerūt: Et in terra pax a chriſto
facta hoib⁹ vlz iudeis ꝛ gentib⁹ bone voluntatis
qui vſq̃ ad chriſti natiuitatē ꝓpter peccata ſua
cū deo ꝛ cū angelis diſcordia habuerūt. Hinc ēt
eſt q̃ angelus loquit ꝛ cōgaudet paſtoꝛib⁹:quia
pax ē int̄ angelos ꝛ hoies reformata: naſcit deꝰ
homo:qꝛ pax ē int̄ deū ꝛ hominē reſtaurata. na
ſcitur in preſepio bouis ꝛ aſini:qꝛ pax ē int̄ hoies
ꝛ homines repata. Per bouē.n.iudaic⁹.p aſinū
gentilis ppl's figurat.fm illud nō arabis in boue
ꝛ aſino iudeo.ſ.ꝛ gentili.xvi.q.vij. in noua. Et
itez cognouit bos poſſeſſoꝛē ſuū:ꝛ aſin⁹ preſepe
domini ſui. Ideo ergo canit hymnus iſte. quia
quē venerant angeli in celis. homines veneran
tur in terris:p hoc q̃ dicit Gloria in excelſis ꝛc
repꝛeſentat meſticia antiquoꝝ patrū ex tedio ex-
pectandi incarnationē dñi. Iſa.xxviij. Expecta-
te deum ꝛc. Et ideo etiā cantat alleluia:qꝛ habe
bant ſpem liberatiōis.vnde ps. Speraueruṇt et
liberaſti eos. ¶ In hoc quoq̃ hymno notat ſpes
eccleſie qua cū angelis ſperat ſe canere. vñ iaz il
loꝝ canticum aſſumit. Sequit laudam⁹ te.ſcili-
cet ī enarrabilia opera tua pdicādo:que verba ꝛ
ſequentia a beato Hilario pictaueñ. aſſerūtur ap
poſita fuiſſe:ꝛ precedētia ſolum antiquit⁹ diceba
tur in miſſa. Inno.tamē tertius dixit illa a Ihe-
leſpboꝛo papa addita foꝛe. Alij vero a Simaco
papa. ¶ Simacus papa cōſtituit tam in domini
ca die quā in natalicys martyꝝ: Gloria in excel
ſis ad miſſam cantari:quia ſanctos p dominicaꝝ
reſurrectionē gloria angeloꝝ ſociatos eſſe recoli
tur. Cantat etiā in feſtis apoſtoloꝝ ꝛ cōfeſſorum
in quos honoꝛe quecūq̃ eccleſia dedicata eſt:ꝛ
generaliter in feſtis que nobis celeſtē ſolēnitatē
repꝛeſentant. In dieb⁹ vero luct⁹ ꝛ ieiuniorum
nō dicit:preterq̃ in dieb⁹ ſabbatis ſpiritualibus
miſterys adornatis. Juxta illud cantate dño cā
ticum nouū prout dictū eſt in prohemio hui⁹ p-
tis. Dict⁹ quoq̃ Ihelesporus papa pcepit illum
cantari ad miſſam nocturnā natal' dñi quā ꝛ ipe
inſtituit. Quidā dicūt nō eē cantandus in miſſa
niſi in hora tertia:qꝛ tūc ſpūs ſanctus ſup aplos
deſcendit ꝛ eos gloria ꝛ exultatiōe repleuit. In-
nocenti⁹ tertius ſtatuit ut qñ in dieb⁹ pfeſtis ce
lebrat in honoꝛe beate virginis vel ſpūs ſancti
vel ſancte crucis:nec hymn⁹ angelicus nec ſim
bolū dicat:nec etiā te deū laudam⁹ in laudibus
matutinis. In aduentu ꝗo vel in ſeptuageſima
nō canit put ibi in ſeptima pte ꝛ ſub ti. de ſeptē
diebus poſt paſcha dicet. Epiſcop⁹ tamē bethle
mitanus ex abuſu omni die ꝛ omni miſſa ꝛ pro
defunctis gloria in excelſis decantat pro eo qō
hymn⁹ ille Luca teſtante.primo in bethlemitana
regione cantat⁹ eſt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De salutatione ad populū.

Angelico hymno finito sacerdos ad ppl'm se volues illū salutat dicēs. dñs vobiscū quod sūptū est de libro ruth. 4. Sic enīz legīt bonū salutasse messores suos ⁊ ꝓpheta in paralypomenon assa regē ⁊ qui cum eo erāt. ⁊ angelus salutās gedeonem dixit domin⁹ tecū bonā quidaz figuraz saluatoris exp̄ssit qui ruth moabitē duxit vxorē. Et hec salutatō significat salutatōez quaz christ⁹ fecit a postolos post resurrectōez de quo in quinta parte sub ti. de p̄ma dicetur. In omnib⁹ ergo misse orōtionib⁹ sacerdos premittit domin⁹ vobiscuz nisi in orōnibus que precedūt ꝓphecias vel etiaz orōes super populū in quadragesima. ⁊ nisi in orōnibus que immediate sequūtur post p̄mā orōnez. ⁊ in illis que dicūtur in parasceue. Iz tūc missa non d̄r Iz sacerdos cōmunicet. Cuz enīz p̄ dictam salutatōez opteī dominuz esse cum populo qui ē in eo per spiritū gratie septiformis. iō ecclesia ordinauit septies tantū in missa populū salutari vt iaz dicetur. Ideoq̄z in p̄missis orōnib⁹ tantū dicīt. Premittīt tamē alys exhortatio ad humiliationē pflectam⁹ genua vel per humiliate capita vestra ꝯ: quia orō que faciēda ē cū ieiunio ad malignū spūm eycledū tūc demū valet si cū humilitate fiat. Rursus in dieb⁹ ieiunioz repzesentat ecclesia tēpus babilonice captitatis. Merito ergo sacerdos tunc populū vtpote absentē non salutat. nec se ad illū cōuertit. Iz absolute incipiens. Orem⁹ insinuat ꝓ illo fore orandū: ⁊ quia orō debet fieri cum effectu mox subycīt flectam⁹ genua vel humiliate capita vestra deo. Repzesentat etiam tēpus dñice passionis quod p̄cipue post cenam cū discipul' factam incepit. quia ergo tpe illo domin⁹ discipulos nō salutauit. sed nos ad orandū pluries excitauit iō sacerdos tunc cū populū nō salutat. sed ei orare insinuat sed ⁊ quia tēpore illo xp̄s in orōne genua flexit. ideo mox ad genua flectendū inuitat. Dicit autē flectem⁹ genua in persona vniuersitatis omnium fidelīū quasi omniū sindic⁹ seipsum includens. ⁊ ideo loquīt in prima persona excitans se ⁊ omnes ad orandū humiliter ⁊ deuote: sed mox sufficit leuare in p̄sona alterius. Iz xp̄i cui⁹ typū gerit in officio misse. ⁊ tunc loquīt in secunda p̄sona ⁊ in dissimili cantu quasi ipse xp̄s dicat surgite qm̄ vr̄am humilitatē ⁊ deuotionē ⁊ tūc vice omniū loquīt siue orat. quid significent collecte qne dicūtur post flectam⁹ ⁊ p⁹ humiliate. dicetur in quarta parte sub quarta feria in capite ieiunoz. Alys vero dieb⁹ ecclesia tēp⁹ exultationis ⁊ plenitudinis q̄ p̄cipue fuit p⁹ xp̄i resurrectiōez repsentat ⁊ tūc sacerdos populuz salutat repsentans ut p̄missū est ꝯ domin⁹ post resurrectionē discipulos salutauit. Sacerdos ergo orōnib⁹ p̄mittit dñs vobiscū: vt ppl'z reddat vtrētū ꝯ mēs ei⁹ ad deū dirigatur ⁊ ei p intētōnē cedula cōiungat. ⁊ est sens⁹ domin⁹ vobiscū idest vobis maneat ⁊ vos p̄mo vite eterne r̄mumeret ⁊ petitiōib⁹ vr̄is effectū tribuat seu gr̄am dei ipetretis pseuerātes i illa. Chor⁹ ꝓ ⁊ ppl's rn̄dēt. ⁊ cū spū tuo qō sūptū est ex epl'a secunda ad thimo. vi. vbi dicīt dūs Iesu⁹ xp̄s. cū spiritu tuo. bmōi enīz mutue salutationes notāt ꝯ sacerdotis ⁊ ppl'i vn⁹ debet esse affect⁹. ⁊ est sens⁹ tu pro nobis ora factur⁹ es p̄cet ad dñz ⁊ qz dñs de⁹ p̄ces illas tm̄ ap̄pbat ⁊ exaudit que ex bono corde ꝓcedunt. oram⁹ ⁊ nos similiter ꝓ te. vt ille sine quo nnllū est bonū sit cū spū tuo vt q̄ tecum est in ore sit ⁊ in corde ⁊ te maneat. ⁊ ꝯz hoc cessat besitatio querentiū quare popul⁹ respondet ⁊ cum spū tuo sacerdos dicēdo dns vobiscū optauerit dñm esse cum illis nō solū i spū vez etiaz in corpore nā ⁊ idipm populus p hanc responsionē optat vt premissū. est. Potest etiam dici ꝯ in hac responsione popul⁹ se refert ꝯ ad actionē imolatōis ad quā sacerdos ꝓcedit. in qua per spūm totaliter eleuat⁹ ⁊ ab omni terrenitate prorsus abstract⁹ esse debet. Postq̄z ꝓ chor⁹ rn̄dit ipe ad altare ruoluit. s. ad orientem: vt dicēt i ꝓbemio. v. ptis ⁊ quasi pax de sua bonitate cōfidēs vr̄em ad se colligit ecclesiā dicēs q̄si oiuz sindic⁹ orem⁹ q̄si dicat orate omnes sit' mecū ut qō postulam⁹ eici⁹ ipetrem⁹ qm̄ ipossibile ē multitudinē nō exaudiri ⁊ sic orōnez dicit dicēdo ergo orem⁹ hortat' alios ad orādū quia. ⁊ ipe xp̄s monuit discipl's orar' dicēs. orate ne intretis in tētationē ⁊ postea orat: qz postea xp̄s orauit ipe. n. fecit ⁊ docuit. qō aūt dicit orem⁹ ab ātiqs babem⁹ q̄ premisso orem⁹ subiūgebāt cōiter orōnē. dicit aūt orem⁹ stās ant̄ medū altaris ꝓpter rōnes positas in p̄ncipio p̄cedētis ti. orō aūt quā dicit significat indulgentiaz quā dñs re ꝓmisit ⁊ deīde trāsit ad dextrā ptē altaris vt dicēt sub ti. se. orōne finita chor⁹ rn̄det amē qō est hebraicū ꝓbū. q. d. fiat nobis sicut orastis seu feliciter acta fit orō tua. ⁊ est sūptū amē ex apoc. 10 ambro. exponit amē. i. vez est qōfmo sonat affect⁹ sentiat de cō. di. 4. reuera i fi. xxxiij. di. sedulo. 4. q. v. ⁊ hoc aūt qñq̄z ponīt ꝓ verī ut ibi amē amē dico vobis extra de iureiur. ⁊ si xp̄s prout sub ti. de oratione dicēt ⁊ nota ꝯ p̄missa salutatio. s. dñs vobiscū ad minores ⁊ iperfectiores. ⁊ simplices pertinet sacerdotes. eps vel eius superior q̄ pfect⁹ eē debz ⁊ expressaz xp̄i humilitatē gerit vt se vicariū xp̄i ondat oratur⁹ p̄ma vice vtīt ꝓbo dñi dicētis Io. an. xx. pax vobis q̄ fuit. i vox dñi ad discipulos qñ eis post resurrectionē apparuit quasi dicentis in p̄ñti detur nobis pax pectoris ⁊ in futuro pax eternitatis. ¶ De vtraque. Ioan. xiij. pacez reliquo vobis. Pacē meā do vobis hoc ēt ꝓbo vsus ē dispēsator. Ioseph ad fres ei⁹ Postea ꝓ ad istar cetez sacerdotuz

dicis dñs vobiscum. vt se esse vnuz ex ipis ostē
dat. xcv. di. olim. ⁊. c. se. in fi. Et est aduertenduz
q̃ tnnc demũ pax vobis dicit quãdo gloria in
excelsis cãtat: ⁊ hoc iõ ut correspõdeat ei quod
ibi dicit ⁊ in terra pax homib⁹ ⁊c. Preterea hec
salutatio a christo tpe gaudij ⁊ letitie. s. resurrecti
onis ad discipulos facta illi cantico letitie corre
spondere debet. Sũt etiã qui dicũt q̃ pontifex
scēniter celebrans dieb⁹ quib⁹ gloria in excelsis
dicitur representat christũ post resurrectionē seu
resurrectionis gaudiũ quo tpe sepe christus di-
cta salutatione ad discipulos vsus ē. ideoq̃ xp̃z
imitando premissis diebus. h. d. In missis vero
quas alys diebus uel tēpoꝛib⁹ dicit: vel etiaz q̃
ab inferioꝛibus dicũtuꝛ christi passio figurat et
planctus atq̃ afflictio cõformat. Et iõ in ill pax
vobis nõ dicit ne gaudiũ doloꝛe miscеat. Pot
etiã dici q̃ p xp̃m facta est pax int deũ ⁊ hoīem
⁊ inter angelos ⁊ hoīes: qõ manifestauit angel⁹
quãdo in christi natiuitate cãtauit gloria in excel
sis deo ⁊ in ter. p. ho. Pace ꝛo int deũ ⁊ homi-
nes manifestauit xp̃s qui post resurrectionē dic
aplis pax vobis hec representant in missa. Pri-
mũ per quēlibet sacerdotē qui pōt cantare gl'ia
in excelsis angelũ repꝛesentãs. Secũduz p ep̃m
qui solus dicit pax uobis rep̃sentãs christũ qui ī
p̃sona ecclesie dixit apostolis pax vobis. vtrũq̃
aũt dicit ep̃us solēnit celebrãs q̃ vtrũq̃. s. xp̃m
⁊ angelũ rep̃sentat. Ipe. n. specialioꝛ ē christi vi
carius quã simplex sacerdos: iõq̃ cũ omittit of-
ficium angeli. s. tēpoꝛib⁹ quib⁹ cãtica letitie sub-
ticent. s. te deũ laudam⁹ ⁊ gloria in excelsis omit
tit similit ad hoc officiũ christi nõ dicēs pax vo
bis sed dñs vobiscũ sicut simplex sacerdos. Nõ
enim p ep̃z qui repꝛesentat christũ ⁊ angelũ vna
pax sine altera nũciat. Idē etiã est in ite missa ē
q̃ nõ dr nisi gloria in excelsis dicat. ¶ Sane
dyacon⁹ nõ dr dñs vobiscũ p horas eo q̃ non
ita gerit typũ christi qui p Booꝛ hac salutatione
vsus est: sicut sacerdos qui ea in persona christi
vtit. legens tũ euãgeliũ hoc dicit: q̃ tũc vnit of-
ficio p̃dicatoꝛis: ⁊ pnũciat doctrinã ab ipo xp̃o
immediate prolatã: ⁊ etiã cereũ paschalē benedi
cens qui tũc christi resurrectionē rep̃sentat. Sũt
tamē quidã qui dicũt q̃ in diuinis officys q̃ di-
cere tenent licite possũt dicere cũ ꝓhibitũ nõ le
gatur quibus generalis vsus ecclesie cõtradicit
ut se inferioꝛes sacerdotibus cognoscãt. ¶ Notã
dum aũt ē q̃ septē vicib⁹ ppls salutat in missa
quaten⁹ exclusis septē vicib⁹ capitalib⁹ suscipi-
at grãz septiformē. Mysteriũ. n. misse ad septē
dona spũs sancti referr. Primo ī ipo misse exoꝛ
dio ante collectã. Secũdo ante euãgeliũ. Tertõ
post euãgeliũ siue dicto simbulo. s. ante offerto-
riũ. Quarto ante p̃fationē cũ dicit sacerdos per
oīa secula seculoꝝ: ⁊ ꝛsequenter dñs vobiscum.
Quinto ante pacis osculũ cũ dicit: Pax dñi sit
semp vobiscũ. Sexto ante primam post ꝛmuni-
onem. Septima finita finali post cõmunionē vt
oratõz. In prima salutatione spũs sapientie intel
ligitur. quia sapientia intrauit in hunc mũduz vt
saluaret nos. In secũda spũs intellect⁹ ideo eniz
p̃dicauit vt doceret nos. In tertia spũs concily.
hoc eniz secreto dei cõcilio se passiõi obtulit ut
redimeret nos. In quarta spũs fortitudinis. q̃
pẽdens in cruce dyabolũ expugnauit vt redime
ret nos. In quita spũs iciēte q̃ resurgēs disci-
pulos salutauit ⁊ eis sensũ aperuit vt erudirent
nos. In sexta spũs pietatis q̃ sola pietate huma
nam naturam super astra leuauit vt exaltaret
nos. In septima spiritus timoꝛis. quia angeli
timebuit cum venerit ad iudicium vt glorificet
nos. ¶ Ceterum in qualibz salutatione mutatur
officium misse ⁊ de vno officio ad aliud transit
quare merito salutatio premittitur cum enim ad
operarios nouiter ingredimur eos salutare sole
mus. ⁊ secundum hoc octo officia sunt in missa.
¶ Rursus salutatur etiam octauo vt quidaz vo
lunt scilicet post offertoꝛium ante secretellam nã
voluens se ad populum dicturus orate fratres
⁊ cetera. debet dicere sub silentio dominus vo-
biscum. Uerũ licet eis q̃s salutam⁹ faciem regula
riter repꝛesentemus tamē in quinq̃ dũtaxat ex
premissis salutationibus sacerdos ad populnm
se conuertit. nam in illa salutatõe que fit ante e-
uãgelium se non conuertit. quia iam intent⁹ est
ad verba dei annuncianda. nec etiam in illa que
fit ante prefationem. quia iam intent⁹ est ad sa-
crificium altaris tractandum. nec etiam in illa q̃
fit ante pacis osculum quia iam tenet coꝛp⁹ chri
sti in manibus ⁊ habet coꝛ sursnm ad deum. Et
omnino intentus est ad reuerenter illud tractan
dum. ¶ Nemo enī mittens manum ad aratrũ ⁊
respiciēs ꝛtro apt⁹ ē regno dei exr ō vo. magne.
Cetex quina ad pplm cũ domin⁹ vobiscũ facta
cõuersio significat quinq̃ apparitiões q̃s christ⁹
fecit discipulis suis in die resurrectiõis. Prima
fuit Marie magdalene Job. xx. ō Math. vlt.
Secũda eidem ⁊ alys mulierib⁹ redeuntib⁹ de
sepulchꝛo quãdo dixit eis: auete Math. vltimo
Tertia petro. Quarta duob⁹ discipulis euntib⁹
in emaus. Quinta in domo decē discipulis ab-
sente Thoma Job. xx. Sed q̃ altera illax ma-
nifesta nõ fuit q̃ viz p̃mo apparuit. Marie ma
gdalene uel fm alios quãdo apparuit Petro q̃
nescit quãdo aut vbi: ideo sacerdos ante secre-
tellam dicturus orate fratres predicit sub silẽtio
dominus vobiscũ. sed patenter dicit orate ⁊c. q̃
patent dixit aplis: Orate ne intretis ī tẽptatio-
nem. Fuerũt etiã ⁊ alie apparitiones de quibus
nil ad presens. Nõ est etiã omittendũ q̃ sacer-
dos semp voluit se ad populum ad dextram et
per eandem se ad altare reuoluit quasi ipso fa-
cto dicens Dextra domini fecit virtutē dextera
do. ex m. dex. do. fe. vir. Secundo ad designa
dũ q̃ in sepulchꝛo dñico ãgel⁹ a dexꝛis sedebat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tertio ut p hoc sacerdos inuat se rcãm ⁊ obten
taz bñe intentionẽ ꝓ se ⁊ populo ad celestẽ patriã
que p dextrã significat iuxta illud in cãticis. de
xtra ei⁹ amplexabit me. Quarto qꝛ ꝟsus salutã
do populũ ⁊ cõuers⁹ dicẽdo orem⁹ hortatur taz
se q̃ populũ ad orandũ. ⁊ oratõ debet fieri ꝓ e-
ternis que p dextrã significat. vnde xp̃s sedere
dicit ad dextrã patris merito a patre dextra fit.
vterq̃. gerit quippe sacerdos typũ xp̃i q̃ ꝓfectus
est. in salutatõib⁹ ⁊ orationib⁹ q̃ ad dextrã fiunt
Uerũtamẽ postq̃ dicit orate ꝓ me frres ⁊c. se.
reuoluit ad sinistrã iuxt illud psalmiste. Circuiui
⁊ imolaui i taber. eius ho. vo. ⁊c preparãs se ad
imolãdũ quẽdã circuitũ facit se igit̃ conuertit tũc
ad sinistrã q̃ ipfectioꝛ ⁊ ifirmioꝛ ẽ ad notandus
iperfectionẽ cui⁹ libz sacerdotis preter xp̃m. hic
eit q̃ p̃missa verba dicẽdo obsecrat tãq̃ ipfect⁹
⁊ peccatoꝛ ⁊ indigẽs alioꝛ auxiliuz ipẽdi sibi ab
alys siue bñficiũ orõnis. Secũdo quoq̃ reuolu
tur tũc a sinistra vt per hoc significet tristiciaz de
passione xp̃i ad quã repꝛesentãdã stati intendit
tristicia. n. rcẽ p sinistrã significat iuxta illud apl'i
a dextris ⁊ a sinistris p gloriã ⁊ ignobilitatẽ. p
ifamiaz ⁊ bonaz famã. Debẽt etiã fieri ille volu
tões ⁊ reuolutões añ mediũ altaris iuxta illud
in medio ecclesie aperuit os suũ ⁊c. In quo ⁊ il-
lud cõmemoratꝛ q̃ redẽptoꝛ nr̃ iuxta salomonẽ
corp⁹ suũ media charitate cõstrauit ꝓpter filias
ibrl'm. ⁊ attẽdite qꝛ quidã dicto dñs vobiscũ ad
altare reuoluti dicũt orem⁹ stãtes ante medium
altaris: per hoc insinuãtes se in loco manifesto ⁊
ppl'o cõueniẽti orare. s. añ mediũ altaris quodq̃
ppl's debz de medio cordis orõnes ad deũ effũ
dere. Aly vero ad dextrũ cornu altaris vbi orõ
nẽ ꝓferre debẽt dicũt orem⁹ vt sic inter insinua
tõem ⁊ orõnem nullũ actũ aliũ interponãt. ⁊ vt
ibi precedat orãdi insinuatio. vbi mox subsequi
ipa orõ ⁊ orãtis populi esse debz intẽtio.

De oratione seu collecta. Rubrica.

Salutationẽ premissa subyci-
untur quia enim om
nis nostra oratio a deo inchoata cir
culariter in ipm̃ terminari debet. ideo
misse officium incipit ab oratiõe ⁊ ter
minatur in gratiarum actione. Unde videndus
est quis debet orõnes dicere. Qualiter ⁊ p qui
bus sit orandum. Quid sit oratio ⁊ quando ⁊
vbi ⁊ versus quam partem orationes dicende
sint. De mutatione sacerdotis ab vna parte alta
ris ad alteram. vnde orationes dicant ⁊ vnde o
riginem habuerunt. qualiter verba earum in-
telligantur. Qualiter orationes terminentur.
Quare vocentur collecte. Que ⁊ quot oratões
dicende sunt ⁊ de inuentoribus earũ. Quomo-
do pontifex vel sacerdos illas dicens stare debz
Circa priuũ notandũ est q̃ ea quib⁹ populus i
mediate ordinat̃ ad deũ sacerdotes tantũ dicũt
qui sũt mediatoꝛes inter deũ ⁊ populũ. quorum
quedã dicũtur publice spectantia ad totũ popu
lũ i c⁹ persona ipe solus ea deo ꝓponit sicut sũt
orõnes ⁊ gratiaꝝ actões quedaz priuatim q̃ ad
officiũ eius tantũ spectant vt cõsecratões ⁊ huius
mõi orões quas ipe ꝓ populo facit. nõ tñ i plo-
na populi orãs ⁊ i oibus premittit dñs vobiscuz
vt mẽs populi deo cõiungat̃ ⁊ qꝛ popul⁹ iu bis
que ad deũ pertinẽt sacerdotẽ ducẽ habẽt. iõ in
cuiuslibet sue orõnis popol⁹ cõsentit respõdens
amẽ vt iaz dicet̃ ꝓpter quod ⁊ oĩs orõ alte ter
minat etiã si priuatim fiat. Hanc orãdũ est breui
b⁹ ꝟbis non in multiloquio vt iaz dicet̃. xy. di.
oĩa. xliy. sit rectoꝛ ꝓpe fi. vñ ⁊ greci parum ⁊ fre
quẽter orãt. sed in lacbrimis ⁊ in puritate cordis
nõ in voce clamosa sed in mẽtis intẽtione ⁊ la-
chrimarũ cõpunctõe: sic in cõspectu diuine maie
statis ⁊ angelioꝛ oportet nos esse. vt mẽs nostra
voci cõcordet: iuxta illud psalmi. Exaudiuit dñs
vocẽ fletus mei. Et iterũ sacrificiũ deo spũs con
tribulat⁹ ⁊c. Debz etiã orõ esse deuota. naz oĩuz
creatori cũ deuotõe est supplicãdũ. Dũ aũt sacer
dos alte dicit orõnẽ. aly nõ debẽt ꝟbis orare sz
illã orõnez attẽdere. ⁊ ad eaz rñdere amẽ. Pro
quib⁹ sit orãdũ dicet̃ sub sexta pte sub ti. de pa-
rasceue. Quid sit orõ ⁊ qua hora ⁊ vbi hore ca-
nonice dicẽde sũt. ⁊ ꝟsus quã partẽ orãdũ est di
cet̃ in ꝓbemio. v. partis. quid significet orõ que
dicit̃ añ epistolã dicet̃ sub ti. de cessiõe ep̃i. Ha-
ne sacerdos dũ orat ad dextrã cõsistit altaris iu
xta illũ exo. xxx. depcabit̃ aarõ sup cornu altaris
⁊ placabit sup eũ i gnãtiõib⁹ suis i hoc illud sig-
nãs qõ fuerat prophetatũ. De⁹ ab austro veniet
xp̃s. n. iudeos docuit ad quos a pr̃e miss⁹ fuit qꝛ
dext̃ iudeos gẽtiles sinistra figurat ⁊ qm̃ leticia
p dextrã tristiciã ꝟo p sinistrã designat̃. iccirco
ad dextrã pte altaris ꝓmũ accedit vt gaudium
dñice natiuitat̃ oñdat deĩde dictur⁹ euãgelium
ad sinistrã cõuertit̃ ut tristiciã passiõis insinuet. sz
itez redit ad dextrã ut gaudiũ resurrectiõis an
nũciet. de hoc alit̃ dicet̃ sub ti. de mutatiõe sacer
dotis. Roman⁹ ꝟo pontifex oratur⁹ ad sedẽ p⁹
altare vel alius ep̃us ad lat⁹ altaris ascendit ⁊
stãs collectã ꝓnũciat quã in libro legit apto: et
deinde sedet: quia sicut euãgelista testat̃: Uenit
ihesus in naçaret vbi nutrit⁹ fuerat: ⁊ itrauit sz
cõsuetudinẽ diei sabbati in sinagogã ⁊ surrexit
legere ⁊ traditus ẽ ei liber Ysaie ꝓphete quẽ vt
apperuit inuenit locũ vbi scriptũ erat: Spũs dñi
sup me propt̃ qõ vnxit me: ⁊ cũ plicuisset librum
reddidit ministro ⁊ sedit. Rursus pontifex ad la
tus altaris vsq̃ ad dictũ offertoriũ morat̃: ut di
ctum est sub ti. q̃lit̃ ep̃us uel sacerdos. Seq̃t
videre vnde oꝛo dicat̃: ⁊ vñ oꝛones originẽ ha
buerũt. Et quidẽ dr̃ oratio ab orando eo q̃ p eã
a ppl'o bona corpis ⁊ aĩe orãdo petunt̃: sz enim
dñs sciat̃ quibus egem⁹. orare tñ debem⁹ prout

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicet sub oone dnica. orat.n. sacerdos p bonis ut assint ⁊ pro malis ut absint. Designant autem ones in apoca. p fumū aromatū qui ascēdit in conspectu domini de manu angeli. Christ⁹ enim verus hō propē nos passioni deditus cuius illa vox est holocausta etiā pro delicto nō postulasti tūc dixi ecce venio: semp pro nobis orabat: quia fm aplm: Exaudit⁹ est in oibus pro sua reuerētia. ¶ Qualiē ꝗba oonū intelligēda sint videamus. Et quidē quid in quibusdā codicib⁹ ꝛtinetur p sit huic vl illi sancto talis oblatio ad glām ⁊ honorē. sic itelligi ꝛ q ad hoc p sit ut ille magis ac magis in fidelib⁹ glorificet aut etiā bono ret in terris ex de cele. mis. cū martha prope finē Cū. n. ipsi sint pfecte bti oia eis in celis ad vota succedūt. vñ nō egēt nostris orationib⁹: immo in riam facit martyri qui orat p martyre: licet plerique reputēt nō idignū sanctor gloriā posse vsq in die iudicij augmētari: ⁊ iō ecclesia interim rite pro posse augmētationē glorificatiōis eor optare. Qō aūt post finē orationis subiungit p dnm nrm ihm christū illud significat qō ipe in euāgelio dicit: Quicqd pecieritis patre meū in nomine meo fiet vobis. Orat. n. sacerdos ad deū patrem ut per filiū suū qui dñs noster ē equaliē sicut pr oratio pficiat. Hinc. n. ē q ois oō generaliē ad patrē dirigit ⁊ terminat in nomē filij. Nō. n. per aliā viam ad nos eterna dei beneficia possūt decurrere quā p eum qui ē mediator dei ⁊ hoīum homo christus ihs. x. di. qm sicut p mediantem cristallū mittit ignis in escam suppositā a sole lōginquo. Et sumptū est hoc de epla ad romanos vbi dr: Gloriet in deo p dnm nrm ihm. nemo. n vadit ad patrē nisi p me. Et ipe alibi dicit: Si qd pecieritis patrem in noie meo dabit vobis. ¶ Et nota q ihs est propriū nomē prout dictū ē ī pro hemio secūde ptis. Quod ꝗo sequit q tecum viuit ⁊ regnat in vnitate spūs sancti ⁊c. ita pōt itelligi: in vnitate spūs sancti hoc ē vna cū spū sancto. nam pater ⁊ filij ⁊ spūs sanctus sūt vn⁹: vel in vnitate spūs sancti hoc ē in spiritu sancto: qui est vnitas patris ⁊ filij: ⁊ amor ⁊ cōnexio vtriusq. Possunt etiā sic exponi premissa ꝗba p dnm nostrū ⁊c. ut sit sensus: O pat exaudi p filiū tuū qui hoc vult ⁊ pōt: vult quia viuit. potest q: regit viuit inquā ⁊ regnat tecū in vnitate spūs sancti. nō quidē viuit ⁊ regnat ut tyrānus spūs iniqtatis. sed viuit ⁊ regnat deus spiritui benignitatis Quod ꝗo sequit p oia secula seculor vel consecutiue vel anthonomatice intelligi pōt. Cōsecutiue sicut generatiōes generationū q̄si dicat: per oia secula seculor sibi inuicē succedētia. dicūtur enim secula quia sequūtur. nam alys descēdētibus alia sequūtur. Anthonomatice sicut cāticā cantico r. ⁊ est sensus: sicut ante oia secula filius cū patre in vnitate spūs sancti in deitate vicit ⁊ fuit: ita ⁊ in presenti seculo ⁊ in futuro: vbi iusti cū sanctis angelis pmanebūt: ⁊ iniusti cum dyabolis cruciabunt. credat equaliē viuere cum patre ⁊ spiritui sancto: ⁊ nullo fine concludi. Sequit amen qō verbū optātis vel affirmātis ostēdit affectū vel concensum ut pmissum ē. ppls. n. assentiens voci sacerdotis qui dixit p oia secula seculor: assentit qō seculū p eū creatū est. Unde in fine psalmor vbi nos dicim⁹ fiat fiat. hebre⁹ dicit amen amē. Et christus in euāgelio sepe dicē amen amen. i. ver dico vobis. Respicit ergo ad formā orationis ut qō orat optet vel ad modum cōclusiōis ut quod cōcludit affirmet. verbi grā cū sacerdos orās dicit: Da nobis q̄s dñe salutem ⁊ corpis: ppls respōdit amē. i. fiat: ⁊ cum sacerdos cōcludit: qui tecū viuit ⁊ regnat in vnitate spūs sancti de⁹ p om. se. se. populus affirmādo respondet amen. i. ver ē. vel amē interpretat ꝗtas ut in Apo. hoc dicit: amen testis fidelis. de hoc dictū est in precedēti tractatu. ¶ Circa ēminationē collectar notandū ē q in eis qñq dirigit fmo ad patrē: qñq ad filiū: qñq ad spiritum sanctū: ⁊ quādoq ad totā trinitatē. Si sermo ad solum patrē dirigitur nō habita mētione de filio neq de spiritu sancto. tunc dicit in fine per dnm nostrū iesum xpm filiū tuum qui tecū vi. ⁊ regnat in vnitate spūs sancti deus per omnia se. se. sine p eundē ⁊ eiusdē vt in illa oratione. Protector in te sperantiū ⁊c. Si vero fiet mētio de filio vl de spiritu sancto refert an ante finalē ptem oōnis an in fine ipsius fiat mentio de filio. Si ꝗo dirigit ad patrē habita mentiōe de filio an finē tūc dicit in fine: per eūdē dnm nostrū ⁊c. ut ī illa oone: Deus qui de btā maria ꝗginis ⁊c. Si in fine tūc subyciē imediate qui tecū sine p eundem ⁊ eiusdē: ut in illa collecta sancti Stephani: Omnipotens sempiterne de⁹ qui primicias martyrum Et in illa: De⁹ qui salutis eterne. Vl dnm nostr ihm christū. sine p ut in illa collecta: De⁹ q nos redēptionis que dr in vigilia natalis: ⁊ in illa Illumina quesum⁹ q̄ dr in epiphania: vel ihs xps dñs noster: ut in illa De⁹ q ad eterna: q̄ dr feria tertia post paseba. ⁊ in secreta illa Ipsi tibi: q̄ dr in cena dñi. Si ꝗo in oone q̄ ad patrem dirigit fit mentio de spū sancto. dicit in fine p dominum nostrū: sz tūc dicit ibi in vnitate spūs sancti deus ut in illa De⁹ qui corda fideliū: ⁊ in illa Assit nobis quesum⁹ ꝗtus spūs sancti ⁊c. Quod si fiat ibi mentio primo de spū sancto: ⁊ postea de filio tūc subyciē in fine imediate q tecū: ut ī illa oōe Mentes nostras quesum⁹ domine paraclitus ⁊ in illa: Ure igne. ⁊c. ¶ Rursus quando ad patrem dirigim⁹ sermonē orando vt ipse det nobis spiritū viuificandi vel huiusmodi tunc dicitur p dnm siue per eundē vel eiusdem: vt in illa oratione que dicit in benedictione cinerū. De⁹ q humiliatōe ⁊c. ⁊ in illa que dicit in benedictōe fontis. Omnipotens sempiterne deus respice ⁊c. si autem sermo ad filiū dirigatur vt in illa oratiōe Excita dñe potentiam tuam ⁊ veni: ⁊ similiter in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alys collectis de aduentu dñi: ⁊ in illa. Deus q virginalē aulā tūc dicit in fine. qui vi. ⁊ regnas cū deo pre in vnitate spūs sancti deus ⁊c. Et si fiat ibi mētio de pre tunc dicit qui cū deo patre ⁊c. vt in illa oratione canonis. Dne iesu christe fili dei ⁊c. Si vero fmo dirigit ad spiritū sanctū dicūt quidā q tunc dicit in fine: q cū pre ⁊ filio viuit ⁊ regnat deus ⁊c. Verūtamē ois oro dirigitur ad prem vel ad filiū ⁊ nulla ad spūm scūm qr spūs scūs est donum: ⁊ a dono nō petit donū sed potius a largitore doni. Petit ergo a patre ⁊ filio: ⁊ ad eos fmo dirigit anteq ad donatorē ⁊ nōsa spū sancto qui est donū: ⁊ ab vtroq pcedit. Si autē ad totam trinitatem fmo dirigitur. tūc dicit in fine p dominū siue p eundem ⁊ eiusdem: vt in illa oratione canonis. Suscipe scā trinitas: ⁊ in illa que dicit in fine misse. Placet tibi scā trinitas: in quib⁹ dicit per xpm dominuz. qō succedit in orationib⁹ in locum per dominū nrm cā breuitatis. Idēq est in oratione que ad deuz patrē dirigat de eo mētio fiat: vt in illa Omnipotēs sempiterne deus qui dedistis famulis tuis. tunc dicit qdam qui viuis ⁊ regnas de⁹: per omnia secula seculoz. Alij vero intelligentes q oratio ipsa ad deū filium dirigat. dicūt tūc q viuis ⁊ regnas in vnitate spūs sancti deus per oia secula seculoz: ⁊ in illa oratione. Fidelium deus omniū cōditor. tota nāq trinitas cōditor ⁊ redēptor est. licet xps pprie fit redemptor. Pōt etiaz dici q oratio q ad trinitatem dirigit cōcludit sine aliqua psonaz distinctione. sic qui vi. ⁊ re. deus p oia se. secu. Vel cōuertat orās fmonē ad se vel ad populū. v. qō ipe pstare digneť: ⁊ sic etiā cōcludit in orationib⁹ bñdictionalib⁹. Sane in oratione in qua fmo dirigit ad caput ecclesie. vidēt debē dici q viuis ⁊ regnas cū xps sit caput ecclesie. extra de sacra vnctione. c. i. sed nō ē ita Tota nāq trinitas est caput ecclesie: ideoq dici debet p dominū nostrū. In exorcismis vero ad expellēdū demonē aliter dicit. qm in aque bñdictione dicit p eum q vēturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos: ⁊ seculum p ignem. Similiter in cathecismis dicit q vēturus ē ⁊c. quācito enī diabolus audit xpm esse vēturum iudicare seculuz p ignem. fugit timēs iudiciū ignis: qr scit se post diem iudicij eterno igne pmendum. Eadem q̄q ratione dixit magister gilbertus: q orationes in exequijs mortuoz debēt simili mō finiri. cōis tm vsus ecclesie tenet: vt dicat p dñm nrm ⁊c. i illa tamē oratione. Fideliū deus omniū cōditor. debet dici q viuis ⁊ regnas ⁊c. vt pmissum est. Et aduerte q orationes in laudibus in missa ⁊ i vesperis: sub eodem ⁊ solēniori tono dicūtur p eo q ille hore solēnius ⁊ festiuius in ecclesia dicit. In alys vero horis ⁊ officijs alius tonus min⁹ solēnis seruat: tum qr minus solēniter dicūtur: tuz qr ille ad alium referri possit signatum. oib⁹ aūt orationibus pterq exorcismis pmittit oremus nō tamē semper domin⁹ vobiscum. vt dictū est in pcedēti ti. ¶ Segtur videre quare orationes que circa principiū misse dicūtur. collecte vocantur. Et qdam ideo qr sacerdos qui fungit legatione ad deum p populo. in eis petitiones oium in vnum colligit ⁊ concludit: vt eas ad dnm referat: pprie tamē dicūt collecte que sup collectum populū dicūtur: puta in pcessionibus: vel dum colligit populus ad stationē faciēdam. vt de vna ecclesia pcedāt ad alterā. lix. di. qm de cō. di. v. cōuenit. In vrbe nāq quelibet ecclesia stationalis habet aliquam ecclesiam sibi vicinā in qua colligitur populus die stationis: ⁊ ibi dicitur collecta super populū collectum: ⁊ inde omnes simul ad ecclesiam in qua fit statio accedūt Unde in cōcilio agathen. de cō. di. v. cōuenit. in fine dicit q plebs collecta oratione ad vesperaz dimittat ab epo cū benedictione. ⁊ est sumptum hoc nomē de leuitico vbi cenophegia que ē vltimum festoz legalium collecta vocat: p eo qa in fructuum collectione fiebat ⁊ figurabat futuram operū nostrorū collectionem: cum dicitur. Ecce homo ⁊ omnia opera eius cum eo. ¶ Orationum varij fuerunt doctores quarum numerus ⁊ varietas in tantū excrescebat: q octauum effricanum cōcilium cōstituit vt mille pces vel orationes vel misse vel pfationes vel cōmendationes vel manus ipositiones dicant: nisi in concilio fuerint approbate. Et gelasius papa tam a se q̄ ab alys cōpositas pces dicit ordinasse: Beatus gregorius se clusis his que nimia vel incongrua videbātur. rationabilia coadunauit ꝛgrua multa: nihilomin⁹ p se necessaria superaddens. ¶ Ceterum qdam modū ⁊ ordinē excedentes in tantum orationes multiplicant: vt auditorib⁹ tantū tediū generēt ⁊ fastidiū. quasi deus vt homo ꝓboz multitudine flecti possit: vt pmissuz ē de cō. di. v. nō mediocriter. cum ecōtra isaias dicat. Cum multiplicaueritis orationes vestras nō exaudiā: ⁊ dns in euāgelio dicat. Cū oratis nolite multū loqui sicut ethnici faciūt. putāt enim in multiloquio exaudiri. Unde cū ei dixissent apostoli. Dne doce nos orare. cōpendiosam eis orone docuit. Pater noster ⁊c. Huiusmodi ergo oris formā sequētes sacerdotes in missa septenariuz oronis numeꝛ nō excedūt. Nā xps septē petitōnibus oia corpori ⁊ anime necessaria cōprehēdit in illa: put sub eo dicet: qr vero numero deus gaudet impari. qdam obseruāt vt ipares dicāt in missa orationes: videlicet vel vna tantū: sicut vna epistola vel vnū euangelium dicūtur: ⁊ iste numerus est ordinarius: vel tres vel quinq vel septem. Unam ad designādū fidei vnitatez vel vnitatis sacramētum. Tres ad significādū mysterium trinitatis: ⁊ qr xps ter in passione orauit dicens. Pater si fieri pōt trāseat a me calix iste. Quinq ad designādū quinq plagas xpi: seu in quinq partitā xpi passionē. Septē ad designādū

g

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

spiritū gratie septiformis seu septē dona spūs sā
cti: deus enim diuisionē ⁊ discordias detestatur
Unde cū ceterorū diēr operib⁹ benediceret ope
ribus tamē secūde dici benedixisse nō legit: eo
q̄ binarius numerus primo ab vnitate recede-
bat. ⁊ ab eo ceteri diuisibiles numeri originē sor
ciunt: ⁊ impar numer⁹ mūdus est. xxxv. q. i. nu-
ptie. ¶ Et nota q̄ in sūmis festis tm̄mō dr̄ vna
collecta: nisi forte eadem die aliud festū occur-
rat. ¶ Sciendū quoq̄ est q̄ totidē collecte ⁊ eo
dem ordine dici debent in secreta post cōmunio
nem. quot p̄cesserūt ante epistolā in exordio mis
se nec plures nec pauciores. finis nāq̄ dz suo p̄n
cipio: ⁊ quelibet post cōmuniōes collecte ⁊ secre
telle precedentib⁹ ꝛuenire. ¶ Cauendū est etiaz
quia si collecta pro defunctis īmisceat in missa q̄
dicit p viuis: nō finalis sed penultima vl' aūpe-
nultima dicat: q̄ finis debet ad suū principium
retorqueri de conse. di. i. nullus episcop⁹. Semp
enim faciēda ē memoria p defunctis: put dice
tur sub. x. pticula secrete sup ꝗbo. Memēto etiā
domine ⁊c. q̄ etiā illi viuor ⁊ etiā sanctor in q̄
rum honore celebrantur qui vita glorie viuūt au
xilio egent. Sed in missa p defunctis inēmisceri
nō debet collecta pro viuis: etiā ut quidā dicunt
illa cōis. De⁹ qui viuor dominaris ⁊c. ab Aug.
cōposita ad notandū q̄ defuncti iuuare nequeūt
viuentes in hac vita: nec etiaz implorare eterna
vita: licet ipsi iuuari valeāt ab vtriqz. In missa
tamē pro defunctis pōt ut quidā dicūt cē penul
tima collecta de sanctis ⁊ ecōuerso. Innocen. pa
pa prim⁹ cōposuit quatuor collectas p mēse se-
pembri. Innocēti⁹ ꝗo papa tertius cōposuit illā
A cunctis nos quesum⁹ dne mētis ⁊ corpis de-
fende ⁊c. In ecclesia lateran. nūq̄ dicit oro: sed
in missa ⁊ in oībus horis loco orationis alta voce
pronūciat oro dominica: que in no. test. prima o-
ratio fuit. Nā in primitiua ecclesia sic fiebat.
Sane pontifex seu sacerdos dū orare seu oratio
nem dicere incipit man⁹ eleuat ⁊ extendit. iuxta
illud Man⁹ dimissas erigite ⁊ genua debilia ro
borate: ⁊ romano pontifici etiā alys episcopis in
multis ecclesys ministri astantes eleuatas man⁹
sustentāt quē manuū eleuatio a lege sumpsit ex-
ordiū. Legit. n. Exo. xvi. c. ⁊. xxxvi. di. sicqs q̄ cū
isrl' pugnaret aduersus amalech in deserto moy
ses ascendit sup verticē collis. Cūq̄ leuaret ma-
nus vicebat israel. si ꝗo paululū remisissz. ama
lech populū supabat: Aaron aūt ⁊ hur sustenta-
bant man⁹ eius ex vtraq̄ pte. Legit etiā. iij. Re.
c. viij. q̄ salomō stetit ante altare dñi in conspe-
ctu ecclesie israel: ⁊ expandit man⁹ suas in celuz
orans p populo: ⁊ Scī. iiij. Leuo manū meā ad
dominū deū excelsuz. Eleuatio aūt ipsa repsen-
tat q̄ christus eleuatis manib⁹ ferebat in celum
vel eleuat man⁹ ad instar saluatoris i cruce pen-
dentis: Unde illud: Eleuatio manuū meaū sacri
ficiū vesprinū. Extenso ꝗo manuū ideo fit. Nam
christus cū expādisset man⁹ in cruce p p̄secuto-
ribus orauit dicēs. Pater mi dimitte illis q̄ ne-
sciūt quid faciūt moraliter instruens: q̄ christus
semp parat⁹ est recipere penitentes. Juxta illud
quod ipse p̄misit: Oīs qui venit ad me nō eyciā
foras. Quidā tamē p̄fidi heretici deridēt huius
modi manuū intensionē p̄ter illud Isa. Cuz ex
tenderitis man⁹ vestras auertam oculos meos a
vobis.

De epistola. Rubrica.

Oratione finita dicit episto
la q̄ significat do-
ctrinā apostolor. elegant aūt illaz p̄ce
dit oratio: quia legit Luce. x. c. Roga
te dominū messis ut mittat operarios suos i mes
sem suam: ¶ Sane epistola grece latine supmis
sio uel superogatio dicit ab ēpi qō ē supra ⁊ sto
lon missio. missa. n. est ab apostolis supra legem
moysi super psalmos ⁊ p̄phetas supra euāgeliū
sicut ⁊ p̄phetie supra legē. vnde ⁊ littere de vna
psona ad aliā misse appellāt epistole. s. supramis
se quasi misse supra seu preter id qō refert nūc⁹
viua voce: sicut ⁊ apostolus supra id qō dixerat
ephesys: corīthys ⁊ alys epistolas mittebat. Le
gi debz epistola fm magistrū petrū altiosidoreū
in dextra pte ecclesie: q̄ christus primo venit ad
iudeos qui dicebant in dextra eē. Meli⁹ tamē
fit in medio ecclesie p eo qō Joānes fuit medi
us inter apostolos ⁊ p̄phetas ut iā dicet. Dicit
quoq̄ epistola in loco inferiori: euāgeliū in supe
riori: ⁊ supposito pāno de quo sub euāgelio dice
tur. Premittit aūt epistola euāgelio. Epl'a nanq̄
designat officiū qō Joānes ante christū exercuit
qui preiuit ante faciē dñi parare vias ei⁹: sic ipe
testat: Ego vox clamātis in deserto parare viaz
domini. Joānes ergo quasi subdyacon⁹ ⁊ submi
nister illius qui de se dicit. Nō veni ministrari sz
ministrare. Unde sicut predicatio Joānis p̄cessit p̄
dicationē christi: ita epistola euāgeliū precedit.
gerit quoq̄ epistola figurā legis ⁊ p̄phetie: que
christi aduentum p̄cesserūt: sicut ipsa euāgeliuz
precedit. Precessit quidē lex euangeliū: sic vm-
bra lucem. sicut timor charitatē ⁊ initiū pfectiōz
¶ Sane subdyaconū epistolā lectur vn⁹ tantuz
comitat accolit⁹: quia predicationē Joānis pau
ci secuti sunt: quoniā lex neminē adipfectionem
ducit. Isz dyaconū euangelium lectur: tā subdia
conus quā accoliti ⁊ ceteri comitant: quia p̄dica
tionē euangelij que pfectū facit plurimi suscipe
runt. Dici etiā potest q̄ per subdyaconi ⁊ dyaco
ni ad legendū p̄cessuz: duplex christi manifesta
tio p duplicem eius aduentū significat: quor pri
mus vnū tantū habuit p̄cursorē. s. Joānē qui p
subdyaconū precedētem significat. Secūdus du
os habebit videlicet Enoch ⁊ Heliam q̄ p duos
vel p plures p̄cedentes dyaconū figurant. Faci
es aūt epistolā legētis respicere debet altare qō

christū significat: qr iohānis pdicatio se ꝛ alios
dirigebat in christū. de cuius vultu iudiciū ꝛ eq
tas pcedūt. extra de eccle. bñ. vt nostrū. Is vero
q pcedit subdiaconū eūtem legere nō vertit faci
em ad legentē: qr iohānes nō ad se audiētes: sz
poti' ad xpm se dirigebat: sed q diaconū eūtem
legere pcedebāt respiciūt ad euāgeliū ꝛ ad faci
em recitantis. Primo vt ex mutua vtriusqz ispe
ctione amor ꝛ charitas christi noteꝫ q in euāge
lio predicaꝫ. Secūdo vt se eē cōtestes euāgelice
doctrine ostēdāt: sicut legitur ī isa. Vos estis te
stes mei dicit dñs. Quia ho iohānes fuit limes
precedentiū ꝛ subsequētiū: medius ĩter apostolos
ꝛ ppbetas. Nā lex ꝛ ppbeta vsqz ad iohan
nem: ꝛ ex eo regnum dei euāgelizaꝫ: ideo episto
la nec semp legiꝫ de ppbetis nec semp de apo
stolis: sed ĩterdū sumiꝫ de veteri testamēto: iter
dū de nouo. Iohānes enī cuius vocē represen
tat epistola cum antiquis christū pdixit futurū
dicens. Qui post me venit ante me factus est: ꝛ
cū modernis christū oñdit psentem dicēs: Ecce
agnus dei ecce q tollit peccata mūdi. Interduz
ergo sumiꝫ de apostolis: qr licet eorū doctrina
nō pcessit euāgeliū: tñ ad vitā actiuā referꝫ sicut
lex ꝛ ppbeta: ꝛ iterduz de veteri testamento: ra
ro tamē: quia velum templi scissum: nec ponēdū
est ante oculos velum. Epistola tñ non legiꝫ de
qnqz libris Moysi: qr in illis temporalia pmitte
baniꝫ. In cuius signū lectiones de illis sūpte ĩmi
naniꝫ in graue accentum: vt iā diceꝫ. ¶ Conside
randū aūt est q quādo lectio vel epistola de li
bris moysi vel salomonis sumiꝫ. nomē eorū reci
tatur: vt diceꝫ in pbemio sexte ptis. Item in epi
stolis que sumūtur de ppbetis vel de actib' apo
storū siue de apocalypsi poniꝫ in principio hec
oratio In diebus illis: ꝛ in fine diciꝫ ait domi
nus omnipotēs: eo q in libris illis hoc sepe scri
ptum inueniꝫ. Eadem etiā ratione diciꝫ in episto
lis iacobi ꝛ petri carissimi: ꝛ ī epistolis pauli fra
tres: ꝛ in christo iesu domino nostro. In episto
la tamē ad hebreos dicūt quidā non debere ap
poni fratres eo q apostolus suspectus erat hebre
is: sed meli' est vt apponaꝫ: quoniā q dam boni
erant ĩter eos vt ipse eos in quodā loco eiusdez
epistole vocat fratres Propter pmissaz etiā cāz
diciꝫ in euāgelio. In illo tempore: pprie tamē lo
quēdo nulla epistola est de veteri testamēto: sed
ille lectiones vocanꝫ. Porro licet in epistolis q
de apocalypsi legūtur dicaꝫ. Lectio libri apoca
lypsis beati iohānis apostoli: in qbusdam tamē
ecclesys ꝛ epistolis taceꝫ illud xbū beati. Certū
est enī q beatus iohānes pcipue fuit ĩter omnes
apostolos a xpo dilectus. Dilectio autez dei bo
nos nos efficit: qr beat' quē elegisti ꝛ assumpsi
sti. Hac ergo cōsideratione eū sicut ceteros san
tos supuacuū est beatitudinis titulo sanctū ostē
dere: ꝛ solem quodāmodo facib' adiuuare. vi. q
c. oia cum ipse velut titulus p se patens effectuz
beatitudinis. s. dilectionē dei euidenter precete
ris sit sortitus. ¶ Cetex nullus debet epistolam
solēniter in ecclesia legere nisi sit subdiacon': q
si forte defuerit, dicaꝫ a diacono: de quo dictum
est in secūda parte sub titulo de diacono. vel eti
am a sacerdote. Meli' enim est vt sacerdos eti
am missam cantans illam legat q̃z si ab occolito
vel alio inferioris ordinis legaꝫ. ¶ Circa hec au
tem notādū ē q populi istructio fit p xbum dei
qō qdam dicūt a deo p eius ministros ad pplm
puenit: ꝛ iō ea q̃ ad plebis istructionē ptinēt nō
a sacerdote sz a ministris dicūtur. Ministeriuz
tñ xbi dei triplex ē. Primū auctoritatis: qō com
petit xpo: q minister diciꝫ: ad romanos. xx. Erat
enim sub potestate docēs. Secūdum manifeste
veritatis. qō cōpetit pdicatorib' noui testamēti
de quo diciꝫ in secūda corinth. iij. Qui ꝛ idone
os nos fecit ministros. Tertiuz figurationis: qō
cōpetit pdicatoribus veteris testamēti: iōqz do
ctrinā xpi ppponit diaconus. Doctrina xo pdica
torum veteris testamēti ppponiꝫ p subdiaconos
nec obstat q aliqñ p eos legiꝫ loco epistole ali
quid de ipso veteri testamēto: quia pdicatores
noui testamēti etiam vetus pdicant. ¶ Teteruz
doctrina pdicatorū veteris testamēti non semper
legitur: sz illis diebus qbus pcipue cōfiguratio
noui ꝛ veteris testamēti designaꝫ: ut in iciunys
quatuor tēporū: ꝛ qñ aliqua celebranꝫ q̃ in uete
ri lege figurata sunt sicut passio natiuitas baptis
mus. ꝛ aliqō huiusmodi: ꝛ qñ utraqz doctrina
ordinat ad xpm ꝛ eorū q pibant: ꝛ eorū q seque
baniꝫ: iō doctrina christi postponitur quasi finis.
Cum autē diciꝫ epistola genua non flectimus:
cum ad nouū ptineant testamētum imo sedem'
quia doctrina in silentio ꝛ equitate audiēda ē.
Vsus etiam sedēdi a ueteri testamēto assumiꝫ:
sicut in esdra legitur. Milites tamē stare consue
uerunt quādo epistole pauli leguntꝫ in honorez
eius quia miles fuit: uñ in signum militie sue de
pingitur cum ense in manu: uel ideo quia ipse
suam pdicationē euangelium nominauit. ¶ Et
ē sciēdum q nunquā in quadragesima legitur
epistola pauli: nisi tantum in cena domini: q̃ ad
nouum ptinet testauētū. ¶ Sane lectiones apo
stolicas ꝛ euāgelicas: quis primo añ sacrificium
dici debere statuit non omnino certum ē. Credi
tur tamen q primi successores apostolorū eo q
in illis eadem sacrificia celebrari iubēt. ¶ Que
ritur autē quare prophetias uoce inferius de
flexa euangelium uero ad epistolam uoce exal
tando finimus. Responsio p prophetiam que ē
de ueteri testamento sinagoga que inclinata est
ꝛ occidit intelligitur: ideoqz inclinādo vocem ꝛ
quasi cadendo ppbetia finitur. hinc etiam est q
sinagoga depingitur quasi fracta hasta vexilli p
euāgelium vero ꝛ epistolaz: ecclesia militans re
presentaꝫ que exaltata est: ꝛ ideo illa cum exal
tatione vocis finiunꝫ. ¶ Preterea in veteri test.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

temporalia ⁊ caduca promittebant. in cui⁹ figura lectiones in graue accentu terminatur. In nouo ꝯo testamento spiritualia ⁊ eterna. in cui⁹ rei signu euãgeliu ⁊ epistola in accentu terminatur acutum. Quedã tamẽ lectiones de ve.testa. sũpte que in officio misse ꝑ epistolis sepe legũt in acutu terminant accentu. ⁊ sub tono epistolari leguntur: cũ.n. tũc in locũ epistole succedũt merito ⁊ quo ad hoc ⁊ quo ad nomẽ illaꝝ debent imitari formã.

¶ De reuerentia post lectam epistolam faciẽda Rubrica.

POst lectam epistolaꝝ subdyacon⁹ cum accolito ad sacerdotem accedit illud ĩ sinuãs ꝙ Joãnes cũ audissẽ in vinculis opera christi misit duos ex discipulis suis nõ credẽtes christũ esse messiam ut interrogarẽt illũ Tu es qui vẽturus es an aliũ expectam⁹. Et rñdens ihs ait illis: Eũtes annũciate ioãni q̃ vidistis ⁊ audistis. Ceci vident ⁊c. ut dicit in vi. pte sub tertia dominica aduẽtus. Quia ꝯo illi p visa miracula cognouerũt hũc eẽ de quo eoꝝ magister ꝑdixerat. Qui post me venit ante me fact⁹ est: cui⁹ nõ sum dign⁹ soluere calciamẽta sua: iõ pton⁹ ad pedes calciamentuꝝ romani pontificis subdyacon⁹ osculat. Preterea quia dextra domini fecit ꝯutẽ: iõ subdyacon⁹ in quibusdã eccle sys osculat dextrã sacerdotis. Adhuc lecta epla subdyacon⁹ libru clausũ epo repꝛesentat. ipe ꝯo super illũ manũ ponit quã subdyaconus osculat Nempe epus christũ figurat: cui clausus liber repꝛsentat ad designanduꝝ ꝙ solus christus potuit aperire librum ⁊ soluere signacula eius in quo ⁊ ipse christus ⁊ ei⁹ mysteria clausa erãt: donec cepit ab ipso christo p predicationẽ euangely aperiri. Christus aũt legẽ in qua clausus tenebat opere implenit: qui nõ venit legẽ soluere sed adiplere: quod significat man⁹ impositio sup libruꝝ Man⁹.n. opus significat. Ipsa quoq̃ man⁹ positio significat desideriũ ⁊ ꝑmissionẽ credẽdi ⁊ opere ꝯplendi q̃ lecta sunt. Quia ꝯo nemo accipit benedictionẽ in lege ꝑmissam: nisi qui cũ amor qui p osculũ designat. opꝛ pficit qõ ꝓmone alios facere docet: iõ ad hoc designandũ subdyacon⁹ benedictionẽ acceptur⁹ manu ẽpi osculat. Rursus quia pontifex ut ꝑmissuꝝ ẽ christũ repꝛsentat subdyacon⁹ ⁊ ceteri debẽt ei act⁹ suos humiliẽ subdere: ⁊ ab ipso benedictionis grãm postulare Unde in euãgelio: Cũ oia benefeceritis dicite ꝙ ꝛ inutiles sum⁹ qõ debuim⁹ facere fecim⁹: ⁊ sub sequent ẽpus vel sacerdos subdyacono benedicit: qr ⁊ christus cõmendauit Joãnem di. Quid existis videre in deserto ꝑpbetã: etiã dico vobis plusq̃ ꝑpbeta. Amẽ dico vobis. Inter natos mulier ⁊c. Subdyacon⁹ ergo post finẽ. dyaconus ꝯo ante principiũ lectionis ad sacerdotes accedit ⁊ exhibet reuerentiã quia lex finẽ accepit in christo. sed euangeliũ originẽ sumpsit ab ipso. nã lex ⁊ ꝑpbete vsq̃ ad Joãnem. euãgeliuꝝ christi ⁊ epistole post ioãnem. In missa ꝯo ꝑ defunctis subdyacon⁹ lecta epistola nõ venit ad osculũ manus: tũ quia ibi cessat rõ supradicta: tũ quia ĩ illa missa quelibet solẽnitates subtrahunt.

¶ De sessione sacerdotis vel episcopi ⁊ ministrorum. ¶ Rubrica.

O Ratione finita sacdos seu epus sedet. Et ẽ notandũ ꝙ in misse officio trib⁹ horis sedet: videlicet dũ epistola legit. de q̃ in titulo de mutatione sacerdotis dicẽt: ⁊ dũ responsoriũ ⁊ alleluia cantant: significãs tres dies quibus domin⁹ sedit hierosolomis in templo in medio doctoꝝ audiẽs ⁊ interrogãs illos. Sedes aũt stat cõuersus ad populũ ut ostẽdat potestatẽ sibi a deo eẽ datã ꝙ possit speculari ⁊ supintẽdẽ qui stãt in ecclia humilit qui supbe aliẽ eniꝝ ei cõmisse sũt. ⁊ de illis ẽ rõnem redditur⁹ deo. Sedet etiã in loco eminẽtiori ut q̃si vnitor custodiat vineã suã: ⁊ populo supintẽdat. nã hñs in alta poloꝝ sedens custodit ciuitatẽ suã: Porro oro que dr ante epistolã priusq̃ sacerdos sedat specialiter significat tempus illud quo christ⁹ ĩ celũ ascensur⁹ apostolis benedixit. Sessio ꝯo q̃ segẽ significat christi sessionẽ p⁹ assessionẽ ad dextrã patris. Unde sessio sacerdotis victoriã christi designat: ut dicẽt sub ti. de mutatione sacerdotis Sessio ministroꝝ significat sessionẽ ipsi⁹ quib⁹ dr Sedebitis vos sup sedes iudicantes. xy. tribus israel. s. illo qui in celestibus iã regnãt. Qui ꝯo ĩ choro laborant illos qui adhuc in mũdo pegrinant. Unde lectores ⁊ cãtores ad officiũ surgẽtes negociũ dei agũt. quib⁹ dicit: negociami dũ venio. Quidã ergo ministroꝝ cũ epo sedẽt: p quos christi mẽbra in pace ibi inquiescentia ibi ĩ telligunt: de quib⁹ apostolus: Cõsedere fecit nos in celestibus in christo aut ille qui iudicabũt. xy. tribus israel. alij ꝯo stant p quos christi membra adhuc in certamine posita intelligũtur. Nẽpe põtifice sedẽte in quibuscam ecclesijs candelabra mutant de locis suis ⁊ collocant in ordinẽ vni⁹ linee a primo vsq̃ ad altare: ad notãdũ ꝙ õ plenitudine christi oẽs accepim⁹ in spũs vnitate: sz gratiaꝝ varietate. diuisiones.n. sũt gratiaꝝ idem aũt spiritus de con. di. iiy. cum omni. Spirit⁹.n. a primo cereo stato seu candelabro. i. a christo ꝑcedẽs. ⁊ vsq̃ ad altare. i. electoꝝ corda pueniẽs alternatim in mẽbri dona variat gratiaꝝ. Et merito ꝙ accoliti deponũt candelabra in terram: quoniã post peracta ꝑdicationis officia p humilitatem agnoscunt ꝙ sunt puluis ⁊ cinis: sicut dixit Abraam. Loquar domino cũ sim puluis ⁊ cinis. In romano ordinario legit ut pontifex non

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sedeat donec post pmã orationẽ dicat amẽ. Nõ ergo debet sedere vsq; ad electionẽ: quoniã precedens officium gratulationi de aduẽtu ⁊ operibus christi deputat. Episcopus.n. christũ venientem ⁊ operantẽ significat: ceteri vero eos qui pibant ⁊ qui sequebantur ⁊ qui obuiabant repræsentant.

De graduali. Rubrica.

Post epistolam cantat gradua le seu responsoriũ qõ pti net ad opera actiue vite: vt notet nos operib⁹ respondẽ eis q̃ in lecti one audiuim⁹. s. pdicatione. Rursus q̃ iohãnes pdicabat penitẽtiam dicẽs. Penitẽtiam agite appropinquabit enĩ regnum celorum Et itez. Facite dignos fructus penitentie. Merito post epistolã graduale segtur: quod penitẽtie lamẽtum insinuat. ꝓpter qõ in dieb⁹ pentecostes de officio tollit: vt iam dicet. Tertio iõ post epistolã segtur graduale: qz post pdicationẽ iohãnis discipuli secuti sunt christũ: sicut iohannes euãgelista describit. Astabit inquit iohãnes ⁊ ex discipulis eius: ⁊ respiciẽs iesum ambulantem dixit. Ecce agn⁹ dei: ⁊ audierũt duo discipuli eũ loquẽtez: ⁊ secuti sunt iesum: Ad hoc cant⁹ epistolã committat: qz pdicationes pdicatoꝝ secuta sunt gauduũ ecclesie in dei laudes ⁊ pconia ꝗ credentiũ cõuersione: qz p graduale cõuersio de iudeis: per versum cõuersio de gẽtibus: p alleluya vtriusq; in fide letitia. p sequẽtiam canticum victorie figurat. Alia ratio ponet sub ti. de tractatu. In qbusdaz tamẽ ecclesiis graduale aĩ epistolã cantat ad notãdum q̃ pdicator ꝑus opere ⁊ postea ꝓbo debet docere. Dicit aũt gradua le vel gradale a gradib⁹. s. humilitatis significãs ascensus nostros de virtute in virtutẽ: sicut filij israel de mansione in mãsionẽ ꝓcesserũt vt tandem videat deus deoꝝ ĩ syon. Unde ĩ deutro. Tertia nostra montuosa ẽ. Hec terra est celestis hierusalem q̃ per cogitationes celestium habet. Cõuenit enĩ graduale illi qui nec dũ ascẽdit de virtute in virtutẽ: sed adhuc in cõualle posit⁹ lachrymarũ. iam tamẽ ascensione in corde disposuit. Rectius ergo faciũt q̃ graduale nõ festiuis ⁊ modulatis vocibus offerũt: sed quasi cantum grauem ⁊ asperũ simpliciter potius ⁊ lamẽtabiliter canũt: tamẽ responsorium p quod etiam pdicatio noui. t. figurat. altius lectione ⁊ epistola q̃ significat pdicationẽ veteris testa. canit: vt si qs forte cordis auribus obturatus depssa ãmonitõne veteris testa. nõ excitat: saltem excelsa modulatione noui demulceat. Uerũtamen ⁊ lector ⁊ cantor officium suum ꝑpleturi gradũ ascẽdũt: qz doctor ꝑfectione vite vulgus trãscendẽ dz. .iij. di. statuimus. Põt etiam dici q̃ p epistolã iohãnis: p graduale apostoloꝝ predicatio itelligit. p alleluya deuotio ⁊ leticia. Rursus p lectionem vetus. per canticũ vero nouũ intelligitur. t. Sic ergo cantus suauior est lectione: sicut nouũ test. suauius est veteri. Secũdo dicitur graduale a gradibus altaris: eo q̃ in festiuis diebus in gradibus cantat: sicut ⁊ alleluya ad notãdum pmissos virtutum gradus. In pfestis vero diebus ĩ medio chori ante gradus altaris cantat ad designandum q̃ in corde quod est in medio corporis. pmissos gradus fundare debemus. Tertio dicit graduale quoniaz apostoli post dominum gradiebant: vt iam dicetur. Responsoriuz vero dicitur: qui a versui vel epistole correspondere debet: vt si ĩ epistola agatur ꝗ gaudio ⁊ in respõsorio similiter. si ibi de tristicia ⁊ hic similiter: ne possit nobis improperari qõ domin⁹ dicit. Cantauimus vobis ⁊ non saltastis: lamentauimus ⁊ non ploraſtis. Unde apostolus. Gaudete cũ gaudentibus ⁊ flete cum flentibus. Dicit etiam responsorium: quia choro respondente illud incipiẽtibus cantatur: ꝓpter quod significat vitam actuam in qua sancti se ad inuicem hortantur vt ad eternam perueniant vitam. Potest tamẽ responsorium ad responsionem apostolorũ referri quoniam christo vocante ⁊ dicente. Uenite post me ipsi non tantũ ꝓbo sed opere responderunt: quia relictis omnibus secuti sunt eum: ⁊ gradiebant post dominũ discipuli post magistrum. de hoc dicetur in ꝓhemio quinte partis. Significat autez graduale seu responsorium laborãtes in hac vita: ⁊ ideo non dicit infra octauas paschę ⁊ pentecosten. p quas octaue nostre resurrectionis designant: quãdo omis laboris expertes erim⁹. Absterget deus omnem lachrymã ab oculis sanctorum suorum. Itaq; in graduale seminam⁹. in alleluya metimus. Uersus responsoriz sic vocatur quoniã de eo fit reuersio ad ipsum responsoriuz ꝓut sub ti. de alleluya dicetur. Rursus graduale bonum opus ⁊ vitam pnẽtem in qua seminamus ⁊ a domino peregrinamur significat. ꝓlus vero ad introitum designat. Uersus ergo post graduale canit. qz adiutorium nobis est necessariuz q̃diu in hoc euãgelio detinemur. Graduale plane incidit ne nimis ꝓsus ascẽdant: in quo designãtur qui religionẽ ꝓpter eius austeritatẽ ingredi metuũt: ꝓsus vero alte in quo designãt q̃ ieunãdo orãdo ⁊ alia bona faciẽdo ascẽdunt nõ timẽtes carnẽ quã cum vicys ⁊ cõcupiscentys mortificant. Ad hoc qũq; vnũ solum ꝓsum cantãt ad notandũ q̃ quisq; secũ fragilitatem suã tractet: ⁊ q̃q̃ gradum timore ꝓsus alte nõ incboet. In quo etiã significant bi q̃ cõsideratione ꝓprie fragilitatis qcquid agũt humilius agũt: finito tñ ꝓsn vox fiducialiter exaltat ĩ quo designat q̃ de misericordia dei cõfisi fiducialit omni sue actioni insistũt. Cantat aũt graduale a pfectis: ꝓut in ti. sequenti dicetur. Porro responsorium qõ in missa cantat: nec pfecte nec imperfecte repetit: nec ei gloria patri subyciit: qõ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tñ in responsorio aliaꝝ fit horaꝝ: Circa qõ attendendũ ē q̃ alie canonice hore institute sũt ad referendũ deo laudes pro diuersis beneficijs in illis horis ab eo receptis: hinc est q̃ lectio in illis primo dicit in qua beneficiũ uel pars eius in illa hora datum designat postea cantat responsoriũ in quo laus beneficio correspondet: qꝛ ergo laus debet. Juxta illud apostoli: Gaudete in dño. iterum gaudete. i. laudem deo dicite: iõ huiusmõi responsoriũ repetit. Sed ꝛ qꝛ quis bñfactori suo tenet: deo vero nihil aliud possum⁹ nisi gloriam ꝛ honorẽ offerre: iõ in fine responsorij ꝛ cuiuscũq̃ nocturni vbi in lectionib⁹ aliquid bñficiũ totũ vel parsici⁹ ē repetitum referrim⁹ gloriam ꝛ gratiam trinitati. Responsoriũ aũt q̃ in missa cantatur designat ut premissum ē respõsionē apostolorum christo eos vocãte oia relinquẽtius. Quia ergo illi nihil retinuerũt ꝓ quo itꝝ eos vocari oporteret: ideo responsoriũ illud nollo mõ repetitur sed nec cũ gloria patri finit quia nõ ad gloriam sed ad luctum vocati sũt dicẽte dño in luca Sicut misit me pater ꝛ ego mitto vos: Et nota q̃ Grego Ambro. ꝛ Gelasi⁹ cõposuerũt gradualia tractus ō alleluia: ꝛ ad missam ea cantar statuerũt. Cetꝝ quãdoq̃ solũ responsoriũ cantatur in missa. qñq̃ solum alleluia. qñq̃ respõsoriũ cũ alleluia. quãdoq̃ cũ tractu: qñq̃ alleluia cum tractu: de quo dicet in sexta pte sub ti. de septem diebus post pascha.

De alleluia Rubrica.

Quia post luctũ sequit consolatõ Nam beati qui lugent qm̃ ipsi consolabunt: iõ post graduale cãtat alleluia quod est letitie canticuꝫ ꝛ auditũ ab angelis decantari: sicut legit in apocalipsi. Rursus qꝛ ascensus de ꝟtute in ꝟtutẽ q̃sper graduale dixim⁹ significari sepe tediosi ēent nisi gaudiũ haberẽt admixtum: sicut filijs israel multa incõuenientia acciderũt quãdo de mãsione in mansionẽ ꝓcesserũt: iõ post graduale cantatur alleluia Thobie penul. Platee tue sternentur auro mũdo ꝛ candido ꝛ in vicis eius cantabitur alleluia. Est aũt alleluia laus ãgelica: sententia quidẽ breuis magnũ continẽs iubilũ siue incitans ad iubilum. Jubilat. n. ecclesia iciens q̃ grandis restat via vsq̃ ad montem dei oreb: qõ interp̃tatur mensa. timẽs q̃ fideles obdormiant in fide ꝛ faciant vitulũ conflatilem. i lasciuiãt in temporalib⁹. Est aũt alleluia hebraicũ nomẽ. vocabulũ siquidẽ significãs potius q̃ exprimẽs in effabile gaudiũ ab hac vita peregrinantiũ: gaudium videlicet angelorꝫ ꝛ horuꝫ in eterna felicitate letantiũ: quod nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascendit. Cui⁹ ꝟbi expositõ

fm Innocentiũ. iij. ex. cxij. psalmo habet cui cuꝫ alleluia premittat in ti. statim psalm⁹ exponẽdo ti. incipit Laudate pueri dominũ: vnde fm cum alleluia interpretatur laudate pueri dominum. Aug⁹ ꝟo sic exponit al. i. saluũ le. i. me lu. i. fac ia idest domine. Hyeronim⁹ sic alle. i. cantate lu. i. laudem ia. i. ad dñm. Grego. sic alle. i. pater lu. filius. ia spũs sanctus. vel alle. i. lux lu. i. vita ia. i. salus. Magister petrus antiosiodoreñ. sic al. i. altissimus le. i. leuatus est in cruce. lu. i. lugebant a postoli ia. i. iam surrexit. Petrus comestor dixit super apo. ꝛ Aug⁹ in glosa psalterij q̃ alleluia ē verbũ impatiui modi ꝛ sonat allelu. i. laudate ia idest vniuersalem vel ia. i. inuisibilẽ. s. deũ quasi laus inuisibilis dei. Et quoniam alleluia future beatitudinis quasi propriũ est vocabulũ. merito magis ea tempore. s. paschali frequẽtatur q̃ christus resurgens eiusdem beatitudinis spem nob tribuit ꝛ ꝓmissum: put ibi dicet. Quod. n. alijs temporib⁹ caneret ad missam olij ecclesie romane consuetudo nõ erat sed a beato Grego. cõstitutum imo potius restitutum est. Nã cũ pri⁹tempore damasi pape fuisset eadẽ consuetudo defecerat Hieronymus dicit q̃ alleluia dicat in missa tractum esse de ecclesia hierosolimitorꝫ. Canimus igit alleluia post graduale canticũ videlicet letitie post luctum penitentie: summo ope nitentes exprimere magnitudinẽ consolatiõis que reposita est lugentibus. Juxta illud Beati q̃ luget qm̃ ipsi consolabunt. iubilãtes potius quã canentes vnãq̃ breuẽ digni sermonis syllabã i plures neumas protrahim⁹: ut iocũdo auditu mens attonita repleat ꝛ rapiatur illuc vbi semper erit vita sine morte ꝛ dies sine nocte. Est enim alleluia modicũ in sermone ꝛ multũ in neuma: qꝛ gaudium illud magis est quã possit explicari sermone. Neuma. n. seu iubil⁹ q̃ fit in fine exprimit gaudium ꝛ amorem credentiũ. ꝛ quanta letitia ꝛ laus secuta sit per predicationem ꝛ fidem auditam Juxta illud Audiuit ꝛ letata est syon ꝛc. ꝛ in cãticis Exultauimus ꝛ letabimur in te. Quid sit neuma dicetur in prohemio quinte partis. Qñ autem dicitur sequentia non dicit neuma post alleluia prout sub ti. de sequentia dicet. Potest etiam alleluia referri ad exultationem eorꝫ qui ō miraculis christi gaudebant: laudantes dominũ ꝛ dicentes. Quia vidim⁹ hodie mirabilia: ꝛ qꝛ visitauit domin⁹ plebem suam. Tũc enim cantabatur in iubilo alleluia: quia omnis plebs vt vidit dedit laudem deo ꝛ gaudebat de vniuersis que gloriose fiebant ab eo. Hinc est q̃ a septuagesima vsq̃ ad pascha non cantat alleluia quia tẽpore tristitie nõ debet decantari carmen letitie: prout ibi in prohemio sexte partis dicetur. Porro q̃ alleluia interposito versu repetitur: ꝛ sic bis in missa dicitur. designat eterne vite gaudium: ꝛ q̃ interiecta letitia sancti geminam glorificationis stolam accipient. anime videlicet ꝛ corpo-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ris. Nam secūdū stolam mentis seu anime exul
tabunt sancti in gloria letabūtur in cubilib⁹ suis
secundū stolaꝫ carnis fulgebunt ⁊ tanq̄ scintille
in arun.d. de hoc dicet in sexta pte sub sabbato
in albis. Uersus ergo nihil sinistrū aut triste sed
totum iocundū.⁊ dulce debet sonare quales sū
illi. Dominus regnauit. decorē indut⁹ est. Domi
nus regnauit exultet terra ⁊c. Jubilate deo om
nis terra ⁊c. Justus vt palma florebit ⁊c. quoni
am absterget deus omnē lachrymam ab oculis
sanctorū: ⁊ iam nō erit luctus neq̄.t.q.p.t: Uer-
sus quoq̄ dicit a reuertēdo eo q̄ p eū reuertī-
mur ad alleluya qui post alleluya seqūt: qr signi-
ficat operationē que laudi cōiungi debet: qr nō
bene deū laudat qui bene operari cessat. ¶ Per
hoc ꝯo q̄ alleluya cū neuma repetit laus ⁊ gau
dium ineffabile patrie significat. ¶ In nōnullis
ecclesys alleluya cantat a pueris graduale a ma
gnis: vt notet q̄ de⁹ ex ore infantiū pfecit laudē
⁊ psalmista Laudate pueri dominū.cui⁹ psalmi
titulus est alleluya. Illi enī qui pueri sunt laudi
bus ꝯsti cōueniunt: fortes ꝯo in fide ⁊ in tolerādo
aduersa que pugnare possunt cōtra amalechitas
graduale debēt cantare. ¶ Circa hoc notādū est
q̄ cantorū aly sunt qui in choro cant⁹ voce ma
gna distribuunt. hi sunt rectores ecclesie qui de
um laudāt ⁊ alios ꝯbo ⁊ exemplo ad laudādus
inuitāt. aly sunt pueri qui graduale in gradibus
cantant. hi sunt actiui de virtute in virtutē i cha
ritatis gradib⁹ ascēdentes: qui dū graduale in-
choant alios ad cōpunctionē inuitāt. Dū ꝯsum
cōcinūt ad se redeūtes suas cogitatiōes accedūt
⁊ dū illuꝫ finūt se bonū certamē certasse ⁊ cur-
sum insinuāt cōsumasse. Aly sunt pfecti viri q̄ ī
alys ecclesys alleluya vel tractus in pulpitis cō
cinunt. hi sunt cōtēplatiui carnē affligētes ⁊ mē
tes excedētes quoꝝ cōuersatio est in celis. nō ē
hic hominū sed angeloꝝ. ¶ Sniam ꝯo nō illi so
li decātant sed chori cōiter iubilāt: quoniā iubil⁹
eternus ⁊ ineffabilis angelis erit cōis ⁊ homini-
bus. Deberet etiā alleluya in gradib⁹ ⁊ versus
orientem decātari: ⁊ quoniā vitā cōtemplatiuaꝫ
significat debet legi in altiori loco q̄ respōsoriū
quod actiuā signat. ¶ Rursus in quibusdaꝫ ec
clesys cantās alleluya sumit aliquid in manu vt
insinuet se deū nō solū voce sed etiā opere col-
laudare seu manus ducit: iuxta psalmistaꝫ. Oēs
gentes plaudite manib⁹ iubilate ⁊c. In plerisq̄
etiā ecclesys alleluya de trinitate cantāt ī domi
nicis diebus.s. Benedictus: vel qualis pater vt
fidem hilariter profitentes ad ꝯem puenīāt. ¶
Et attēde q̄ alleluya dominicalia a pentecosten
vsq̄ ad aduētum sepe omittimus quoniam alit̄
⁊ aliter in alys ⁊ in alys gradualibus disponun
tur. Et igit̄ diligēs cantor attendat ⁊ diligenter
vniuersitatibus officiorum assignet.

De tractu. ¶ Rubrica:

Dominica septuagesime vsq̄
ad vigilīā pasche scilicet ī di
ebus ⁊ officys luctus: quia tunc non canitur car
men letitie: loco alleluia quod significat exulta-
tionem habitam de spe eternorum. dicitur tra-
ctus ex institutione thelesphori pape. Dicitur au
tem tractus a trahendo: quia tractim ⁊ cum as-
peritate vocum ⁊ prolixitate verborum canitur
eo q̄ miseriam ⁊ laborem presentis inchoatus ī
sinuant: de quo psalmista. Heu mihi quia incola
tus meus prolongatus est ⁊ cetera. In tractib⁹
enim representatur longa sanctorum patrum ex
pectatio: ⁊ iudeorum captiuorum meror ⁊ affli
ctio: qui tempore babilonice captiuitatis sedētes
super flumina babilonis ⁊ flentes in salicib⁹ sua
organa suspenderunt: quod tempus ecclesia re-
presentat a septuagesima cantica letitie subticen
do ⁊ tractus dicendo. Tantum autem interest ī
ter alleluya ⁊ tractum quantum inter letitiam ⁊
tribulationem: Item tantum est inter responsori
um cui omnes respondent ⁊ tractum cui nemo:
quantum inter actiuam ⁊ contemplatiuam vitaꝫ
Est autem tractus medius inter responsorium ⁊
alleluya: vt dicetur in sexta parte sub titulo de
septem diebus post pascha. ¶ Porro tractus qa
gemitum ⁊ canticum lachrymabile exprimit: la
chrymas sanctorum siue in actiua siue in contē
platiua vita representat. Unde tractus dicitur:
quia sancti suspirantes ab imo pectoris gemitu
trahunt: quia licet se gaudeant vt monet alleluia
tamen hic in valle lachrymarum commorantes
habent irriguum superius ⁊ inferius: quod tra-
ctus mistīcat: gemit enim flebiliter pro dilectio
ne superne beatitudinis: ⁊ super flumina babilo
nis sedentes patrie sue memores. iterum lachry
mas fundunt pro suis ⁊ aliorum excessibus duꝫ
ex vicinitate babilonici fluuij seipsos vident se
pe aspersos: ⁊ alios penitus immersos ipsius flu
uij rapiditate ferri deorsum. Sed quia hic plo-
ratus quandoque est respectu superni gaudij:
quandoque respectu nostre miserie: ideo tract⁹
similiter quandoque est de letitia pro superiori
irriguo: vt De profundis ⁊ alys huiusmodi: de
vtroque irriguo tractat Gregor⁹ in libro tertio
dialogorum capitulo trigesimoquarto. Et est ad
uertendum quia post duos tract⁹ tribulationis
sequitur tractus letitie: put sub dominica septu
agesime ⁊ dominicis sequentibus videri potest
⁊ hoc ideo: quia post duos dies sepulture domi
ni occurrit tertius resurrectionis. Rursus quia
gaudium sanctorum non est hic plenum ⁊ con-
tinuum sed sepe interrūpit̄: ideo ecclesia qn̄q̄ ī
terponit tractū: vt in tempore septuagesimali: ⁊
cū in sabbato paschali post alleluia sequit̄ tract⁹
qa hic gaudiū non expedit sine fletu: in sabba o
tamē in albis duplicat̄ alleluya: qr eterna vita

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pfectū et ngaudiū glorificata carne cū anima et completa resurrectione sanctoꝝ cū resurrectione christi. Sane in domica septuagesime vsq̃ ad quartā feriaꝫ cinerū dicunt tractus solum in dominicis diebꝰ: eo quod populꝰ tunc meliꝰ cōuenit in ecclesia qui indiget edoceri qualiter captiuitatem dyabolicā per babilonicā significatam debet ōplorare. Tractus enim tempꝰ babilonice ciuitatis repꝛesentāt. sed post dictā feriā que ē caput ieiunioꝝ magis frequentant: quia tūc magis est tēpus meroris ⁊ afflictiōis: utpote ordinatum ad excutiendū iugum dyabolice captiuitatis per merorem cōtritionis ⁊ humilitatē confessionis atq̃ asperitatem satisfactionis: que pꝛecipue in ieiunio vigent. Sed ⁊ licet dominica dies resurrectionem figure tñ in dominicis septuagesime cantica letitie subticent ⁊ tractꝰ dicunt: quia iudei toto septuagenario babilonice captiuitatis continue afflicti fuerūt: ⁊ nos in istius vite septuagenario que per septunariū: ⁊ p consequēs per septuagenarium ducit continue dolores ⁊ miserias experimur donec ad octauam vere ⁊ pfecte ⁊ no figurate resurrectionis p christi misericordiam veniamꝰ. ¶ Postremo consideraudus est q̃ versus sequentiaꝝ bini ⁊ bini p rithmos sub paribus sillabis cōponunt quod in versibꝰ tractuum nō reperit: quia ex sacra scriptura ut plurimū sumunt: ideoq̃ nequeunt combinari. Rursus ille sub cantu combinant ad notandū q̃ exultatio vere charitatis in vno deo pficitur: sequētia enim exultationes: combinatio charitates designat. Versus vero tractuū quia merores significant singularit decantantur. iuxta illud psalmi Singularit sum donec ego transeā Hiero. xi. q. i. quando. Solus sedebā quia amaritudine plenus eram. ¶ Non est etiā obmittendū q̃ licet regulariter graduale vel alleluia immediate sequatur epistolam: ne nos musicus ille reprehendat dicēs: Cantauimꝰ ⁊ non saltastis. lamentauimus ⁊ nō planxistis. Alleluia enim cantat pro saltatione. graduale pro planctu subiūgitur penitentie. Hoc tamē fallit in sabbatis quatuor temporꝫ. ⁊ in quarta ⁊ in sexta feriis maioris ebdomode: ⁊ in quibus tractus immediate sequitur epistolaꝫ ⁊ hoc ideo quia in illis diebus musicus ille nobis auferē. Nam in dicta quarta feria vendit in sexta crucifigit quod in dictis sabbatis quo ad aliquid repꝛesentatur: ⁊ ideo ad maiores luctū insinuandū tractus in illis immediate epistolā comitatur. Quod aūt tractus maiorem insinuet luctū quā graduale: per hoc innuitur q̃ nunq̃ cuꝫ alleluia cantatur nisi ob specialem causam in sabbato paschali.

De prosa seu sequentia ¶ Rubrica.

POst alleluia prosa seu sequentia dicitur quod est similiter canticum exultationis ad notandum geminam glorificationis stolam quā sancti accipiēt, put iam pꝛemissuꝫ est. Cantat autē sequentia ab omnibꝰ simul in choro ut notetur concordia charitatis. talis enim laus deo placet. vnde in canticis: Vulnerasti cor meum soror mea sponsa in vno oculoꝝ tuoruꝫ: ideo dicit in vno ut notet concordia ⁊ volūtas vniformis: quia laus sic facta est cibus delicatissimꝰ deo. hec est tunica illa incōsutilis quā deus non patit scindi. xvi. q. v. sicut de hoc dictum est sub titulo de alleluia. ⁊ dicet in pꝛhemio quinte partis vbi de antiphonis agitur. ¶ Nocberti abbas sancti galli in theutonia primo sequētias pro neumis ipsius alleluia composuit. ⁊ Nicolaus papa ad missas cantari concessit. Sed ⁊ hermānus cōtractus teuthonicus inuentor astrolabij opposuit sequentias illas: Rex omnipotēs ⁊c. ⁊ Aue maria gratia. ⁊ Antiphonā: Alma redemptoris mat ⁊ Symon bariona. Petrus vero compostellanꝰ episcopꝰ fecit illam Salue regina misericordie vita dulcedo ⁊ spes nostra salue ad te clamamꝰ Quidam vero rex francie robertus nomine cōposuit sequentiā illam: Veni sancte spūs. ⁊ hymnum: Chorus noue hierusalez. Antiquitus enim mos erat ut semper alleluia cantere cū neuma sed postea dominꝰ papa instituit loco illiꝰ neume in pꝛecipuis solēnitatibus sequētias dici. Quando ergo nō dicit alleluia nō debet sequētia dici quoniam loco neume eius dicit: ⁊ idem significat quod neuma scilicet eterne vite gaudiū ⁊ ōlicias que nullo verbo exp̄mi possūt: ⁊ ideo peneuma que est vox nō significatiua intelligūtur Et inde est q̃ quedā sequentie antique solēt habā noua ⁊ incognita habere ⁊ inusitata: tuꝫ quia celi gaudium secretū atq̃ incognitū mortalibus est: tum quia nobis incognitꝰ est modus laudandi deū in patria: tum quia iubilus cordis in presenti vita incognitus est ad plenū: tum quia omnia noua sūt pulchritudine decorata ut in pꝛohemio digestoꝝ Hodie vero sequentie cum voce significatiua dicuntur ad notandū q̃ in illa magna festiuitate vite eterne iubilus pene scietur. Sequēte vero eterne vite mysticant laudes. Iuxta illud: Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ laudabunt te. Habent enim verba laudiflua ⁊ ducem atq̃ suauem cantum. quia ibi omnia erūt plena laude ⁊ melodia celestis organi, habūdabit dulcissima letitia quia sicut letantium omniū habitatio erit ibi. ¶ Rursus quontaꝫ laudes eternitatis verbis humanis plene nō resonantur: ideo, quedam ecclesie mystice neumatiçant sequentias sine verbis aut saltem aliquos vsus eaꝝ. nulla enim erit significatio verboꝝ necessaria vbi singulorum corda patebunt singulis intuentibus liberū vite: ⁊ vbi idē erit testis accusator ⁊ iudex. xi. q. iij. eoꝝ. Et nota secundus Isidoꝝ q̃ prosa est producta ratio a

lege metri resoluta: sic dicta ex eo q̃ sit profusa. Sequentia vero dicta est quia neumam iubili sequitur: ⁊ hic ⁊ ī euãgelio dicitur sequẽtia sequẽtie in numero singulari:

De mutatione sacerdotis. Rubrica.

Hactenus dum epistola lecta fuerit ⁊ choro graduale psallente: sacerdos tacitus ad dextrã partẽ sedebat altaris illud insinuans q̃ iohanni p̃dicante christus quodammodo tacebat: qz non p̃dicabat aperte: ſz dicturus euãgeliũ surgit: quia vt euãgelista tradit postquã iohãnes tradit⁹ est venit iesus in galileã p̃dicãs euãgeliũ regni dei. ⁊ quoniã sedes victoris ẽ sessio sacerdotis victoriã christi recte significat q̃ post ieiunius vicit diabolũ. nã reliquit eũ tẽptator: ⁊ accesserunt angeli ⁊ ministrabãt ei. Post victã ergo sequẽtiam surgẽs sacerdos: ⁊ ad sinistrã altaris ptem accedens: pnunciauit euãgeliũ. significãs q̃ christ⁹ non venit vocare iustos ſz peccatores. iuxta qõ ipse in euãgelio dixit. Quia non indigẽt qui sani sunt medico: ſz q̃ male habẽt. ꝟ. q. i. multi. p dextram enĩ iusti: p sinistrã aũt peccatores significãtur: ꝓter qõ domin⁹ in iudicio statuet quidem oues a dextris: edos ho a sinistris: de hoc dictũ est sub titulo de oratione. Quidaz tamẽ dicendũ q̃ lõ sacerdos in p̃ncipio misse cõsistit ad dextrã cũ ho pnũciat euãgeliũ cõuertit ad sinistram ⁊ circa finẽ iterum redit ad dextrã: qz cultus dei p̃mo fuit in populo iudeoꝝ: ⁊ iudea tunc erat a dextra: deinde iudeis nõ credẽtib⁹ ⁊ hbum dei tanq̃ indigni respuẽtib⁹: cultus dei transiuit ad gẽtes: ad quas apostoli trãsierũt: ⁊ tũc iudea fuit a sinistra parte ⁊ circa finẽ reuertẽt iteruz ad iudeos ad p̃dicationẽ enoch ⁊ helie qui conuertẽt corda patrũ in filios: qm̃ in dieb⁹ illis saluabit̃ iuda ⁊ reliquie israel salue fiẽt: qui enĩ p̃mo dixerat in viã gẽtium ne abieritis: postea p̃cepit dicens. Ite in orbẽ vniuersum. Quia ergo p̃dicatio pueniet etiam ad illos q̃ in sinistra parte fuerunt dũ siccato gedionis vellere ros aream irrigauit: merito in pte sinistra legit euãgeliuz: sicut insequẽti ti. dicẽt. Ubi ꝟ ihus. Et ratio cur pars altaris dextra in se. Principiũ finemq̃ tenet medium q̃ sinistra. Dextra iudeos gentiles leua figurat. Cepit ab his deferẽt ad hos refertur ad illos. Nostra fides: ⁊ erunt oẽs in fine fideles. Sz cũ sacerdos qui pnũciat euangeliũ representet pso naz xpi: qui nõ predicauit gentibus sed iudeis: iuxta quod ipse dicit in euãgelio. Nõ suz missus nisi ad oues q̃ pierant domus israel. Utrũ illud recte dicat̃ prudẽs auditor aduertat. De hoc dictum est sub ti. qualiter episcopus vel sacerdos. Ad quãcũq̃ vero altaris partem ille se trãsferat ministri cum retro sequentur: prout dictum est ibidem.

De euangelio Rubrica.

Supra proxime tactuz est qualiter sacerdos nõ solenniter celebrans ipsemet euangelium dicit. Uex quãdo eps vel sacerdos celebrat cuz ministris cũcta solẽnius pagunt̃. tũc enĩ in qbusdam ecclesijs vt rome diaconus dextra manu pontificis osculata codicẽ euãgelij sumit de altari: illũ subdiacono ad ferẽdum tradẽs. postea bn̄dictionẽ postulat ab epo vel a sacerdote ⁊ ei bn̄dicit̃. In alijs tn̄ ecclesijs p̃us bn̄dictionẽ postulat q̃z codicẽ accipiat de altari. Data itaq̃ bn̄dictione pcedit diaconus ad pulpitũ p dextrã partẽ chori: quẽ p̃cedit diaconus cũ textu euangelij: ⁊ illum p̃cedit thuribulũ cũ incenso: ⁊ ante thuriferarium ceroferarij cũ faculis accẽsis añ illos ī q̃busdam ecclesijs crucis vexillum: sicq̃ pulpitum ascẽdit ⁊ euãgeliũ incipit: quo dicto ad epm vel sacerdotẽ simul redeunt q̃ singula psequemur.

Notandũ ẽ aũt q̃ in qbusdam ecclesijs in p̃cipuis festiuitatib⁹ diacon⁹ pficisci volẽs ad legẽdum euãgelium incipit antiphonã q̃ ẽ in nocturnis sup benedictus: ⁊ dum ipse accedit ad pulpitum illa cantatur ⁊ finitur a choro: vt notẽt charitas: ⁊ cantatur neuma ad notandum q̃ deus non precepit nos habere nisi simplicem charitatem. Sane iam figura mutatur. nam diacon⁹ qui primo representabat prophetam iam repsentat iohannem euangelistam: quoniam lex ⁊ prophete vsq̃ ad iohannem: ⁊ ex eo regnum celorũ euangelizatur: Ideo autem euangelium legitur vt velut christus post legem prophetias ⁊ psalmos in ore suo predicauit: ita post epistolam responsorium ⁊ alleluya per illud populo predicatio eius annuncietur. Et dicitur euangeliuz quasi bonus nuncius: ab eu quod est bonum ⁊ angelus quod est nuncius. Est enim euangeliuz christi ⁊ apostolorum predicatio: nunciat quidam vitam post mortem requiem post laborem regnuz post seruitium. Est autem sciendum q̃ sicut caput preeminet ceteris corporis membris: ⁊ illi cetera membra seruiunt: sic ⁊ euangelium principale est omnium que ad officium misse dicunt̃ ⁊ totum preeminet officium misse: ⁊ quecũq̃ ibi cantantur ⁊ leguntur illi consentiunt intellectuali ratione: prout in sexta parte sub qualibet dominica dicetur. Diaconus ergo primo dexteram manum pontificis osculatur nihil dicens: qz predicator euangelizare debet pro gloria eterna de qua sponsa dicit in canticis. Dextra illius amplexabitur me. Nam ⁊ angelus qui resurrectionis christi gloriam venerat nunciare sedebat in dextra. stola candida coopertus. In alijs tamen ecclesijs non osculatur sed solum inclinãs benedictionem poscit. Uerum subdiaconus vel diaconus non manus sed pedes romani pontificis osculatur: vt sumo pontifici summaz exhibeat reuerentiam: ⁊ eũ illi⁹ cẽ vicarium cuius pedes

osculabat mulier illa q̃ fuerat in cĩtate peccatrix
Adorandũ ē enim scabellũ pedũ eius. qr sanctũ
est: cui⁹ etiam resurgẽtis a mortuis pedes mulie
ris tenentes adorauerũt. Generalit. n. nemo de
bet manũ sũmi pontificis oscularī: nisi cũ de ma
nibus ei⁹ aliquid accipit: uel cũ ad man⁹ ei⁹ ali-
quid tribuit ut ostendat q̃ ex vtroq̃ debem⁹ ei
gratias agere: qui sicut semp dat ꝓpria sic nũq̃
recipit aliena: quas oblationes roman⁹ pontifex
recipiat sub ti. de oblationib⁹ dicet. Subsequen
ter dyacon⁹ textũ euangely sumit de altari: quia
de syon exibit lex ⁊ verbũ domini de hierusalē
nõ vtiq̃ mosayca lex quondã exiuerat de mõte
synai: sed euangelica: de qua propheta ait: Ecce
dies veniũt, dicit dñs ⁊ cõsumabo testamentum
nouũ sup domuz israel ⁊ supra domum iuda.
Sumit etiã liber de altari quoniã apostoli de al
tari euangeliũ acceperũt cũ predicantes passiõez
christi euangeliçabãt. Vel altare ī hoc significat
iudeos a quibus transiert regnũ dei ⁊ dat gẽti
facienti fructũ eius. Et ex eo q̃ liber sumit de al
tari notat q̃ euangeliũ est ꝟbum dei qõ p altare
significat. ꝛm illud Exo. xx. Altare de terra facie
tis mihi. Et propē premissas rõnes quidã volen
tes dicere finita missa euangeliũ sancti Job. vel
aliud imprimit primo signũ crucis sup altare et
postea in fronte. Sumit aũt illo ut quidã volunt
de dextra pte altaris quia ecclesia de iudeis a q̃
nostrũ sumpsit exordiũ antiquit⁹ fuit a dextris:
⁊ ponit eum in manu sinistra dextrã suponẽs. iu
xta illud Leua ei⁹ sub capite meo ⁊ dextra eius
amplexabit me. ⁊ hoc propter triplicẽ cãm. Pri
mo quia euangelista docet celestia que p dextrã
terrenis que per sinistrã intelligunt supponi. Se
cũdo inclinat liber super sinistrũ humeꝛ: ad no
tantũ quod christi predicatio de gentili populo
trãsibit ad iudaicũ. Isa. xx. c. In dieb⁹ illis salua
bitur iuda. Tertio quia in vita tẽporali q̃ p illaz
significat: necesse est euangeliũ predicare. Et te-
xtus euangely in quibusdã ecclesys ornat exte
rius argento ⁊ lapidibus ꝓut dictũ est in pte. iij.
sub ti. de legalibus indumentis. Liber aũt ipe ab
aduẽtu sacerdotis ad altare donec euangelium
legat sup altare remãsit: qõ quantũ ad hoc signi
ficat hierusalem: qm euangelica doctrina p̃mu
in hierusalem facta est ⁊ ibi pmansit ab aduentu
dñi donec publicaret gẽtilib⁹. Juxta illud De si
on exibit lex ⁊c. ut supra. Hierusalem enim ē lo
cus passionis q̃ per altare etiã significat. Cõse
quent benedictionẽ postulat quia nullus dz pre
dicare nisi mittat. Juxta illud apostoli Quõ pre
dicabũt nisi mittant ex de here. cũ ex iniũcto. et
dñs inquit apl'is: Rogate dñm messis ut mittat
operios in messam suã. xxv. di. in nouo. Isaias
aũt cũ audisset vocẽ dñi dicẽtis: Quẽ mittaz et
quis ibit ex vobis. Rñdit: Ecce ego sũ mitte me
dixitq̃ dñs Vade ⁊ dic ppl'o huic: audite audiẽ
tes ⁊c. vij. q. i. sciendũ. Rursus huiusmõi be-
nedictionẽ prefigurauit Moyses: q̃ ascẽdens in
montem accepit tabulas ⁊ benedictionẽ ⁊ popu
lo mãdata ꝓposuit. ⁊ dñs etiã benedixit ordini
dyaconali cui dedit spm̃ sanctũ ⁊ misit ad p̃dicã
dum p vniuersum orbem. Pontifex ergo ul' sa
cerdos visibilit bñdicit dyacono qui lectur⁹ est
euãgeliũ qõ nõ fecerat subdycono lecturo ep'laz
qr christus inuisibilis manẽs lẽgẽ ⁊ ꝓphetas q̃
p epistolã significant inuisibilit misit. Iz postq̃ in
terris visus: ⁊ cũ hominib⁹ cõuersat⁹ ē apl'os et
euãgelistas visibilit misit ⁊ docuit. Eũtes inquit
predicate dicẽtes. Appropinq̃bit regnũ celoꝝ. Il
li aũt egressi circuibãt castella euãgeliçãtes ⁊ cu
rãtes vbiq̃ ⁊ mittit eũ ad legẽdum euãgeliũ ad
notandũ q̃ christ⁹ misit apostolos ad p̃dicãduz
regnũ dei. Dyacon⁹ aũt ea q̃ sibi in bñdictiõe
dicũtur considerãs se corde puꝝ. ore munduz. ⁊
ope castũ studeat exhibẽ: q̃ten⁹ sacrosanctũ euã
gelium possit digne p̃ferre: qr pute⁹ aquaꝝ viuẽ
tium. i. euãgelica p̃dicatio: nõ fluit impetu. i. libẽ
nisi de libano. i. corde casto ⁊ ore cãdido. Nõ. n.
ē speciosa laus in ore peccatoris: immo peccatori
dixit de⁹. Quare tu enarras iustitias meas ⁊ as
sumis testamẽtũ meũ p os tuũ. iij. q. vij. §. quod
testat ⁊ iõ signo crucis munit. deinde licentia ⁊
bñdictiõe obtẽtis ⁊ insup cruce impssa ut sẽcur⁹
incedẽt ꝓcedit ad pulpitũ cũ silẽtio inclinato ca
pite: nihil in quibusdaz ecclesys ferẽs ꝓpt illud
qõ domin⁹ ipse p̃cepit apostolis quos misit ad p̃
dicandũ regnũ dei. Nihil inquit tuleritis in via
⁊ neminem salutaueritis. In alys tamẽ ecclys
dyacon⁹ fert libũ ut iam dicet. Sed pueniens
ad ambonẽ salutat q̃si intrãs domũ cui offert pa
cẽ ut infra dicet ⁊ trãsit p dexterã ptẽ chori ad si
nistrã: ⁊ liber euãgely ō ꝏtra ad sinistrã trãsfer
tur: ⁊ ibi legit qr de syon exibit lex ⁊ ꝟbũ: ut. ij.
Judea enim respẽte ꝟbũ dei apostoli trãsierunt
de iudeis ad gẽtes: ⁊ postea p̃dicatũ ē gẽtib⁹que
p sinistrã intelligũtur. Unũ apostolus ad hebre.
dicit: Vobis oportebat prius p̃dicare ꝟbũ dei: iz
quoniã repulistis illud ⁊ indignos vos iudicast
ecce cõuertimur ad gẽtes ex ō renũc. nisi ō hoc
supra in ti. ꝓmo. In eccl'ia romana ⁊ in qbus-
alys subdyacon⁹ p vnam viam ⁊ dyaconus per
aliam in pulpitũ ascendit: quoniam ille docendo
⁊ iste discẽdo in augmentum scientie procedit: ⁊
quia ministrator per meritũ operis ⁊ predicator
per meritum oris in augmentũ iustitie progredi
tur. Unde psalmista Justitia tua sicut montes
dei. per eandẽ tamen viã descendẽtes ad ponti-
ficem reuertunt: quia per finalẽ perseuerantiam
pertingũt ad primũ sicut domin⁹ ait: Qui pseue
rauerit vsq̃ in finem ⁊c. de penis di. iij. apostol⁹
⁊. c. multi. Et quia predicatio sine opere nõ suffi
cit. Cepit enim ibesus facere ⁊ docere: ideo pre-
dicator per eandem viã reuertit per quã accesse
rat ministrator. Preterea iõ lectur⁹ euãgeliuz ab
vna pte ꝓgredit ⁊ ascẽdit: ⁊ ab altera ꝛgredit ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

descendit: iuxta illud euãgely. Per aliam viam reuersi sunt in regionẽ suã: qm̃ apostoli ꝓpus predicauerũt iudeis ⁊ postea gẽtibus: ꝓ illud apostoli. Quoniaꝫ repulistis ꝟbum dei ⁊ indignos vos fe. ⁊c. Bane vyaconũ subdyaconus antecedit: q: iohãnes ⁊ eius ꝑdicatio xp̃i ⁊ eius ꝑdicationẽ ꝑcessit: portãs in quibusdaꝫ ecclesys pulvinar quod libro supponat. Per pulvinar quidẽ quod sesso supponit ad quietez: significat vite solaciũ siue temporalia: quasi dicat. Si vobis seminamus spiritualia: nõ est mirꝫ si a vobis metimus carnalia. xy. q. i. §. i. Nã ꝓm apostolus ꝓmo ad corinth. Qui altari seruiũt cũ altari participant extra de ꝑben. cum ꝓm. dignus est enĩ operarius mercede sua math. x. ⁊ domin⁹ ꝑcepit in lege. Nõ claudes os bouis triturantis. extra de ꝑben. extirpãde ¶ Rursus pulvinar supponitur euãgelio ad notãdum ꝙ suaue est iugũ domini siue onus euãgely illud portare volẽtib⁹. Unde in matheo. Jugũ meũ suaue ⁊ onus meum leue huic iugo qui subyciẽ oĩa subiecta habet ꝓ augustinũ. pulvinar ergo suauitas ⁊ dulcedo ĩ mãdatis dei. Unde ꝓpheta. Parasti in dulcedine tua pauperi deus: ⁊ iterũ q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua dñe. In ecclesia tamẽ nõ romana diaconus ꝑcedit vt doctor: subdiaconus sequitur vt auditor: ille ꝑcedit vt ꝑdicet. iste sequit vt ministret. Post lectionẽ vero subdyaconus quasi sufficienter edoctus ꝑcedit referens euãgeliuꝫ quoniã mercedẽ euangely de sua ministratione reportat: ꝓm illud qõ domin⁹ ipse ꝓmisit ĩ euãgelio. Qui recipit ꝓphetã in noĩe ꝓphete mercedem ꝓphete recipiet: quẽ iõ ꝓmittit diacon⁹ ad põtificẽ vt ostẽdat se fructum ꝑdicationis referre de quo domin⁹ iusserat posui vos vt eatis ⁊ fructum afferatis: ⁊ fructus vester maneat. Ad hec subdyacon⁹ librũ ⁊ pulvinar reportãs significans ꝙ ꝑdicator bono opere debet vitã suam deo offerre. Unde apostolus ad corinth. ix. Omne quodcũq̃ facitis aut ꝟbo aut opere ĩ noĩe domini iesu xp̃i facite. xxvy. q. vlt. nõ obseruetis.

Premittit quoq̃ cp̃s añ euãgeliũ thuribulũ cuꝫ incenso: q: xp̃i opera ꝑcesserũt eius doctrinã: iuxta illud. Cepit iesus facere ⁊ docere. Thuribulũ aũt cũ thure significat orationẽ cum deuotione quã tunc maxime debent habere fideles in audiendo diuinũ sermonẽ. Rursus diaconus iõ ꝓmittit thuribulũ: q: ꝑdicator debet odoreꝫ bone opinionis ex se mittere. Juxta illõ apostoli Christi bonus odor sumus in omni loco. nã cuiuꝰ vita despiciẽ restat vt eius ꝑdicatio contẽnat: extra de sacra vnc. c. i. Tertio thuribulũ ꝑcedit vt ipsius diaconi oratio sicut incensum in cõspectu dñi dirigat. Añ thuribulũ vero ꝓmittit duos ceroferarios cũ faculis accensis. Primo q: debet desiderũ ⁊ gaudiũ in cordibus auditoꝝ accẽdẽ quaten⁹ ⁊ libenter audiant ⁊ gratãter obediant In quibusdã tamẽ ecclesys thuribulũ cereos ꝑcedit qm̃ orationes ⁊ opera ⁊ virtutes. de ratione famã lucẽ ⁊ signa ꝑcedũt: iuxta illud luce Luceat lux vestra. ⁊ illud. Et virtus exibat de illo ⁊ sanabat oẽs. Secũdo sacerdos vel cp̃s ꝓmittit añ diaconũ duos acolitos portãtes cereos ⁊ incensum ad notãdũ ꝙ xp̃s premittebat binos nũcios añ faciẽ suã in oẽm ciuitatẽ ⁊ locũ quo ipse erat venturus preferentes coruscationes miraculoꝝ ⁊ odorem virtutũ. vnde reuersi dixerunt Dñe in tuo nomine etiam demonia subyciũtur nobis. Facies enĩ christi cõueniẽter hic intelligũtur apostoli qui normã doctrine populis oñdebant: ꝓpter qõ ipsis aiebat. Qui vos recipit me recipit. Tertio ideo librũ euãgely precedũt thuribulum ⁊ candelabra: q: doctrinã xp̃i. virtus ⁊ fama preibãt euãgelista testante. Exiuit iesus in virtute spũs in galileam: ⁊ fama exiuit de illo in uniuersam regionẽ: ⁊ ipse docebat in sinagogis eorũ. Quarto ꝓpter cãm in secũda ꝑte sub ti. de accolito scriptã. Rursus duo cerei illuminati doctores ecclesie ꝑ quos ecclesia illuminat: ⁊ qui debent habere noticiam utriusq̃ testamẽti designant. Hinc est ꝙ ipsi cerei plerunq̃ gbusdã diuersorũ colorꝫ lineis decorãtur ad notãdũ ꝙ ꝑ doctores ipsa sacra scriptura diuersis sensib⁹ exponit: ꝓut dictũ est in ꝓhemio libri. Si uero linee ipse auree uel argẽtee sint: designãt ꝙ ĩ ipsis doctoribus est aurũ sapiẽtie ⁊ argẽtũ eloquẽtie. Uel cerei ipsi designãt duo testamẽta gbus genus humanũ illuminat uel legẽ ⁊ ꝓphetas: q in gbusdã ecclesys dũ euãgeliũ legit in pauimẽto ponũt: qm̃ leges umbra ⁊ ꝓphetarũ enigmata ꝑ lumẽ euãgely etiã ab humilib⁹ itelligũt: q: per euãgelicã doctrinã lex ⁊ ꝓphetia penit⁹ euanuerunt in lra. In gbusdã tamẽ ecclesys in diebus ꝓfestis un⁹ puer cũ uno tm̃ cereo diaconuꝫ precedit: ꝑ qõ significat ꝙ ꝓmũ christi aduentum q humilis fuit ⁊ occult⁹ preuenit tm̃ un⁹ precursor s. iohãnes baptista q fuit lucerna ꝟbi. In dieb⁹ uero festiuis duo cerei precedũt: q: ĩ secũdo aduentu q solẽnis erit: ⁊ manifestus duo ꝓmittent ꝑcones. s. helias ⁊ enoch q iterficiẽt ab antixpo in hierusalẽ: qõ significat ꝑ extinctioneꝫ cereoꝝ De candelabris ⁊ etiã cereis aliter dictũ est in ꝑma ꝑte sub ti. de picturis. Añcedit quoq̃ crux ꝓmo ad notãdum ꝙ diaconus debet predicare crucifixum. Secũdo ꝙ q cũ ĩtuetur ꝑ fidẽ sanatur a morsu serpentis antiqui: ipse est enim serpens in palo. Tertio crux precedit euangelium in signum ꝙ ꝑdicator seq debet crucifixũ. Unde dñs inquit petro. Sequere me. io. xxi. c. ¶ Post hec diaconus sup amboné ascẽdit: dicit ab ãbo ambonis pulpitum ubi legit euangelium ab ambo ãbis: q: loc⁹ ille gradib⁹ ambit. Sũt enim ĩ gbusdã ecclesys duo paria graduum: siue duo ascẽsus ĩ illũ ꝑ mediũ chori: un⁹ a sinistris uꝫ ꝟ sus oriẽtem quo fit ascensus: alter a dextris uꝫ ꝟ sus occidẽtẽ quo fiat descensus ut ꝓmissum est.

Uel ascendit ab australi pte. nam christus a bethei. i. bethleem que ē austrū venit ī hierusalem. vnde dicit De⁹ ab austro veniet. Ascēdit ergo sup ambonē ad notandū q̄ christus ambit oēs qui custodiūt ꝓbum euangelij ⁊ ut possit ambiri ⁊ sic melius ab hominib⁹ intelligi. Item ascēdit ut in edito ⁊ alta voce annūciet euangeliū tanq̄ vbiq̄ ⁊ ab omnib⁹ audiendū. iuxta illud ꝓphe ticū. Super montē excelsum ascende tu euāgeli çans syon. exalta in fortitudine vocē tuā. ⁊ dñs inquit in euangelio. Quod dico vobis in tenebris dicite in lucem ⁊ quod in aure auditis predicate sup tecta extra de here. cū ex iniūcto ut imitet dominū qui in montē ascendit ut euangeliū pdi caret: ⁊ operiēs os suū docebat discipulos dicēs Beati pauperes spiritu ⁊c. Lex etiā in monte data est. Euangeliū ergo in alto ⁊ in eminenti loco le gitur: quia doctrina euangelica dilatata fuit vbi q̄ terrarū. Unde in oēm terrā exiuit son⁹ eorum ⁊c. xix. di. ita. Epistola ꝓo in loco inferiori: q̄ lex ⁊ ꝓphete qui p illā figurant clausi fuerūt in iudea. vnde not⁹ in iudea de⁹ ⁊c: Preterea p epistolā predicatio ve. tes. que humilior p euāgeliū noui tes. q̄ excelsior ē intelligit. doctrina. n. christi uel lex euāgelica excellit apostolicā: ⁊ apostoli ca legalem doctrinā. Unde apls ad heb. vij. lex neminē ad pfectionē duxit. euangeliū aūt dat sa lutem omni credēti. In missa aūt pro defunctis nō in loco eminentiori sēd iuxta altare euāgeliū ⁊ epistola legunt: ad notandū q̄ quantū spectat ad defunctos taliū nō sunt predicationes q̄ viuit publice fiūt. Ipsis aūt cū sint absentes fieri neq̄ unt publice vel occulte: sed magis sunt pro ipsis orationes p quas ad christū qui per altare signifi cat appropinquantes eis possum⁹ reuelationem aliquā obtinere. Legit etiā de morte euāgelium sup aquilā. iuxta illud: Et volauit sup penas ve tos ⁊ aquila ipsa seu locus in quo legit in dieb⁹ festiuis aliquo pāno lineo vel serico cooperitur ad significandū molliciem cordiū christianorum Unde dñs per ꝓphetā. Ecce cor carneus dabo vobis. ⁊ scribā legem meā in cordib⁹ vestis. Locus ꝓo in quo epistola legit nō cooperit ad signi ficādū duritiā cordiū iudeorū. Lectur⁹ aūt euan geliū transit ad partē sinistrā ꝓut iā ⁊ supra sub ti. de mutatione sacerdotis dictus est. ⁊ oponit faciem suā aquiloni. iuxta illud Isa. xliij. Dicam aquiloni da. ⁊ austro noli prohibere ut ostendat nos doctrina euangelij debere armari ⁊ pdicati onem christi contra illam specialiter dirigi q̄ ait Ponam sedē meā ab aquilone ⁊ similis ero alti simo. nam ⁊ fm ꝓphetam Ab aquilone pandet omne malū super habitatores terre. ¶ Rursus ꝓsus aquilonē euangeliū legit. iuxta illud quod legit in canticis. iiij. Aquilo surgat. i. dyabol⁹ fu giat. ⁊ auster veniat. i. spūs scūs accedat. Recte enim contra dyabulū euangeliū legit: ut illū sua virtute expellat: qm̄ dyabolus nihil tantū ōtus euangelij odit. Siquidē aquilo vent⁹ frigidus diabolū significat: q̄ flatu tēptationū corda hoīū a dei timore cōgelat ⁊ refrigerat. Cū ergo fides in euangelio contineat que est armatura nostra contra dyabolū. iuxta illud Cui resistere fortes ī fide merito legit contra illum. Quādoq̄ etiā ꝓsus meridiē legit quia doctrina christi q̄ prio fu it inter iudeos ⁊ nūc inter gentiles: ad eos in fi ne redibit: Pi ꝓo qui eum in veniendo pcesserūt respiciūt ad euangeliū ⁊ ad faciem recitantis: ꝓ ut sub epistola dictū est. Deinde lectur⁹ euāgeliū salutat populū ut illū ad audiendū ꝓbū dei attē tum reddat dicēs dñs vobiscū. ostendēs etiam per hoc se orare ut dñs sit cū eis. ⁊ obseruās q̄ domin⁹ iussit. In quācūq̄ domū intraueritis p mū dicite: Pax huic domui. Chor⁹ ꝓo ⁊ popul⁹ quasi reddit⁹ attent⁹ ad illum ⁊ ad quācūq̄ par tem in qua euangeliū legit se ꝓtunt q̄ oibus ꝓ positus est: Itē in mundū vniuersū pdicare euā gelium omni creature. i. homini ꝓ quo facta est oīs creatura: vel qui habet aliquod pticipiū cum omni creatura: ⁊ respondent ⁊ cū spū tuo: supple ūt digne possis euangeliū legere: ac si dicāt: tecū sit ad dicendū: ⁊ sic mutuo se salutāt: ꝓut sub p fatione dicet. ¶ Bane euangeliū stando ⁊ nō se dendo audit: sicut statuit anastasi⁹ papa de con se. di. i. apostolica ut ad preliū pro christi fide ser uanda ꝓmptitudo notet. Unde luce. xxij. Qui nō habet gladiū vendat tunicā ⁊ emat illū. Et q̄ ipsi⁹ doctrina ad amorē celestiū dirigit mentes nr̄as. ad huiusmōi etiā ꝓmptitudinē designādū quidā dū euangeliū legit clamides deponūt: et etiam ad notandū q̄ oīa tēporalia dimittēda sūt ꝓpter christū. Juxta illud euāgelij Ecce nos re linquimus oīa: ⁊ secuti sum⁹ te. Et ex quo stādū est apparet q̄ nec iacere nec appodiari debem⁹ euangeliū audiendo. Reclinatoria ergo tūc reli quūtur: ad notandū q̄ nō debem⁹ cōsiderare ī principibus: nec sustentari in terrenis: q̄ vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas dixit Ecclesiastes: Bub audit cōparatiōe dei in quē curā nostrā iactare debemus. Et fm ipsum Anastasiū stantes curui manere debem⁹: ut humilitatē que a dño docet etiā corpe demōstrem⁹. Audit etiā capite nuda to primo ut attentio adesse monstret. ob quā eti am causam quidā tūc mentionē ⁊ genas manu tenent. secūdo ut quinq̄ sensus patuli sint ad au diendū. tertio ad notandū q̄ oīa que sub vela mine ⁊ figura in lege ac ꝓphetis continebantur sūt in euāgelio manifestata. In christi. n. passiōe velum templi scissum est ⁊c. Deponūtur etiā tūc baculi ⁊ arma. Primo ne imitemur iudeos ī cō spectu crucifixi arūdines ⁊ arma ferentes. Secū do ad notandū q̄ christo predicāte oēs legales obseruātie que per baculos significant deposite sunt: Tertio depositio baculorū ⁊ armorū humili tatem notat: ⁊ christiane pfectionis esse nō se vi dicare sed dño reseruare vindictam. Juxta illud

Mihi vindictā ⁊ ergo retribuā dicit dominus. Et matthe. v. Qui te pcusserit in vna maxilla pre be ⁊ ei alterā. xxiv. q. i. §. i. Audit etiā euāgelium in silentio: qr oia soluta sunt in euāgelio q̄ in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissa erant. Pontifex ho scu sacerdos dū euāgeliū legit: faciez vertit ad illud: ad notandū ꝙ xps pdicatores euāgely semper ad adiuuādū respicit: stans sup scabellū ad desi gnandū ꝙ p huiusmodi pdicationē ois aduersa potestas debellat: ⁊ xpi pedibus submittitur ⁊ sic iplet qd in ps. dicit. Donec ponā inimicos tuos sca. pe. tu. Diacon⁹ ho statim postq̄ sibi re sponsum est ⁊ cuz spiritu tuo: vt cunctos reddat dociles ⁊ beniuolos ad audiendū hbum euāge ly. i. bonū nunciū nunciantē regnū dei subdit. Sequētia sancti euāgely thurificans librum: ⁊ signās signo crucis. Et etiā in gbusdā locis oscu lat libz quasi dicat hic est liber seu euāgeliū dei hic est liber crucifixi quē pdico. hic est liber paci fici p quē reconciliationē accepimus. Unde apo stolus. i. ad corinthi. i. Predicam⁹ vobis xpm cru cifixum. Per icensi aūt fumū bona pdicationis opinio itelligit. ¶ Deinde signat se in fronte in ore pariter ⁊ in pectore seu in corde: ne diabol⁹ qui bonis operib⁹ insidiat tollat ei p erubescen tiam deuotionē de corde vel sermonē de ore: ac si dicat. Ego xpi crucem nō erubesco: sed cā ore pdico: ⁊ corde credo: qr corde credit ad iusticiā ore aūt cōfessio fit ad salutē. Predicam⁹ inquit apostolus xpm iesum ⁊ hunc crucifixum. iudeis qdem scandalum. gentib⁹ aūt stulticiā. Et aposto lus ad gala. vi. Mihi aūt absit gloriari nisi i cru ce domini nostri iesu xpi. Dnus etiaz in euāgelio ait. Qui me erubuerit ⁊ sermones meos. hunc filius hominis erubescet cū venerit in maiestate sua ⁊ patris ⁊ sanctoz angeloz. Unde in daniele legit. Nō est cōfusio cōfitentib⁹ te. Quidā aūt signāt se rātum in fronte ⁊ in pectore. q̄si in vtro que superliminari. Clerus vero ⁊ popul⁹ audito titulo euāgely. s. sequētia tē. sine bono nūcio hꝫ tentes se ad orientē siue ad altare: vt deū q ē ve rus oriens glorificēt: qr misit eis hbū salutis: sicē legit in actib⁹ apostoloz: ⁊ glorificauerūt deū di centes: ergo ⁊ gentibus de penitētiā dedit: ⁊ vi tam cū reuerētia ⁊ honore respondēt: gloria tibi dne. Proposito itaq̄ euāgeliū ad legēdū i quo agit de gloria ⁊ de nostra liberatione. s. qualiter christus diabolū deuicit: ⁊ nos ab ipsi⁹ fuitu te liberauit: ⁊ victor ad gloriā patris ascendit: ipsi auditores euāgely letātes in laudē sui saluato ris cōclamāt dicentes. Gloria tibi dne: quasi di cant gloria tua q̄ nobis in euāgelio pdicatur: no biscū sine fine pmaneat ⁊ semp crescat. ⁊ hec di cendo signo crucis in fronte. in ore ⁊ in pectore: se similiter cōtra diabolū muniūt: ne eos ipediat in audiendo. In fronte qr ibi est locus pudoris ⁊ verecūdie. Unde p hoc ꝙ crucē fronti impri munt: ostēdūt se nō erubescere credere crucifixū cui⁹ liber legit: ⁊ eū habere deum ⁊ dnm. Per hoc ꝙ in ore significāt crucē dni adacter pdica re. Per hoc ꝙ in pectore onūdunt se libēter com pati p nomie christi: qua etiā ratione qdam quā diu euāgeliū legit cū vtroq̄ pollice an pectus si gnum crucis figurāt. Rursus nos in ore figura mus ad designandū ꝙ de hbis euāgely debet esse locutio nostra. In pectore vero ad signādū ꝙ hba euāgely debent nos pcutere in pectore ⁊ in mente. Nox vero post factū signuz crucis. hꝫ sus diaconū audituri euāgeliū se conuertūt. De crucis mysterio dicē in phemio quinte partis. Porro alcubi subdiacon⁹ dū legit euangelium sinistram manū libro supponit ad notandum ꝙ illi qui sub tempore legis fuerunt quoruz vltim⁹ fuit iohānes quem significat subdiacon⁹: ⁊ si ali qua bona agebant. illa tamen debilia ⁊ infirma erant q̄ per sinistram significant: qr si lex ad gra tiam disponeret: tamen gratiam non prebebat. Conuenienter ergo sinistra man⁹ libū euāgely supponitur. In quo christi fides predicat. sine q̄ per opera legis nemo saluat. Rursus p sinistraz manū temporalia per libū euāgely spūalia con grue designant. Man⁹ ergo sinistra libro suppo nitur ad notandum ꝙ sicut anima sine corpore non viuit: ita nec spiritualia diu sine temporib⁹ subsistere possūt. Terminat aūt euāgeliū exalta do vocem in fine prout sub epistola dictū est: ⁊ mox illo finito munit se diaconus signo crucis: ne diabol⁹ susceptū semen euangely de vase si gnato surripiat. Et deinde euangeliū osculat ad notandū se ex charitate ⁊ amore euangelizasse. Auditores vero se versus orientem cōuertūt q̄ si ad hierusalem gratias agentes: qr inde venit ad nos euangeliū: Juxta illud qd domin⁹ dixit in euāgelio apostolis. Vos eritis mihi testes bo rū in omnes gentes incipiēs a hierusalē: ⁊ signo crucis se in pectore muniūt cōtra diabolū ne se men hbi dei suffocet in eis: vnde luce. viij. Vo lucres celi comederūt illud. Et ne fmonem dni rapiat de pectoribus eoz: quasi dicant: de nos faciat i doctrina christi pseuerare: ⁊ vt significēt se habere in corde qd exprimūt ore. Quod etiaz apertius designat in gbusdam ecclesijs. In gbus finito euangelio dicit amen ⁊ bene: quasi dicāt hrū est qd in euāgelio dictū est qd est contra qui busdam hereticos: q lecto euāgelio q̄si contradi centes dicūt falsū est. Uel amē. q. d. fiat nobis qd dns in euāgelio pollicetur. Juxta illud hieremi. viij. Bndixit esdras dno deo magno. Et rndit ois ppls amē amē. Et eleuātes man⁹ suas incur uati sunt ⁊ adorauerūt pni in terrā. In alys vero ecclesijs dicit deo gras. sicut fit post aliquam lectionē vel capitulū. Quidā etiā irati dicūt. Be nedict⁹ q venit in noie domini: qd est finis euā gely matthe. qd legit in festo beati stephani ⁊ in dominica palmaz. In gbusdam locis cerei q si gnificāt doctores per quos ecclesia illuminatur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

statim post lectū euangeliū extinguūtur: qm̄ xpo in eis loquēte possūt ecclesiā illuminare: eo autē tacente. i. spū sancto ab eis recedente hoc neque unt. Preterea cuāgely p̄dicatione finita lex ⁊ ꝓphetie cessabūt: In nōnullis tamē ecclesys dum euangeliū legit cādelabra cū cereis deponūt ad terrā ad notandū legē ⁊ ꝓphetiā inferiorē euangelio esse. Consequenter subdyacon⁹ codicē euangely refert: dyacon⁹ ꝯo vacu⁹ redit: ut ostendat se predicatione finita cōtemplationi vacare. Veniens aūt prius ad legendū euangeliū libū in quibusdam ecclesys ferebat: ad notandū q̄ ipse non solū debebat docere sed ⁊ facere. Redit etiam ad episcopū seu sacerdotē. vñ venit ad notandū q̄ oīs doctrina a deo ē ⁊ ad ipm reuertit. Unde salomon: vnde exeūt flumina reuertunt. Ext⁹ q̄q̄ euāgely sup pulpinar reportat: qr ecclesia ut audiuit euangeliū: illud suauiter corde suscepit ⁊ letata est. Juxta illud: Audiuit ⁊ letata ē syon: et ait Anima mea liquefacta est ut dilect⁹ locut⁹ ē Liber quoq̄ euangely ⁊ thuribulū ad pontificē reportant: qr ad eū oīa bona referenda sūt a quo cūcta procedūt. Ipse. n. ē finis consumās ſz non cōsumens: alpha ⁊ o primus ⁊ nouissim⁹ initium ⁊ finis. Nam ⁊ apostoli predicatiōe facta ad xp̄z reuersi sunt referentes ei gratias de miraculis ⁊ predicationis pfectu. Ꝯpus ꝯo thus adorat ⁊ euangeliū osculat. Primo ad notandū: qr quod christus inspirauit ⁊ docuit: hoc approbat ⁊ accepta. Deus. n. nihil accipit nisi quod efficit nec remunerat nisi quod donat: quia sicut cūcta q̄ fact bona sunt: sic nulla sūt bona nisi que fecit. Nam vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde bona Secūdo aptum codicē osculat ad significēdum q̄ scire debet ⁊ nuda ac apta sibi ē debēt quecunq̄z sūt in lege vnde lucē viij. Vobis datū est noscere misteriū regni dei. ⁊ malechie. ij. Labia sacerdotis custodiūt scientiā ⁊ legem requirūt sup ple subditi de ore eius ex̄ de here. cū exiniūcto. Tertio quia ipse solus intrat in sancta sanctoꝝ put in prohemio hui⁹ partis dictū est. Quarto quia huiusmōi osculū significat affectum amoris ad euangeliū qui p̄cipue in ep̄o vigere debet: adeo ut paratus sit mortē p eo subire. xxv. q. i. violatores. Quinto subdyacon⁹ libū apertū plato seu sacerdoti offert ad osculandū: ad notāduz ipsum debere dilectari in fide fideliū q̄ infusa ē in eis: ⁊ patefacta per euangely p̄dicationē: q̄ prius in ege fuerat clausa. Postea ī quibusdā ecclesys liber clausus illis qui sūt in choro ostenditur p eo q̄ post premissa ꝯba nobis datū est ⁊c. Sequit in apostolo: ceteris aūt in parabolis. Et ē advertendū q̄ postq̄ dyacon⁹ lecto euāgelio libꝝ osculatus ē ad notandū se ex charitate ⁊ amore euangelizasse: tūc demū fert euangeliū ep̄o: qui christū significat ad osculandū. i. ad predicatiōez acceptandā ⁊ nō ante ad figurandū q̄ de⁹ illaz q̄ūtaxit ad p̄dicationē acceptat que fit ex amore ⁊ charitate. Verūtamē in missa pro defunctis euangeliū nō fert pontifici ad osculandū. tū quia tūc p̄misse rationes cessant. tum quia in missa illa oīs solēnitas subtrahit: ne festiue solennitates cū desolatis meroribus misceant. Legēs tamen euangeliū in missa pro defunctis. libꝝ in qbusdā ecclesys osculat: qr quicūq̄z illud p̄nūciat debz charitatis amore in illū tendere cui⁹ doctrinam euangelicam recitauit: qui amor p osculū designat

¶ Et attendendū q̄ statim post libri osculū: sacēdos minister pontificē qui christum desinat incēsat ad ostēdēdum q̄ sacerdot maxime officiū ē orationis ignitū sacrificium quod p incensum significat christo offerre nō solū in expiatione delicti: verꝝ etiam in gratiarꝝ actione put in Leuit. habet. ¶ Pōt etiā sub epilogo dici: qr q̄ liber euangely p subyaconū portat q̄ subdyacon⁹ pulpitum ascēdit q̄ apto libro populū salutat: ⁊ oēs q̄ titulum euangely p̄mittit q̄ alta voce ⁊ distincte ⁊ contra aquilonē legit q̄ oīs pp̄lus aures ⁊ oculos ad libū dirigit: ⁊ in silentio ac stādo audit: ⁊ in fine ad celū man⁹ leuās orat dicēs. amē Dec inquā oīa ⁊ singula ex lege sumunt: Legit n. in principio hieremie q̄ cōgregato populo ad platea q̄ ē ante portam aquarꝝ. Esdras scriba attulit libꝝ legis moysi ⁊ stetit supra gradū ligneū quē fecerat ad loquēdum ⁊ aperit librum coram omni populo. Porro leuite silētium faciebāt in populo ad audiādū legē bn̄dicētes deo magno ⁊ omnis pp̄lus stans in gradu suo rn̄dit Amen Et legerūt in libro legis dei distincte ⁊ apte ad intelligēdum. Omnis ꝯo pp̄lus eleuantes manus suas adorauerūt proni ad terram. ¶ Illud quoq̄z p̄tercūdum nō ē q̄ euāgelys q̄ in ecclys legūtur generalit due p̄fatiōes p̄mittunt. prima ē initiū sancti euangely. secūda sequētia sancti euangely. Siquidē prima p̄fatio p̄mittit principio cuiuslibet euangely quatuor euāgelistarꝝ. s. euangelio ioānis: In principio erat ꝯbuz euāgello matthei: Liber generatiōis. euangelio luce: Fuit in dieb⁹ herodis. ⁊ euangeliū marci: Principium euāgely ihesu christi. qd̄ in qbusdam ecclys legit: in prima dominica de aduētu: ut ibi dicetur ⁊ tūc nō subuciit. In illo tpe quia in ipsis principys agitur ⁊ determinat certū tēp⁹. vñ cēt nugatio ⁊ supfluēt ꝯba illa. Secūda ꝯo p̄fatio p̄mittitur omnibus alys euangelys. Et dr̄ sequētia qr ꝯba ipsa q̄ legēda sūt sequūtur post initiū seu post ea q̄ p̄cedūt in euāgelio vñ sumpta sūt. vnd̄ cum dr̄ sequētia supplēdum ē: sūt ꝯba sancti euangely ⁊c. vl̄ sequētia ē numeri sigularis: ⁊ tūc cum dicit sequētia sancti euāgely fm ioannem supplet hec ē. ¶ Sane in euāgeliis quibus ipsa secunda p̄fatio preponitur subiicit quādoq̄z: In illo tēpore ⁊ quādoq̄z nō subiicitur. Siquidem siue in illo tempore dicunt quando ex coꝝ verbis certum ē de tēpore ut p̄missum ē: ⁊ tūc incipiunt p aliquam determinationē regie vl̄ alīt⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

potestatis: vt illud anno qntodecimo tiberij vel p simplicem rei geste narrationē certum tempus determinātem: vt illud cū esset desponsata: ⁊ illud. Postq̄ cōsummati sunt: ⁊ illud. Cū nat⁹ eēt iesus: ⁊ illud. Factum est aūt cū baptizaret. ⁊ illud. Cum eēt iesus ānorū duodeci: ⁊ illud: Pⁿ q̄ impleti sunt dies: ⁊ illud. Uespere aūt sabbati: ⁊ illud. Elizabet impletū est ⁊c. Religs vero euāgelijs subicit. In illo tpe: ⁊ ē sensus: In illo tpe. s. gratie: de quo dicit apostolus. Ecce nūc tē pus acceptabile ⁊c. de pe. di. i. ecce. ¶ Nō ē etiā omittēdum q euāgeliū legit in ecclesia qnq̄ fz historiam: vt illud qd dicit in die paschē. Maria magdalena ⁊ Maria iacobi ⁊c. ⁊ illud quod cantat in natali ad secundam missam de pastoribus Quādoq̄ fm allegoriā: ⁊ illud qd legit in assumptione beate marie: in quo mētio fit d maria ⁊ marta: vbi dicit: Intrauit iesus in quoddā castellū ⁊c. put ibi in septima parte dicet. Quādoq̄ fm rem vt illud de sancta trinitate. Qnq̄ fm psonā: vt illud qd cantat in festo sancti thome apostoli vbi dicit. Thomas vnus de duodecim. Quādoq̄ fm ptem: vt illud qd dicit in festo sancte crucis de nicodemo: vbi dicit sic oportet exaltari filium hominis ⁊c. In quo vbo xp̄s passionē suam significat ⁊ exaltationes corporis sui in cruce. Et ideo euāgeliū in quo hec clausula cōtinet legitur in festo sancte crucis ⁊ in festo michaelis archangeli: ꝓpter illum vsum. Angeli eor semp vident faciem pris mei q in celis est. Item etiā fm partē: vt illud. Liber generationis ⁊c. Et hoc ꝓpter vltimū vsum in quo fit mentio de christo. Quādoq̄ fm totum: vt illud qd legitur in circūcisione dñi: Postq̄ cōsummati sunt dies octo ⁊c. Quādoq̄ fm tempus: vt illud qd dicit in pma die quadragesime. s. ꝓpter iciuniū Quādoq̄ ꝓpter letanias: vt illud: Si qd petieritis ⁊c. qd i letanys dicit: in quo fit mtēcio de pane ⁊ pisce. Et quādoq̄ ꝓpter locū: vt illud qd legitur in dominica sexagesime: s. Exyt q seminat ⁊c: ¶ Bane mulier etiā abbatissa nō debet legere euāgelium. Licet enī beata virgo dignior ⁊ excellentior eēt apostolis vniuersis: dñs tamen nō cōmisit ei claues regni celor: extra de peni. ⁊ re. noua. hinc est q abbatissa nō pōt ꝓprias moniales bñdicere: vel eas cōfessiones in criminibus audire vel euāgelium legere vel publice p̄dicare. In matutino tamen posset: fz nō publice euāgelium dicere. xvy. q. i. diaconissā. ¶ Et nota q quatuor sunt euāgelia de beata Maria: vt dicitur in septima parte sub festo assumptionis.

De symbolo. ¶ Rubrica:

Uangelio lecto mox cantat alta voce symbolum illud. s. Credo in vnum deum: quia enim corde creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem: ideo ecclesia vt ostendat q euangelij vbum seu p̄dicationes fide ⁊ corde recipit mox fidei symbolum ore decantat. Symbolum ergo post euāgelium fidem post p̄dicatione ostēdit. Unde Joban. hec eo loquente multi crediderūt in eum. Nam fm apostolum ad romanos decimo. Fides est ex auditu. auditus autē per vbum christi. Dicitur autez alta voce: vt oēs illud dicant ⁊ adiscāt. Omnis enim christianus tenet publice fidem catholicā ꝓfieri ꝓpter quod in fronte signatur. In prima vero ⁊ in cōpletorio sub silentio dicit: ne musce morientes pdant suauitatem vnguēti put in qnta parte sub titulo de pma tanget. ¶ Rursus iō in missa patenter dicit ad notādum q hodie fides catholica libere p̄dicat ⁊ docetur. In prima vero sub silētio dicit ad notādum q in pmitiua ecclesia p̄sertim tempore passionis christi p̄dicatores ⁊ fidei ꝓfessores. siluerūt ⁊ in completorio ad notādus q similiter in fine seculorus antichristi persecutione inualescēte illorū ora claudētur ¶ Bane sacerdos seu episcopus illud incipit ad designādum q omne bonum a christo ꝓcedit. Nā omne datum optimū ⁊ omne donū pfectus desursum est. d. a. p. lu. i. q. i. quāpto. Ne autē musicus ille celestis dicat: cantauimus vobis ⁊ non saltastis chorus euāgelice doctrine consona voce respōdet: ⁊ solēni tripudio fidem catholicā ꝓfitet dicens: Patrem omnipotentē ⁊c. quāuis in missa pape quādoq̄ aliter obseruet: ꝓut iam dicetur. Ad hoc sacerdos illud incipiēs manet erectus ante medium altaris manibus extēsis sursum eleuatis quas postq̄ inceperat iungit. Sicdem sacerdos christum rep̄sentans erectus manet ad notādum q christus semper paratus est cunctis spiritualia bona largiri: ⁊ ante altaris medium innuens q nō est psonarum acceptor: sed quātus in ipso est omnibus equaliter influit: nec singulum diligit neq̄ sinum manibus quoq̄ extensis ad designādum q paratus est habundanter bene meritis illa largiri: sursum tñ eleuatis q̄ si ipso facto ostendēs q que sursum sunt querite atq̄ a deo misericordiam poscere: ⁊ in eo solo sperare debem⁹: Deinde postq̄ incipit man⁹iungit: qr ei soli de pceptis bonis gratias agē ⁊ nos humiliare debem⁹. Et quoniā symbolum vbum est euāgelius quo ad sensum: ideo stando illud audire sicut ⁊ euāgelius: ⁊ illo dicto signū crucis facere debemus. Symbolum autem grece latine sonat iudiciū vel signum vel collatio: tus qa regulam fidei plenam indicat ⁊ perfectam: tum quia simul in vnus fidei continet articulos. ¶ Et nota q triplex est symbolum. Primus ē symbolum apostolorum qd vocatur symbolum minus: quod valet ex institutione Damasi pape dicitur tacite per ferias in singulis canoni eis horis. Et illud dicitur a sin, quod est cō ⁊ bolos qd est sentētia: qa cōpositus fuit ex diuersis verbis

apostolorꝫ sicut pueri in festiuis ꝓueniẽtes afferre solẽt bolos.i.frustra carnis ⁊ panis:que.i vnũ collecta symbolũ vocant.i. collectio minutiarum xliij.di.nõ oportet. Tradit enim q̃ postq̃ apostoli spiũ paraclitum acceperũt:cũ iam forent ad p̃dicandũ euangeliũ ꝓfecturi cõferẽtes in vnum sup articulis fidei statuerũt:ut sic oẽs erãt i vna fide concordes:sic oẽs vnã fidem cõcordit predicarent: ⁊ ideo symbolũ minus componentes vnusquisq̃ bolũ.i.pticolã vnã apposuit. Vnde fm apostolorꝫ cathalogũ siue numerꝫ duodecim pticulas dinoscit continere. Petr⁹ nanq̃ apposuit: Credo in deũ patrẽ oipotentẽ cre.ce.⁊.ter. Andreas. Et in ihesũ xp̃m filiũ eius vnicũ dñm nr̃m Jacobus Qui cõcept⁹ ẽ de spũ sancto natus ex maria vgine. Joãnes Passus sub poncio pilato crucifixus mortu⁹ ⁊ sepult⁹. Philippus. Descendit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. Bartholome⁹ Ascẽdit ad celos sedꝫ ad dextrã dei patris oipotentis. Thomas Inde ventur⁹ ẽ iudicare viuos ⁊ mortuos. Matheus Credo in spm̃ sanctũ. Jacob⁹ Sanctã ecclesiã catholicam sanctorꝫ cõmunionẽ. Simon Remissionẽ pctorꝫ Thadeus Carnis resurrectionẽ. Matthias Et vitam eternã Secũdũ symbolũ est Quicũq̃ vult salu⁹ esse ⁊c. Ab athanasio patriarcha alexãdrino in ciuitate treueri cõpositũ. Hoc tamẽ pot dici tertium.nam nicenũ de quo sequit fuit pu⁹ in primũ nicena synodo cõpilatũ. Tertũ est nicenũ xv.di.c.i.s. Credo i vnũ deũ·qõ Damasius papa ex cõdicto vniuersalis synodi apud cõstãtinopolim celebrare instituit in missa cantare patet.quã q̃ ⁊ Marcus papa prim⁹ statuisset illud alta voce cantari. ⁊ vocat symbolũ maius. A grecis ergo vsus cantãdi ad missas symbolũ credit ꝓuenisse q̃ similit duodecim clausulas cõtinet. Prima ẽ Credo in vnũ deũ ⁊c. Secũda Et in vnum dñm ihesum christũ. Tertia qui ꝓpter nos homes ⁊c. Et cũ dr̃ ibi: Et homo fact⁹ ẽ debem⁹ genua flectere:q̃ christũ hominẽ factũ ⁊ ꝓ nobis crucifixũ adoram⁹. Quarta Crucifixus etiã ꝓ nobis. Quinta Et resurrexit tertia die fm scripturas.i.eo mõ eo ordine ⁊ eo tpe quo p̃dictũ est in scripturis. Sexta ascendit in celũ. Septima Et iterꝫ vẽtur⁹ est ⁊c. Octaua Et in spm̃ sanctũ dominũ. Nona Et vnã sanctã catholicã ecclesiam. Decima confiteor vnũ baptisma. Undecima Et expecto r̃surrectionẽ mortuorꝫ. Duodecima Et vitam venturi seculi Amen. Et ẽ notandũ q̃ in predictis niceno ⁊ constãtinopolitano cõcilys nõ leguntur ꝟba illa: fm scripturas.neq̃ illa filioq̃ procedit. ⁊ qm̃ apud grecos in fine ipsi⁹ symboli sub anathemate dr̃ prohiberi ne quis de fide trinitatis aliõ docere vel aliter predicare q̃ ibi cõtinet psumat sed ⁊ calcedonẽs.conciliũ apud eos celebratum anathematiçari precepit eos qui a terã fidem aliq̃ esset ꝓponere. ꝓferre. scribere. docere. vel aliud symbalũ tradere q̃ premissum ẽ: iõ ipsi greci nos anathematiçatos afferunt ꝓ eo q̃ ibi addimus ꝟba ipsa. Sed min⁹ benedicũt:tũ quia illõ nõ fuit canon late sententie sed cõminatio q̃dam tum quia inferior potentiorẽ ligare non pot .xxi di.inferior. Romana.n.ecclesia nõ subeit cõcilys sed pot⁹ cõsilia subsistũt sibi.ex de elec. significasti. Preterea ꝟba illa ex scripturas sumpta fuit ex expositione fidei eiusdem concilij constãtinopol: ⁊ sic nihil videt auditũ nec errorẽ aliquẽ sapuit. Hanc ut supra fuit exposita intellecta. Item ꝓ ꝟba illa filioq̃ nõ docem⁹ aliud: vel alit de trinitate predicamus: immo idem. Cũ.n.fili⁹ idem sit cũ patre in substãtia: ergo q̃ a patre ꝓcedit ⁊ a filio procedit: ⁊ sic nihil addim⁹ sed pot⁹ declaramus nec alterã fidem cõponim⁹. ꝓferim⁹.scribimus: vel aliud symbolũ tradim⁹ nec in aliq̃ cõtra predictum facim⁹ anathema. Mirꝫ tamẽ est quo ausu ipsi grecũ spm̃ sanctũ a filio procedere negare presumũt:cuꝫ ⁊ hoc in concilio ephesino apud eos edito contineat expresse de cõse.di.v. c.vii.⁊ penul.sed ipse si errasse videtes quosdam prelatos de suis ad generale cõciliũ lugduñ. sub Gregorio papa.x.celebratũ miserũt qui in dicto cõcilio publice nobis videntibus suo ⁊ oiuꝫ plato rum ⁊ imperatoris romani noie professi sũt q̃ spiritus sanctus eternalit ex patre ⁊ filio: nõ tãquã ex duobus principys sed tanq̃ ex vno principio nõ duabus spirationib⁹ sed vnica spiratione ꝓcedit prout in eiusdem Grega.cõstitutione ex ꝺ sum.tri.fideli.habet coram toto concilio ter grece ⁊ ter latine symbolũ cũ dictis ꝟbis.fm scripturas ⁊ filioq̃ similit decantãdo. Cantat aũt hoc symbolũ maius in solẽnitatib⁹ eorꝫ dũtaxat qui illud composuerũt ⁊ in illis de quib⁹ aliqua mẽtio fit in ipsõ: viz in omnib⁹ diebus dominicis. In festiuitatib⁹ domini.s.in natali.epiphania.cena domini.pascha.ascẽsione.penthecosten.⁊ trãsfiguratione.⁊ in festo de trinitate.⁊ in oib⁹ festiuitatibus beate Marie.sancte crucis.angelorum ⁊ apostolorꝫ de quib⁹ fit mentio ibi. Et apostolicam ecclesiam. In solẽnitatib⁹ aũt luce ⁊ marce euangelistarꝫ dicũt quidã nõ debere cantari: quia illi apostoli nõ fuerũt. Item dici debet i dedicationibus ecclesiarꝫ ⁊ in cõmemora. iõe oiuꝫ sanctorꝫ tanq̃ ⁊ ipsa sit dedicatiõis festiuitas. Et dicitur etiam infra octauam natalis dñi excepta die innocentiũ in qua cãtica letitie subticent. In octaua tamẽ cãtatur ꝓ put in sexta pte sub illo festo dicet. Cantat etiam infra octauas epiphanie pasche ascensionis pentechostes apostolorꝫ petri ⁊ pauli ⁊ assumptionis beate Marie. Licet enim in natiuitatibus sanctorꝫ Joãnis baptiste ⁊ sancti Laurenty symbolũ nõ canteẽ. in octauis tamẽ eorꝫ cantat eo q̃ infra octauas apostolorꝫ ⁊ assũptionis occurrũt ⁊ ob hoc etiã i octaua sancti Joannis baptiste prefatio de apostolis ⁊ in octaua beati laurenty prefatio de assumptiõe cantat. In quibusdam tamẽ ecclesys dicit symbolum in

festo Jobannis baptiste: ⁊ nō incōpetenter: quia in symbolo de ꝓpheta fit mentio: ibi qui locutus est p ꝓphetas: ⁊ quia ipse nō solum fuit ꝓpheta sed plusq̄ ꝓpheta. De eo quoq̄ scriptum est. Fuit homo missus a deo ⁊c. ⁊ ita fuit apostolus de ipso etiā ait Jo.os aureus ī ꝓmone q legit in festo decollationis Jo. par angelis apostolorum vox. Ipse etiā p̄mo baptizauit ⁊ baptismū p̄dicauit: ⁊ in symbolo fit mētio de baptismo. Horuz q dem omniū fit cōmemoratio in symbolo. Quorūdaz tñ obscure ut epyphanie. est tamē illud festuz domini: est etiā festū illud baptismatis: de q̄ in symbolo cōtinet ibi. Confiteor vnū baptisma ⁊c. ⁊ cene domini: sed illa est solēnitas eucharistie ad quā respicit illud. Sanctoꝝ cōmunionem ⁊ angeloꝝ. sed illi noīe celi debent intelligi: de q̄ in symbolo dicitur ibi. Creatorez vel factorez celi ⁊ terre ⁊c. Quibusdaz tñ videtur tūc non esse cantandū eo q̄ angeli nunq̄q̄ habuerūt fidem sz spem nec credunt sed sciunt: quoniā plenā scientiam habēt. Fit etiā cōmemoratio licet obscure dedicationis ecclesiaruz: sed ad illam respicit illud: sanctam ecclesiaz catholicaz. tunc eni sanctificat: ⁊ vt ita dicā catholizat ecclesia cū dedicatur: Ad octauas vero respicit resurrectio mortuorum: de qua dicitur ibi. Et expecto resurrectionem mortuoruz. In festo sancte agnetis symbolum nō cantat: quia licet in ecclesia celebret: nō est tñ festum octaue: prout in septima parte sub ipso festo dicetur. Porro quidā nō absurde symbolū cantāt singulis diebus a die resurrectionis vsq̄q̄ ad festuz ascensionis: sicut in omnibus diebus dominicis: ⁊ etiā in solēnitate beate Marie magdalene dicētes illā fuisse apostolorū apostolam: eo q̄ ipsa p̄mo resurrectionis gauduz apostolis nunciauit: ⁊ in festo beati Martini: quia de eo cantatur. Martinus par apostolis. Quidā etiā dicunt illud in p̄ncipali festo cuiuslibet ecclesie seu oratoriy. nō tñ in octauis illorū si eas celebrent. Verūtamē de quibusdā mentio fit in symbolo in quoꝝ cōmemoratione symboluz nō cantat ut passionis ⁊ sepulture: quoniā illorum dieruz officiuz alioꝝ officiorū regulā nō sectat. Non dicit etiā quādo in ꝓfestis celebrat ad honorez beate virginis vel sancte crucis vel sancti spiritus: extra de cele. miss. cōsiliū. ¶ In quibusdam locis cantato symbolo vel cū cantat populus cantat kyrieleison: quoniā postq̄q̄ christus ⁊ apostoli docuerunt fideles fide recepta: laudes deo dederūt: quas forsitan repꝛesentat suauissimi symboli melodia. ¶ Illud aūt sciēduz est q̄ christus nō venit p̄dicare gentibus: sed iudeis. Juxta illud euangely. Non sum missus nisi ad oues q̄ perierūt dom' israel. Unde p̄cepit apostolis. In viā gentiū ne abieritis: ⁊ in ciuitates samaritanoruz ne intraueritis: donec post resurrectionē p̄cepit eis dicens. Euntes in mūdum vniuersuz p̄dicate euangeliū oī creature. Et iccirco romano pontifice solēniter celebrāte symboluz fidei nō cantorez in choro: sed subdiaconi ad altare decantant ⁊ generaliter ipsi ad vniuersa rñdent vsq̄q̄ dū ipse pontifex dicit. Pax dñi sit semper vobiscū: quoniā vsq̄q̄ post christi resurrectionē sola iudeorū ecclesia per que subdiaconos q sursuz ad altare cōsistant designat corde credit ad iusticiaz: ⁊ ore cōfessio est ad salutē: extra de sacra vnc. c. i. sed ex tunc cantorez in choro respondēt ⁊ vniuersa decantat. quia post resurrectionē ecclesia gentiū quā cantorez qui deorsuz in choro subsistūt designant fidem christi recepit ⁊ laudē p̄conia personāt saluatori. ¶ Inter cuāgeliū tñ ⁊ sacrificiū chorus cōcinit offertoriū: qm̄ inter passionē ⁊ predicationē gētilitas fidei votuz deo offerens cantauit: quādo mulier cananea ō finibus tyri ⁊ sydonis egressa clamauit ⁊ dixit. Miserere mei dñe fili dauid. Filia mea male a dēmonio vexat. cuius tandē fidē cōmēdans dñs ait. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicē petisti. ¶ Postremo symbolū apostoloꝝ tanq̄q̄ breue ⁊ oīa cōtinens sub cōpendio exponam'. Credo in deū patrē oīpotētem creatorē celi ⁊ terre ⁊c. ¶ Nota q̄ aliud est ut ait Aug. credere deo aliud est credere deū ⁊ credere in deuz. Credere deo: est credere vera esse que loquit: qd̄ etiā mali faciūt ⁊ nos credim' homini ⁊ nō in noīe. Credere deū est credere q̄ ipe sit deus: qd̄ etiā demones faciūt. Credere in deū est credēdo amare ⁊ credendo in eū ire: credēdo ei adherere: quod soli boni faciunt: ergo qui dicit credo in deū mētitur si nō diligit deū nisi dixerit q̄ in p̄sona ecclesie loquit dicēs aūt deū singularit: deoruz fugit pluralitatē. vnde notabiliter in maiori symbolo additū ē hoc ꝗbū vnū. Juxta illud Audi israel dñs deus tuus vn' ē. Et apostolus vnus deus: vna fides: vnū baptisma. Dicēs ꝗo patrē incipit p̄sonas distinguere: de quib' Isa. Quis appendet tribus digitis molē terre. Et alibi seraphin clamabat sanct' sanct' sanctus. ⁊ dñs baptizate oēs gentes in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. Et iacobus. Tres sunt qui testimoniū dant in celo: p̄ꝗbuz: ⁊ spūs scūs. Pater est p̄ma nō tpe sed auctoritate in trinitate p̄sona. Quod sequit oīpotētem. nomē est essentiale: iōq̄q̄ illō ad substātiuū deū vel ad relatiuū p̄rem nō sine rōne referim' dicētes. Credo in deū p̄rem oīpotētez: vel credo in patrē oīpotētem. Similiter ⁊ qd̄ sequit. Creatorē celi ⁊ terre: vbi cōfutat heretic' qui aliuz celo aliū terre asserit creatorē: aliū celestiū: aliū terrestriū: aliū corporū: aliū aiaruz contra quos ait moyses. In p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terram. Et Dauid. In p̄ncipio tu dñe terram fundasti: ⁊ opera manuū tuaruz sunt celi. Et apostolus. In ipo condita sunt vniuersa in celo ⁊ in terra. Sequtur. Et in Jesum christuz filiū ei' vnicū dominū nostrū. Ecce altera in trinitate p̄sona hic ē Jesus qui saluum facit populum suum a peccatis corū

hic est christus oleo letitie precõsortib⁹ vnct⁹. hic est enim vnicus patris filij⁹. de quo Dauid: filius meus es tu ego hodie genui te. Et aplus: Misit de⁹ filiũ suũ natũ de muliere factum sub lege hic est domin⁹ noster qui nos creauit: qui nos ꝗ uos alienos precia sanguinis emit. ¶ Sequit q conceptus ē de spũ sancto nat⁹ ex maria ꝟgine Ecce primũ christi sacramentũ. s. incarnatio: ac si dicat Qui cũ sit de⁹ fact⁹ est hõ: nõ ex virili semine sed concept⁹ opatione spũs sancti. nat⁹ ex marie virgine. Unde Isa. Ecce ꝟgo concipiet ⁊ pariet filiũ ⁊ vocabit nomẽ ei⁹ emanuel. Et angel⁹ in euangelio. Aue maria gratia plena dñs tecũ ⁊ illa. Spũs sanctus supueniet in te: ⁊ virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. Quidã tñ hec verba. Qui conceptus ē de spũ sancto: iũgunt cũ precedẽtib⁹ ¶ Sequit Passus sub pontio pilato crucifixus mortu⁹ ⁊ sepultus. Ecce secũdum sacramentum ꝟm hũanitatem christi. s. passio. cui⁹ temp⁹ describitur sub pontio pilato. forma subdiuidit crucifixus. finis concludit mortu⁹ ⁊ sepultus. vnde plãgens dicit ex ore dauid ⁊ Hieremie. Fodeꝝt manus meas ⁊ pedes meos: ⁊ dinumerauerũt oia ossa mea. De morte ait ꝓpheta. dñi dñi sunt exitus mortis. De sepulchro ait Isa. Sepulchꝝ ei⁹ erit gloriosum. he sũt in euangelio manifesta. ¶ Sequit descendit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. Ecce tertium sacramentũ. s. resurrectio. sed de descensu ad inferna premittit exq̃ mortui liberant. vnde in Osee: de manu mortis liberabo eos. ō morte redimã eos. ero mors tua o mors. morsus tu⁹ ero inferne. Hic ē euangelicus fortis qui fortem ligauit ⁊ eius vasa diripuit. hic est qui dicit in psalmis. Ego dormiui ⁊ soporatus sum ⁊ exurrexi: quoniã dñs suscepit me qui patri dicenti: Exurge gloria mea exurge cum psalmis ⁊ citbara. breui sermone respondet. Exurgam diluculo: cui⁹ resurrectioni mulieres ⁊ viri perhibent testimoniũ in euangelio. Quod aũt dr̃ in maiori symbolo: Resurrexit ꝛtia die scdm scripturas. exponit. i. eo modo eo ordine ⁊ eo tẽpore quo predictum est a scripturis. ¶ Sequitur Ascendit ad celos sedet ad dextrã dei patris oi potentis. Ecce quartũ sacramentũ. s. ascensio. Ascendit enim sicut ait Dauid super cherubin ⁊ volauit super pennas ventoꝝ ⁊ parauit in celo sedem suam ⁊ regnũ eius oibus dominabit. Cui ait pater: Sede a dextris meis donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuoꝝ. Et ut ascensioni de visu quoq̃ testimoniũ nõ deesset. ait Lucas Uidentibus discipulis eleuatus est ⁊ nubes suscepit eũ ab oculis eoꝝ. ¶ Sequit Inde vẽtur⁹ est iudicare viuos ⁊ mortuos. Ecce quitũ quod nondũ apertũ ē sacramentũ. venict. n. rex manifeste cui pater iudiciũ dedit. Et sicut ait. Dauid parauit in iudicio thronũ suũ ⁊ iudicabit orbem terre in equitate iudicabit populus in iusticia. Et alibi Deus manifeste veniet deus noster ⁊ nõ silebit. Et Lucas. Ita veniet sicut vidistis eum euntem in celum. Et Michea. Iudiciũ dñi cũ populo suo. ¶ Sequit Credo in spm̃ sanctũ. Ecce tertia in trinitate. s. spũs scũs. de qua Moyses Spiritus domini ferebat super aq̃s. Et ps. Flauit spũs eius ⁊ fluent aque. Et dñs in euangelio Spũs qui a patre procedit docebit vos oia. Ille enim docet. ille sanctificat. ille viuit. ille peccata remittit per hũc resurrectionẽ in gloria. p hũc consegmur in vitã eternã: ¶ Unde sequit Sanctam ecclesiam catholicã. Et possũt hec ꝟba ⁊ sequẽtia sic intelligi ⁊ cõiungi. Credo in spiritũ sanctũ sanctã ecclesiam catholicã. i. credo p spm̃ sanctũ sanctam ecclesiã fideliũ sanctificari. Item credo in spiritũ sanctũ sanctoꝝ cõmunionẽ. i. per spm̃ scm̃. sanctos in vinculo charitatis vniri. Et credo in spiritũ sanctum remissionẽ peccatorũ idest p spm̃ sanctũ peccata remitti. Et credo i spiritum sanctũ carnis resurrectionem ⁊ vitã eternam. i. p spm̃ sanctũ gloriam carnem consecuturam idest animã vitam eternã. vl sic: Credo sanctam ecclesiam catholicã. nõ ita dicimur ut asserit. Aug⁹ de conse. di. iiij. prima in fine credere in ecclesiam sicut in deũ: sed in ecclesiam scãm catholicã credimus dũ in ecclesia cõuersantes ⁊ in deũ credim⁹: ⁊ que sequũtur. nos inde firmissime consequi ꝓfitemur. s. sanctoꝝ cõmunionẽ. remissionẽ peccatoꝝ carnis resurrectionẽ ⁊ vitam eternã. vnde sic cõiũges. Credo in sanctã ecclesiam catholicã sanctoꝝ cõmunionẽ. i. p fidẽ quã habeo existẽs in sancta ⁊ vniuersali ecclesia. cõsequor remissionẽ peccatoꝝ ⁊ lepre curationẽ. de qua dicitur in lege ⁊ euangelio. Maria soror aaron cũ septẽ diebus fuerit extra casta ē a lepra mũdata l. di. ꝟ. econtra. Naamã syrus septies lot⁹ in iordane ē a lepra curatus: sic ⁊ dñs decem leprosos mũdauit sed vn⁹ tantũ dedit gloriam deo. De magdalana dicit: qr̃ dimissa sũt ei peccata multa quia dilexit multũ. Paralitico quoq̃ ait dñs: Fili remittunt tibi peccata tua. ¶ Sequit credo in sanctã ecclesiam catholicã carnis resurrectiõem idest p fidem quã habeo existens in ecclesia. cõsequor carnis resurrectionẽ. de qua Job. Credo q⁹ redemptor meus viuit ⁊ in nouissima die de terra surrecturus sum. ⁊ in carne mea videbo deum saluatorem meũ. vnde in euangelio: De⁹ abram deus Isaac ⁊ Jacob nõ ē deus mortuorũ sed viuoꝝ. Et aplus: Oẽs quidẽ resurgem⁹: sed nõ oẽs immutabimur. Similiter coniũgendũ est quod sequit: Credo in sanctã ecclesiaꝫ catholicã

vitā eternā.i.per fidem quaz babeo existens ī ecclesia:cōsequar vitā eternaz hec est terra viuētium: de qua Dauid. Credo videre bona domini in terra viuentium. Est autez vita eterna videre deum patrē z quē misit Jesum christuz. de hoc etiā sub sabbato sancto in sexta parte vbi agitur de baptismo dicetur:

¶ De predicatione.

QUoniam vt p̄missuz est euāgelium predicatio est z symbolum fidei ,pfessio:ideo post illa fit ppl'o predicatō quasi euāgelici verbi z symboli sīue noui z veteris testamēti expositio. q modus sumptus est ex libro Pieremie in p̄ncipio vbi legitur. Et legerunt leuite in libro legis dei. Pieremias autē sacerdos z Esdras scriba iterpretabā'ur ppl'o vniuersa. Preterea mouebanť antiquitus qui in fraterno odio erāt vt ad cōcordiā venirent p̄ usq̄ cōmunicarēt z mundi cēnt p̄ usq̄ corā suo saluatore. cui nota sunt secreta cordiuz apparerent:ex quo sīqdem p̄dicandi vsus in ecclesia inoleuit. Inde etiā est q̄ oratio dominica: que ad primā:z in alys horis voce dimissa dicť ad missam alta voce z patēter dicať:qz in ea huiusmodi fraterna monitio cōtinеť .cōiter tamen post p̄dicationē symbolum decantať:quia fidez predicatā se tenere ecclesia ,pfitetur . ¶ Nec cuz p̄dicandi officium p̄ uilegiatuz sit. nullus p̄dicare debet nisi cui cōmittť:aut cui ex officio sibi ī iuncto incūbit. Juxta illud apostoli. Quomodo p̄dicabunt nisi mittātur:extra de hereticis. cum ex iniūcto. z ideo predicatur' licentiā petit dicēs Jube dñe. Debet autē p̄dicator loco eminētiori esse sicut z euāgelium legens: ,ppter ratiōes sub titulo de euāgelio scriptas. Nam z iesus videns turbas ascēdit in montem z aperiēs os suuz docebat eos. Matb.v. Et Esdras fecit gradū ligneum ad loquendū:vt dictū est in prima parte sub titulo de ecclesia vbi de pulpito agiť. Debet tñ humiliter ,pferre que docet:nec fm Grego.xlvi. vi.habet in fi.illū elatis moribʼ precedet quez in cordibʼ audientiū sacris fmonibus insectať. Et fm Ambro. p̄dicatio christiana nō indiget pompa nec cultu fmonis. Debet quoq̄ fm Gre. p̄dicator cē discretus in silentio vtilis ī ꝗbo ne aut tacenda ,pferat aut ,pferenda reticescat.xliij.dist. fit rector. Sunt tamē nōnulli huius doctrine oblitiq̄ sicut ait Beda.ij.q.vij.secuti sunt: Auditores suos in p̄cipiciū mergunt qbus nō salutaria q̄ corrigant sed q̄ illos delectāt erronea p̄dicāt Alij ꝗo fm Greg.xlix.di. hinc z enī.viij. q.i. oz xliij. di.§.fi. dū extimari ebetes nolūt. sepe ex immoderata subtilitate se in qbusdā inq̄sitionibus plusq̄ expediat exercēt secreta misteria sua p̄dicatione nō intelligētibus reserādo. Oportet enī cum q̄ docet z instruit ,p ingenio discētis semet ipsum aptare z ꝗbi ordinem ,p audiētium capacitate dirigere:quoniā qui docet ca q̄ ab auditoribus intelligi nequeunt non ad eoz vtilitatez se ad sui ostentationem facit vt plura scire videať: vel adulatione vt eis placeat quibus secreta reuelat. Juxta quod apostolus ait. Christus me misit predicare non in sapiētia ꝗbi: ¶ In concilio carthaginen. de con.di.i. sacerdote. statutum est vt sacerdote ꝗbum scilicet predicationis in ecclesia faciente qui egressus de auditorio fuerit videlicet cōtēnens excommunicеť. ¶ Post predicationem fit cōfessio z indulgentia ,p cōmissis z omissis concedеť vt sic conscientys emundatis. Juxta illud prophetic z scopebam spiritū meuz accedant singuli ad cōmunionis sacramentum: quod mox in missa vel sacramētaliter vl' spiritualiter recepturi sunt q̄ sp̄ritualis cōmunio fit p fidem operantem per dilectionem. Juxta illud Aug. Crede z manducasti. de cō.di.ij. vt quid.

¶ Secūda ps misse de offertorio. ¶ Rubrica.

SEcunda pars misse in offertorio siue ī dominus vobiscuz incipit:que in quatuor subdiuidiť particulas. Prima dicіť secretella. Secunda prefatio. Tertia canon. Quarta oratio dominica cuz sua p̄fatione scilicet. Preceptis salutaris. Potest etiam quicqd ad hoc loco vsq̄ ad finē misse dicіť secreta vocari:que secreta in quinq̄ diuidiť partes. Prima est ab offertorio vsq̄ ad prefationez z hec specialiter dicіť secreta. Secūda dicіť prefatio. Tertia canon. Quarta oratio dominica. Quinta est embolismus. ¶ Quinta etenim fuit dominici sanguinis effusio. Prima in circūcisione. Secunda in sudore. Tertia in flagellatione. Quarta in crucifixione. Quinta in morti lancea tione. ¶ Sane ordo cōueniens est:vt post predicationem sequatur fides in corde:laus in ore: fructus in opere. Predicatio qdem est in euāgelio:fides in symbolo:laus in offertorio :fructus in sacrificio:quapropter offerenda cantať: quia sacrificiū laudis offerť vnde ps. Circuiui z imolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis cantabo z psalmū dicā dño. Et in paralipomeuz Cum offerrent holocausta ceperunt laudes canere domino organis:z in diuersis que dauid rex cōparauerat cōcrepare. Offertorium quidem inter euāgelium z sacrificium cantur: ,put in titulo de symbolo dictum est. ¶ Sacerdos autē dicturus oremus premittit dominʼ vobiscū. quasi diceret:nisi dominʼ sit vobiscum orare nō possumus ad salutē nostram. Subiecit ergo oremʼ monens populum orare:vt fidem in symbolo recitatam credat:z in ea stabilis ,parmaneat: quia z christus discipulis suis dixit. Orate zc. Luce

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

xxy. Monēs etiam vnūquemq; a se redire con
scientiā suā discutere ⁊ seipsum in holocaustum
iustū deo offerre. Prius ergo q̄ chorus cāret of
fertorium salutat a sacerdote ut possit deuote cā
tare. ⁊ mox postq̄ ille dixit oremus chorus cāt3
canticū offerentium siue offertoriū: ⁊ ppl's offert
ut noteť q̄ post impletionē mandatoꝝ offerim⁹
nos metipsos: sicut sub ti. de oblatione dicitur.
Ac si vnusquisq; offerens dicat Credo. ⁊ fidem
quā in symbolo ꝓfessus sūmope cōpleo ⁊ oīoni
sacerdotis consentio. vnde ⁊ sacerdos statim of
fert dona consecrāda. ¶ Et attende q̄ offertori
um ꝟsus cū multa diligentia ab antiqs patribus
inuenti. hodie in plerisq; locis omittūtur: tū bre
uitatis causa: ut tū ministri quā pplus oblationi
bus orationi ⁊ sacramēto altaris liberi⁹ vacent
tum etiā quia sicut ait Aug⁹. xy. di. oia ipa3 chri
stianā religionem pauciſſimis ⁊ manifestissimis
celebrationū sacramentis misericordia dei volu
it eē liberam. Et ꝟm Hieronimū de conse. di. v.
nō mediocriter. Melior ē quinq; psalmoꝝ cum
cordis hilaritate decantatio quam toti⁹ psalteri
cū anxietate modulatio. ꝟboꝝ etenim multitudi
ne de⁹ flecti nō pōt. Solū ergo in offertorio qō
dr in missa ꝓ defunctis. ꝟsus ipsi hodie dicūtur
q; officiū illud nō sequiť in multis normā alteri⁹
officij. ¶ Porro a patribus introductū ē ut offer
torium canteť: quia ut premissus est quādo offe
rebant in tubis clangebāt. hilarē nanq; datorez
diligit deus. xxiij. q. vi. §. ex his. Inductū ē etiā
ex eo q̄ Salomon in dedicatiōe templi ⁊ altaris
inumerabilem multitudinē holocaustoꝝ obtulit
cū magna solēnitate: ⁊ a Moyse cui descēdenti
de monte ⁊ populū salutanti ⁊ orāti occurrit po
pulus ⁊ munera obtulit. Cantať etiā offertoriuz
dum offeriť ad memorandū iocunditatē israhe
litici populo offerentis donaria de edificiū taber
naculi: vel potius ad designandū clamorē mulie
ris. de qua legiť in Apo. xy. c. Mulier. i. ecclesia
amica sole idest christo quem induit in baptismo
habēs lunā sub pedib⁹ idest oia mutabilia cal
cans: ⁊ in capite coronā duodecim stellaꝝ idest
choꝝ duodecim apostoloꝝ. ⁊ habēs in vtero sup
ple ea quē in sui initio gesta sūt clamat parturiēs
⁊ cruciať ut pariat. Clamorem ergo ei⁹ pturiētis
vel salubrē domini cruciatū imitať offerenda. p
suum grauem ⁊ grandi sonū cantū: que neumis
distincta ⁊ ꝟsibus secūdata: quantū vis longa iu
bilatione: quod significat nō satis exprimere va
let. Quis tamen offertorium cantare instituerit
ignorať. Traxit nomen offertorū a ferta quod ē
oblatio que in altari offeriť ⁊ a pontificib⁹ conse
crať. inde offertorium diciť quasi prefertū. obla
tio vero vocať quia offeriť. Diciť etiam offerto
rium quia dum offerēda cantať. sacerdos acci
pit oblationes vel ostias a ministris. de quibus
sub titulo de oblatione diceť. ¶ Aduertendū au
tem est q̄ licet sacerdos premittat orem⁹: nō ta
men immediate orat immo thurificat. oblatiōes
recipit ⁊ alia agit: quasi ipso facto dicat: nō cessat
orare qui nō cessat bene agere. Dū ergo offerto
rium canitur ⁊ incensum portatur instāte memo
ria dominice passionis silentiuz obseruant vsq;
dum alta voce dicit. Per oia secula seculoꝝ. Il
lud insinuās q̄ Ihesus post suscitationē laçari
nō palam ambulabat apud iudeos cū cogitarent
eū interficere: sed abiit in ciuitatem que dicitur
effren: ⁊ ibi morabať cum discipulis. Colligerūt
enim pontifices ⁊ pharisei consilium: ⁊ vnus ex
ipsis cayphas nomine dixit. Expedit ut vn⁹ hō
moriať pro populo: ⁊ nō tota gens pereat. Et ab
illo die cogitauerūt eū interficere. de hoc diceť
sub ti. de inclinatione sacerdotis.

De manuū ablutione. ¶ Rubrica.

Priusquam sacerdos of
ferat manus iterum lauat q̄uis prius dū vestibus
se ornaret lauisset ꝓut dictū est sub ti.
de capitis copertione. Et etiam post secundā thu
rificationē iterꝝ lauat: ut sic magis ac magis mū
datus offerat ostiam imaculataz sanctam: deoq;
placentem. Nā ⁊ ps. Cum mundatus esset pete
bat amplius emūdari dicens. Amplius laua me
ab iniquitate mea ⁊ a peccato ⁊c. Lauat aūt sem
per ad dextruz cornu altaris. nam dextra ꝓspe
ritatem sinistra aduersitatē significat: quia igiť
pluries peccatur in prosperis quam in aduersis
Juxta illud ps. Cadent a latere tuo scilicet sini
stro mille: ⁊ decem milla a dextris tuis. merito
magis lauandū est ad dextram quaz ad sinistrā
Sacerdos itaq; ostiaz oblaturus lauat man⁹ ad
significanduz q̄ lauare ac mundare debet con
scientiam lachrimis penitentie ⁊ cōpunctionis.
Juxta illud: Lauabo per singulas noctes lectuz
meū lachrimis meis stratuz meū rigabo. Et iōo
tunc dicit Lauabo inter innocentes man⁹ meas
idest opera. Et Isa. Lauamini ⁊ mundi estote.
Naz ⁊ christus pīusq̄ verꝝ ⁊ vnicum sacrificiuz
in ara crucis offeriť in resuscitatione laçari. la
chrymas miseratus effudit euangelica testante.
Ihesus inquit infremuit spiritu turbauit semet
ipsum ⁊ lachrymatus est. Lauat etiam man⁹ ne
reus sit corporis ⁊ sanguinis domini. Juxta illō
Munde sunt manus mee a sanguine iusti hui⁹
⁊ ut mundi sint a terreno pane. iaz in populi ob
latione recepto vel a terreno desiderio.

De pallis corporalibus. ¶ Rubrica.

Interim uero dum sa
cerdos manus abluit dyaconus corporalem
pallam super altare disponit: in quo ammonenť
ministri ⁊ populus: ut sint ab omni carnali cupi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ditate mundi sicut ipsa palla mundata est a natu
rali viriditate ⁊ humore. mūdicia quoq; corpora
lis significat mūdiciā ppli fidelis. De hac palla ī
canone ita dicit. de cō. di. i. ex cōsulto. ex cōsulto
enī oium cōstituim⁹ vt sacrificiū altaris nō in se
rico pāno aut in tincto q̄scq̄ celebrare p̄sumat: sz
in puro linteo ab epo cōsecrato terreno. s. lino. i.
de terra ꝓcreato atq; cōtexto: sicut corp⁹ domini
nostri Jesu christi in sindone linea mūda sepultū
fuit. ⁊ christus verā carnē passibilē ⁊ mortalē de
terreno virginis corpore assumpsit. de lino igit
candido nō intincto ex institutione Sixti pape ⁊
Euseby fit corporale. ¶ Significat aūt corpora-
le passionis intētionē seu corpus christi: qr sicut
linū multo labore ac multis tonsionib⁹ acquirit
candorē: ita christi caro multo certamine ad re-
surrectionis gloriā pucnit. Significat etiā eccleśi
am p quā corp⁹ christi ītelligit que multis passi
onibus ⁊ p̄ssuris ad candorē eternē vite pducit
Tertio significat ipsum christū. Cū enī sic cōplī-
cetur ut nec initium nec finis ei⁹ appareat: sic ei⁹
diuinitas initio caret nec finez habebit. Et sicut
oblata ꝓiungit corporali ⁊ ponit ī altari: sic chri
sti caro iūcta diuinitati affigit cruci. Et nota q̄
in qbusdā ecclesijs palla corporalis q̄ calici sup-
ponit in longū altaris ordinit: que quatuor in lon
gū: ⁊ tres hz plicaturas in latū. Sigdē in longaz
altaris extēdit: qr ut aiūt qdā linteamē quo chri
sti corp⁹ īuolutū fuit. p illā figurā extensaz in lon
gitudine sepulchri iuentū est. Quatuor ei⁹ plica
ture in longū quatuor designāt cardinales ꝓtu-
tes. s. iusticiā: prudētiā: tēperātiā: ⁊ fortitudinē p
quas īnate nobis passiones expmunt. Tres vo
plicature in latū: tres theologicas virtutes. s. fi-
dem: spem ⁊ charitatē: p quas deo vnimur figu
rant. ¶ Pōt quoq; ⁊ aliud in his figurari. Du-
plex. n. est palla que dicit corporale: vnā quā dia
conus sup altare extēdit. altera quā sup calicem
plicatā iponit. significātes duo linteamina qb⁹
ioseph corp⁹ christi īuoluit. Extēsa representat
sindonē qua corp⁹ fuit in sepulchro īuolutū: ⁊ in
de corporale vocat. plicata sup calicē posita. su-
darū quo caput eius fuit separim īuolutum.
Sigdē extēsa que corporale vocat significat fi-
dem: plicata q̄ sudarū vocat ītellectū. hoc enim
misterū credi dz sz cōprehēdi nō valet vt fides
habeat meritū cui hūana rō nō p̄bet experimētū
de pe. di. iiij. in domo. Secōdo quoq; corporale si
ue sindon subsistētes significat xpi humilitatem
in passione sudarū vo laborē. Tertio ēt corpale
significat linteum quo christus erat p̄cinctus su
darium laborē in pcsecutionibus. Adhuc palla
sup calicem posita aliquā. s. supiorem eius prem
nō totum tegit. in quo dat intelligi q̄ sudariuz
aliquā partem capitis christi tegebat: ⁊ aliquā nō
sicut mos est iudeis facere. quedā tamē ecclesie
nō habēt nisi vnū corporale pro eo q̄ in euange
lio legit q̄ ioseph corpus iesu īuoluit in sindone
munda. non enim dixit in sindonibus in plurali
⁊ hoc ad significandum sacramēti vnitatem: ⁊ si
gnificat sindonē. quia christi corpus fuit īuolutū
¶ Corporale aūt ideo remanet super altare vsq;
post sumptionem corporis ⁊ sanguinis eleuati
onem calicis de altari: quia linteamen ⁊ sudariū
in sepulchro vsq; ad domini resurrectionē remā
serunt. ¶ Preterea corporale remanēs ꝓpter sui
albedinem ostēdit mundiciā mentis quaz semp
habere debet corp⁹ domini sumens. ¶ Sother
papa. xxiij. di. sacratas statuit ne femine sacrate
vel moniales sacra vasa. puta calicez vel patena
vel sacras pallas ⁊ corporale cōtingant. Ipse ta-
men homini ornamēta altaris ⁊ ministrorū facē
possunt. exemplo Marie que talia fecit ⁊ textuit
in vsum misterij tabernaculi federis. Cōmuniter
tamen palla vocat munda mappa sup quā distē
ditur corporale. Et dicit palla eo q̄ palliat vt ab
scondat in se misterū supradictum. Debet autē
altare duplici mappa operiri ad duplicem stolaz
mentis scilicet ⁊ corporis designandum.

De oblatione sacerdotis ⁊ de officio ministrorū circa illam: ⁊ de patena ⁊ de oblationibus populi ⁊ clericorum. ¶ Rubrica.

Lotis igitur ma
nib⁹ diacon⁹ vel sacerdos minister
extensis manibus mediante mūda
toballia accepit man⁹ episcopi q̄si
iuuās illū de faldistorio ad surgēdū qd idē fit ñ
ad adiuuādū sed pot⁹ ad ꝓuocādū illū. i. christū
quē significat q̄ surgat ⁊ p ppl'o oret. Juxta illō
Exurge dñe adiuua nos. Et itez Exurge q dor-
mis: ⁊ sic mediāte mūda toballia ad notandū q̄
mediāte mūdicia manuū. i. opez nrōz excitatur
dñs ad adiuuādū nos apō p̄em. Si aūt hoc ad
ipm pōtificē xpi vicariū referat. tūc dicēdū ē q̄
ipse prouocatus adiuuat per mundiciam manu
um eoz pro quibus orat: vt eius oratio efficaz
habeatur. ¶ Rursus christus oia bona opera ec
clesie principaliter operatur: sicut legitur in Isa.
Oia bona opera nostra operat⁹ es in nobis dñe
cuius locum gerit epus. Minister vero tanquam
eius famulus ⁊ eius coadiutor typum cooperan
tis ecclesie gerit: que in suis operibus xpi operā
tis ministra est ⁊ adiutrix: sicut dicit apostolus.
Coadiutores enim dei sumus: qui tabelliam id
est deuotam reuerentiam adhibet: quoniam fm
apostolū. Non sumus sufficiētes aliquid cogita
re a nobis: quasi ex nobis. sed sufficientia nostra
ex deo est. ¶ Deinde episcopus vel sacerdos in
greditur sanctuarium perueniens ad altare con
secratū. hic est christus qui cenaculū grande stra
tū est ingressus cum discipulis cenaturus: ⁊ eis
corp⁹ suū traditur⁹ vbi misticā oblatōez accepit

a ministris insinuãs illõ qõ Joãnes euãgelista ꝺ scribit. Joãnes inquit ante sex dies paschę venit in bethaniã vbi lazarus mortu⁹ fuerat quẽ suscitauit Jhesus. ⁊ fecerũt ei cenã: in qua Martha ministrabat. ¶ Procedit aũt ad altare absq; mitra ⁊ baculo ⁊ cũ vestibus sacris: ꝓut in suis locꝭ dictũ est. Considera ergo ordinẽ. nã euãgeliũ ꝓcedit: fides in simbolo sequit̃. deinde munera offerunt̃. necesse est enim primũ audire. quõ inquit apostolus: credent sine predicante. deinde qꝫ nisi recte crediderit mun⁹ deo acceptabile offerre ñ poterit quia sine fide impossibile est deo placere ¶ Hic ergo de triplici oblationis genere dicẽdũ est videlicet de oblationib⁹ sacerdotis ministrorum ⁊ populi. Sacerdos itaq; primo offert seipsum. Offerenda etiã sunt que sũt dei deo. i. anime habentes similitudinẽ dei impressam. Deinde que sũt sacrificio necessaria. s. panẽ vinũ ⁊ aquam: ⁊ alio sacrificio apta. ¶ Et nota q̃ in vetesta. ponebant̃ sup mensam tabernaculi. xij. panes açimi de simila mũdi valde. ⁊ ponebant̃ semi altrinsecus ⁊ singulis supponebat̃ patena aurea: ⁊ super patenã pugillus thuris. Panes autẽ isti dicti sunt sacerdotales: quia soli sacerdotes eos de altari sublatos cõmedebãt. vel ꝓm Josephum quia domin⁹ ꝓceperat q̃ soli sacerdotes illos formarent ⁊ conquerent ⁊ poneret in mensa ⁊ tollerent. ipsi tamen hoc nõ obseruauerunt. Et ex his conicit̃ q̃ sacerdotes debeãt ostias facere per seipsos. Dicebant̃ etiã panes ꝓpositionis qꝫ positi erant super mẽsam propositionis coram domino in memoriã sempiternã duodecim tribuꝫ filiorꝫ israel. Exo. xxv. c. vel porro positi. i. longo tempore positi. s. per totã ebdomodã. Nam i diluculo sabbati recentes ⁊ calidi imponebãt mẽse ⁊ erãt ibi immoti vsq; ad sequẽs sabbatum: ⁊ tũc subtrahebant̃ vel erant ibi in eternũ ꝑ successionẽ ponẽdi in mensa. ¶ Ostia aũt format̃ rotunde quia domini est terra ⁊ plenitudo ei⁹. orbꝫ terraꝝ ⁊ vniuersi qui habitãt in eo. viij. di. q̃ iure ut ipsa sui forma significet illũ qui principio caret ⁊ fine. cuius ipse sit alpha ⁊ o principiũ principians atq; finis. Apo. i. c. ¶ Rursus cũ figura rotunda formet̃ a puncto ad punctũ. per hoc inuit̃ q̃ ab ipso sũt oia: ⁊ ad ipm oia retorquent̃. vnde ps. Veritas tua in circuito tuo. De hac figura dictum est in ꝓhemio secũde ꝑtis. de hoc etiã dicetur in sexta ꝑticula canonis sup ꝟbo accepit panem. ¶ Cetera duo sũt que offerunt̃ donũ vz ⁊ sacrificiũ. Donũ dr̃ quicqd auro vel argẽto vel qualibet alia specie offert̃. Aliud tamẽ est donũ ⁊ aliud mun⁹: ꝓut dicetur sub prima ꝑticula canonis super ꝟbo hec dona. Sacrificium ẽ victima ⁊ quecũq; in ara cremant̃ seu ponunt̃ q̃si sacrum factũ vel signũ quia prece mistica ꝛsecrat̃ pro nobis in memoriã dominice passionis. Quidam aũt peruersi heretici nobis ad presumptionem magnam reputant: quia sacrificam⁹ ⁊ cõsecrationem ostie sacrificiũ appellam⁹. cũ scriptura ex ꝓsona domini dicit nolo sacrificium. ⁊ Isa. ne offeratis vltra sacrificiũ frustra. Et in euangelio Misericordiam volo ⁊ nõ sacrificiũ. Et David Si voluisses sacrificiũ ⁊c̃. De hoc ⁊ quid sit sacramentũ dictũ est in prima ꝑte sub ti. ꝺ ecclesiasticis sacramentis. Omne aũt quod deo dat̃: aut dedicat̃ aut consecrat̃. Quod dedicat̃ dicendo dat̃ vnde ⁊ appellatur. Errant igitur qui cõsecrationem dedicationẽ significare putãt. immolatõ ab antiquis dicta ẽ eo quod in mola altari supra posita victima rederet̃. mactari. n. post ĩmolationem ẽ. nũc aũt immolatio pani ⁊ calici ꝛuenit. libatio ꝟo tantũ calicis oblatio est. Juxta illud: ⁊ libauit de sanguine vue. ⁊ illud poeticũ. Nũc patenas libate ioui. Libare enim prope ẽ effundet̃ ⁊ antiquitus qõ in liquida materia offerabat̃: ut vinũ ⁊ oleũ libamẽ dicebat̃: qõ ꝟo in sicca ut simila. panis. tbus. oblatio nominabat̃: Hostie apud veteres dicebant̃ sacrificiã que fiebãt priusq; contra hostes ꝓgeret. victima ꝟo sacrificia q̃ post victoriam de victis hostibus ĩmolabãt. de q̃ sub vi. ꝑticula canonis dicet̃ sup ꝟbo Qui ꝑdie ⁊ erãt victime maiora sacrificia q̃ hostie. vel victima dicebat̃ qꝫ vincta ducebant̃ ad aras. holocaustũ illud ẽ vbi totũ qõ offerebat̃: puta agnus vel vitalus in altari igne cõsumit̃. Olon. n. grece dicitur totũ caustos incensio. Cerimonie apud latinos dicuntur sacra oia que apud grecos orgia vocant̃. ꝓprie tamẽ cerimonie a carẽdo dicunt̃ eo q̃ in his que in sacris offerunt̃ in suo vsu careant homines. alij appellant cerimonias obseruantias iudeoꝝ in abstinentie quarundã escarũ ꝓm veterem legem a carendo: quia carent reb⁹ quibus abstinẽt. Panis aũt ⁊ calicis sacramẽtuꝫ eucharistie dicit̃. prout dicet̃ sub dicto verbo: q̃ pridie. Porro circa oblationẽ sacerdotis ministri sua officia execunt̃. dyacon⁹ enim corporale sup altare explicat ⁊ disponit in quo ostendit̃ q̃ euãgelium christum seu corpus christi: immo totam ipsius humanitatẽ plene describit. Corporale. n. hoc corpus christi significat: prout in precedenti ti. dictũ est. Deinde subdyacon⁹ in primis calicẽ preparat. panẽ ⁊ vinũ in illo disponẽs a sacerdote postmodũ consecranda quia nimiꝝ lex que ꝑ subdyaconũ hic congrue designat̃. huiusmodi oblationis misteriũ presignauit dicens q̃ melchisedech sacerdos obtulit Abrae panem scilicꝫ de frumento ⁊ vinũ de racemis a christo postmodum exhibenda. ⁊ in veritate consecranda: sicut in genesi habet̃: ⁊ dicetur sub sexta ꝑticula canonis super verbo: Accepit panẽ. Oblatio panis ⁊ vini significat pia desideria fideliũ seu pro immolatione seu pro ostia viua. ¶ Rursus in pena corpus christi in vino sanguis eius in aqua popul⁹ representatur. Et dicitur panis a pan quod est totũ: qm̃ hic ⁊ in futuro ẽ tota vita nostra. vinum dicit̃ a vite cui dñs in euangelio se compa.

Aqua ho ab equalitate dr: qz p hoc sacramētuz angelis cōfri debem⁹. Licet aūt due sint spēs nō tñ sūt sacrificia. vnitas enī hbi vnitatē efficit sacrificij. Hoc ē enī illud pallū qd noe filij cōtexerūt: q xpiani xpi ebrietate. i. passionez sub sacrificio tegūt. Deinde subdiacon⁹ ferēs in manu sinistra calicē z desup corpale z illū diacono offerēs significat q dñs subdiacon⁹ fuit qñ libz aperuit z diacon⁹ qñ dixit ñ veni ministrari sz ministrare. Diacon⁹ ho patenā cū hostia de manu subdiaconi recipit iter pollices z idices vtriusqz man⁹ iterposito tam manipulo iter ipsos pollices z patenā. Nēpe man⁹ subdiaconi opa sunt legis: patena latitudo cordis: manipul⁹ opa euāgelij: pollex vigor hrtutis: index discretio. Fiunt igit hec ad significādū q opa legis z latitudo cordis ad opa charitatis nō sufficiūt ad salutē: nisi opibus euāgelicis quoz diacon⁹ ānunciator est cū vigore hrtutis z discretiōe mētis adhibitis adiuuant atqz pficiant. Supponunt aūt idices pollicibus ad notādū q hrtutis vigor exercend⁹ nō ē absqz discretione q cūctaz ē mater z fundamētū hrtutū: extra de of. cu. c. i. ¶ Subsequēter diaconus ipse patenā cū hostia ex institutione cōcilij anchiritani. l. di. pbyteros. xxv. di. plectis pōtifici repsentat ad notādū q p euāgelicā traditionē quaz diacon⁹ figurat ad altare. i. ad solēnē ritum pueniit eccla: qz lex q p subdiaconū signat. hoc nre salutis sacrificiū solūmō pfigurauit vt hmissuz ē z pōtifex se sacerdos hostiā collocat sup altare: calicē ho cū vino ipse diacon⁹ retinet z collocat in altari. ¶ Circa q notādū ē q hostia significat corp⁹ xpi nō sanguinē: sacerdos xpm. sol⁹ ergo sacerdos absqz cuiusqz adiutorio illam offert dicens. Suscipe scē pr z c. qz xps seipm i ara crucis obtulit deo pri: z illā i altari sup corporale q si supra sindonē mūdam disponit. inuēs q ipcmet xps hoc sacramētū instituit z eccla tradidit obsuādū dicēs: hoc ē corp⁹ meū z c. hoc facite in meā cōmemorationē z c. Disponit aūt z collocat hostiā cuz signo crucis: qz sic xpi oblatio i cruce fcā fuit: sic z oblatio sacerdotis q i illi⁹ memoria fit cū signo crucis fieri dz. Collocat etiā illuz directe sup crucē i cōsecratōe altaris cū crismate factam: qz z xps carnē suā crucifixit. Uez vinuz in calice sanguinē xpi designat: z iō sol⁹ diaconus absqz sacerdote q xpm designat calicē tenet ad notāduz q i xpi imolatōne sanguis fuit a corpe separat⁹: nō tam sol⁹ sz vna cuz sacerdote illum offert: z sup pallā corporalē collocat seu poti⁹ sacerdos illo mediāte qd ex eo pz: qz nō dicit offero i singulari: sicut dr i hostie oblatōe: sz dic offerem⁹ tibi dñe z c. Ex q etiā clare cōnscit q ambo pariter debēt ipa hba pferre. Diacon⁹ ergo calicē vna cuz sacerdote offert: qz nō soluz xpus seipm deo pri obtulit: vez etiā p euāgeliū suū cui⁹ diacon⁹ ē figura z baculus. hui⁹ sacrificij ritū institit z eccle cōmēdauit: quā institutionē z cōmēdationem ipe diacon⁹ tāqz pdicator euāgelij nunciare z manifestare dz ex suo officio ab ista militāte eccla obsuandā. Iōqz participari dz sacerdoti i calice offerēdo: nō tam in cōsecrādo: qz illd soli⁹ est officiū sacerdotis. Sol⁹ tam cps vt sacerdos aquā vino cōmisceat i calice q nulli iferiori facē lz: qm sol⁹ xps ppl'os sanguie suo redemit. Preterea admixtio b⁹ vnionē ppli cū xpo designat vt segt que fieri nō pōt nisi p grāz xpi cui⁹ typū gerūt pōtifex z sacerdos. Cōmisceat aūtē aq vino in calice ex institutōe Alexādri pape. i. Primo ad notāduz q nunqz sal⁹ ppli eē potuit sine sanguinis christi effusiōe: nec etiā sanguis effusio sine ppli salute: qz christ⁹ ppl'm sibi recōciliauit i morte. Scriptū ē enī q aque multe sunt ppli multi. christ⁹ autē sanguinē suuz fudit p ppl'o sicut ipe testat. Hic ē sanguis me⁹ no. te q p multis effūdet in remissionē peccatoz. Secdo ad notādū q de latere xpi exiuit sanguis z aqua quaten⁹ nec christ⁹ fuit sine ppl'o nec ppl's sine xpo. Cū ergo aqua vino miscet. tūc xpo ppl's adunat: d cō. di. iy. cū oē ppe fi. Hoc qqz mysteriū lex mosayca p signauit: sic apostol⁹ exponit dicēs: bibebant de spūali sequēti eos petra: petra āt erat xps: de cō. di. iy. reuera. Quapropt sacēdos i calice aquā fūdit: vt sic aq nō separat a vino: sic ppl's nūqz separat a xpo. Tertio cōmisceat vt dinitas z hūanitas i vna psona cōiūcte eē itelligāt de cō. di. iy c. iy. iiy. iiy. z. v. Nā p vinū dīnitas p aquā hūanitas itelligit: q ergo i altaris officio aquā sine vino: vel ecōuerso ei ministrat ōtū i se ē dīnitatē ab hūanitate sepat. de hoc dicet i particula canonis sup hbo: hoc ē corp⁹ meū z sup hbo hic ē calix. Sane sacerdos vel minister missur⁹ vinuz z aquā i calicē p⁹ effūdit modicū i trā nō soluz vt meat⁹ siue loc⁹ vasis p quē fluē dz mūdet: z si qd ē i supficie vini vel aq emittat. vez et ad oñdēdū q sāguis z aq de latere xpi vsqz i trā fluxerūt. ad qd misteriū se pparat pagēdū. Cōsiderādū et ē qz aq bñdicit qñ vino admisceat. vinū ho ñ z hoc iō: vt dicūt qdā. primo qz vinū suā bñdictionē expectat: sz hec rō nō vr sufficiēs: imo qa tunc totū vinū est. qm in benedictione vini sub nomine calicis tam vinum qz aqua simul bñdicunt. Unde pōt secundo mō dici q vinuz i hoc loco christuz significat q nulla eget benedictiōe aqua populum qui in hac vita nequit esse sine peccato propter quam indiget benedictione dei ut reddat dign⁹ ad premissaz vnionē cū christo Ad hoc igit significandū aq benedicit qñ vino admisceat. Tertio etiā vinuz nō benedicit: quia subdiaconus qui non pōt benedicere debet illd ex officio suo in calicē mittere ut premissum est. Quarto qz popul⁹ p aquā significat⁹ vnit xpo soluz p bñdictionez gratie ipi⁹ christi quem sacerdos benedicens figurat. ¶ Est autē plus de vino qz de aqua ponendus arbitrio sacerdotis ita tamē q aqua a vino absorbeat z vini sapo: ē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

retincat extra de celebra. mis. pnicios⁹: ⁊ hoc in
signū q̃ ecclia d̃z incorpari xpo nō xp̃s ecclesie.
vnde Aug⁹: Nō tu mutabis me in te sicut cibū
carnis tue: sed mutaberis in me. de hoc etiā dice
tur sup dicto ꝓbo: Hic ē calix. ⁊ in. vi. pte sub. v.
feria cene dñi ꝓpe fi. Predict⁹ etiā alexāder pa
pa statuit oblationes ex açimo ⁊ in modica fieri
quātitate dicens: Hec oblatio quāto rarior tāto
preciosior. Nō est etiā obmittendū q̃ in missis p̃
uatis ministrās sacerdoti ampullā cū vino manū
ei⁹ nō osculat: sed. ministrās ampullā cuz aq̃
sic qm̄ vinū christū. aqua genus humanū. osculū
ꝓo pacem int̄ deū ⁊ hominē significat reforatas
Regularit tamē cū celebrāti aliqd porrigit vel
ab eo recipit man⁹ osculū interponit ad designā
dum q̃ oē seruitiū oiscz reuerētia deo exhibita
cuius vices celebrās gerit ꝓcedere debet ex fa
uore charitatis ⁊ amoris qui p man⁹ osculū ds̄i
gnat. de hoc etiā sub euangelio dictū ē: ⁊ sub ti.
de pacis osculo dicet. Calix aūt ponit rome ad
dextrū lat⁹ oblate: ⁊ bñ quasi sanguinē susceptu
rus qui de later̄ christi nosci ꝓfluxisse: ⁊ ad de
signandū sanguinē ⁊ aquā de dextro xp̄i latere
emanasse: ꝓpterea nisi a latere stet recta ps cru
cis q̃ fit cōmunit̄ sup ostiā ⁊ calicē nō ꝓducitur
solūmō sup ostiā qd̄ tñ fieri d̃z. Ciux. n. ipsa ꝛcho
ari d̃z sup ostiā ⁊ pfici sup calicē ꝓut ex diuerſ
locis ⁊ ꝓbis ipsius canonis colligit̄ euident̄. d̄ ꝗ
dicet̄ in. viij. pticula canonis sup ꝓbo ostiā scām
Cōmuniter tamē alibi ponit̄ ostia int̄ sacerdotem
⁊ calicē. primo ad notandū q̃ christ⁹ ē mediator
dei ⁊ hoīuz. x. di. qñ: ⁊ ꝗ hoc sacerdos deū p̄ez
ostia xp̄m. aqua in calice ꝓp̄m significat q̃ non
nisi xpo mediante ad resurrectionis gaudium
possumus peruenire. Secūdo ꝓpinquior ē sac̄
doti ostia quā calix q̃ prius a christo consecrata
legit̄ quā sanguis. ⁊ ap̄lis prius data. sed hec rō
fecit potius ꝓ dictis romanis q̃ cruces incipiūt
sup ostiam ⁊ deinde eā sup calicē ꝓducūt. Porro
cū sacerdos accipit patenā cū ostia. vrceolū cū
aqua. calicē cū vino: thuribulū cū incenso. efficit
sup ea cruces signaculū: ut p cruces ꝓtutē omis
conat⁹ diabolice malignitatis effugiat: ne contra
sacerdotē vel sacrificiū aliquo mō preualeat.
Et nota q̃ in ampullis in quib⁹ vinū ⁊ aqua con
tinet̄ ꝓ sacrificio spūalit̄ ꝛsiderandū ē q̃ in par
ua subā incōprehēsibilia cōtinent̄ futura sacmē
ta. d̄ aūt ampulla quasi ampla bulla significās
cor hūanum qd̄ amplū debet eē latitudine chari
tatis. Kursus ampulle. i. vasa ad offerendum
vinū sūt predicatores mordacit̄ increpātes vl q̃
libz spūs sancti grā inebriati: ⁊ alios inebriantes
Idrie ꝓo. i. aquatica vasa sūt doctores aqua sa
pientie salutis optati ⁊ vitalibus aquis repleti.
Kursus adhuc p̄missa alio ordine ꝓsequamur.
In quibusdā ecclesiis subdyacon⁹ portat calicē
in sinistra. patenā in dextra ⁊ desup corpale vn⁹
cantor oblatā cū fanone. ⁊ vinū cū apulla. alt̄ ꝓo
prebet aquā vino miscendā. vltimo dyacon⁹ fū
dens aquā in calice offert presbytero seu episco
po. Nempe subdyacon⁹ ē christus. calix passio.
patena crux. sinistra pñs vita: dextra futura. cor
porale ecclesia. vn⁹ cantor iudaicū ꝓp̄lm figurat.
alter gentilē. ampulla deuotionē. oblata corpus.
vinū sanguinē. aqua ecclesiā. archidyacon⁹ xp̄m
presbyter seu epūs dcū patrē. Subdyacon⁹ ergo
calicē portat in sinistra. q̃ xp̄s de torrēte bibit in
via. i. passionē sustinuit in presenti vita patena ī
dextra: quia p crucē peruenit ad gloriā. ꝓpter hoc
enim exaltauit illū deus. desup corporale: q̃ ei⁹
passionē ecclesia nō desinit imitari. Corpale cniz
candidat̄: ⁊ ecclesia p multas tribulatiōes xp̄o
ꝛformat̄. Subdyacon⁹ etiā noster. s. xp̄s patenā
cū calice portauit: qñ crucē in passione baiulat.
Prim⁹ cantor offert oblatam cū fanone. ⁊ vinū
cū ampulla q̃ primitiua ecclesia de iudeis susce
pit fidē passionis in deuotione mentis. Oblataz
ergo nō nudis manib⁹ sed cū fanone candida. i.
cū manipula alba ⁊ mūda offert: ad notandū q̃
xp̄i corp⁹ ab his tantū digne suscipit̄ q̃ carnē cuz
vicys ⁊ cōcupiscētys crucifigūt. Ali⁹ aūt cantor
offert aquā quā dyacon⁹ miscet vino ⁊ offert p̄s
bytero seu cp̄o: hec ē gentilitas q̃ suā obtulit mt̄
titudinem quā christus in passione obtulit d̄o pa
tri. Pōt. n. nō incōpetent̄ dici q̃ altare mensam
dñi in q̃ cū discipulis suis cōuiuabat: ara crucez
calix sepulchr̄ vel passionē christi de quo in pria
pte sub ti. de picturis dictū est: ⁊ patena q̃ a petē
do d̄r̄ cor latū ⁊ amplū significat. sup hāc patenā
idest sup latitudinē claritatis sacrificiū iusticie ō
bet offerri: ut holocaustū aīe pingue fiat. Hāc cō
dis latitudinē hēbāt ap̄li cū Petr⁹ dicebat: Et si
oportuēit me mori tecū nō te negabo. Sicr ⁊ oēs
ap̄li xp̄o dixerūt. Ds latitudo cordis ab eis au
fuit ⁊ latuit: cū oēs mgro relicto fugerūt ⁊ latue
rūt. Ad qd̄ significādū p⁹ suscepta inde oblatam
sacerdos abscōdit sub corpali patenā: vl saltem
ea ab altare remotā subdyacon⁹ retro ꝛtinet in
uolutā. Per ꝗ ergo discipulorū fuga vl latibulū
vel infidelitatis exsecatio designat: q̃ dū vex sa
crificiū offerēt̄ xp̄o relicto fugerūt ⁊ latuerūt: sic
eis ipe p̄dixerat. Oēs ingt vos scādalū pacemī
in me ī hac nocte. Scriptū ē. n. pcutiā pastorē et
dispgēt̄ oues gregis. postq̃ ā surrexero p̄cedaz
vos ī galileā. Aliquāta pticula patene nō abscon
dit: ut oñdat̄ q̃ btā ꝓga ⁊ btūs ioānes euāgelista
nō fugierūt nec latuerūt. de hoc d̄r̄ sub ti. de san
ctis. Et iō sacdos dictur⁹ pax dñi q̃i dñice resur
rectionis ānūciatur⁹ eulogiū resumit patenā: qa
cū cēt sero die ille vna sabbatorū ⁊ fores essent
clause vbi erāt discipuli ꝛgregati ꝓpe metuz iu
deorū venit Ihs ⁊ stās ī medio dixit eis pax vo
bis. resumēs oues q̃ trepidātes aufugerāt. Kur
sus patena q̃ ꝓpe sui foraz dinitatē q̃ initio carz
⁊ fine significat vsq̃ ad dominicam orationem
abscōsa tenet̄ ad designādū q̃ diuinitas nobis

abscōsa ⁊ velata est in hoc mūdo: sed quādo In
oratione dñica dicit. Panē nostrū manifestatur
ad oñdendū q̄ quādo ad panē nostrū q̄ in celis
est pueniem⁹: tūc diuinitas que in hoc mūdo ab
sconsa ⁊ velata est manifestabit se nobis ⁊ vide
mus ipsum sicuti est. De hoc dicē sub tit. de re
sumptione patene. In qbusdam tñ locis patena
discooperta tenē ad designandum q̄ sacerdos
orat ꝑ eternis: que ꝑ christi p̄dicationē nobis re
uelant. Per patenā enī q̄ rotūda est eternitas: q̄
p̄ncipio caret ⁊ finē congrue designat. ¶ Sane
subdiacon⁹ tenet patenā a pte supiori eleuatam
q̄si diceret. Imitamini me q̄ posterior oblit⁹ ad
anteriora me extēdo: innuens etiā q̄ referre de-
bem⁹ oīa opa nra ad xp̄m ⁊ ad coronā eternam
Patena quoq̄ seorsum a calice reuoluta. s. pars
supior subtus posita significabat lapidē a sepul-
chro cōmotū ⁊ reuolutū. Et nota q̄ diacon⁹ tra
dit patenā subdiacono tenēdā innuens q̄ xp̄us
cōtulit discipulis suis: ptātem p̄dicādi regnū dei
Circa hoc etiā videbit sub ti. de resumptione pa
tene. ¶ Circa oblationē pp̄l'i notādū est q̄ pp̄l's
offerre debet. Juxta illud exo. Nō apparebis in
cōspectu dei tui vacu⁹: de cō. di. i. oīs. Per obla
ta quoq̄ munera possum⁹ cōmemorare copiosā
victimā: que oblata est a pp̄lo cū rex Salomon
templū ⁊ altare dño sacraret. Exemplo enī illius
plebs fidelis offert se ⁊ dona deo. sed in ve test:
cōuentebat pp̄l's in hierusalē qbusdā magnis so
lēnitatib⁹. s. pascha: pentecosten: ⁊ in festo cenofe
giarū vt orarēt in tēplo ⁊ tūc tenebātur offerre:
Et nota q̄ in ve. te. pp̄l's offerebat sacrificiū lega
le ⁊ volūtariū ꝑ peccato ꝑ grax actione: dona
vota ⁊ holocausta. ¶ Sacrificiū legale sunt de-
cime ⁊ p̄micie vel ea que lex iussit offerri. deutr.
xv. c. Volūtariū est q̄ sponte ꝑ peccato ⁊ ꝑ legis
transgressione offerebat. Dona sunt q̄ in templi
ornatū offerrebant. vota q̄ ꝑ piculis infirmitatis
vel belli. De holocausto p̄missus est. vñ dicit in
palipome. q̄ obtulerūt p̄ncipes ꝑ votis: ꝑ spōta
neis: ꝑ peccato: ꝑ regno: ꝑ sanctuario: ꝑ iuda.
Fit⁹ igit synagoge trāsiuit in religionē ecclesie
⁊ sacrificia carnalis pp̄l'i mutata sunt in obfuan
tiā pp̄l'i spūalis. Nā sicut pp̄l's ille moysi descen
denti de mōte diuersa dona ad faciēdū taberna
culū offerebat: sic cp̄o ō pulpito veniēti xpiani ō
uotas offerūt oblationes. Ali⁹ offert aux imitat⁹
magos q̄ aux dño obtulerūt. Ali⁹ argētū: secut⁹
illos q̄ pecuniā in gazophilatio posuerūt. Alius
ꝛo aliqd de sua subā: vt associē illis q̄ ꝑ paulus
⁊ barnabā necessaria pauperib⁹ trāsmiserūt: nec
est curādū q̄ ēstitas vel spēs offerat: sed potius
mens artēdit offerētis. vñ puer. iij. Honora dñm
deū tuū de tua subā: ⁊ Thobie. iij. Ex tua subā
fac elemosynā: ⁊ magi obtulerūt xp̄o nato aurū
thus ⁊ mirrā. math. ij. Juxta illud ps. Tibi offe-
rent reges munera: nec fm Hre. offerēs a mune
ribus: sed munera ab offerēte placēt. Offerūt q̄
que legale sacrificiū in decimis ⁊ p̄micys volun
tariū in spōtaneis oblationib⁹ ꝑ peccato duꝫ pe
nitentias redimūt ꝑ grax actione dū ꝑ collatis
a deo aliq̄ gra quicq̄ offerūt. Dona dū edificia
ecclesiax vel vtēsilia aliqd offerūt vota dū qō ī
piculis vouerūt exoluunt. Holocaustū offerunt
q̄ seculū derelinquūt: ⁊ sua pauperib⁹ distribuūt
¶ Offerens aūt manū sacerdotis osculat ꝑ qō
fides cū opere designat: de quo etiā iā p̄missum
est. ¶ Offerēs ꝛo panē ⁊ vinū significans disci
pulos q̄ pueniunt parare necessaria ad pascha.
¶ Nex clerici vel monachi etiā administratōes
habētes nō offerūt nisi in officio mortuox ⁊ ī no
ua celebratione sacerdotis: ⁊ in qbusdā p̄cipuis
solēnitatib⁹. de cō. di. i. alia: cū enī ipsi de oblatō
nib⁹ viuat: ⁊ ipsi ac sua deo oblati sūt nō tenent
offerre. Viri aū mulieres offerūt. Ipsi enī fortes
in xp̄o designāt. s. martyres q̄ ī p̄mitiua ecclesia
plures cōtumelias passi xp̄o victimā obtulerunt
dū occubuerūt. De inde mulieres q̄ fragiliores
designāt. s. cōfessores: q̄ tpe pacis dño laudis ho
stias obtulerūt. Preterea vir caput est mulieris:
⁊ iō a capite rō est reddēda. ff. de edēdo argēta
rius. ¶ Subdiaconi aūt vel acoliti recipiūt ob-
lationes q̄ ad manū ep̄i deferūt ad notādum q̄
ipse nō sua sed aliena manu debet tēporalia mi-
nistrare. ¶ Sane roman⁹ pōtifex nullā oblatōez
manib⁹ tāgit nisi illā q̄ ꝑ defūctis offert. quā iō
manib⁹ accipit: vt sugillet errorē dogmatizantiū
elemosynas nō ꝑ desse defūctis: ⁊ nisi oblatōem
panis quā tāgit: tū ꝑ pter reuerentiā sacrificij qō
ex pane cōficit: tū q̄ est vicari⁹ ei⁹ q̄ de se dicit.
Ego sum panis viu⁹. Ceteras ꝛo oblationes ad
pedes accipit ꝑ pter illud qō in actib⁹ apostolox
habet: qm̄ offerebāt p̄cia cox q̄ vendebāt ⁊ po
nebant aū pedes apostolox: ⁊ q̄ oīa sua sūt ꝑ put
sub euāgelio tactū ē. Et sacerdos oblatōnes ma
nu tāgit rep̄sentās illud leui. i. ⁊. iiij. ponetq̄ ma
nus sup caput hostie ⁊ acceptabilis erat atq̄ ī ex
piationē ꝑ ficiēs. Et nota q̄ ꝑ defūctis offert pa
nis ⁊ vinū: Juxta illō Thobi. iij. Panē tuum ⁊
vinū tuū sup sepulturā iusti ōstitue. i. distribue.
Et pecunia siue argētū exēplo iude machabei q̄
misit offerri. xv. milia dragmas argenti ꝑ pecca
tis mortuox. v. machabei. xv. Et p̄cia cox pone-
bant aū pedes ap̄lox: vt p̄missū ē. Et etiā lumen
ad illuminādū illos qui ī tenebris purgatorij se-
dēt q̄si offerēs ipso fcō dicat. Lux eterna luceat
eis dñe ⁊c. ¶ Sane moyses videns q̄ pp̄l's mul
ta obtulisset: iussit p̄conis voce cātari ne qs vltra
offerret. exo. xxxv. ⁊. xxxvi. c. Null⁹ tñ sacerdotū
nīi tpis ta'ia facē visus ē. In nōnullis locis paro
chiani ī die natal' dñi offerūt sacerdotib⁹ panes
q̄s kalēdarios vocāt: ꝑ pt illō qō legit leui. xxiij
Offeretis panes duos sacerdoti q̄ cedūt ī vsum
ei⁹: Et vocabitis hūc die celeberrimū atq̄ sanc-
tissimū ⁊c. susceptis itaq̄ a pp̄lo oblatōib⁹ ⁊ cho
ro offertoriū cātante cp̄s vl' sacerdos ad altare

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

reuertit qm̃ christus susceptis fideliũ votis cantantibus turbis: O sanna in excelsis in proximo immolandus intrauit in templum.

De secũda thurificatione. Rubrica.

Oblatione mistica de q̃ premissum est suscepta statim adolet incensum p qõ illõ innuit qõ statiz subscribit a Joãne i euangelio de quo premissum ẽ ꝓpe principiũ p̃cedentis ti. Maria ergo. s. magdalena accepit libram vnguenti nardi pistici preciosi ⁊ vnxit pedes Jhesu: ⁊ impleta est dom⁹ ex odore vnguẽti ⁊ sacerdos in modũ crucis superducit ⁊ circũducit incensum sup sacrificiũ ⁊ altare: ut ⁊ crucis signaculo ⁊ thuris incẽso dyabolice fraudis mã lignitas extricetur ⁊ effugiat. Qõ ẋo tertio supducit ⁊ circũducit incensuz: designat q̃ Maria ter exhibuit ⁊ adhibuit vnguentũ circa corpus Jhesu. Primo enim vnxit pedes illi⁹ in domo simonis pharisei. Secũdo cũ in domo symonis leprosi super caput ei⁹ vnguẽtum effudit. Tertio cum emit oramata ut veniẽs vngeret Jhesũ iaz positum in monumẽto volũtas. n. reputat ꝓ facto. xvij. q. i. ⁊ si ergo cũ per ipsam non steterit q̃ minus expleuerit quod incepit. Quod ẋo postmodũ vndiq̃z totum incensat altare designat q̃ post factũ illud totã respersit ecclesiã sicut dominus ipse testat. Amen amen dico vobis: vbicunq̃z predicatũ fuerit euãgeliũ hoc in toto mũdo dicet q̃ ⁊ hoc fecit in memoriã eius. Põt etiã dici q̃ altare thurificat in figurã angeli q̃ stetit iuxta aram tẽpli habẽs thuribulũ in manu sua: de quo fum⁹ aromatũ in conspectu dñi ascẽdebat. Christus enim magni concilij angelus carnẽ immaculatam igne sancti spũs plenã ꝓ nobis in ara crucis obtulit dño in suauitatem odoris. Fum⁹ aromatũ sũt oõnes sanctoꝝ q̃ p odorem charitatis ex passione dñi ꝓpagate ad deũ patrẽ ascendũt ⁊ nos ad coronã trinitatis ꝓuehũt: iõq̃z sacẽdos thurificat in modũ crucis ⁊ corone. si autez semel thurificat recolit vnicã passionem. si semel coronat vni⁹ denarij retributionẽ. Si ẋo ter eẽ nitatis in passione opationẽ ⁊ triũ ordinũ glorificationem: ⁊ iõ thurificãs ait Dirigat oõ mea sicut incẽsum in conspectu tuo. ⁊. e. m. m. sa. ve.

Moralit aũt incensũ deuotiõis adolendũ est in thuribulo cordis igne charitatis ut odorẽ suauitatis emittat: ut viz tam nos quã oblatio nostra simus bon⁹ odor deo: de quo dicit scriptura fungi sacerdotio ⁊ habere laudẽ in noie ipsius. ⁊. o. il. in. d. in o. s. Hoc. n. incensum sacerdos accipit idest christus acceptat ⁊ incensat ex eo sacrificiũ ⁊ altare. Põt etiã dici qõ thuribulũ qõ oblationi sacerdotis supponit. significat xpm p quẽ petit ut sibi ꝓpicet deus. Sane oibus defertur incẽsum ut ostendat q̃ oia a sacerdote sacta ꝓtinẽt ad oẽs. vnde psalmista: Dirigat domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: nisi in missa pro defunctis ut dicet in vij. pte sub ti. de officio mortuoꝝ. In concilio rothomagen. in brucãdo libro. iij. c. ut tempore ita legit. In tpe quo legit euangeliũ finito euangelio super oblationez incensum in mortem viz redẽptoris nostri ponatur decreuimus. Leo etiã papa statuit incensum sup oblatã poni. Quidã tamẽ heretici garriũt ñ esse in missa thurificandũ: qm̃ christi⁹ in cena terrenũ incensum nõ fumigauit. ⁊ Isa. Incẽsum ẽ abhominatio mihi. Quare altar ⁊ crucifixui thurificat dictũ est sub ti. de aque benedicte aspsione. Post thurificationẽ itez digitos lauat: nec vlterius vsq̃z post cõmunionẽ cũ eis cũ quib⁹ sacrã hostiaz tractare habet aliquid tangit sed post eius eleuationem eos iũgat: ut dicet sub. viii. particula canonis. Minister quoq̃z episcopi trahit ⁊ super brachia eius informe planetaz ⁊ alia indumenta. nam ⁊ legalis sacerdos dum sacrificabat sumitates balthei sup humeꝝ reflectebat.

De inclinatione sacerdotis ⁊ osculatione altaris ac oratione. Rubrica.

Thurificatiõis expleto mysterio sacerdos se inclinando dicit: Suscipe sancta trinitas ⁊c. qõ sumit de tertio danielis: ut viz ostiã offerat ex pingue dine charitatis ut sit dign⁹ ad sacrificiũ imolandũ. Sacerdotis inclinatio christi humilitatez significat q̃ exinanuit semetipsũ formã serui accipiens fact⁹ obediẽs vsq̃z ad mortẽ mortẽ aũt crucis. qui etiã inclinãs se ad pedes discipuloꝝ. post sacramentũ in cena traditũ orauit ad pace. Postea ẋo se erigẽs osculat altare ab notandũ q̃ p passionẽ xpi ꝑplus liberat⁹ ẽ ⁊ deo patri reconciliatus. vnde apl's ad ephe. iii. Faciẽs pacẽ ut reconciliet ambos deo in vno corpe. Consequenter sacrm incepturus orat primũ ꝓ se. deinde ꝓ populo. Cõuertẽs enim se ad illũ sub silentio dicit dñs vobiscũ: sicut dictũ est sub ti. de salutatiõe ⁊ mox voce aliquãtulũ eleuata ut oratio omniũ auxiliet ei quasi nõ presumãs q̃ solus possit trm̃ mysteriũ exequi monet illum dicẽs: Orate ꝓ me fratres ⁊c. ⁊ ego pro vobis: in qua significat illõ qõ christus discipulis suis dixit Lu. xxii. Orate ne intretis in temptationẽ. ⁊ ibidẽ: Ego ꝓ te orauit petre. Monet aũt orare ut sacrificiũ fiat deo acceptabile ⁊ ꝑplus dz silit secrete orare ñdẽs Memor sit dñs oĩs sacrificii tui ⁊ holocaustum tuũ pingue fiat. vt ñdet: Suscipiat dñs sacrificiu ⁊c. vt dicat Spũs scũs supueniat in te. t illõ Mittat tibi dñs auxiliũ de scõ. vt imola deo, salau. Debem⁹. n. inuicẽ orat ꝓz apl'z ut saluemur Orauit. n. xpi ⁊ ꝑmũ ꝓ se: pr̃ inqt vẽit hora clarifica filiũ tuũ ut fili⁹ tu⁹ clarificz te. dñ ꝓ po. dicẽt

Pater sancte tua eos quos dedisti mihi: vt sint
vnū sicut ⁊ nos: extra de sum. tri. c. y. Dicturꝰ er
go orate p me fratres se ꝗtit ad ppl'm: qz ipsum
distincte allogtur: sed victurus orem⁹ post do mi
nus vobiscū se ad altare cōuertit: qz tūc nō disti
cte sed p modū cōceptionis ad aliqd excitat ad
secū orandū seu gratias referēdū. Monito itaq;
populo sacerdos statim reuoluit ad altare p sini
stram pte: put sub ti. de salutatione ad populuz
dictū est: ⁊ tūc tandē dicit orationē quā interui
serat ab offertorio citra qn̄ dixit orem⁹: ad notā
dum q xp̄s itex reduxit hierosolimaz ad domum
orationis q̄ ad temp⁹ defuerat cū secesserat in
effren. Sic enī legit in euāgelio. Cū venisset ie-
sus hierosolimā intrauit in templū ⁊ eiecit emen
tes ⁊ vendētes de tēplo dicens. Dom⁹ mea do
mus orationis vocabit. Imitat enī sacerdos ora
tionib⁹ ne idign⁹ inueniat: vt Oza. qui tetigit te
mere archā dni ⁊ percussus est a dno: nec legit ali
ud fecisse nisi vxorē ppriā cognouisse in nocte p
cedēti bethasamite quoq; qz temere voluerunt
archā dni tangere: occisi sunt de ppl'o. lxxxviij.
de plebe qnquaginta milia archa est calix dni.
Orat aūt voce demissa. Primo vt vilescat offici
um missi: ⁊ ideo oratio ipsa qz secrete dicit a q
busdā secreta a quibusdā secretella ad differen
tiā maioris secrete: a quibusdā ꝗo sacra vocat:
de quo ⁊ de huiusmodi silētio sub ti. de secreta
dicē: ⁊ dictū est sub ti. de offertorio. Secundo
orat in silentio vt deuotius oret nec cogitet quō
ei⁹ vox ⁊ corporis cōpositio placeāt ppl'o. quia ⁊
dns elōgatus est a discipulis quātū cōtinet iact⁹
lapidis vt oraret. Tertio in hoc q secrete orat si
gnificat secretas pces xp̄i dicētis. Pater mīsi fie
ri pōt trāseat a me calix iste. Matb. xxvi. Quar
to hoc silētiū recolit sacramētum in sacrificys pa
trū absconditum vt in abel ysaag in agno pascha
li in vitula ruffa in hirco emissorio Quinto ī
hoc repzesentat silētiū q dns habuit in passione
qz tanq̄ ouis ad occisionē ductus est. qō ⁊ mar
tyres imitati sunt. Ut nō murmur resonat non
querimonia ⁊c. Sexto iō orationes que p⁹ ob
lationes sequūtur in silentio ⁊ secrete dicunt: qa
iudei statim post suscitationē Lazari voluerunt
occidere Jesum: ille ꝗo abscōdit se in ciuitate ef
fren in solitudine ⁊ tacuit a pdicatione ⁊ miracu
lox operatione vsq̄ in sabbatū in ramis palma
rū quo venit in domū Symonis leprosi: ⁊ tunc
pdicauit aperte: ad qō designādū sacerdos in fi
ne secreti eleuat itex vocē dicēs palā ⁊ alta vo
ce p oīa secula seculox: qō expositū est sub ti. de
oratione. Secūdo iō dicit alte p oīa ad notādū
q post resurrectionē christus pdicauit aperte.
Tertio qz est pncipiū sequētis orationis: vt iam
dicē. Quia ꝗo querit assensum ppli ⁊ cōfirma
tionē: qz ipse est q̄si legatus ppli: iō ppls assenti-
ens voci ei⁹ dicit amē: qz seculū p ipsuz creatuz
est. Adhuc dicturꝰ p oīa secula seculorū depo
nit man⁹ sup altare. Primo ad notandū q oēm
cogitatū temporalē deponit ⁊ se totaliter deo cō
mittit īmolatione dūtaxat tota mēte intendens.
Secūdo man⁹ deponit cū enī nūc ad cordis ele
uationē ⁊ ad grarum actionē inuitet: ⁊ eleuatio
nem cordis p cōtemplationē pcedere debeat ex
ercitiū bone operationis: quā manuū depositio
significat. De q operatione postea grās referim⁹
et q in nobis incipit op⁹ bonū vt pficiat: sicut di
cit apostolus: iccirco tunc manus deponit.

De prefatione. Rubrica.

Ante pfationē describitur in li
bus quedam figura rep
sentans ex pte anteriori lr̄am. v. ex
parte ꝗo posteriori lr̄am. d. q̄ due
lr̄e cōiuncte p vere dignū ponūtur
lr̄a videlicet p dictione. Sane p lraz. v. que in
ferius clausa ⁊ supius aperta ē. bns initiū a linea
longiori: humānitas siue humana xp̄i natura q̄
in virgine pncipiū habuit sed fine carebit. per. d.
ꝗo circulariter clausum diuinitas seu diuina na
tura q̄ nec pncipiū nec finē habet figurat. Tract⁹
aūt in medio vtrāq; copulās partē: crux ē p quā
diuinis sociant ⁊ vniunt humana. Iō ergo hec
figura in pfationis pncipio ponit: qa p mysteriū
vnionis ⁊ dominice passionis pacificāt hoīes an
gelis: ⁊ sociant humana diuinis in pconio salua
tonis. In pfationibus enī omnib⁹ cōueniunt ho
nines ⁊ angeli ad cōcinēdū pconia regi. vñ ⁊ al-
ta ⁊ delectabili voce cantat: qz in eis angelorum
pconia repsentant. Et cantāt coram altari ⁊ a solo
sacerdote. Juxta illud apoc. xiiij. Et cantabūt q̄si
canticū nouū añ sedem: ⁊ nemo poterat dicē can
ticū nisi ⁊c. Siquidē hec oratio vocat pfatio: qz
pcedit sacrificiū pncipale. Est enī q̄si plibatio. i.
ad ministeriū pparatio. plocutio vz toti⁹ orōnis
secuture. Te igit vsq̄ ad agn⁹ dei. In hac. n. p
logt sacerdos grates ⁊ laudes deo vt meli⁹ ad
cōsecrādū corpus xp̄i valeat puenire. Vocat et
pparatio: qz pparat fideliū mentes ad future re
uerētiā cōsecrationis. Dicit etiā hymn⁹ angelic⁹
qz angelicis laudib⁹ ē plen⁹. Verūtamē sacrifici
um vocat ⁊ secretella oblatio: sz a dns vobiscū
q statim post illā seqt vsq̄ ad sanctus vocatur
hymn⁹. Sane sicut ī primo ti. dictū ē in fine
secretelle dicit alta voce p oīa secula seculox: qō
siquidē est finis illi⁹ orōnis ⁊ initiū pfationis: p
qō sacerdos insinuat q xp̄s est lapis angularis
q fecit vtraq; vnū. iudeos cōtinens ⁊ gētiles: vt
sit vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor. Dicturꝰ ergo sacerdos
rē attentione dignissimā: saluat ppl'm dicēs. dns
vobiscū: optās nos tales existere cū qb⁹ dns ma
nere dignē: ⁊ illō nobiscū celebrare cōuiuiū ad
qō mulier attulit alabastrū vnguēti nardipistici
pciosi: ⁊ effudit illud sup caput dni recūbētis ⁊
ppls rñ. d. ⁊ cū spiritu tuo ⁊ sic mutuo p se orant

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Nam in ve.tes.oēs sacerdotes orabāt dū constu
mere sacrificiū ionatha incboāte ⁊ ceteris respō
dentib⁹. Postea sacerdos eos incitās subiungit
sursum corda.i. in celestib⁹ nō in terrenis: ⁊ ele-
uat man⁹ propter rationes sub ti. de oratiōe scri
ptas ad fi. Chor⁹ respondet: habem⁹ ad dñm .i.
habere debem⁹. vnde in canone Cypriani de cō
se.di.i. quādo pape ita dicit: ideo sacerdos ante
orationē canonis prefatiōe pmissa parat fratruz
mentes dicendo. Sursum corda ut dū plebs rñ
det. habem⁹ ad dominū admoneat nihil se quā
dominū cogitare debere. Rursus iō chor⁹ subiū
git habem⁹ ad dominū ut ecclesia vere sit mu-
lier illa vnguētaria sursum ad illā vbi diuinita-
tem cor eleuet: ⁊ illud caput equale deo patri fi
de contingens vnguēto catholice pfessionis p-
ungat. cui⁹ sane preconiū sacerdos psequit di-
cens: Gratias agam⁹ dño deo nro: qr p oib⁹ be
neficys q̄ nobis cōtulit gratias ei referre debe-
mus. Chorus respondet: dignū ⁊ iustū ē: qm̄ gra
tias oipotenti deo referre debem⁹. Sequit per
christū dominū nrm: supplendū ē cōfitētes ⁊ cre
dentes q̄ p christū. maiestatē eius laudant ange
li. adorant dominatiōes tremūt potestates. Hoc
sacre cōfessionis preconiū: ita recte concludit ec
clesia ut cū angelis ⁊ hominib⁹ decātet hūc ōuo
ti pectoris hymnuz: Scūs scūs ⁊c. de quo infra
dicet. ¶ Pōt etiā pfationis officiū ad illud rfer
ri quia ihesus ascēdit in cenaculū magnū statuz
in quo multa locutus est cū discipulis suis ⁊ gra
tias agens hymnū illū retulit deo patri: de q̄ d.
Math. ⁊ hymno dicto exiuerūt in montē oliue
ti. Ergo p dñs vobiscū oratio quā discipulis fec
accipit per sursum corda ad confitendū filio sur
gim⁹: ⁊ angelorꝫ minysterū imploram⁹. qui vo-
ta nostra suscipiāt ⁊ ad deū pferant. Per gtias a
gam⁹. christi recolim⁹ gratiarꝫ actionez ⁊ inuita-
mus populum ad agendū gratias deo patri p fi-
lium p quē redimimur ⁊ cū angelis ad laudādū
admittimur. Monet ergo sacerdos populū sur-
sum .i. supra semetipsum habere vel eleuare cor
da ad dñz. iuxta exhortationē apli dicētis: Que
sursum sūt querite nō que sup terrā. ¶ Naz qui in
terrenis sūt nihil dignū deo offerri pñt. vbi.n.ē
thesaurus tu⁹ ibi est ⁊ cor tuū. Multi quidā dū
ore loquūtur celestia corde meditant terrena q-
bus domin⁹ improperat p pphetā. Popul⁹ h̄ la
bys me honorat: cor aūt eorꝫ longe ē a me. Cho-
rus vero respondēs pfitet se sacerdotis moni-
ta suscepisse. .d. Habem⁹ ad dñz. vñ diligent p
uideat ne cor habēs deorsū ad seculum spiritui
sancto dānabiliter mentiat. Sacerdos etiā post
quā attentos reddidit ⁊ deuotos: hortat ut gra-
tias agam⁹ domino deo nostro: qm̄ ipse ē deus
idest creator. ipse ē dñs. i. redemptor. ipse ē nr̄. s.
saluator. Tūc.n. erit verissime noster cū erit oia
in oibus. i sufficientia singulorꝫ. ¶ Rursus quia
pplus professus est se intentū esse ad dñm: ideo
prespyt subiungit Gratias agam⁹. Chor⁹ vo sac
dotis vbum approbās ⁊ affirmās rñdet: dignuz
⁊ iustū est. Dignū quidē quantū ad deū qr ipse ē
domin⁹ de⁹ noster. Justū quantū ad nos qr nos
sum⁹ pplus eius ⁊ oues pascue eius. Dignū q̄q
⁊ iustū est quantū ad vtrūq: ut. s. ppls simul cuz
sacerdote gratias agat deo a quo oia dona susce
pim⁹. ¶ Subsequent subiūgit sacerdos: Uere
dignū ⁊c. Et ꝯz Magistrū petrū antisiodoren. h̄
incipit prefatio. i. plagus vel prolocatio sequen
tis canonis captās dñi beneuolētiam dicēs: Ue
re dignū ⁊ iustū ē equū ⁊ salutare. dignū qr bo
nus est. iustū quia benificus. equū qr misericors
salutare qr salus. vel dignū qr nos mera volun
tate fecisti. iustū quia nō pura misericordia redi
misti. equū qr gratuite nos viuificas. salutare .i.
salute. plenū qr ppetuo nos glorificas. Nos tibi
semp ⁊ vbiq̄ gratias agere dñe sancte pater oi
potens eterne deus. vbiqz eniz ē domin⁹ sanct⁹
vbiqz ē pater oipotens: ⁊ semp est eter⁹ de⁹.
Unde ps: In oi loco dominatiōis ei⁹: benedic
anima mea domino. Et itexꝫ benedicā dominuz
in omni tēpore semp laus eius in ore meo. Seq
tur p christū dominū nostrū. Aduocatū.n. habe
mus fm apostolū apud patrē ihesum xpm domi
nū nostrū qui interpellat pro nobis: ⁊ ipse ē ppi
ciatio pro peccatis nostris qui exaudit in oibus
pro sua reuerētia. Per eū ergo quasi p mediato
rem laudes offerim⁹. per eū quasi aduocatum
gras exhibem⁹. Per quē maiestatē tuā ⁊c. Ma
iestas dr q̄ maior stās vl maior ptās: qr maior
ē ei⁹ ptās q̄ horuz. laudāt angeli adorāt dñatio
nes tremūt potestates. vtiq̄ p illū laudant: ado
rent ⁊ tremūt per quē oia facta sūt: p quez simul
cū patre oēs spiritū ordines sūt creati. Nam di
xit de⁹. Fiat lux ⁊ facta est lux. Uerbo dixit ⁊ v
bo feci: qr vbo domini celi firmati sūt ⁊ oia per
ipm facta sūt ⁊ sine ipso factū est nihil. Choros ā
gelorꝫ nominat qr angeli huic officio nō dubitā-
tur adesse. ¶ Et est notandū q̄ ecclia angelis ē
assimulanda ad hoc ut placet deo. Rursus per
hoc qd dicit: Domine sancte pater oipotens ē
ne de⁹ p christū dñm nostrū quē laudant angeli
adorāt ⁊c. intelligit q̄ ecclesia ⁊ angeli laudant
deū: non solū inquantū deū verꝫ etiā inquantuz
hominē. Dicit ergo laudāt. Unde psalmista: lau
date eū oēs angeli eius: odorant ⁊c. Esdros ex-
ercit⁹ celi te adorāt. Tremūt. vnde Job: Colūne
celi contremiscūt ⁊ pauēt aduentū ei⁹. Tremere
vo dicūtur nō metu formidinis cū sint pfecte bti
sed administratiōis affectu vel obedientie famu
latu: cū fm apostolū oēs sint administratoruz spi-
ritus in ministeriū destinati. Tremūt quoq̄ po
testates: nō q̄ ordines angelorꝫ corporales sint:
sed ideo dicimus ut intelligam⁹ oia celestia ter-
restria ⁊ infernalia ante conspectū diuine maie-
statis tremere atq̄ timere: sicut ⁊ nos tremē ac
timere ante dños nostros solem⁹. Sequitur celi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

celoꝝ p celos hic troni accipiūtur: qz domin⁹ alt
Celū mihi sedes est: ⁊ dicit celi laudare deū: qa
laudis materiā pbent. vnde ꝓpheta. Celi celorū
⁊ aque q̄ sup celos sunt laudēt nomen domini.
Celi qdē diuine iussioni obediūt: qz se ondere se
renos vl nebulosos ptātē nō habent. Cherubin
quoq; 2 seraphin. Ad intelligendū eoꝝ q̄ hic di
cunt notandū est nouē esse ordines angelorꝝ vi
delicet angeli: archangeli: throni: dominationes
virtutes: pncipatus: ptātes: cherubin ⁊ seraphin.
Angeli quoq; grece dicunt nuncy latine. s. excel
si ⁊ celestes: eo q̄ d celis ad nunciandum ⁊ exe
quendū dni volūtatē mittunt. Angelorꝝ aūt vo
cabulū officij nomē est nō nature. spiritus enim
sunt semp sed cū mittunt angeli vocātur. Qui
bus ideo pictorꝝ licentia pennas facit: vt celerez
eorꝝ in cuncta discursum significet: sicut ⁊ iuxta
fabulas poetarꝝ venti pennas habere dicūtur ꝓ
pter velocitatē. s. iuxta illud. Qui ābulat super
pēnas ventorꝝ. ¶ Archangeli ergo grece summi
nuncy iterpretant: qui enim parua vel minima
annūciāt angeli sunt: q sūma archāgeli nuncupā
tur. Archāgeli ergo dicunt eo q̄ inter angelos
teneāt pncipatuz. nā archos grece latine pnceps
iterptant. Sunt enī duces ⁊ pncipes sub quorū
ordine vnicuiq; angelorꝝ sunt officia deputata.
Quidā aūt archāgelorꝝ puatis nominib⁹ appella
tur vt p vocabula ipsa in opere suo qd valeant
designet. Gabriel nāq; hebraice iterptat latine
fortitudo dei. vbi enī ipsa potentia diuina vl for
titudo manifestat: Gabriel mittit. vñ ipse annun
ciauit christuz nascituꝝ qui dyabolū deuicit ⁊ hu
militer ad debellādas aereas ptātes venit. Mi
chael iterpretat qs vt deus. quādo enī aliqd mi
re virtutis in mūdo fit: hic archāgelus mittitur: ⁊
ex ipso opere nomē est ei: qz nemo valet facere:
quod facere pōt deus. vnde ipse missus ē ī egy
ptū ad imittendas illas plagas famosas. Qui
dā tñ dixerūt q̄ Michael est nomē vni⁹ angeli
Raphael iterpretatur curatio vel medicina dei:
vbicūq; enī curādi vel medicādi opus necessari
um est. Raphael archangelus mittit. vñ ad to
biā missus est vt eū a cecitate liberaret. De ga
briele michaele ⁊ raphaele dicet in septima pte
sub festo michaelis. Uriel iterpretat ignis dei si
cut legim⁹ apparuisse ignē in rubo. legim⁹ etiaz
ignē missuz desup ⁊ ipsesse quod pceptū est. hec
sunt noia psonalia angelorꝝ que nec a seipsis nec
a deo ipposita sunt sed ab hoibus. ⁊ nescit a qbus
nec alia psonalia inueniunt in scriptura. Alia vo
sunt noia ordinū. ¶ Ceterū throni: dnlaciones:
virtutes: pncipatus: ⁊ ptātes. qbus vniuersaz cele
stem societatē apostolus cōplectit. Ordines āge
lorꝝ ⁊ dignitates itelligūtur: vt iā dicet. Sed ꝓ
hac ipsa distributione officiorꝝ alij throni: alij do
minationes: alij virtutes: alij pncipat⁹: alij ptātes
dicunt. ꝓ certis dignitatib⁹ qbus ad iuicē disti
guunt. Throni sunt agmina angelorꝝ q latine se
des iterpretant: ⁊ vocati sunt throni: qz illic con
ditor psidet ⁊ p eos iudicia sua disponit. Domi
nationes sunt hi q in virtutib⁹ ⁊ pncipatibus pre
eminent: q ꝓ eo q̄ ceteris angelorꝝ dominantur
agminibus dominationes vocat. Noiant ergo
hic ad notādū q̄ eis magis assimilari debemus
qz vsuz dominādi docet. Est enī vera dnatio fa
cere dei voluntatē. ¶ Uirtutes angelice quedā
ministeria pbibent p quas in mūdo signa ⁊ mi
racula fiunt: ꝓpter quod ⁊ virtutes dicuntur. ¶
Principatus fuit qui angelorꝝ agminib⁹ presunt
ꝓ eo q̄ subditos angelos ad explicādū ministe
riuz diuinū disponunt. pncipatus vocabulū acce
perunt. nā alij sunt qui administrāt alia q assistūt
sicut ⁊ per Danielē dicit. Milia miliū ministra
bant ei. ⁊ decies millies centena milia assistebant
ei. ¶ Potestates sunt qbus virtutes aduerse sub
iecte sunt. ⁊ inde potestatū noie nuncupātur: qa
maligni spirit⁹ eorꝝ potestate coercent ne tantuz
noceant quātū cupiunt. noiantur ergo hic ad no
tandū q̄ potestatē dyaboli arcere debemus. ¶
Cherubin aūt ⁊ ipsi sublimes celorꝝ potestates ⁊
euāgelica ministeria pbibent: qui ex hebreo ī la
tino scientie multitudo seu plenitudo iterpretan
tur. Sunt enī sublimiora agmina angelorꝝ qui
ꝓ eo q̄ vicini⁹ sunt positi. diuina scientia ceteris
āplius sunt pleni. Ipsi sunt illa duo animalia su
per ꝓpiciatoriuz arche ficta ex metallo propter si
gnificandā angelorꝝ pñtiam in quorꝝ medio me
dius ostenditur deus. ¶ Seraphin vo multitu
do est angelorꝝ qui ex hebreo in latinuz ardētes
vel incendētes iterpretant: eo q̄ p̄ ceteris ardēt
⁊ accēdunt in charitate: ⁊ quia inter eos ⁊ deuz
nulli angeli consistūt: ⁊ ideo quāto vicinius corā
eo consistūt: tanto magis claritate diuini luminis
inflāmabant. vnde ⁊ ipsi sicut in Isaia legit. ve
lant facie ⁊ pedes sedētes in throno dei. Et iccir
co cetera angelorꝝ turba videre plene dei essenti
am nō valet qm̄ seraphin eā tegit ꝯz Isidorꝝ no
minat. ergo hic cherubin ⁊ seraphin: qz sicut illi
toti in dei dilectione ardere debem⁹. Reperitur
aūt hoc nomē seraphin neutrū ⁊ masculinū. sed
neutraliter terminat vt in hoc loco btā seraphin
Masculini vo terminat in. m. vnde ꝓpheta Se
raphin clamabāt alē ad alterꝝ. Hiero. dicit q̄ che
rubin ⁊ seraphin singularis sunt numeri ⁊ gene
ris masculini. cui⁹ terminatio pluralis ē p n non
q̄ ī ministris dei sit sexus. sed vocabula diuer
sis generib⁹ iuxta ligue ꝓprietatē appellāt. Gre
ca vo cōsuetudo neutro genere p n scribit Jose
phus dicit cherubin ⁊ seraphin esse duo aīalia
volatilia put dictū ē ī phemio hui⁹ ptis. ¶ Pre
missa aūt ordinū noia pter cherubin ⁊ seraphin
⁊ pter noia angelorꝝ latina sunt. Uerꝝ cū nouem
sint ordines angelorꝝ sicut dictū est. Qui postq̄
decim⁹ cadens ꝓpter supbiā virtus est in dyabo
lum ī pseuerātia eterne beatitudinis solidati sūt
querit quare tribus exclusis sex tātū in pfatiōe

i

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cōi ponunt in qua per celos throni accipiunt: vt dictū est. Uidet.n.ex hoc illi cū ceteris maiestatem diuinā nō glorificant ⁊ adorāt. sed absit hoc Nam virtutes celoꝝ omnes ordines cōprehēdūt ut testat. Gregor⁹ in omelia illius euāgelij Erūt signa in sole ⁊ luna. Unde psalmista: Uerbo domini celi firmati sunt ⁊ spiritu oris eius omis virtus eoꝝ. ⁊ iterꝝ. Domin⁹ virtutū ipse est rex glorie. vel forte licet occulta: tm̄ circa hoc ꝓuisum est ratiōe Dionisius quippe tres esse credidit hierarchias siue ordines angeloꝝ trinos in singulis ponēs ut similitudo trinitatis in eis insinuet impssa. ⁊ dr̄ hierarchia a iebar qd̄ est sacrū ⁊ archos qd̄ ē p̄nceps quasi sacer principat⁹. Sūt.n.tres ordines superiores ⁊ principales. tres inferiores. tres medy. Superiores sūt cherubin. seraphin ⁊ throni. Medy sūt dnatiōes principat⁹ ⁊ potestates. Inferiores sūt virtutes archangeli ⁊ angeli: de quoꝝ singulis medi⁹ ordo in prefatiōe subtrahitur: ad notandū q̄ operatiōe trinitatis eterne cui⁹ maiestas in ea precipue recōmendat. oīs alia trinitas diminuta reperit ⁊ impfecta. nā quis in nubib⁹ equabit dno: quis similis erit dno in filys dei: De superiorib⁹ subtrahitur cherubin. de medys principatus. de inferiorib⁹ archangeli. Hāc quippe eternā ⁊ indiuiduā trinitatē. Laudant angeli. adorāt dominatiōes. tremūt ptātes. cū quibus ⁊ nr̄as voces ⁊c. De⁹ oipotēs duas rōnales edidit creaturas: angelicā videlicz ⁊ humanā: q̄ laudibus diuinis insisterēt: ⁊ ei gratiaꝝ redderent actiones: q̄s dū pari voto cōcebrāt tanq̄ superiores cū inferiorist⁹. corde in celesti cythara sociāt de qua dicit Joānes: Et audiui vocē sicut citharidoꝝ citharizātium in citharis suis: ⁊ cantabant q̄si canticū nouū: iō ergo dicit: Socia exultatiōe cōcelebrant: qm̄ oēs p̄dicti ordines ⁊ etiā humana creatura maiestatē dei patris p xp̄m. socia exultatione equaliter concelebrant. supplici ꝛfessione quasi nō supba presūptione. sed humili laude dicētes: Sanct⁹ sanct⁹ sanct⁹ ⁊c. ¶ Porro gelasius papa tractus ⁊ hymnos cōposuit ⁊ p̄fatiōes cantu quidē ⁊ limato ꝓmone dictauit. ¶ Et ē notandū q̄ licet olim inuere ēnt p̄fationes hodie decem tm̄ sūt canonice. Unde pelagi⁹ papa ō cōse. di.i. inuenimus. inquit. Inuenim⁹ has nouem p̄fationes in sacra cathalogo tm̄modo recipiendas: vnā in resurrectione ⁊ in albis paschalibus idest septimana pascbali. aliā in die ascēsiōis domini. tertiam in die pentbecostes. quartā in natali dñi. quintā in epiphania dñi. sextā de apostolis septimā de sancta trinitate. octauā de cruce. nonam de ieiunio in quadragesima tantūmō dicēda: de qua dicet in sexta pte sub quarta feria cinerum. Urban⁹ quoq̄ papa. lxx. di. sanctoꝝ. addidit decimā de beatāvgine maria: illam videlicet equū ⁊ salutare: que ⁊ vnigenitū tuum sancti spiritus ⁊c.

¶ De sanct⁹. ¶ Rubrica.

Ecclesia sperans sociari angel⁹ ⁊ archangelis de quibus in prefatione mentio facta est. statim post illam conformat se angelico cantui canēs hymnū illuz Sanctus sanctus ⁊c. quem sixtus papa prim⁹ instituit decantari. Hic est enim cantus puerorꝝ quē cantauerūt dno offerenti se illis in decima luna qui quasi reseruat⁹ fuit vsq̄ ad quartādecimā lunā in bethania. Cū ergo sacerdos finit laudem siue prefationē: tot⁹ chorus qui representat ecclesiam simul canit dictum euāgelicū hymnū: ut vna ⁊ equalis gloria ⁊ laus ⁊ honor decantet patri ⁊ filio ⁊ spiritui sāto. ¶ Notandū aūt est q̄ hymn⁹ iste ptiz angeloꝝ ⁊ ptim hoiuz vba cōplectit. prima.n.ps laudem ꝛtinet angeloꝝ vltima hoiuz. Legit.n. Isa. vi.c. q̄ seraphin clamabāt alter ad alterꝝ: ⁊ dicebant Sanct⁹ scūs sanctus dnūs de⁹ exercituum plena est oīs terra gloria eius. Legit quoq̄ in euangelio mathei. xxi.c. ⁊ Marci. xi.c. q̄ qui precibant ⁊ qui sequebant clamabāt dicētes O sanna filio dauid benedictus qui venit in nomīe domini. Siquidē vox angeloꝝ. s.o sanna in altissimis trinitatis ⁊ vnitatis in deo cōmendat archanum. vox hoiuz. s.o sanna filio dauid diuinitatis ⁊ hūanitatis in christo psonat sacramentū. Merito aūt cantica angeloꝝ in ecclesia cantam⁹: q̄ per hoc sacrificium terrena celestibus iungi non dubitam⁹: ⁊ ideo cū eis in excelsis saluari clamamus. ¶ Illud enim aduertendu q̄ ter dicit sanctus ut notetur trinitas seu distinctio psonaꝝ: sz semel tantū dicit domin⁹ de⁹ sabaoth: ut notet diuine vsie vnitas de conse. di. y. ego q: vnitas adorat: ut sic trinitatis ⁊ vnitatis mysterio comprobetur. Item dicit ter in singulari numero sāctus ⁊ non dicit pluraliter sancti: ut vna sanctitas in his tribus psonis ⁊ vna eternitas intelligatur. Hoc nō solū seraphin clamabāt sub excelso dei solio: ꝓm ꝓpbetam: sed ⁊ quatuor animalia ꝓz Apo. in circuitu sedis requiez nō habebāt die ac nocte dicentia Sanctus sanct⁹ scūs dominus deus omnipotēs. Dicit aūt deus scūs. i. sanctificans: nō autem sanctificat⁹. vnde sancti estote quia ego sanctus sum dnūs deus vester. Dicit pater sanct⁹ dicente filio patri sanctifica eos i veritate quos dedisti mihi quia tu sanctus es. Dicitur filius sanctus angelo protestante. Quod nascetur inquit ex te sanctum vocabit fili⁹ dei. Dr̄ sanctus spūs sanctus christo dicente. Accipite spiritum sanctum quoꝝ remiseritis peccata remissa erūt. Dr̄ quoq̄ domin⁹ de⁹ sabaoth. i. dnūs exercituū videlicet angeloꝝ ⁊ hominū quoꝝ terribil est ut castroꝝ acies ordinata. de quo in psalmo dicitur ab angelis. Quis est iste rex glorie dominus virtutū ⁊c. tot enim exercitus habet deus in terra quot sunt ordines in ecclesia: tot habet in celis quot ordines sunt in angelis. Nomine ergo celoꝝ ⁊ terre: angeli ⁊ homines diuini pleni

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gratia hic pbibēmur: vel ad lrām celi ⁊ terra grā
diuina replentur: qr deitas est vbiq: vñ ꝓpheta
Si ascēdero ī celū tu illic es: si descēdero ad in
fernum ades. Sabaoth ergo dñs exercituū siue
militariū ꝗrutū siue victoriarū iterpretat: vl oī
potens: q exercit⁹ angelorꝫ atq hoium disponit
Et ideo subdit. Pleni sunt celi ⁊ terra gloria tua
hoc est vt eius gloria celi ⁊ terra gubernentur: ⁊
qui in celis ⁊ qui in terra sunt glorificēt ⁊ bono-
rent nomē sanctuꝫ eius. celi aūt pleni sunt gloria
re. terra ꝯo spe. Tūc vero ī re plena erit cū ad im
plebit illud: fiat voluntas tua sicut ī celo ⁊ ī terra
vū aūt dicim⁹ pleni sunt celi ⁊ terra gloria tua.
agim⁹ gratias creatori de oibus bñficys. duꝫ ꝯo
dicim⁹ bñdictus q venit ⁊c. agim⁹ grās spāliter
de bñficio redēptionis. Quia enī necessariuꝫ est
ad eternā salutē īcarnationis mysteriū confiteri
recte subiungit. benedict⁹ qui venit in noie dñi
Ego inquit veni ī noie patris mei. nomē prīs est
filius. de quo dicit ꝓpheta. Ecce nomē dñi venit
de longinquo: Dum ergo scūs inchoat inclinati
stare debem⁹: qr tūc incarnationē maiestatemq
diuinā p angelorū hominūq cantū recognitam
veneramur. Rursus dicendo bñdictus ⁊c. ⁊ cū
hec finit de euāgelio debem⁹ signū seu vexillū
crucis nobis facere seu ꝯponere: qr xps p crucem
triūphauit ⁊ nos triūphare facit. Quādo .n. xps
venit ad hierusalē descēdit de mōte oliueti. tūc
filij israel clamauerunt dicētes. Benedictus qui
venit in noie dñi. qui aduētus christi ī hierusalē
significat futurā rsurrectionē: qñ ipe veniet iudi
care viuos ⁊ mortuos. ⁊ apparebit nobis ī eadē
carne in qua p nobis passus ē. ⁊ tūc in noie iesu
oē genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernorum.
vnde ⁊ extūc q dam incipiūt genuflectere ⁊ de-
uote orare. ¶ Sequtur Osanna quod est ꝗbū he
breū: ⁊ significat salua obsecro supplēdū est ppl'z
tuum vel totū mundū cōpositū q dem ꝗbum est
ex osī qd iterpretat viuifica. ⁊ anna qd est apud
hebreos iteriectio obsecrātis motū animi signifi
cans sub deprecantis affectu. Integre ergo dici
tur osianna: qd nos corrupta medy vocali lra ⁊
elisa dicim⁹ osanna qd facim⁹ ex ignorātia: aut
sciēter synaliphātes vocalē eidim⁹ put ī metris
fieri cōsueuit. Dicit aūt bis osanna ī excelsis p
pter duas partes salutis: q sunt stola mētis ⁊ sto
la carnis qbus sancti beatificātur ī gloria: vt vi
delicet aia ⁊ corpore saluati iter āgelos deputē-
mur ī celis. i. altis. s. ī celo. Reperit aūt hic ꝗsicu
lus ī psalmo cētesimodecimoseptio q.n. turbe
dixerūt osāna hoc est quod ibi dicit. O dñe salu
um me fac ⁊ eiusdē ꝗbis ibi subiūgitur. Bñdi
ctus q venit ī noie dñi. ¶ Hanc ī hoc angelorū
⁊ hominū cōcentu quādoq organa cōcrepāt qd
a dauid ⁊ a salomone ītroductū est: q istituerūt
hymnos ī sacrificio domini organis ⁊ alys īstru
mentis musicis cōcrepari: ⁊ laudes a populo con
clamari. Verūtamē quāto cor ē maius corpore
tanto domino deuoti⁹ corde q̄ corpore confite
mur. de hoc dicit in fine ꝓhemy quīte partis.
Et nūc autem gestib⁹ ⁊ ꝗbis xpi passio represen
tatur. Nā diacon⁹ ⁊ subdiacon⁹ vadunt p⁹ vo
sum episcopi seu sacerdotis in quo fuga aposto
lorū in xpi passione significat: put in ti. de obla
tione dictum est. Si qui vero stāt retro altare p
spiciētes in episcopum. significāt mulieres que a
longe stātes eius passionē viderūt. Omnes aūt
⁊ qui retro stant ⁊ q in faciem episcopi inspiciūt
inclināt se maiestatem diuinam ⁊ ī carnationem
domini venerantes. que p cantū āgelorū ⁊ homi
num introducta sunt. Ordo enī angelorū sanct⁹
scūs scūs domin⁹ deus sabaoth maiestatē intro
duxit diuinā. ordo ꝯo hominū dicēs. Bñdictus
q venit ī noie dñi. aduētum significauit in carne
ipsa quoq inclinatio mesticiā significat discipu-
lorꝫ de morte xpi q nō audebāt se erigere ⁊ cōfi
teri se esse discipulos eius. ideoq stāt inclinati do
nec dicatur libera nos a malo. Vanum enī erat
eis añ lucem surgere. i. añ resurrectionem de xpo
gloriari. per quā sunt ab omnib⁹ tribulationib⁹
liberati. vnde ⁊ hec petitio in dominica oratione
septima est. q numerus est vniuersitatis. de hoc
dictum est sub titulo q̄liter episcop⁹ vel sacerdos

De secreta seu canone misse. ¶ Rubrica.

Post acclamatum preconiū sequi
tur secretū silentium: ī quo
⁊ misse canon deuote dicit ⁊ sacrum
mysteriū pagit: qd fit p solū sacerdo
tem: qm̄ ꝯz Matheū. xps solus ora
uit. Et ꝯz quosdā hic incipit missa quoniā cetera
sunt de solēnitate: de cō. di. y. panis ē. Canon au
tem misse ⁊ oblatio: vt dictum est in ti. de pfatio
ne. ⁊ actio ⁊ canon ⁊ sacrificiū ⁊ secreta vocatur
Actio dicit ꝓpter sacra mysteria que ī eo agunt
⁊ qr tūc cū deo agit cā nostra. vt dictū est īprobe
mio bul⁹ partis. vnde qr ī. c. illo cōicantes ⁊c: ⁊ ī
illo. Hāc igit oblatōem certis dieb⁹ vltra ordina
ria canonis seu actiones ꝗba quedaꝫ addūtur. ⁊
dicunt: ideo ī missalibus ī varys locis sup illas
additiones scribit talis titul⁹ seu rubrica. Infra
actionem eo q ille infra seu quasi ī medio ipsi⁹
actionis siue canonis dici debet. Canon vero di
cit q regulis patrū cōpositus ē a sanctis enī pa
trib⁹ aliqua ꝗba mystica sunt ibi istituta. Canō
aūt grece dicit regula latine. Dicit etiam canon
qr regulariter christus verus sacerdos ī eo rep
sentat: seu quia per hunc regulariter fit cōsecra
tio sacramenti. Sacrificium aūt dicit a sua parte
dignioꝛi: de quo dictum est sub titulo de oblatō
ne. Secreta dicit q̄si nobis occulta: qr humana
ratio nequaq tantum mysterium plenarie capē
potest: ad qd significandum merito secreta voce
celebrat. Ad hoc etiā significandum sacerdos se
cretam intrans quasi velatur quibusdā cortinis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que sūt in lateribus altaris: ꝓut infra dicet ī qr
ta pticula canonis sup hbo banc igitur. Dr etiaz
secreta quia secrete ⁊ sub silentio dr. Christus.n.
ad consecrationē corpis sui ventur⁹ secrete ⁊ so
lus orabat ab hora cene vsqz dū suspensus ē in
cruce quas orationes secrete significat. Priscis q̄-
qz tēporibus antiqui patres sub silentio sacrifica
bant ⁊ cōicabāt qd etiā in sabbato sancto obsua
mus. Preterea ut ioānes euāgelista describit p⁹
quam christus honorifice fuit recept⁹ ⁊ magnifi
catus a turbis cū psalmis ⁊ laudib⁹ abut ⁊ abscō
dit se: nō vtiqz trepidātis formidine sed dispēsa-
tionis officio qz nondū venerat hora ei⁹: q̄ post-
quā aduenit spontane⁹ ad passionē accessit. Illō
ergo christi latibulum hoc secretū silentiū repre-
sentat. in quo sola dirigit ad dnm intenta deuo-
tio. Tūc.n. sacerdos intrare dz in cubiculū cordis
⁊ hostio sensuū corpis clauso deū patrē orare. q
exauditor est clamoris cordis nō vocis. Unā an-
na typū gerens ecclesie nō petitione clamosa sz
tacita deuotione qd petuit impetrauit: de qua ī
libro Regū legit ꝓ loquebat in corde suo ⁊ la-
bia eius tantū monebant: sed vox penitus nō au
diebat. Unde ⁊ moysi dns inquit: Quid clamas
ad me cū tamē ipse taceret. Prophēta etiā dicit
Dicite in cordib⁹ vestris ⁊ in cubilib⁹ vrīs com
pūgimini. Potest tamē dici ꝓ pma secretella re-
presentat temp⁹ illud qn christus venit hierosolimā ad diē festū nō manifeste. hec aūt secreta tē
pus illud quo receptus fuit in hierusalē cū hym
nis ⁊ ramis. ⁊ sexta feria sequēti crucifixus fuit
prefatio ho illud quādo christ⁹ in cenaculo hym
num retulit: ⁊ illo dicto exiuerūt in montē oliue
ti: sursum corda ascensionē. Secnndo iō secreta
in silētio dr ne sacerdos clamādo his q̄ aguntur
minus intēdat. Tertio ne vox sacerdotis nimio
clamore deficiat. Quarta ne sacrosancta hba vi
lescant. Ferē.n. ꝓ cū antiquit⁹ publice ⁊ alta vo
ce canon diceret: oēs pene per vsum illū sciebāt
⁊ in plateis ⁊ in vicis decātabāt. vii cū quidā pa
stores illū in agro cantarēt ⁊ panē sup lapidē po
suissent ad hbor ipsor ꝓlationē panis in carnē
conuersus est: ipsi tamē diuino iudicio igne celi-
tus misso pcussi sūt ꝓpter qd sancti patres statu
erūt hba ista sub silentio dici inhibētes sub ana
themate ne ꝓferant nisi a sacerdotib⁹ sup altare
⁊ in missa ⁊ cū vestibus sacris. Quedā etiā ora-
tiones que ante pfationē sub silētio dicunt secre
te vocant: de quo ⁊ de silentio sub ti: de inclina-
tione sacerdotis dictuz est. Cōsecrātis ergo mēs
ut premissum est ad id solū debet esse intēta. naz
eos qui adorāt in spiritu in hitate adorare opor-
tet ne musce venētes pdant suauitatē vnguen-
ti idest ne importune cogitatiōes tollāt deuotio
nis orationis: Flabello spūs abigant. i. inspirati-
one gratie repellant: quatenus auster aduenīs
⁊ spūs sanct⁹ accedens. pflet oriū. i. mentē fecū-
det: ut aromata fluant. i. ut hrtutes abūdent. Ad
quod etiam significandū estiuo tēpore materiale
flabellum dū secreta dr adhibet. Hac etiā ratiōe
videlicet ne musce venētes pdant suauitatē vn
guenti dici pōt ꝓ canon dici debet expedite non
morose. ⁊ ne auditoribus tediū generet. vnde ī
Exo. dr: Hac festinant qd de immolatione agni
dictū est: Et probat etiā ibi: ⁊ comedetis festinan
ter: sed nec nimis etiā festināt: qz nō debet sacri
ficium sine sale. i. discretione ⁊ deuotione offer
ri. debet etiā in libro legi ne vllus error ꝓtingere
possit. Porro sacerdos missam celebrans repsen
tat ea que olim pontifex inter sancta sanctor egit
⁊ q̄ christus egit quē ille pfigurauit. Siquidem
ea que fūt a principio secrete vsqz in finē passio
nem domini sepulturā ⁊ resurrectionē dominī-
cam representat. Recolit enim ibi memoria eor
que gesta sūt p ebdomodā ante paschalē. a decī-
ma luna primi mensis quādo ihesus abut hiero
solimā vsqz ad septimādecimā quādo resurrexit
a mortuis: ꝓpter qd in plerisqz sacramentis int p
fationem ⁊ canonē imago crucifixi depingit: vt
nō solum intellectus littere: vez etiā aspect⁹ pi-
ture memoriā dnice passiōis inspirz. Et forte di
uina factū est ꝓuidētia: licet hūana non sit indu
stria procuratū: ut ab ea lra canon inciperet. s. a.
Te que hebraice thau dicit que in forma signuz
⁊ mysteriū crucis ostēdit ⁊ expalmit: dicēte dno
per eçechielem. Signa thau in frontib⁹ virorum
dolētium ⁊ geminētium sup abhominatib⁹ hieru
salem: quoniam per christi passionē hec omnia ī
cruce impleta sūt: ⁊ efficatiam habēt. In quibus
dam tamē codicib⁹ ⁊ maiestas patris ⁊ etiā ima
go depingit crucifixi: ut sacerdos quasi pstentez
videat que inuocat ⁊ quē alloquitur dicens. Te
igit ⁊c. ⁊ passio que hic representat: cordis oculi
ingeratur. Sacerdos aūt osculatur pedes ipsius
maiestatis ⁊ se signat in fronte. innuens ꝓ reue
renter ad mysterium passionis accedit. Quidā
tamen pri⁹ osculātur pedes maiestatis ⁊ postea
crucifixi fm seriem canonis. Alij econtra qz per
filium peruenit ad patrem. deinde dicēs: te igit
se inclinat: ut ibi dicetur. Secreta ergo passiōez
representat. passio incipit ibi. vnde ⁊ memores
⁊c. crucifixio ibi. ostiam puram. ostiam sanctam
ostiam immaculatā. oratio vero a christo in cru
ce incepta ibi. Supplices te rogam⁹ ⁊c. Episcopi
seu sacerdotis inclinatio tunc facta ante altare si
gnificat emissionem spūs capite inclinato. Eleua
tio vocis cū dicit: Nobis quoqz significat excla
mationē centurionis dicētis: Vere filius dei e-
rat iste. Due cruces supra corpus ⁊ calicez facta
docēt christum pro duob⁹ populis crucifixū. ob
lata in calice significat corpus christi. Uinū in ca
lice sanguinem eius. Subdyacon⁹ recedēs a fa
cie episcopi incipiētis pater noster: significat mu
lieres sepulto dno recedētes a monumēto. Pa
tena significat feminar corda in obsequio sepul
ture christi latitudine charitatis patientia: ꝓut

sub titulo de oblatione dictuz est de his per sua loca dicet. Traditē autez q̄ gelasius papa quinquagesimusprim⁹ a beato ⁊Petro canonē pricipaliter ordinauit. Nō.n.secreta tota simul ab vno cōposita est: ꝓut dicet in tertia particula super verbo cōicantes. Et licet aliqua ꝗba sint ab aliqbus quos tamē ignoramus addita que in euangelij textu nō continent: vt in sexta particula sup ꝗbo. Eleuatis oculis. nulli tamē subtrahere vel addere licet: nisi forte quādoqz eoz nomina pro qbus nominatim sacrificiū offertur. sicut inferi⁹ in decima particula ostendet. ¶ Notandū vero est q̄ qdem sedent in canone misse significātes apostolos q sedebāt tristes de nece domini in cenaculo. Alij stāt significantes moysen q extēsis manibus orabat: ⁊ aaron ⁊ hur illius manus sustentabant: de quo sub ti. de oratione dictum est Quidā vero vt alij ex ministris nec sedent nec stant sed in vestib⁹ sacris stāt facie inclinati: pro ut dictum est sub ti. de sanctis. ⁊ sub ti. qualiter sacerdos ⁊ ministri ad altare debent stare.

¶ De expositione canonis qui incipit. Te igitur. ¶ Rubrica.

Expositioni canonis hic vacare p̄nidimus. verum tamē quicquid exponēdo conamur exprimere vix vllius apparet esse momēti. Deficit namqz lingua sermo disparet superatur igenium: opprimit intellectus. pulsabo tamē ad ostium vt amic⁹ accomodet mihi tres panes: de pedi. i. importuna. q maxime in hoc cōuiuio necessary erūt: videlicet fidē que petit ⁊ accipit vitaz. spem q̄ querit ⁊ inuenit vitā: ⁊ charitatē q̄ pulsat ⁊ aperit veritatem. ¶ Canon autē vndecim continet partes. Secūda incipit ibi. Memēto domine. Tertia ibi. Cōicantes. Quarta ibi. Hanc igit̄ Quinta ibi. Quā oblationē. Sexta ibi. Qui pridie. Septima ibi. Simili mō. Octaua ibi. Unde ⁊ memores. Nona ibi. Supplices te rogam⁹ Decima ibi. Memento. Undecima ibi. Nobis quoqz. ¶ Alij dicunt q̄ cōtinet duodecim ꝑtes. Secūda pars ibi. In primis. Tertia ibi memento. Quarta ibi. Cōicantes. Quinta ibi. Hāc igit̄ Sexta ibi. Qui ꝑdie. Septima ibi. Unde ⁊ memores. Octaua ibi. Supra que propitio. Nona ibi. Memēto. Decima ibi: Nobis quoqz. Unde ꝛma ibi. ⁊Per quē hec oia. Duodecima ibi. Oremus preceptis saluta. mo. ¶ Sed ꝛm alios sex solus continet partes. Secūda incipit ibi. In primis. Tertia ibi. Cōicantes. Quarta ibi. Hāc igit̄ Quinta ibi. Supplices te rogamus. Sexta ibi. Orem⁹ preceptis. ¶ Sunt etiam qui dicunt q̄ quinqz tantuz sunt partes. vnde ⁊ quinquies cōcluditur per xp̄m dominū nostrū. eo q̄ per qnqz partitā dñi passionē oratio fidelium exauditur. de hoc dictum est in fine prohemij huius partis.

Incipit ergo canō ⁊ eius p̄ma particula. Te igit̄ Et exponit̄ igit̄. i. certe sacerdos enī hoc dicens alloquit̄ deū tanq̄ presentē vel igit̄ istud cōtinuat ad p̄cedentia: quasi diceret. Tu es sanct⁹ ⁊ igit̄ clemētissime pater. i. clarissima mente habundantissime: vel. i. misericordissime: vel. i. mentez clarificans. Mens enī clarescit cū deuz ꝓpitiuz sentit: que verba dicendo sacerdos se añ altare inclinat significans q̄ petrus inclinauit se dū prospexit in monumentū. ⁊Rursus hec sacerdotis inclinatio in p̄ncipio canonis humilitatē christi ad passionem quoqz sacerdos ipse cū reuerētia ad mysteriuz crucis accedit significat. Et in his ꝗbis notat̄ q̄ sic̄ legalis sacerdos vultū aduersus ꝓpitiatoriū habebat ꝓut dictum est in prohemio huius partis: sic ⁊ noster ad dei clementiam cor debet habere: ⁊ sicut pontifex intrabit in sanctasanctorum semel in anno referens sanguinez hirci aut vituli. sic ⁊ christus per propriuz sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēptione inuenta: sic ⁊ minister ecclesie itrat cuz sanguine in sancta sāctorū quotiēs in mente memoriam sanguinis christi gēres secrete inchoat mysteriuz: qui nō solū mēte sed etiā crucis signaculo: de quo iam dicetur xp̄i recitat passionez. Sequit̄ supplices. i. humiles vti accepta habeas. i. vt accipias seu vt grata habeas. ⁊ hic osculat̄ altare in reuerētiā passionis per hoc cōpati se ostendens. ¶ Sanc eodez die qua laudes a turbis christo sunt acclamate videlicet decima luna primi mensis quādo ꝗz legem typicus agnus in domos hebreorū inferebatur: verus agnus iesus christus ingressus est hierosolimā ⁊ multis insidys querebatur ad mortem Traditus autē est a trib⁹ scilicet a deo ꝓ nobis vnde apostolus. ⁊Proprio filio tuo non pepercit deus: sed ꝓ nobis oībus tradidit illū a iuda. vñ in Matheo. Querebat iudas opportunitatē vt eū traderet iudeis. Et a iudeis pilato: vt in iohāne. Hens tua ⁊ pontifices tui tradiderūt te mihi ⁊Prima traditio fuit ex gratia: quia dilexit nos ⁊ tradidit seipsum pro nobis. Secūda ex auaritia qz constituerūt ei triginta argenteos. Tertia fuit ex inuidia. Sciebat enī pilatus q̄ per inuidiā tradidissent eū. Deus ergo tradidit ex dono: iudas ꝓ munere: iudeus in sacrificiū illibatum. Ad qō designandū sacerdos facit tres cruces super oblatam ⁊ calicē cum dicit: hec dona: hec munera: hec sancta sacrificia illibata. q. d. offerim⁹ tibi clementissime pater: hec dona: hec munera: hec sancta sacrificia commemorantes illam traditionez quam deus fecit ex dono: iudas pro munere: iudeus in sacrificium illibatum: singuli tamen ad mortem mortem autem crucis. Secundo etiam fiunt tres cruces in reuerentiam eius qui est trinus deus. cuius potentia fit conuersio panis ⁊ vini. Tertio in figuram triplicis vnionis in acceptatione saluatoris. Quarto in memoriam trine crucifixionis. ⁊Prima fuit in volūtate ꝓsequētiū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de qua Job.xi. Collegerũt ergo pōtifices ⁊ pharisei conciliũ ⁊c. Secũda fuit in voce clamantiũ de qua Mar.xv. At illi magis clamabãt crucifige eum. Tertia fuit in crucifixione manuũ ⁊ pedum. de qua luce: Crucifixerũt eum. Quinto in tribus crucibus tempus ante legem qd̄ trib⁹ distinguitur interuallis. innuim⁹. s. ab adã ad noe inde ad abraam. ⁊ inde ad moysen. In quib⁹ tribus tẽporibus iusti christũ suis sacrificijs p̄figurauerũt: ut abel in agno. melchisedech in pane ⁊ vino. ⁊ abraam in filio. Uel p̄ premissa tria ꝓbanō aliud atq̄ aliud dicit: sed res vna p̄ sui magnitudine diuersa appellatione laudat. domũ quidem dantis. mun⁹ accipiẽtis. sacrificium offerentis. Pater dedit filius obtulit spūs sanct⁹ recepit vnde apl̄us. Christus per spiritũ sanctũ semetipz obtulit deo ĩmaculatũ. singuli tamẽ dederunt et obtulerũt ⁊ acceperũt sed ad distinctionẽ pat̄ dr̄ dedisse propter auctoritatẽ. filius obtulisse p̄pt̄ humilitatem. spūs sanctus accepisse propt̄ benignitatẽ. Eadẽ enim sacrificia dona sũt simul et munera. dona sũt nobis ad sustentationẽ a deo collata. munera sũt a nobis deo ut laudet̄ oblata. Nam ⁊ que sacris offerũtur altarib⁹ ⁊ munera nũcupãt̄ ⁊ dona. vnde ⁊ domin⁹ inquit i euãgelio. Si offers mun⁹ tuũ ante altare. vade p̄us reconciliari fratri tuo. Et daniel dixit ad balthasar: Munera tua tibi sint ⁊ dona tua alteri da. alibi. xiiij. q. v. scriptum. Respexit de⁹ ad abel et ad munera eius. Sacrificia dicũtur: qz sacrificãtur ⁊ offerũtur p̄ peccatis nostris ut nos sacros efficiãt. Unde apl̄us inquit de pontifice ut offerat dona ⁊ sacrificia p̄ peccatis. Sermonũ igit̄ inculcatio pie deuotionis est excitatio ⁊ ineffabilis cõmendatio sacramẽti: qd̄ sacramentũ digne eucharistia appellat̄: put dicet̄ in sexta particula sup ꝓbo Qui pridie quã pateret̄. p̄pie aũt munus hominĩ. donũ deo dat̄. nã munera dicũtur que manibus dant̄ vel accipiũtur. Rursus dicũtur dona quo ad panẽ in quo est farina ⁊ aqua. munera quo ad vinũ in quo ẽ vinũ ⁊ aqua. Dec sancta sũt sacrificia quo ad vtrũq̄: fm augustinũ Dona referrim⁹ cũ nosmetipsos deo offerrim⁹ ⁊ donam⁹. munera cũ eius beneficiorũ memores sum⁹: sacrificia illibata cũ ei humilitate ⁊ laudes inpendimus. de hoc vide de conse: di. v. tn canone cõpimus. Et nota q̄ ideo dr̄ pluralit̄ dona munera: sacrificia: qz panis ⁊ vinũ primũ q̄ cõsecrãt̄: ⁊ diuerse sũt spẽs substãtiarũ ⁊ diuerse substantie specierũ. sed vbi consecratio celestis accesserit spẽs quidẽ remanẽt sed substãtie conuertunt̄ itaq̄ diuersa sũt continẽtia sed vnicũ est ꝛtentuz nã idẽ sub vtraq̄ specie continet̄: licet non idez vtraq̄ substãtia conuertũt̄: sicut ifra planiꝰ ⁊ pleniꝰ ostendet̄. Dicunt̄ etiã sancta ⁊ illibata quia panis ⁊ vinũ sanctificant̄ in sacrosanctũ corpus ⁊ immaculatũ sanguine christi. Nõ. n. dicũtur illibata quasi nõdũ gustata: sed potius dicũtur illibata. i. immaculata. quc sine macula cordis ⁊ corporis oportet offerri: quatenꝰ ⁊ cor ab iniqtate ⁊ corpus ab immũdicia purget̄ anteq̄ afferãt̄: qm̄ ut ait apostolus de con. di. v. qui celare. c. sequẽti: Quicũq̄ mãducauerit panẽ ⁊ biberit calicem domini indigne reus erit corpis ⁊ sanguinis domini. Probet aũt seipsum hõ ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. qui enim mãducat ⁊ bibit indigne: iudicũ sibi manducat ⁊ bibit. Dicuntur ergo illibata. i. sine labe: sicut agnꝰ paschalis ĩmaculatus qui significat christũ qui est sine macula idest ruga. Uel illibata. i. incorrupta: nõ qz substantiã panis ⁊ vini corrũpi nõ possit. sz qz corpꝰ ⁊ sanguis filij dei in qua ꝓtute ꝓbox species iaz trãssubstantiate sũt corrũpi nõ possũt. Unde psalmista: Nõ dabis sanctũ tuũ videre corruptionez Tertio dr̄ illibata ad notandũ q̄ nullꝰ extraneꝰ ad fidem debet approximare illis. ut dicet̄ ĩ tertia ꝑticula super ꝓbo cõmunicantes. Tria autez sunt ecclesie sacrificia p tria q̄ flebãt in ve. te. figurata p̄ut dictũ ẽ i p̄hemio hꝰ ꝑtis. Sequit̄ In primis q̄ tibi offerrim⁹ ⁊c. Sanc legalis pontifex ingrediẽs in sanctasc̄ orabat: ut dictũ ẽ ĩ p̄hemio hꝰ ꝑtis: ⁊ christus ante passionẽ orauit se glorificari discipulosq̄ cõseruari: ⁊ nũc etiam sedẽs ad dextrã patris interpellat p̄ nobis: sic ⁊ noster ⁊ minister sequẽs aaron ⁊ christũ p̄ tota supplicat ecclesia q̄ ꝛsistit in p̄latis ⁊ subditis ⁊c. Licet aũt vnꝰ tm̄ sacrificiũ offerat: tm̄ pluralit̄ dicit offerrim⁹: qz sacerdos nõ tm̄ in sua sz in totiꝰ ecclesie p̄sonas sacrificat: qua p̄pter in sacramẽto corporis christi. nil a bono maius: nil a malo minꝰ pficit̄ sacerdote: p̄ut dictuz est in p̄hemio huiꝰ ꝑtis Uex nobis hic inuestigandũ occurrit quibus ⁊ pro quib⁹ ⁊ qualit̄ ⁊ quare ōbeamꝰ sacrificiũ altaris offerre. Et quidẽ hec quatuor ex ipso canone colligere possumꝰ euident: quibꝰ soli deo videlicet indiuidue trinitati: pro quibus pro ecclesia sancta catholica videlicet p̄ oĩbus orthodoxis. qualit̄: in vnitate fidei videlicet in cõione sc̄ōr. quare: p̄ bñficys corpalibꝰ spũalibꝰ ⁊ eternis: sz oĩbꝰ p̄pt̄ deũ. Primũ notat̄: ibi Tibi reddũt vota sua eterno deo viuo ⁊ ꝯo. Secũdũ ibi: Pro ecclesia tua sc̄ã catholica. Tertũ ibi: Cõmunicãtes ⁊ memo. ve. Quartũ ibi: Pro redemptione aĩarũ suarũ. p̄ spe sa. ⁊ incol. suc. Sacrificiũ ergo laudis offert̄: ⁊ generalit̄ p̄ cũctis ⁊ specialit̄ p̄ quibusdã. s. p̄ p̄latis qui sunt iuxta apostolũ in sublimitate ꝛstituti ⁊ pro subditis. p̄ viris ⁊ mulierib⁹. pro sacerdotib⁹ ⁊ astãtib⁹. pro nobis ⁊ nr̄is. De p̄latis ⁊ subditis: ibi vna cũ famulo tuo papa nr̄o ⁊ oĩbꝰ orthodoxis. De viris ⁊ mulierib⁹: ibi Memẽto dñe famulorũ fa. tuarũ De sacerdotib⁹ ⁊ astãtib⁹: ibi Diuz circũstãtiũ ⁊ q̄ tibi offerũt hoc sacrificiũ. De nobis ⁊ nr̄is: ibi p̄ se suisq̄ oĩb⁹: sic ergo exponẽda ẽ lr̄a. Que tibi offerrim⁹ in p̄mis. i. p̄ncipalit̄. p̄ eccl̄ia tua sc̄ã catholica. i. vniuersali toto terrarũ diffusa sz fidei

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sacramētis vnitas cū.i.vt eas pacificare dignetis vt habeat pacem ab hereticis ⁊ scismaticis ⁊ adunare q̄ dispersa est ĩter perfidos ⁊ paganos: vel hic dicit q̄ orādū est ꝑ discordantib⁹ ab iuicem quā ⁊ custodire dignetis vitys ⁊ demonibus ⁊ regere in ꝓsperis ⁊ aduersis. Idipsum tamē vt esse pacificare quod adunare custodire ⁊ regere Tunc enī pacificat cū fideliū mentes adunat vt ꝑ spiritū sanctū charitate diffusa multitudinis credentiū sunt cor vnū ⁊ anima vna: extra de sum. trini.c.y. Tunc custodit cus iter mundi pericula regit: vt de sanctis mitens auxiliū eam de syon tueatur. Licet enī in apoc. septē scribat ecclesys vna tm̄ in canticis est colūba. nā sap. cdi. si. do. ⁊ excidit co. septē. Una igit est ecclesia septē ordinibus distributa vel septē carismatib⁹ insignita: quā ipse pacificat ⁊ adunat: ille custodit ⁊ regit q̄ ꝓpter ipsius regimē ⁊ munimē ꝓposuit vniuersis: vt oēs ab vno sicut corpus a capite gubernē tur: ꝑ quo stati orat cū dicit: vna cū famulo tuo papa nr̄o: que ꝗba clemēs papa addidit. Nā vt inquit pelagius papa. cōstat ab vniuerso orbe separatos esse qui qualibet dissensione inter sacra mysteria apostolici pōtificis memoriā fm cōsuetudinē nō frequētant. q̄ vero nō sūt de romana diocesi ꝑ suo quoq̄ debēt orare pontifice quatenus vnitatē spūs in vinculo pacis obseruent. vt̄ debēt dicere ꝗba sequētia. s. ⁊ antistite nr̄o. Antistes tm̄ ipse celebrās nō debet ea dicere. Quod vero addūt quidā de antistite ⁊ rege noua traditio est. vbi orādū esse ꝑ platis ostēdit orādus etiā esse ꝑ ꝓncipe apostolos vocet. i. ad thimo. y. c. obsecro inquit ꝓmo oīum fieri obsecrationes orationes ⁊ postulationes ⁊ grāꝝ actiones ꝑ oībus hominib⁹ ꝑ regib⁹ ⁊ oībus q̄ in sublimitate sunt cōstituti vt quietā ⁊ tranquillā vitā agam⁹ in oī pietate ⁊ castitate. de cō. di. i. de hymnis ad finē. Sicut enī due sunt vite celestis videlicet ⁊ terrena: vna qua spūs viuit ex deo: ⁊ altera qua caro viuit ex spū: ita due sunt potestates ecclesiastica videlicet ⁊ mundana vna q̄ moderat spūalia: ⁊ altera q̄ moderat carnalia. ista ꝑ clericos ⁊ illa ꝑ laicos. xcvi. di. duo. post vtrāq̄ potestatem orandū est ꝑ oībus orthodoxis q̄ vtrāq̄ fidem catholicā videlicet ⁊ apostolicā venerāt ⁊ colūt ⁊ sic heretici ⁊ scismatici excludunt. Orthodoxi enī quasi glorīātes dicunt qui videlicet deus recte fidei confessione glorificant.

De scōa ꝑte canonis. s. memēto dñe Rubrica.

Memento domine famulorū famularumq̄ tuarū ⁊ omnium circūstantium ⁊c. Secunda ꝑs in qua etiā ostendit orandū esse ꝑ subditis. Et ex hac iunctura verborū euidēter cōlicitur q̄ in hoc loco debeat sacerdos specialiter vinos quos voluerit memorar quoniaꝫ sub sequēti. Memento defunctorū poterit agere memoriam specialem. Hinc etiaꝫ euidenter apparet q̄ sanctum sit ⁊ salubre missarum interesse mysteriis cum sacrificium eucharistie pro circūstantib⁹ specialiter offeratur. Verum cū deus nihil ignoret nec alicul⁹ valeat obliuisci quid est quod petimus vt deus meminerit nostri. Porro deus dicitur scire quos approbat. vnde nouit dñs q̄ sūt eius: ⁊ dicitur nescire quos reprobat: vnde noui vos. Rursus dicitur obliuisci malorū cuꝫ malus ad bonum reuertitur. vnde si impius egerit penitentiam: omnium iniquitatum eius non recordabor. Et dicitur obliuisci bonorum cum bonus ad malum peruertitur. vt̄ si iustus a iusticia sua auerterit se omnes iusticias eius nō recordabor Deus etiam quandoq̄ recordatur ad miserēdū vnde Memento mei deus meus quia ventus est vita mea quandoq̄ ad puniendū. vnde Memento domine filiarum edom in die hierusalem Petimus ergo non vt nostri meminerit: sed vt nostri miseriatur. fm illud. Reminiscere miserationum tuarum domine: ⁊ misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Sequitur. Quorum tibi fides cognita est ⁊ nota deuotio ⁊c. quasi qui propitiaris fidelibus ⁊ deuotis: qui solus vides in cōscientys que recte credant ⁊ deuote te diligant: vt pote rerum scrutator ⁊ cordium deus scientiarū dominus occultorum omnium perscrutator in cuius cōspectu nulla creatura est inuisibilis. Pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis ⁊c. quasi diceret. Memento domine non solum eorum pro quibus offerim⁹ sed etiam sacerdotum qui offerunt hoc sacrificium laudis ⁊ cetera. Cum enim sacerdos offert pro populo nihilominus ⁊ pro se. Vel ideo dicit Pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt quia non solum offerunt sacerdotes sed ⁊ vniuersi fideles. nam ⁊ quod spiritualiter adimplet ministerio sacerdotum hoc vniuersaliter agitur voto fidelium: vel pro quibus offerimus. s. actu vel qui tibi offerunt. s. deuotione. Dicitur autem sacrificiū laudis. fm illud apostoli. Quicquid facere debetis omnia in laudem dei facite: vt de⁹ laudet in vobis. Secundo sacrificium laudis dicitur: quia christus gratias agens illud instituit: ꝑ ut dicet i sexta particula sup ꝗbo grās agens Tertio ideo: quia cū deo quicq̄ offerim⁹ sua sibi reddim⁹ nō nr̄a largimur. vt̄ si esuriero non dicā tibi meus est enī orbis terre ⁊ plenitudo ei⁹ ergo immola deo sacrificium laudis ⁊ redde altissimo vota tua. Quarto qr deū laudare debemus nō solus qr passus est ꝑ nobis: sed etiā qr nobiscū est quotidie vsq̄ ad consummationē vite vel quia nō solum se dedit ꝑ nobis in preciū: sed etiam quia dedit se nobis in cibū vt ꝑ p̄ciū redimeret nos a morte. per cibum aleret nos ad vitam. vnde. Qui manducat me viuit ꝓpter me pro se est expositio ei⁹ qd̄ sequit. s. ꝑ redēptione aiārū

nostrax pro spe salutis ⁊ ineo. suc. Sequit suisqꝫ omnibusqꝫ ⁊c. videlicet consanguineis vl' affinibus familiaribus vel amicis: licet enim diligere teneamur etiā inimicos: fm illud: Diligite inimicos vros. seruare tamē debem⁹ ordine charitatis qui incipit a se ipso. xxiij. q. v. si nō licet de penis di. iij. sane cauendū. ex de vsu pallei in fine fm illud: Introduxit me rex in cellā vinariam ⁊ ordinauit in me charitatē. nā ⁊ aplus ait: Dū tēpus habemus operemur bonū ad oēs. maxime aūt ad domesticos fidei. Pro redēptione animarum suax ⁊c. quasi nō pro tēporali iucro vel appetitu terrenox: sed pro spe salutis ⁊ incolumitatis sue. i. pro salute vel incolumitate sperāda: spe enim salui facti sum⁹ pro salute quidā montis et incolumitate corporis: nā vtraqꝫ sanitas ꝓuenit ex redēptione anime. i. de remissione peccati: sic econtra de reatu peccati ꝓcedit infirmitas vtriusqꝫ iuxta sentētiam veritatis. Ecce sanus inquit factus es iam noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat: ex de pe. ⁊ re. cū infirmitas in principio. Porro tria sūt bois bona: corporalia: spiritualia: ⁊ eterna. videlicet infima media ⁊ suprema: pro quibus sacerdos dicē se offerre. ꝓ corporalib⁹. i. pro incolumitate. ꝓ spūalibus. i. pro redēptione. pro eternis. i. ꝓ salute. Nā ⁊ domin⁹ docet nos pro his tribus orare videlicet pro eternis. vnde adueniat regnū tuū. ꝓ spiritualibus. vnde fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ i terra. pro corpalibus: vnde panē nostrū quotidianum da nobis hodie. Offerim⁹ ergo sacrificium pro eternis ut denē nobis in premiū. ꝓ spūalib⁹ vt denē nobis in meritū. pro corporalib⁹ ut dentur nobis ad adminiculū: ut ꝑ hec ⁊ ista ꝓueniamus ad illa. Uex cū dicat aplus ꝙ xtus in ifirmitate pficit: ex de sacra vnc. c. vnico. Et vex cū infirmor tūc fortior sum. quid ē ꝙ ꝓ corpali incolumitate sacrificiū laudis offerim⁹: nisi ut nobis conseruata vel reddita sanitate. gratiax actiones in ecclesia referamus. Sequit tibiqꝫ rēdunt vota ⁊c. Uota sua dicuntur que volūtarie promittūtur: quia volenē ⁊ libenē deo vouere et votū reddere debemus: extra de voto magne. Uex cū nostra donem⁹ ⁊ aliena reddam⁹: quō vota si sua sunt reddūt ⁊ nō potius donāt: vel si reddūt quomō sua ⁊ nō potius aliena. Sane votum ⁊ hominis ⁊ dei est: sed dei ꝓpter auctoritatem. gratie. hominis ꝓpter libertatē arbitrij: ꝓpt quod dicit aplus: Nō aūt ego sed gratia dei mecum. vel vouere hominis ē reddere xbo dei.

De tertia pte canonis. Rubrica.

Omnunicantes tertia pars. Ciricius papa addidit hec verba: Cōmunicātes ⁊ memoriā venerantes. Sane pōtifex ut lex iubebat thuribulū viuis carbonibus plenū sanctasanctorū secū portabat: sicut in ꝓhemio huius partis dictū est: ⁊ christus carnis sue thuribulū oi xtute plenum tulit ad astra sic ⁊ sacerdos noster xpi vicem tenēs vacuis a peccatis ⁊ plen⁹ virtutum odoribus ad sacrificium altaris accedere d3. Cōmunicantes ⁊ memoriā venerātes. Cōmunicare idē est qō ꝓticipare qr sanctox ⁊ āgelox pascuis cōmunicare debem⁹. Quatuor aūt modis in ecclesia cōmunicat: put dicē in sexta ꝓticula sup xbo qui pridie. Memoriā venerari idem est qō memoriā honorabilit colere ꝙ btā maria virgo per aduentū spūs sancti genetrix facta ē filij dei ihesu christi domini nostri: qui deus ⁊ homo est. Illud aūt notandū ē ꝙ secreta nō tota simul ab vno sed ꝓticulatim a pluribus ex eo ꝓpendit fuisse cōposita quia ter in ea sanctox cōmemoratio repetit: licet hoc ipsum ꝓuenerit ad laudes ⁊ gloriam trinitatis. In secūda quippe cōmemoratione supplent qui ō primitiuis sānctis deesse videbant. in prima xo in ea cōmemoratiōe q̄ fit ante consecrationem corporis christi. postulat sanctox suffragiū. in ea xo que fit post consecratiōs corporis christi. sanctox imploat: qr nimix ante quā corpus christi qō est vniuersalis ecclesia cōsecrē. i. anteqꝫ regnū adueniat. necessariū ē nob in via sanctox suffragiū: ut meritis eox ⁊ ꝑcibus diuine protectionis muniamur auxilio. sed vbi corpus christi fuerit consecratū. i. vbi regnū aduenerit. assequemur in patria sanctox consortiux ut societatem ⁊ patrem cū sanctis apostol' ⁊ martiribus habeamus. In via quippe cōmunicam⁹ cū sanctis per fidem quā ipsi hic habuerūt ⁊ nos habem⁹. in patria xo ꝓticipabim⁹ cū sanctis per speciē quā ipsi habēt ⁊ nos habebim⁹. Nos. n. fidem habem⁹ ⁊ spem: ⁊ illi speciē habent ⁊ rem nos ꝓcurrim⁹ stadiū. isti possidēt brachiū. nos pugnamus in via. illi triūphant in patria. Cōmunicamus igit ⁊ memoriā veneramur apostolorux ac martyrx: ⁊ ꝓcipue gloriose xginis dei genitricis marie: ut eox suffragio de fide ꝓducamur ad speciē de stadio ꝓueniam⁹ ad brachiū. ō via ad patriā transeam⁹. In primis aūt nominat nomen beate marie: quia ipsa eum qui oblatu⁹ est ⁊ qui vere ostia est genuit ⁊ in celis obtinet principatum. Nominant ⁊ duodecim apostoli ⁊ duodecim martires qui oēs hui⁹ sacrificij testes fuerunt ⁊ passionē christi xbis ⁊ effusionis sanguis testimonio probauerūt. In hac igitur commemoratione sanctox illud obseruat ecclesia qō antiquitas agere consueuit: ut in orationib⁹ suis recolat patrum memoriam: quaten⁹ eorum meritis suffragantib⁹ facilius obtineat quod implorat. Sic ⁊ moyses pro peccāte populo itercedēs patrum memoriam imposuit dicēs: Recordare Abraam Isaac ⁊ Jacob seruorum etcetera Exodi. xxxij. Sic ⁊ açarias orasse legit i fornace: ne

quesum⁹ auferas misericordiā tuā a nobis domine deus noster: ꝓpter abraham dilectū tuū ⁊ ysaac fuū tuū ⁊ israel sanctū tuū. Et quoniā extra vnitatē ecclesie nō est locus offerendi sacrificium vnitatis: iō sanctorū memorie cōmunicamus in sacrificio quatenꝰ in communione sanctorū sacrificiū offeramꝰ. nā sicut vnus panis ex multis granis ⁊ vnū corpus ex multis mēbris. sic ex multis fidelibꝰ vna constat ecclesia. Scriptum est enī alienigena nō vescet ex eis quoniā sancta sunt: ⁊ ideo solū illuū ad esum eiꝰ agni recipimus qui nostre cōiunctus est domui: videlicet oēm domesticū fidei a ꝓncipe vsq ad plebeium a populo vsq ad publicanū. Scripserūt aūt quidā ꝙ quia sacerdos legalis scripta habebat ī logion. noīa duodecim tribuū seu patruū. exodi xxx. iō in huius rei memoriā presbyter nominat memoriā beate virginis ⁊ apostolorū ⁊ quorūdā martyrum. ¶ Sed cum ecclesia ītercessores sanctos magnifice memoriā confessorum venerēt: quare in canone nō fit de illis cōmemoratio. Respōderi pōt ꝙ canon prīꝰ fuit editus: ꝗ memoriam sanctorū confessorū ecclesia celebraret. Nā oēs fere sancti q ī canone cōmemorātur: ꝓcessere siluestrū ꝓter iohannē ⁊ paulū ⁊ marcellinū ⁊ petrus qui ꝓmo successerūt. Ecclesia ꝯo post tempus beati Siluestri cepit memoriā sanctorū cōfessorū venerari. Canon aūt ex eo cōuincit ꝓcessisse ꝙ apostolorū catbologos nō ita reperīt in illo dispositꝰ sicut in emēdationibꝰ codicibꝰ siue euāgelijs inuenīt. In ꝓtibꝰ enī editionibus: vt dicit hyeronimus nō solum euāgelistarū mutatus est ordo: sed etiā verborū ⁊ sententiarū erat confusa cōmixtio. Potest etiā dici ꝙ iō in canone solus fit mentio de martyribꝰ. qꝛ cū hoc sacramentum sit sacramentū amoris in ipsius sacramenti ministerio: debet solū fieri memoria de illis de quibus specialiꝰ apparuit signū veri amoris. In apostolis apparuit per tēporaliū abiectionē. in martyribus per corporū tormētis expositionē. De primo Matthei. xix. Ecce nos reliquimꝰ omnia. ⁊c. de secūdo sapi. iij. ⁊ si coā hominibus tormēta passi sunt ⁊c. Rursus iō nō fit mentio de cōfessoribus: quia illi nō sunt passi sicut xpus: cuiꝰ passionis est memoriale hoc sacramentū. Greg. iij. ad didit hec ꝝba. s. illa que in quibusdā ecclesijs dicūtur. s. quorū solēnitas hodie in ꝛspectu tue maiestatis celebrat. Dñe deus noster in toto orbe terraꝝ. Terminat aūt hec particula p eundē dominū nr̄m. sicut enī per filiū oīa facta sunt: ita ⁊ p ipsū hīt oīa esse reparata ⁊ terminata: ⁊ fm quosdā nō debet hic respōderi amē: neq vsque ad fractionē hostie: qꝛ angelorū chorus sancti ministerio assistens rñdet amen. hoc tamē nō vbiq seruatur. de hoc dicetur in. xi. particula.

¶ De quarta parte canonis. ¶ Rubrica.

Hanc igitur oblationē. Quarta pars. ⁊ hoc dicēdo sacerdos in quibusdā ecclesijs profūde se inclinat. ¶ Bane legalis pontifex orās fumo thimiamatis obūbrabat ⁊ tegebat ne pateret alicui dū cremaret incensūm: sicut in ꝓhemio huius ꝓtis dictum est Et christus dum patrem īterpellatur pro nobis angelorū pertransit intuitum: quia intelligi non potest quātus presentia sumpte carnis impetret apud patrē ꝓ nobis. Sacerdos quoq duū vicēs christi gerit quodāmodo tegitur ⁊ latet: quia nec cogitari nec narrari potest quāta virtus ⁊ potentia sit in verbis eius: ⁊ in hoc mysterio qd̄ latet homines ⁊ angelos. Ad quod representandum in quibusdam ecclesijs sacerdos secretas intrans quibusdam cortinis q̄ sunt in vtroq latere altaris q̄ tunc extenduntur: quasi tegitur ⁊ velatur seruitutis nostre. i. mee ⁊ cunctorū q̄ tibi seruiūt ⁊ famulātur. Et nota ꝙ due sunt seruitutis species. vna q̄ soli creatori debet q̄ dicitur latria. altera q̄ creaturis īpenditur q̄ vocat dulia. Quasdā enī creaturas possumꝰ iter oīa venerari. Utrāq speciem dominus determinat dicens. Reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Unde versus. Latria fit domino debetur dulia suo Latria ergo est seruitium siue cultus soli deo creatori debitus: quem debemꝰ super omnia reuereri. Ad eā quidē pertinent templa ⁊ altaria sacerdotia: sacrificia: festiuitates: cerimonie: ⁊ hꝰ ī q̄ soli deo sunt exhibēda. iuxta illud. Dñm deuū tuū adorabis: ⁊ illi soli seuies. i. soli deo seuitutē adorationis īpendens Nō enī sanctis ⁊ angelis ad honorē dei: ꝛ potiꝰ deo ad honorē scōꝝ ⁊ angelorū dedicātur tēpla ⁊ altaria cōsecrāt ⁊ sacrificia offerūt: nec ipsis adoratōis fuitꝰ sed soli deo īpendit: vt dicet ī ꝓhemino septic ꝓtis. ne si secus fiat nō theosebie cultꝰ exhibeat: ꝛ idolatrie crimē īcurrat seuiēdo creature tanq̄ creatori: ⁊ mutādo gloriā īcorruptibilis dei: ⁊ similitudinē corruptibilis hoīs. Si igit nec hoīes nec angeli adorādi sūt attēdāt qd agūt q ꝓtextu cuiusdam religionis seu pietatis diuersaꝰ adorāt imagines nō enī ꝛ aliqd manufactū adorare: put ꝓbatur est ī pte ꝓma sub ti. de picturis. Una quidē tm̄ dei ꝓris est imago: quā vna cum patre adoratōe venerari debemꝰ. s. vnigenitū dei filium iesum xp̄m qui est splendor glorie: ⁊ figura substantie eius: cuius non solum deitatem sed etiam humanitatem adorare debemꝰ: iuxta illud. Adorate scabellū pedum eius quoniā sanctū est: Ceteras vero imagines ⁊ creaturas sacras ⁊ sanctas. i. angelos homines ⁊ sacramenta: nō latria sed dulia possumꝰ venerari. De oratione angelorū legitur ꝙ abraham oculis eleuatis in cōualle mambre tres vidit: ⁊ vnū adorauit ex angelis. Loth q̄q duobꝰ angelis intrantibꝰ ciuitatē occurrens adorauit petēs vt ī domū suā hospicio declinarent.

De adoratione hominū legit q̄ iacob vidēs
clau vententem precessit vtrāq̄ turmā ⁊ pron⁹
terrā septies adorauit Filij q̄q̄ iacob adorauerūt
ioseph in egypto. De adoratione sacramentorum
dicit ecclesia Crucē tuā adoram⁹ dñe. Et alibi le
gitur: christiani sacras imagines pie venerant et
adorant. ¶ Sequit dies quoq̄ nostros. Et no-
ta q̄ leo papa adiūxit infra actionem. Hanc igit
oblationem vsq̄ placatus accipies. Ītūs autem
greg⁹ has tres petitiones in canone dñ addidis
se. Prima est diesq̄ nr̄os in tua pace disponas.
supple per eū qui pro nobis est traditus in man⁹
eorū qui pacē oderūt. Secūda ab eterna dānatio
ne nos eripi supple per eū qui pro nobis tēpora
li morte dānatus est. Tertia ⁊ in electorū iubeas
grege numerari. supple p eū qui p nobis dāna-
tus est cū iniquis. In pace tua ⁊c. Et nota q̄ est
pax peccatorū pax iustorū q̄ dr̄ pax pectoris siue
spiritualis pax tēporalis ⁊ pax eternitatis. De pa
ce peccatorū dixit psalmista. Zelaui sup iniq̄s pa
cem peccatorū videns. Et de pace iustorū dicit apo
stolus: Fructus spūs ē. charitas. gaudiū. pax. pa
cientia. Hanc reliquit domin⁹ apostolis dicens:
Pacem relinquo vobis. De pace temporis inqt
prophēta. Orietur in diebus eius iustitia ⁊ habun
dantia pacis. De pace eternitatis dñs dixit apls
Pacem meā do vobis. nō quō mūdus dat ego
do vobis. Pro hac triplici pace ter oram⁹ in mis
sa. Primo in hac oratione Hanc igit. ibi diesq̄
nostros in tua pace dispone. Secūdo in oratione
libera nos: ibi Da propitius pacē in dieb⁹ nostr
Tertio in Pax domini: ibi da nobis pacē: ut de
pace temporis per pacē pectoris trāseam⁹ ad pa
cem eternitatis. Ob hoc etiā sacerdos ī missa ter
osculat altare videlicet in principio canonis: v.
vti accepta ⁊c. ⁊ in oratione Supplices. ⁊ p⁹ ora
tionem Domine ihesu christe qui dixisti apostol
licet quidem nonies osculent: ut in sui adiutoriū
ad hoc impetrandū nouē choros vel ordines an
gelorū in quibus oēs sancti locati vel locandi sūt
inuocent ⁊ inducant: vel hoc faciūt quasi gratias
agentes de nouē ordinib⁹ quos quilibet sacdos
gradatim suscepit. Circa huiusmōi altaris oscula
notandū est q̄ sacerdos ea facit trib⁹ temporib⁹
in missa: iuxta tria quibus indiget: ⁊ alia tria ab
eo in altari agenda. Primo. n. facit quedā oscula
ante collocationē ostie ⁊ calicis. s. quādo prio ad
altare accedit quādo ad primā collectā dicitur
est dñs vobiscū: ⁊ iterū post euangeliū dicturus
domin⁹ vobiscū: q̄ oscula facit ut fiat dign⁹ minl
ster in sacrificando. Secūdo facit alia post collo
cationem calicis ⁊ ostie priusq̄ cōmunicet. s. di-
cturus: Orate fratres ⁊c. ⁊ qñ i canōe dicit: Uti
accepta. ⁊ quādo dicit: Ex hac altaris pticipatio
ne. ⁊ finita oratione illa: Dñe ihesu xpe q̄ dedi-
sti apostolis: que facit ut sit iustus in christi cor-
pore recipiendo. Tertio vo facit alia postq̄ com
municauit. s. dicturus dñs vobiscū ante p⁹ com
munionē. ⁊ cōpleta oratione: Placet tibi sc̄a ⁊c.
que facit ut sufficiēs inueniat gratias deo p re
ceptis referendo. Ueruntamen oscula que fiūt ante collo
cationē ostie ⁊ calicis. ⁊ ea que fiūt post cōmunio
nem fiūt sup altare vīz in medio ei⁹. Cū. n. sacer
dotis dignitas ⁊ auctoritas in sacrificādo. necnō
ad sufficiētia ad referēdas grās de acceptis sit
solū a deo a quo nostra sufficiētia est: iccirco aī
calicis ⁊ ostie locationē. ⁊ postq̄ cōmunicauit os
culat mediū altaris: p qō ppter virtutē cōsecrati
onis ⁊ vnctionis ibi in missa altaris facte maxie
representat deus in quo vniūtur extrema. Oscu
la vero que fiūt post calicis ⁊ ostie collacationes
antecēs cōicet fiūt a sinistris calicis prope ostiam
Ad hoc. n. q̄ sacerdos sit iustus in sacrificādo: re
quirit nō solū actio diuina verū etiā sua. Unde au
gustin⁹. Qui fecit te sine te. nō iustificabit te sine te.
Requirit ergo dispositio ex pte sue qō fit si non
resistit diuinis monitis sed infusio gratie fit ex p
te dei: lōqs oscula que fiūt ante cōmunionē non
directe fiūt in medio altaris. Rursus illud qō ē
ex nobis in iustificatione nostra: ē quid diminu
tiuū ⁊ modicū respectu eius quod ex deo ē. me-
rito ergo fiūt a sinistra pte calicis: que est ps di-
minuta ⁊ obliqua respectu dextre. Fiūt tamē iuxt
ostiam: tū quia in iustificatione plura ⁊ nobilio-
ra sūt a deo seu a christo: tum qr etiā illud quod
a nobis est potius haberet rationē mali quā bo-
ni nisi quodāmodo cēt a deo p gratiā, perueniē
tem elicitum regulatū ⁊ acceptū. Pōt etiā secū-
do dici q̄ ideo qñ calix ⁊ ostia nō sūt sup altare
oscula fiūt in medio altaris vīz directe sup locū
crucis ex crismate in ipsi⁹ ꝯsecratiōe sacre qr xp̄s
stās in medio discipulorū suorū. ⁊ dixit eis: Pax
vobis: q̄ pax p ipsa oscula designat. ¶ Tertio ad
designandū q̄ sicut habet in cāticis. Xp̄s assen
sum in cruce purpureū. i. sanguīe rubricatū me-
dia charitate ostrauit q̄, charitas p osculū desig-
ta q̄ etiā media dr̄: qr cōis oīb⁹. p oīb⁹. n. voluit
pati ex charitate. ¶ Porro fiūt oscula ipsa mani
bus sup altare depositis. Primo ad notandū q̄
charitas p osculū designata opib⁹ debz inniti. nā
fm Grego. opat magna si ē. si aūt rēnuit opare
amor nō ē. Secūdo notādū q̄ in altaris sacrifi-
cio sacerdos oīnz tpaliū curā deponere: ⁊ solum
ipsi sacrificio affixā mentē dz hr̄e. Tertio ad de
signādū q̄ ad hec opa el⁹ nō sufficit q̄ solū dei
misericordia obtinet. Adhuc nonnulli in locis
ipsis osculandis signū crucis cum trib⁹ extensis
digit] prius imprimūt: tuz quia omnia in fide tri
nitatis agēda sunt: tū qr regulariter quicqd ori ap
licādū est debet prius crucis signaculo īsigniri
¶ Et quamq̄ altaris mensa consecrata fuerit
⁊ alia multa crucis signa in ipso misse officio pre
cesserint: non tamen hec supfluūt: tū quia nō rō
ne ipsi⁹ loci sz rōe opis in loco ipo fiēdi fiūt: tuz
quantumcunq̄ altaris mensa fuerit consecrata
nescitur tamē quid in loco ipso maligno spiritui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pmittat a deo. Alia etiã multa signa prius facta nõ rõe loci sed rõe cõsecratiõis corpis ⁊ sãguis xpi facta fuerũt. Aly tñ in penultio ⁊ finali dñs vobiscũ nec osculãtur altare nec ĩ illo iprimũt signũ crucis. sed se solũ añ faciẽ suã signãt ⁊ bene tũ q: p altaris osculũ qõ ĩ fine misse fit intelligit sacerdos omia precedẽtia approbare: ⁊ eis toto mẽtis affectu assentire: tũ q: p corpis dñi pñtias omnis immũdus spiritus de loco ipso credẽdus est aufugisse. De osculo etiam altaris ⁊ libri sub titulo de altaris osculo dictum est.

De quinta canonis parte. Rubrica.

Q Iam oblationẽ ⁊c. Quita pars in qua sacerdos accedit ad dñici corpis cõsecrationem. d. Quã oblationẽ. i. terrenam mãm ad corp⁹ tui filij destinatã tu deus q̃sum⁹ ĩ oibus. i. tota cognitõe tota mente: toto itellectu digneris facere bñdictõem ⁊c. Sane quarta feria Judas vn⁹ ex duodeci a dyabolo supplãtatus imane sacrilegiũ ppetrauit. dum filiũ dei. xxx. argẽteis vẽdidit phariseis inrecompẽsationẽ dãni qõ icurrerat ppter effusionẽ vnguẽti. Quare iquit hoc vnguẽtum nõ vẽdit trecentis denarys ⁊ datũ est egenis. Dixit aũt hoc nõ q: de egenis ptinebat ad eũ: sed q: fur erat ⁊ loculos hãs ea que mittebãtur asportabat. Quilibet argẽteus valebat. x. denarios vsuales: ⁊ ita dãnum vnguẽti quod valuerat trecẽtos denarios trigita recõpẽsauit argẽteis. Si ꝯo dicamus argẽteos fuisse denarios vsuales. dicem⁹ q̃ iudas vẽdidit xpm quasi vile mãcipiũ trigita denarys qui sũt decima tricẽtoꝝ denariorũ quos valuerat vnguẽtũ: ppter qõ dñs despectiue loqtur p ppheta. Appẽderũt iquit mercedẽ meam trigita argẽteos pcium appreciati quo appreciatus sum ab eis. Ad designãdũ ergo pcy q̃titates quo xps vẽditus est sacerdos. hic facit tres cruces cõiter sup oblatas ⁊ calicẽ cũ dicit: bñdictam ascriptã ⁊ ratã. nã ⁊ tricẽta pariter ⁊ trigita multiplicationẽ suscipiũt a trinario postmodũ autem ad designãdũ vẽditõem ⁊ emptiõem duas cruces iprimit sigillati. vnã sup oblatã ⁊ alteras sup calicẽ cũ dicit. Ut nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat. q. d. Illa vẽditio fuerit maledicta pscripta: irrita: iniqua ⁊ detestabilis. sed tu de⁹ hãc oblatões digneris facere bñdictã: ascriptã: ratas rõnabilẽ ⁊ acceptabilẽ. Judas enĩ dilexit maledictiones ⁊ venit ei: ⁊ noluit bñdictõem ⁊ elõgabit ab eo. sic tu deus hãc oblatõem digneris facere bñdictas p quã nos in celestib⁹ bñdicas. Judas deletus est de libro viuẽtium: ⁊ cũ iustis nõ scribit. Sed tu deus hãc oblatõem digneris facere ascriptas p quã nos iter electos ascribas. Judas laqueo se suspẽdit: ⁊ episcopatũ eius accepit alter. Sic tu deus digneris hãc oblatõem facere ratã: p quas ratum sit nostre salutis pmissum. vel ratam quo ad cõfirmatõem ĩ oibus bonis: ne sicut chain of feramus: qui se nõ deo sed dyabolo obtulit sacrificiũ. Item iudas exiuit cõdẽnatus: ⁊ oratio eius facta est in peccatũ. Sed tu deus hãc oblationem facere digneris rõnabilẽ. i. rõne plenã p quã rõnabile fiat nr̃e futuris obsequium. Judas quoq̃ reddidit malũ p bonis: ⁊ odiũ p dilectione retribuit. Sic tu de⁹ hãc oblationẽ facẽ digneris acceptabilẽ: p quam nos tibi reddas acceptos. Secũdo fiũt tres cruces cõit sup oblatã ⁊ calicẽ: q: xps tria cõiter egit circa panẽ ⁊ vinũ videlicet accepit: bñdixit ⁊ dedit. Postmodũ ispecialit facit vnã crucẽ sup oblatã: q: dixit comedite hoc est corp⁹ meũ. ⁊ alterã calicẽ: q: dixit. Bibite hic est sanguis me⁹: ⁊ sic hũc sensũ recte subiũgit. Qui pridie q̃ pateret ⁊c. Tertio fiũt tres cruces q: iudas vẽdidit xpm ad crucifigẽdũ tribus. s. sacerdotib⁹ ⁊ scribis ⁊ phariseis ad notandũ ergo cõiter tres emptores facit sacerdos tres cruces cõiter sup oblatã ⁊ calicẽ dum dicit bñdictam ascriptam ⁊ ratã. Ad notãdum vero discrete venditores ⁊ vẽditum: vel tradẽtem ⁊ traditus: facit duas cruces discrete super oblatas ⁊ calicem. cum dicit vt fiat corp⁹ ⁊ sanguis. Quarto tres prime cruces notãt quod factum est: esse ex virtute crucifixi: vel significant tres dies q̃b⁹ christus predicauit post dominicam in ramis palmarum vel triduũ quo in sepulchro quieuit: vel tria loca corporis in quibus passus est id est manus: pedes ⁊ latus. Due vero sequentes significant diuinam ⁊ humanam naturam: vel q̃ xpus in anima ⁊ corpore passus est: ⁊ fiunt quinque in figuram q̃ christus quinq̃ vulnera habuit: vel in quinque crucibus tempore legis exprimimus q̃ quinq̃ libris distinguitur: ⁊ in quolibet christi passio denotatur: que lex quinq̃ personis regebatur scilicet: iudice: rege: principe. propheta: sacerdote q̃bus xps assimulat. Pñt quoq̃ premissa verba secũdo mõ sic exponi: petim⁹ vt deus hanc oblationem faciat benedictã ascriptam ⁊ ratam id est vt eam consecret: approbet ⁊ cõfirmet: in rationabilẽ hostiam ⁊ acceptabile sacrificium vt ita nobis. i. ad nostrã salutem panis fiat corpus: ⁊ vinum sanguis dilectissimi filij tui dñi nostri iesu xpi. Patri q̃dẽ dilectus est filius: sic ipse pater de celo testatus est dicẽs. Hic est filius meus dilectus ⁊c: ⁊ nos eum diligere debemus quia ipse prior dilexit nos ⁊ pro nobis est passus. Tertio mõ sic. Quesumus vt tu deus hanc oblationẽ facere digneris benedictã. i. vt a te spiritualiter benedicat. Unde virtute pris nostri sit benedictus fructus virginis marie ascriptã id ẽ talem q̃ de memoria tua nulla possit obliuione deleri ratam. i. talem que de bñplacito tuo nulla possit obliuiõe oueili: rõnabilẽ. i. talẽ q̃ tue diuine rõni cõueniat. Refert enim inter rõnabile ⁊ rationale. rõnabile dicit quod de ratiõe ꝓcedi

rationale vero dicit quod vtit ratione. vnde & liber iste rationale vocat qz corp que in ecclesiasticis officijs agunt rōnes continet: acceptabilem idest ut per eā tibi deo acceptemur. ¶ Quarto mō sic: Digneris facere benedicta. i. spiritui sancto replere. ascriptam. i. diuinitati ascribere. ratā idest in veritate ut ad salutē sufficiat solidare. rationabilem. i. in nostra fide. acceptabilē. i. in nra deuotione. ¶ Quinto mō sic quā oblationez tu deus oipotens digneris facere in oibus benedicam: hoc est transferre in eam ostiā que ē oīmōe benedicta. ascripta. rata. rōnabilis & acceptabilis Benedicta dicit ostia salutaris. i. ab oi causa maledictionis imunis tam originali quā actuali: tā criminali quā veniali: sicut elizabet inquit ad virginem: Benedictus fructus ventris tui. ascripta dr. i. figuris & scripturis veteribus designata: tā in agno paschali quā in manna celesti: taz in Isa ac molando quaz in abel imolato: qm ut inquit Joānes: Ecce est agnus qui occisus ē ab origine mūdi. Rata dicit quasi nō transitoria: sicut vetus lex que cessit vbi noua successit sed que pmanet in eternū fm ordinē melchisedech. Rationabilis dicit quasi nō pecualis sicut erat legalis que sanguine thaurorz & hircorz nō poterat a peccato mūdare: sed que sanguine ppzio conscientias emundat ab opibus mortuis. Acceptabilis dr quasi ñ illa de qua dicit ppheta: Sacrificiū & oblationē noluisti: sicut domin' ait: Non accipiā de domo tua vitulos: nec de gregibus tuis hircos: sz illa de qua dicit psalmista: Tibi sacrificiū ostiam laudis. vnde dñs ait: Sacrificiū laudis honorificabit me. Et fm hāc expositionē recte subiūgit ut fiat corpus & sanguis dilectissimi filij tui dñi &c. Patri. n. dilectus est filius. Juxta illud: Hic ē filius meus dilectus &c. & nos eum diligere debemus: quia ipse prior dilexit nos & passus ē p nobis. Aug' vo sic exponit: Benedictā p quā benedicimur. ascriptam p quā in celo oēs ascribimur ratam per quā in visceribus christi. i. de corpore christi quod est ecclesia censemur. rationabilez p quā a bestiali sexu exuimur acceptabilē ut q nobis ipsis displicemus per hāc acceptabiles eius vnico filio simus: subiūgens quia sacerdos euāgelistarz vba assumēs dicit. Qui pridie cū patere tur &c. Ambrosius dicit q hec vba: Quā ablationem ascriptā rōnabilē &c. sūt vba euangeliste vsqz ibi: Accipite & mādūcate & bibite ex hoc oēs Alij vo dicūt q alexander papa prim' addidit canoni vba illa: Qui pridie vsqz b ē corp' meū.

¶ De sexta pticula canonis. ¶ Rubrica.

Qui pridie quam patere tur &c. sexta pars. & hec vba dr alexander papa p̄m' addidisse ut premissuz ē. Qd aūt ab hoc loco agit representarz id qd christus in cena fecit: & est sensus horz vborz. Qui pridie quaz pateret. i. vna die antecez ipse passus est p nobis voluit tradere discipulis suis corporis & sanguinis sui mysteriū ut illi traderēt nobis. Quintadecima nancz die primi mensis qui tūc extitit feria sexta passus est christus. & precedēte nocte vidlicet decimaquarta primi mensis ad vesperaz: ut leges scripturarz impleret. post typicū pascha corporis & sanguinis sui sacramentū instituit: & ecclesie tradidit frequentandū. Sic. n. fuerat prefiguratum in Exo. x. die mēsis primi tollat vnusqicz agnū per familias & domos suas. & seruabit euz vsqz quartādecimā diem mensis huius. imolabitqz eū vniuersa multitudo filiorz israel ad vesperam & sument de sanguine agni ac ponēt supvtrūqz postem & in super liminaribus domorz in quibus comedent illū & post pauca. Est. n. phase idest transitus domini. Illud aūt notanduz ē q sicut māna datū fuit hebreis post trāsitum maris rubri iam submersis egyptijs sic eucharistia dat christianis post oblationē baptismi iam deletis peccatis ut per baptismū emūdemur a malo per eucharistiam confirmemur in bono. Sicut eniz māna populū illū per vastitatem nunie solitudinis ad terram promissiōis pduxit: sic eucharistia populum istū p incolatū vite presentis ad patriā paradisi se perducit: sic dicta quia nō aliud inuenitur vocabulū quo digne tuntū sacramentū valeat appellari nisi q grece melius dr eucharistia quod latine exponit fm Isi. bona gratia. vel fz alios dator gratie. vlaticū quocz recte appellat qz resiciens in via deducit ad patriā. Sicut eniz filijs israel a transitu maris rubri māna nō defuit donec venirēt ad terrā pmissionis: ita & fidelibus renatis per baptismū rubricatū & sanctificatum sanguine christi non deficiet eucharistia: donec veniet finis hui' seculi. Sed nec tūc nisi quo ad hoc quia vlterius nō sumet sub specie: sed videbimus deū facie ad faciem. Ostia vo fz hebreos dicitur ab ostio: qm ad hostiū tabernaculi offerebat. Sed fm gentiles dicit ab hoste quia deuictis hostibus fiebat hostia. i. sacrificiuz victima p vicendis de quo dictū est sub ti. ō oblatione. ¶ Dr quocz ostia immolatio qz ibi xps sacraliter imolat: qui semel in veritate p peccatis imolatus est in cruce: qō tractū est a mola: q fieri solebat de quodā genere frumēti: quod farseu ador dr: quod ergo in māna precessit i eucharistia confirmat: nam quātālibet quisqz ptem accipiat totā pcipit eucharistiam sic euenit de māna: qz nec q plus collegeret habuit amplius: nec qui min' parauerat repit min'. Hāc ergo pfigurabat panis ille celestis: de quo sapiens pstat Panē de celo prestitit sine labore oē delectamētum sē habentē & oīs saporis suauitatē. q de se xps exponēs. Ego inquit sum panis viu' q ō celo descēdi: siquis mādūcauerit ex hoc pane viuet inceternū. Et panis quē ego dabo caro mea ē

p mundi vita. ¶ Et est notandus q̃ in ecclesia cõicatur corpus christi sumẽdo pacẽ dando panem bñdictum ⁊ bñdictionẽ suscipiẽdo: vt dicetur sub titulo de pacis osculo. Qui aũt vult cõicare debet timorẽ fidem ⁊ dilectionẽ habere de conse. di. y. timorem. ¶ Sequitur accepit panẽ ⁊c. Hunc sacrificij ritum melchisedech legitur celebrasse p̃mus offerens panẽ ⁊ vinũ. Erat enim sacerdos dei altissimi. vnde dauid inquit ad xp̃m Tu es sacerdos in eternũ ꝓ̃m ordinem melchisedech ⁊c. Sacrificiũ igit euãgelicũ p̃cessit legale nõ solũ dignitate sed etiã tempore: sicut apostol̃ plenĩ ostendit in epistola ad hebreos. Jõ vero panẽ ⁊ vinũ in sacrificiũ in corporis ⁊ sanguinis sui christus ĩstituit. vt ĩ sumptiõe corporis ⁊ sanguinis xp̃i doceat̃ cẽ pfecta refectio: q̃ sicut pre ceteris cibis ⁊ potibus corporalibus. panis cor hominis confirmat ⁊ vinũ cor hominis lerificat: ita ⁊ corpus ⁊ sanguis xp̃i p̃ ceteris cibis ⁊ potibus spũalibus ĩteriorem hoĩem reficiũt ⁊ satiãt vnde populũ tuũ inebriãs quã preclarus est: In his enĩ duob̃ plena cõsistit ⁊ pfecta refectio: sic̃ ipse testat̃. Caro mea vere est cib̃ ⁊ sanguis meus vere est potus. de hoc etiã dicẽt ĩ septima particula super ẏbo hic est calix: Ceterum panis d̃z esse de frumẽto vinũq̃ de vite: q̃ xp̃s semetip̃z cõparauit frumẽto cũ ait. Nisi granũ frumẽti cadens ĩ terrã mortuũ fuerit ipsum solũ manet. Et viti cũ dixit. Ego sum vitis vera. Ipse etiã fuit racemus torculari crucis pressus. vnde isa. lxiy. Vestimẽta tua sicut calcantiũ in torculari. Porro nec racemus vue nec granũ frumẽti debet offeri nisi vel expressum ĩ vinũ vel redactum ĩ panem: de cõ: di. y. cũ oẽ. q̃ christus ⁊ panẽ se dicẽ ⁊ frumẽto se comparat. In canone tamẽ apostolor̃ ĩ burcardo libro quinto. c. fiqs ita canit̃. Si quis ep̃s vel p̃sbyter p̃ter ordinationem d̃ñi alia quedã ĩ sacrificio offerat sup altare. i. mel aut lac aut p vino siceram aut cõfecta quedã aut volatilia aut animalia aliqua aut legitima cõstitutionẽ faciens deponat̃: de hoc dictũ est sub ti. de oblatione sacerdotis. Nõ debet etiã ĩ pane ipso poni sal: quãuis q̃dã heretici cõtra faciant̃ ꝓpter illõ q̃d̃ scriptũ est. Quicq̃d obtuleris sacrificij sali cõdies ⁊ illud nõ auferes sal federis d̃ñi dei tui de sacrificio tuo. ⁊ illud In omni oblatione tua offeres sal. Et in euãgelio. Omnis victima salit̃: q̃ de sale discretionis nõ materiali ĩtelligunt̃. Panis autẽ hic format̃ ĩ modũ denarij: tũ q̃ panis vite p denarius traditus est: tũ q̃ idẽ denarius in vinea laborãtibus ĩ p̃mitũ dandus est ⁊ in forma rotunda: vt dictum est sub tit. de oblatione. In hoc etiã pane sepe scribit̃ nomẽ ⁊ imago imperatoris nostri. i. q. i. quod quidã in fine. q̃ per eũ in imaginẽ dei reformamur ⁊ noĩa nostra ĩ libro vite scribunt̃. Nõnulli etiã ibi agnũ figurantur q̃ is qui ĩmolat̃ verus est agñ: tũ etiã propter illud q̃d̃ legit̃ exo. xxix. Nec quidẽ facies in altari offers agnos iugiter ⁊ vinũ ad libandum in agno. Panis quoq̃ nõ fermẽtatus sed azim̃ in sacrificiũ debet offerri: tum ratione facti: tum ratione mistery. Sci iptũ nãq̃ est in exo. p̃ma ⁊ decimaquarta die p̃mi mẽsis ad vesperã comedetis azima vsq̃ ad diẽ. xxi. eiusdẽ mẽsis ad vesperam: Jtẽ septem diebus fermẽtatũ nõ inuenietur in domibus vestris. Jtẽ q̃ comederit fermẽtatus peribit anima eĩ de cetu israel. Jtẽ oẽ fermentatũ nõ comedetis. Jtẽ ĩ cunctis habitaculis̃ vestris comedetis azima. Cũ ergo xp̃s die quartadecima p̃mi mensis ad vesperã cenauerit cũ discipulis ⁊ agnũ paschalẽ comederit: ⁊ vtq̃ ritu legali cũ azimis panis ⁊ lactucis agrestib̃ cõstat q̃ ea hora fermẽtatus nõ inueniebat̃ ĩ domibus hebreor̃: ⁊ ita panẽ azimũ in corpus suum absq̃ dubio cõsecrauit. Cũ enĩ fermẽtũ corruptõnẽ significet. vnde ꝓ̃z apostolũ. Modicũ fermẽtũ totã massam corrũpit vt nihil corruptum vel corrũpens sed totũ sincer̃ atq̃ sincerãs ĩ hoc cẽ sacramento monstret̃. Nõ fermẽtatũ sed azimũ cõsecramus. Juxta illud apostoli. Pascha nr̃m ĩmolatus est xp̃s: itaq̃ epulemur nõ in fermẽto veteri sed in azimis sinceritatis ⁊ ueritatis. Hec ĩ tũ in suo p̃sistentes errore de fermẽtato confitiunt: latinos azimitas uocantes cũ ipse uerĩ fermentary ualeat̃ nũcupari. Dicũt enĩ ĩ parascene lunã. xiiy. extitisse ĩ qua uerus agnus est ĩmolatus: ut legis ĩpleret̃ figura q̃. xiiy. luna p̃mi mensis paschalẽ agnũ iusserat ĩmolari. Dñs igit̃ co die se passurũ cẽ prenoscẽs ĩ p̃cedẽti uespera necessitate ductus anticipauit comedere pascha: ⁊ q̃ tunc licite poterat comedere fermẽtatũ: ideo ⁊ ipsi corpus dñi de fermẽto cõficiũt. Dicũt etiã q̃ cũ beata uirgo Maria pregnans fuerit de spiritu sancto recte p fermẽtatũ significat̃ dñi icarnatio ꝓpter uirginei uteri tumorẽ. Sed responderi pot̃ q̃ nõ offerim̃ ĩ sacrificiũ uirginis uter̃ nec ille est ad trãssubstantiandũ necessarius sed fides ⁊ dei verbum. ¶ Sed nunquid conficit q̃ fermẽtatũ vel azimũ sit̃ ⁊ fermẽtatũ hodie apud nos sacrificat. Et videt̃ q̃ nõ cũ christus azimũ consecrauerit quãdo sacramentũ ĩstituit vt dicũ est. Preterea ut iã dicẽt̃ ecclesia a beatis petro ⁊ paulo hunc sacrificij ritum accepit. Quidã tñ contradicunt preserti si negligentia vel ignorantia hoc facit: extra de cele. mis. c. fi. nã ⁊ legitur in leuitico offeretis panes fermentatos cũ hostia gratiar̃ que offertur p pacificis. Jtẽ in penthatenco legitur. Offeretis panes p̃mitiarũ de duab̃ decimis fermẽtate simile: ⁊ multis cũ fermẽtato sacrificantibus ecclesia cõicat. ¶ Sequit̃ eleuatis oculis in celũ ⁊c. Per hoc q̃ xp̃s oculos in celũ leuauit insinuat nobis se habere a patre q̃d̃ habet quodq̃ in p̃ncipio nostrorũ operũ debem̃ dirigere mentis oculos ad dominũ tanquã ad actorem omnium operum bonorum. Item per hoc q̃ oculos ad celũ leuauit ⁊ patri grãs egit

k

docuit nos q̃ semp patri supplicare debem⁹ ut h̃
tam magnũ sacramentũ per man⁹ nr̃as pficere
dignet̃. ¶ Hic aũt tria ꝛmemorant̃ q̃ nullis euã
gelistaꝫ describit: viz: Eleuatis oculis in celũ ꝛc̃.
vsq̃ discipulis suis. Item eterni testamenti: Item
misteriũ fidei: quis ergo tante audacie existit ut
hoc de corde suo tẽtauerit interponere. extra de
cele. mis. cũ marthe. Sane formã istã verboꝫ ab
ipso christo acceperũt apostoli: ꝛ ab ipsis ecclesia
Multa quidẽ tam ꝟbis quã de factis dominic]
ꝓpter breuitatẽ pretermiserũt euãgeliste q̃ tamẽ
apostoli suppleuerũt: ut ẽ q̃ apl'us ait in epistola
ad corinth. visus ẽ plusq̃ quingẽtis fratib⁹ simul
deinde visus ẽ ꝛ Jacobo· deinde apostolis om-
nibus. nouissime aũt tanq̃ ab ortiuo visus est et
mihi. Nam ꝛ int̃ ipsos euãgelistas quedã omit-
tant̃ ab vno que supplent̃ ab alio. vnde tres euã
geliste cõmemorent hoc est corpus meũ. sol⁹ Lu
cas adiecit q̃ pro vobis tradet̃. ꝛ cũ Mathe⁹ ꝛ
Marcus dicant pro multis. Lucas dicit ꝓ vob̃
sed Mathe⁹ addidit in remissionẽ peccatoꝫ.
Sequit̃ gratias agens ꝛc̃. Hic colligit̃ vñ sacri-
ficiũ laudis dicat̃. Dr̃ enim sic: qꝛ christus gratias
agens ꝛc̃. illud instituit. Gratias aũt agebat non
pro se sed ꝓ nobis. i. pro repatione oiuꝫ sic futu
ra. de hoc dictũ est in secũda pticula sup ꝟbo ꝓ
quibus benedixit ꝛc̃. Benedixit. n. benedictione
celesti ꝛ ꝟtute verbi quia conuertit̃ panis in sub
stantiã corpis christi. s. hoc est corp⁹ meũ. Et in ꝓ
latione hui⁹ verbi fit crux sup panẽ: q̃ significat
q̃ christus passus ẽ in natura. tot⁹. n. passũs ẽ. et
fm animã ꝛ fm corpus: ut dicet̃ in. xi. pticula su
per verbo ꝛ prestas: ut totũ hominꝫ redimeret
Quia. n. christus accepit panẽ ꝛ calicẽ in sanctas
ac venerabiles manus suas vtrũq̃ benedixit: iõ
sacerdos christi exemplo panẽ ꝛ calicẽ in man⁹
accipiẽs vtrũq̃ ꝓ se crucis signaculo benedicit:
que due cruces ĩnuũt temp⁹ cene ꝛ temp⁹ gra-
tie in quo duo parietes in angulari lapide cõiũ-
gunt̃: vel q̃ gigas gemine substantie crucifigit̃
Cũ aũt ad prolationẽ ꝟboꝫ istoꝫ: Hoc est corp⁹
meũ. Hic est sanguis meus. sacerdos conficiat ꝯ
con. di. y. panis est: credibile iudicat̃ q̃ ꝛ christ⁹
eadem verba dicenda confecit. Nec cũ dñs pri⁹
fregerit quã consecrauerit videt̃ q̃ ecclesia que
prius consecrat quã frangat aliter agit quã chri-
stus egerit. ꝛ sic peccat qm̃ eius actio nostra de-
bet esse instructio. xy. q. i. exemplũ. Sup hoc di-
xerũt quidã q̃ christus post benedictionẽ ꝛ con
uersionẽ fregit. nã tũc confecit cũ benedixit lr̃aꝫ
hoc ordine constituẽtes. Accepit panẽ ꝛ benedi
xit subaudiendũ est dicẽs: Hoc ẽ corpus meum
ꝛ tũc fregit ꝛ dedit ꝛ ait. Accipite ꝛ comedite: ꝛ
iterauit h̃ ẽ corp⁹ meũ. Pri⁹ ergo ꝓtulit hec ꝟba
ut eis vim ꝛficiendi tribueret: deinde protulit vt
apl'os formã conficiendi doceret. Alij dixerũt q̃
etiã christus prius frãgit q̃ consecrauit. nã prius
benedixit ꝛ postea fregit: ꝛ demũ ꝓtulit ꝟba illa
hoc est corpus meũ ꝛc̃. ꝛ tũc dedit ꝛ fm hoc ꝛ sa
cramentũ cõfecit ꝛ formã istruit post benedictio
nem: cũ dixit hoc ẽ corpus meũ: intelligẽtes illã
benedictionẽ fuisse vel aliq̃ signũ· qd̃ sup panẽ
impressit: vel aliquod ꝟbũ qd̃ sup panẽ expressit
quibus illud videt̃ obsistere q̃ prius fregit quã
dixit Hoc ẽ corpus meũ. nec ẽ etiã credibile q̃ p̃
us dederit q̃ confecerit. Sane dici põt q̃ chri-
stus ꝟtute diuina nobis occulta. primo confecit
ꝛ postea formã expressit sub qua postea benedi-
cerent. Ipse nãq̃ ꝟtute ꝓpria benedixit: nos ꝟo
ex illa ꝟtute quã indidit verbis. Cũ ergo sacer-
dos illa christi verba ꝓnũciat: hoc est corp⁹ meũ
ꝛ hic est sanguis me⁹. panis ꝛ vinũ in carnem ꝛ
sanguinẽ conuertunt̃. illa ꝟbi ꝟtute qua verbuꝫ
caro factũ est ꝛ habitauit in nobis quia dixit ꝛ fa
cta sunt. mandauit ꝛ creata sũt: qua feminã muta
uit in statuã: ꝛ virgã conuertit in colubrẽ: q̃ fon
tes mutauit in sanguinẽ: ꝛ aquã cõuertit in vinũ
Nam si ꝟbum helie potuit ignẽ de celo deponẽ
nõne verbũ christi poterit panẽ in carnẽ mutare
certe maius est de nihilo creare qd̃ nõ est: q̃ qd̃
est in aliud transmutare de conse. di. y. reuera: ꝛ
c. panis incõperabilit̃ man⁹ est q̃ de⁹ ita factus
est hõ q̃ nõ desit esse deus quã q̃ panis ita fit
caro q̃ desinit esse panis. Illud p incarnationẽ
semel factũ: istud per ꝛsecratione iugit̃ fit. Ad ꝓ
lationẽ ergo verboꝫ panis diuinit⁹ trãssubstan-
tiat̃ in carnem. diuina. n. ꝛ materialis hui⁹ sacri
ficij substãtia est verbũ: qd̃ accedẽs ad clemẽtũ
pficit sacramentũ: sicut ꝟbum carni vnitũ efficit
hominẽ christũ. ¶ Notandũ est aũt q̃ in corpor̃
christi vndecim miracula cõsideranda: de quibus
expressa reddi rõ nõ põt: licet similitudinarie ra
tiones ad hoc deseruiant. Primũ est: qꝛ panis ꝛ
vinũ transubstantiant̃ in corpus ꝛ sanguinẽ de
quo iam rõnes posite sũt. Alia etiã ratio huic de
teruit: quia ꝛ cibus ꝛ potus corpalis fit caro ꝛ sã
guis mediante natura: multo ergo fortius ꝓpa na
tura. s. deus ĩmediate facere põt q̃ panis cõuer
tatur in corpus suũ ꝛ vinũ in sanguinẽ. Secũdũ
est q̃ quotidie panis trãssubstantiat̃ in corpus ꝛ
nullũ fit augmentuꝫ in deo: ratio huic deseruit:
quia ꝛ si scio aliquod secretũ qd̃ plurib⁹ manife
sto. licet illud oẽs illi me reuelante sciant: tamen
in me solo siue in mente mea nulluꝫ ꝓpter hoc
fit augmentũ. Tertiũ quia quotidie sumit̃ ꝛ co-
medit̃: nec aliqua fit eius diminutio: ratio quia
ꝛ si de lumine meo lumina mille sumãtur: nil d̃
perit in co: nã ꝛ vidua sareptana comedebat et
nũq̃ diminuebat̃ farina de hydria: nec oleũ de
lichito. Quartũ est quia indiuisibile diuidit̃: ꝛ ĩ
qualibet pteucharistie totus ꝛ integer remanꝫ
ratio in speculo in quo aliquid repsentat̃. ꝛ si
diuidat̃ per ptes in qualibet pte idem repsenta
tur: ut dicet̃ in sequẽti pticula sup ꝟbo sili mõ.
Quintũ qꝛ a criminosis sumptũ nõ coinquinat̃
ratio quia nec sol transiẽs super loca fetida co-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inquinatur.xix.di.secundū. Sextus quia corp⁹ christi quod est cibus vite peccatoribus est mortale:vt dictus est ī phemio huius partis. Ratio quia ⁊ infirmis ⁊ debilib⁹ corpore bona cibaria vt capones:⁊ bona vina sunt nocua. Septimus quia sumptū a sacerdote ⁊ quolibet alio ore clauso in celum rapitur:de con.di.y. qnia corpus in ꝓncipio:vt iā dicet̄ super verbo accipite:quia de corpore virginis incorrupte christus exiuit: qui etiam de monumēto clauso surrexit cum sit res simplicissima:⁊ hostio clauso in locū vbi erāt discipuli intrauit Octauū cū sit corpus imensum ⁊ in tam parua hostia stat:ratio quia ⁊ pupilla oculi q̄ minima est magnū montē apprehendit. Nonum:quia idem corpus totū simul in diuersis locis consistit:⁊ a diuersis percipitur: vt videt̄ ratio:qa verba hominis semel platus iuxta vocis naturā totū simul est in auribus diuersorū. Preterea que fecit corpus ⁊ locū vtrūq; facit in altero esse vt vult: Rursus luna ⁊ sol ⁊ lumen in diuersis locis a diuersis. Decimū qa pane trāssubstantiato remanent accidentia panis .s. potus color ⁊ sapor:ratō per similitudinē deficit hic:vt dicetur sup ꝓbo fregit. Undecimū qa sub specie panis est:⁊ sumit̄ corpus ⁊ sanguis xp̄i: imo totus xp̄s.similiter sub specie vini est ⁊ sumit̄ vtrunq; ⁊ tamē mō est ibi duplex sumptio corporis ⁊ sanguinis christi:ratio qa licet ī vno prandio comedam aī potum ⁊ post.non tñ dicor bis prandere ⁊ de hoc dicet̄ sub.yy.particula sup verbo simili modo. Uerūtamē sicut ait leo papa: de cō.di.y.in quibus. Quid queris nature ordinē in xp̄i corpore cum preter naturaz sit ipse natus xp̄s ex virgine. ¶ Et nota ꝓ q̄daz matrona singulis diebus dominicis offerebat panes beato gregorio qui cum post missarum solēnia corpus domini illi offerret ⁊ diceret corpus dñi nr̄i iesu christi custo.te in vi.eter.illa lasciua subrisit ipse ꝓmox dextram ab eius ore conuertens partē illā dominici corporis super altare deposuit:deinde coram populo matronā iterrogauit ob quā cām ridere presumpsit. At illa inquit:quia panē quaz proprijs manibus fecerā tu corpus domini appellabas. Tunc gregoriⁿ pro mulieris incredulitate si in orationē prostrauit:⁊ surgens particulam illā panis ad instar digiti carnē factaz reperit:⁊ sic matronā ad fidē conuertit:Orauit iterū ⁊ carnē illā ī panē conuersaz vidit ⁊ matrone sumendā tradidit. ¶ Legit̄ quoq; ꝓ cū hugo de sancto victore doctor excellentissimus vltima ī firmitate laboraret corpus domini istanter petit sibi dari:cūq; nullū cibum retinere posset.fratres eius turbationē timētes simplicē sibi hostiā attulerunt quod ille p spiritū agnoscēs ait. Mi sereatur vestri de⁹ fratres cur me deludere vultis. Iste enī quē portastis domin⁹ meus non est At illi atroniti mox corpus domini attulerunt:ꝗ ipse se videns nō posse recipere eleuatis in celū manibus sic orauit. Ascendat filiⁿ ad patrem ⁊ spiritus ad eū qui fecit illud eccle.vlt. Et iter hec ꝓba sp̄ñ emisit ⁊ corpus dñi inde disparuit. ¶ Quinq; aūt ex causis sacramentū corporis ⁊ sāguinis sui christus sub alia specie sumendū instituit: Prima est ad augendū meritum: quoniam aliud ibi cernitur:⁊ aliud esse credit̄:vt fides habeat meritū cui hūana ratio non prebet experimentū:de pe.di.iiy.in domo. Secūda est ad fouendū sensuz ne abhorrebat animⁿ quod cerneret oculus:qr non cōsueuimⁿ carnē crudā comedere vel sanguinē humanū bibere: de con.di.y. panis est. Fouet̄ enī sensus ī vno duz videlicet pcipit ⁊ edificat̄ fides ī altero dū in eo quod videt quale sit illud quod nō vidit agnoscit. Tertia est ad vitandū ridiculū ne insultaret pagan⁹ cū illud ageret christian⁹ ut ita veritas assit ⁊ ridiculū desit. Quarta qr non possit mortalis bō ītuerī claritatez que est ī corpore xp̄i qō experti sunt discipuli ī trāsfiguratione:preterea panis cōfirmat:⁊ vinū letificat cor hominis. Quinta non sumit̄ sub specie agni ne iudaizare videamur ⁊ e more legali agnuz offerentes. Sequitur fregit. queri solet quid xp̄us ī mensa fregit:⁊ qd sacerdos nunc ī altari frangit:⁊ fuerunt q̄ dixerūt ꝓ sicut post consecratōem vera panis remanent accidentia:sic ⁊ vera panis substantia:qa sicut subiectum non potest subsistere sine accedentibus sic accedentia non possunt subsistere sine subiecto.quoniā accidentis esse non est aliud q̄z inesse sed panis ⁊ vini substantys permanentibus ad prolationē illorū ꝓborū corpus ⁊ sanguis christi veraciter ītcipiunt esse sub illis ita ꝓ sub eisdē accidentibus vtrūq; vere suscipit̄.s. panis ⁊ caro: vinū ⁊ sanguis quoꝝ alterꝝ pbat sensus:reliquū credit fides. Di dicūt ꝓ substātia panis frangit̄ ac atteritur īducētes ad hoc illud apostoli.panis quē frangim⁹. Et lucas vna sabbati cum venissemus ad frangendū panes ⁊c. Et ꝗm eos duz sacramētū a mure corrodit̄ etiā ipsa panis substātia comeditur sub qua corpus xp̄i mox esse desinit cū corrodi īcipit:de cō.di.y.q bene. sup ꝓbo hoc est corpus. Inno.iy. dixit in speculo ecclesie ꝓ forma panis frangit̄ ⁊ atterit̄: sed corpus xp̄i sumit̄ ⁊ comedit̄ ea q̄ notāt corruptionē referēs ad formā panis:ea ꝓo q̄ notāt acceptionē ad corpus xp̄i. Berengariⁿ quippe qr suspectⁿ habebatur de heresi corā nicolao papa confessus est panem ⁊ vinū que in altari ponunt̄ post consecrationem non solum sacramentū.sed etiam ī veritate verum corpus ⁊ sanguinē christi esse.⁊ sensualiter non solum sacramentum:sed etiam ī veritate manibus sacerdotum tractari frangi:⁊ fidelium dentibus atteri:non vt corpus christi vel in partes diuiditur:vel dentibus laceratur cum sit immortale ⁊ ipassibile. Sed ī qua re fiat fractio vt attritio:beatus Aug. de con.di.y.qui manducat ostendit dicens. Quādo christus māducat̄ refit̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō deficit:nec qm̄ manducam⁹ ptē de illo facim⁹
Et quidē in sacramento sic fit.nā ⁊ christ⁹ carna
lem sensuꝫ discipulorꝫ redarguit qui putabāt car
nē ei⁹ sicut aliā carnē diuidendā in ptes ⁊ mor
sibus lacerandā. Dī aūt forma panis nō q̄ sit sꝫ
q̄ fuit:sicut dicebat̄ symon leprosus nō q̄ talis
existeret:sꝫ qr talis existerat.Si ꝯo querat̄ qd a
mure comedit̄ duꝫ corrodit̄:vel quid incineratʳ
dū sacramentū cremat̄.Respondet ipe Jnno.q̄
sicut miraculose substātia panis cōuertit̄ ī corp⁹
dñi cū incipit esse sub sacramento sic quodāmō
miraculose reuertit̄ cū ipm ibi desinit eē:nō q̄ il
la panis subā reuertat̄ que trāsiuit in carnē :sed
eius loco aliud mirabiliose creat̄ q̄ꝫ quis bulusmo
di accñtia sine subiecto possint sic esse sic edi.
Dedit. Queri solet quale corpus xp̄s in cena de
dit]mortale aut imortale.passibile aut impassibi-
le:ac cetera q̄ ad hāc ptinēt qōneꝫ. Et licet sim
plicitate fidei sufficiat dicere q̄ tale dedit q̄le vo
luit.Et rursus quale ōderit ipse nouit.Fuerūt tñ
q̄ dicerēt q̄ sicut veracit̄ ipse idē erat q̄ dabat ⁊
qui dabat̄:ita ī eo q̄ dabat erat passibilis ⁊ mor
talis.⁊ in eo qō dabat̄ erat imortalis ⁊ ipassibil'
sicut visibilit̄ gestabat ⁊ inuisibilit̄ gestabat̄:inui
sibilit̄ inquā quantū ad formā corpis nō q̄ꝫtū ad
spēm sacramēti. Naꝫ in eo q̄ gestabat qō erat ꝫ
apparebat.in eo ꝯo qō gestabat̄:qō erat ipse nō
videbat̄:qr forma panis ⁊ vini velabat foraꝫ car
nis ⁊ sanguinis. Hic est ille ver⁹ dauid qui corā
achis rege geth suis manib⁹ ferebat̄.Quoniam
igit̄ imortalis dabat̄:incorruptibilit̄ edebat̄. Hi
pfecto ꝛcedūt q̄ si ꝑs aliq̄ sacramenti p triduū
mortis christi reseruata fuisset:idē corpus simul
⁊ iacebat mortuū in sepulchro ⁊ manebat vnum
sub sacramēto:in ara crucis paticebat̄ ⁊ sub fora
panis nō ledebat̄.Sed qm̄ incredibile iudicat̄:
ut fm eandē naturā simul eēt mortalis ⁊ imor-
talis q̄ꝫtū cōgruebat ei fm eandē psonā. Fuerūt
aly qui dixerūt q̄ christus mortalis vtiq̄ fuit nō
necessitate sꝫ volūtate:eo quippe q̄ īmunis erat
ab oī culpa:liber erat ab oī pena:ut nil morti de
beret:p eo q̄ nil peccati haberet.Sustinuit tam̄
sponte mortalitatē.qr mortē sustinere volebat:
qm̄ si mortalitatē nō suscepisset oīno mori nō po
tuisset:ut ergo ꝓbaret q̄ꝫ mortalis erat nō neces
sitate sed volūtate.qm̄ voluit mortalitatē deposu
it:⁊ qm̄ voluit mortalitatē recepit. Legit̄ in euan
gelio q̄ cū iudei duxissent ihesuꝫ vsq̄ ad supci-
lium mōtis ⁊ eū p̄cipitare vellēt:ille transiens p
mediū illorꝫ ibat.Cū ergo eēt ducēdus tenēri se
sicut passibilē tollerabat.sꝫ cū eēt p̄cipitandus:si
cut impassibilis p mediū illorꝫ transiebat. Potest
tñ salua fide cōcedi:qō tūc tale dedit q̄le tūc ha
buit mortale vi. ⁊ passibile:nō q̄ posset pati sub
sacramēto.s.nūc.sꝫ q̄ sub sacramēto poterat pati
s.tūc. Nūc aūt sumit̄ a nobis immortale ⁊ ipassi-
bile:nec tamē maiorē potentiā nūc hꝫ efficatiam
sicut nec maiorē potentiā. Qō ergo passibil edē
bat̄ ⁊ tamē nō ledebat̄.nō erat hūane nature sꝫ
diuine potentie qua valebat q̄cquid oīno vole-
bat. ¶ Discipulis suis. Dubitari solet vtꝫ iudas
cū alys accepit eucharistiā. Lucas.n. ondit iudā
interfuisse cū alys:qui statim post calicis traditi-
onem traditorē cōmemorat dicēs: Dic ē calix no
ui testamenti in sanguine meo q̄ p vobis effun
det̄. Uerūtamē etiā ecce man⁹ tradentis me me
cū est in mēsa:quotq̄ aūt interfuerūt eucharistiā
acceperūt Marco testāte qui ait: Et bibēt ex eo
oēs. Juxta q̄ christ⁹ ipse p̄ceperat teste matheo:
Bibite ex eo oēs.Ecōtra iudas nō interfuisse pro
bat̄.Nā fm Matheū statim dixit Jhs bibētib⁹
calicē:nō bibā ampli⁹ de hoc gemine vitis vsq̄ꝫ
in die illā cū illud bibam vobiscū nouū in regno
patris mei. Judas ergo nō aderat: qr cū eo non
erat bibitur⁹ in regno. Jn hoc casu forte tenēdū
est illud qō Jo.insinuat:qr cuꝫ iudas accepisset
buccellā exiuit cōtinuo.erat.n.nox.christus autē
post alios cibos tradidit eucharistiā. Luca testan
te qui ait: Similit̄ ⁊ calicē postq̄ꝫ cenauit. Patet
ergo q̄ iudas pri⁹ exiuit q̄ꝫ christus traderet eu
charistiā:qō ergo Lucas post calicē cōmemorat
traditorē p recapitulationē intelligi dictū potest
quia sepe in sacra scriptura qō prius factū fuēat
posterius enarrat̄:sicut Mathei biduo ante pa-
scha cōmemorat alabastꝫ vnguenti: qō fm Jo.
ante sex dies pasche mulier in domo symōis le
prosi effudit.Sed cōcesso q̄ iudas acceperit eu
charistiam:quod plerq̄ꝫ cōcedūt:quare medic⁹
salutaris medicinā dedit egroto quā ei mortife-
rem esse sciebat:qm̄ qui manducat indigne iudi
ciū sibi mādūcat ⁊c. Respondeo forte ut suo do
ceret exemplo q̄ sacerdos nō debet illi cōmuni
onem negare cui⁹ crimē ⁊ si sit sibi notū: nō tñ
est ecclesie manifestū:ne forte nō sit corrector sꝫ
proditor. Unde legit̄ in canone de con.di.ij. nō
ꝓhibeat. Nō prohibeat dispensator.i. sacerdos.
pingues terre.i.peccatores.mensam dñi.i. corp⁹
⁊ sanguinē christi manducare.sꝫ moneat exacto
rem timere. Sed cū min⁹ malū sit reddi suspe-
ctum de crimine quā cōmittere crimē:⁊ de duo
bus malis cū alterꝫ vrget minus tamē sit eligen
dum.xiij.di. duo.⁊.c.nerui:videt̄ q̄ distret⁹ sac̄
dos negare debet eucharistiā criminoso: quate-
nus minus malū incurrat ut mai⁹ euitet.i.ut r̄d
dat̄ suspect⁹ ne mādūcet indigne. Sane cum ne
mo debeat vnū mortale cōmittere ne ꝓrim⁹ ali
ud mortale cōmittat.eligendū ē potius sacerdo
ti nō ꝓdere peccatorē quā ut ille nō peccet:sꝫ il-
le potius debꝫ eligere ut abstinēdo reddat̄ suspr
ctus quā q̄ꝫ cōmunicādo manducet indigne.xx-
iij.di.c.i. ¶ Sed queritur an christus ad bonuꝫ
an ad malū eucharistiā iude tradiderit.Et qdeꝫ
videtur ad bonū dedisse ne sua sit intentio frau
datus.qui teste ꝓpheta fecit vniuersa que volu
it.iudas.n.non ad bonū sed ad malū accedit.sed
nec ad malū dedisse videt:quia xp̄us ñ ē actor

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

malox sed vltor. Respōdet q̃ si hec ꝓpositō ad
cum dicit dedit ad malaz intentionē denotet vt
affectū falsa est ꝓpositio. Si autē cōsecutionē in
nuat vel effectum verū est. Sane quia christus
buccellam itinctā ide porrexit. constitutuz est ab
ecclesia ne eucharistia detur itincta. de con. di. y
cū oē. Nec debet itelligi q̃ sub buccella panis i
tincta christus eucharistiā dederat traditori: sed
per buccellā itinctā atq̃ porrectā suum denique
traditorez expressit. ¶ Sequitur. Accipite ⁊ mā
ducate. Quis vnquā crederet q̃ panis i carnem
⁊ vinum in sanguinē conuerti potuisset. nisi ipse
saluator hoc diceret. Qui panē ⁊ vinū ⁊ omnia
ex iuisibilibus creauit: noluit ergo per nos panē
⁊ vinū sibi offerri. ⁊ ab ipso diuinitꝰ consecrari:
vt fidelis populus credat verū esse misteriuz qō
ipse tradidit discipulis suis dicēs. Accipite ⁊ mā
ducate: similiter ⁊ de calice dixit. ¶ Sane non
est itelligendū q̃ sumptum corpus de manu do
mini sibi discipuli ministrarent: sed qui consecra
uit idē ⁊ ministrauit ac si diceret. Comedite: hāc
vtranq̃ huius sacramēti cōmestionez isinuans:
Dupliciter enī corpus christi comedit: qz duplici
ter itelligit. s. veruz qō de virgine traxit ⁊ i cru
ce pependit: ⁊ misticum qō est ecclesia xpi spiritu
vegetata. De vero corpore domin⁹ ait. hoc ē cor
pus meum qō ꝓ nobis tradet. De mistico dicit
apostolus. Unus panis ⁊ vnum corpus multi su
mus. Verū corpus christi comedit sacramētalit
i. sub specie. Misticū aūt comedit spūalit. i. sub
specie panis i fide cordis. De cōmestione sacra
mētali dicit dominus. Accipite ⁊ comedite. hoc
est corpus meū qō ꝓ vobis tradetur. hoc facite i
meā cōmemorationē. Hoc modo tā boni q̃ ma
li xpi corpus manducāt: sed boni ad salutez: ma
li vero ad iudicium. Nisi enī ⁊ mali christi corp⁹
comederent nō dixissent apostolus ad corinthi.
xi. Qui manducat idigne iudiciū sibi mādūcat
nō dyudicans corpus domini. Ille autē idigne
sumitqui sacramentaliter ⁊ non spūaliter sumit.
Nam ⁊ iudas cū alys tradit eucharistiā accepis-
se: vt iam dictū est. De spirituali comestione do
minus ait. Nisi manducaueritis carnē filij homi
nis ⁊ biberitis eius sanguinem non habebitis vi
tam in vobis. hoc modo corp⁹ xpi comedūt soli
boni: vñ q̃ mādūcat meā carnē ⁊ bibit meū san
guinē i me manet ⁊ ego i eo. Nā q̃ manet i cha-
ritate i deo manet: ⁊ deus i eo: vt q̃ paras dentē
⁊ ventrem crede ⁊ mādūcasti: de cō. di. y. vt qd
q̃ credit i xpm comedit ipsuz: quoniā icorporat
xpo ꝓ fidē. i. mēbrū eius efficit: vel vnitate cor-
poris eius firmius solidat. Alibi enī qō mandu
catur icorporat: ⁊ q̃ manducat icorporat. hic aūt
q̃ manducat icorporat: ⁊ q̃ mādūcat icorporat.
Utrūq̃ modū edēdi xps isinuat vbi dicit. Spi
ritus est q̃ viuificat: caro non pdest quicq̃: qz ca
ro xpi nisi spiritualiter comedat nō ad salutē sz
ad iudiciū manducat. ¶ Sed qd fit de corpore
christi postq̃ sumptū fuit ⁊ cōmestum. Respōde
ri potest q̃ si pnātia querit corporalis i celo quera
tur vbi xps est in dextera dei sedens: de cō. dis.
y. tribus. Ad tēpus tñ pseētiā adhibuit corpora-
lem vt ad spirituales pnātiaz iuitaret. Unde cū sa
cramentū tenet gustat ⁊ comedit xps corporali
ter adest i visu ⁊ in sapore: ⁊ quādiu corporalis
sensus afficit corporalis pnātia nō auferet. Postq̃
ho i pcipiēdo sensus deficit corporalis: deiceps
nō est querēda pnātia corporalis sed spūalis est re
tinenda: qz dispensatione cōpleta xps de ore trā
sit ad cor: Melius est enī vt pcedat i mentez q̃
descendat i ventrē. cibus est nō carnis sz anime
venit vt comedat nō vt cōsumat: vt gustet non
vt i corporet: ore comedit sed stomacho non di
geret: reficit animū sed nō effluit i secessum. Il
lud vero quod dñs ait. Oē quod i os itrat i ve
trem vadit: ⁊ in secessuz emittit nō de spirituali
sed de carnali cibo dcm̄ ē q̃ si forte secessus aut
vomit⁹ post solā eucharistie pceptionē euenerit
ex accidentibus humoribus generat cū iterduz
humores absq̃ cuiuslibet cibi materia: vel eflu
at i secessum vel emittant ad vomitū: ita q̃ quā
tum ad nos fuat per oia corruptibilis cibi simili
tudinē: sed quātū ad se ñ emittit iuiolabilis cor
poris veritatē. species quādoq̃ corrodit ⁊ macu
latur: sed veritas nūq̃ corrūpitur aut iquinatur
sed qñ tale qd videris noli timere sibi: sed esto
solicitus tibi ne tu forte ledaris si male credide-
ris. ¶ Sequtur hoc est corpus meū. Cū ad platō
nē istox ꝓbox: hoc est corpus meū panis mutet
i corpus. ⁊ ad plationē illox verborū. Hic ē san
guis meus. vinū mutet i sanguinē: de cō. dis. y.
panis est: ⁊ pus pferātur ista ꝓba quā illa: uidet
q̃ panis pus mutet i corpus q̃ uinū i sanguinē
Et ita uidet p consequēs q̃ corpus sine sanguīe
est: uel sanguis est sine corpore. Propterea dicit
a gbusdaz q̃ cū totū est dcm̄ totū est factum no
lentes uel non uolētes ipsius cōuersionis veter
minare momentū. Aly ho dicūt q̃ licet ad plati
onē pcedentiū ꝓbox panis antea mutet i corp⁹
⁊ ad plationē sequētiū uinū postea mutet i san-
guinē: nūq̃ tñ corp⁹ ē sine sanguīe. uel sanguis
sine corpore: de cō. di. y. cōperim⁹. sicut neutruz
est sine aīa: sed sub forma panis sanguis existit i
corpore p mutationē panis i corpus: ⁊ ecōuerso
nō q̃ panis. i. corpus i sanguinē: uel uinū mutet
i corpus: sed neutrū pōt existere sine reliquo: de
hoc iā dicet. ¶ Sed querit qd demōstrauit xps
qñ dixit hoc est corpus meū: p hoc pnomē hoc.
nō enī uidet q̃ panē: qz panis nō erat corp⁹ xpi
nec etiā corp⁹: qz nōdū illa ꝓba ptulerat ad quo
rum platōem panē mutauit i corpus. Sup hoc
dicūt qdā q̃ p hoc pnomē nihil demōstrat. sed
illud materialiter ponit. Sed fm hoc quomodo
p dictionē nihil significātē fit transsubstantiatio
Preterea dñs utebat illa uoce significatiue: ⁊
nos utimur materialiter. ergo nō facimus quod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ipse fecit: Alij dicũt q̃ ea ius data ē ipsis verbis
qõ ad ipsoꝝ ꝓlationē fit transsubstantiatio. Ite3
ideo sacerdos ea nõ ꝓfert significatiue: quia nõ
posset sic ea ꝓferr̃. Mentiret.n. si diceret hoc ē
corpus meũ. Ue3 a premisse qõnis laqueo facile se absoluit qui dicit q̃ christus tũc ꝛfecit quãdo benedixit. de quo dictũ ē sup ꝟbo benedixit. Nã si apponat̃ de sacerdote qui tũc cõsecrat cuz illa ꝟba ꝓnũciat. Rñdet̃ q̃ sacerdos nil demonstrat cũ illis ꝟbis nõ vtat̃ enũciatiue sed recitatiue quẽadmodũ. ⁊ cũ ait: Ego suz vitis vera. ego sum lux mũdi ⁊ inumera talia. ¶ Rursus queritur quid demõstrauit cũ dixit: Mãducate ex hoẽs: licet in nullo quatuor euangelistaꝝ ꝗ legat̃ de corpe sed tm̃ de sanguine inuenit̃ dictũ. Bibite ex hoc oẽs. Cũ enim iam panẽ fregisset. si ꝗ̃ monstrauit aliquid fragmentoꝝ illud ñ debebãt oẽs comedere: sed singulis debebat singula distribuere de conse. di.y. singuli: ⁊.c. se. si demonstrat corpus nõ poterãt ex illo. sz illud comedere quia corpus christ. nõ mãducat̃ ꝑ ptes sed integrũ. ¶ Sane frequent̃ in sacra scriptura vr̃ agi ꝗ̃ vno sed agit̃ de diuerꝭ: ut ē illud Benedixit fregit ⁊ ꝗ̃dit. benedixit panẽ. fregit panẽ. ⁊ ꝗ̃dit corpus. Eodẽ mõ cũ dixit. Manducate ex hoc oẽs ꝓnomẽ ostẽdit integꝝ corpus: ⁊ ꝓpositio innuit formã diuisam: ut iste sit sensus: Comedite corp̃ integrũ sub foꝛa diuisã. Nã sola forma ꝑ ptes diuidit̃: ⁊ totũ corpus integrũ manducat̃. Simili mõ põt intelligi q̃ subiũxit: Hoc ē corp̃ meuz. i. illud qõ ꝓrebeo sub hac forma. ¶ Querit̃ etiam si additio vel subtractio uel transpositio vel inẽpositio uel mutatio fiat in illa forma ꝟboꝝ quaz xp̃s expressit vtrũ effectũ cõsecratiõis impediat ut si dicat̃ addẽdo hoc ē corpus meũ qõ assũpsi de ꝟgine vel subtrahẽdo hoc ē corp̃: nõ dicendo meũ: aut trãsponẽdo dicẽdo corpus meũ hoc est: vel interponẽdo ut hoc est vtiq̃ corp̃ meuz siue mutãdo hoc est corpus ihesu. | Sane grauiter peccat qui quodlibet hoꝝ quõlibet attẽtauerit: ꝑ sertim si formã intendat mutare vel heresim introducere de con. di. iiy. retulerũt: quia foꝛa verboꝝ quã christus expressit. ꝑ oia dz illibata fuari q̃uis fm pb̃m: Noia ⁊ ꝟba trãsposita idẽ significẽt: ex̃ de rescriptis cãmq̃. neq̃ vtile ꝑ inutile viciat̃: ⁊ nõ verbũ ex ꝟbo sed sensũ ex sensu trãsferendũ est ex̃ de ꝟbo. sig. ꝑterea. Quid si inẽ prolationē forme panis ⁊ vini interponat̃ spacium ⁊ quidẽ nihil omin̄ fit trãsubstãtiatio. de ꝗ tamẽ dubiũ nõ est fm illos qui duos asserũt ē formas ut iam dicet̃. de hoc nota de consecratione di. iiy. si nõ sanctificat̃. ¶ Sed cũ ad ꝓlationez istoꝝ ꝟboꝝ: Hoc ē corpus meũ. panis mutet̃ in carnẽ. de con. di. y. panis: ⁊ ad prolationē illoꝝ Hic est sanguis me̅ vinũ mutet̃ in sanguinẽ. videt̃ q̃ panis sine vino uel vinũ sine pane valeat consecrari: ut premissum ē: ⁊ ita si post ꝓlationem istoꝝ ⁊ ante prolationē illoꝝ impedimentũ accidat sacerdoti quo min̄ ꝓcedere valeat: viꝗ̃tur q̃ panis sit mutat̃ in carnẽ vino in sanguiez nõ mutato. Nũquid ergo hoc casu ali̅ sacerdos totũ repetet a principio: ⁊ sic sup panẽ iterabitur ꝛfecratio. an ꝟo ab eodẽ loco tm̃ incipiet in q̃ sacerdos ille dimisit: ⁊ sic diuiditur misteriũ vnitatis ex̃ de elec. quod sicut. Sup hoc ita legitur in concilio tholetano. ꝗ̃. q. i. nihil. Consulim̄ ꝛueniẽt̃ ut cũ a sacerdotibus missaꝝ tẽpore sacra misteria consecrantur: si egritudinis accidit cuiuslibet interuent̄: quo ceptũ nequeat ꝛfecratiõis explere misteriũ sit libeꝝ eꝗ̃ vel presbytero alteri cõsecrationē exequi cepti officij ut ꝓcedẽtib̄: supple qui defecerũt libenẽ alij pro cõplemẽto succedẽt. de hoc ctiã dicetur in. vy. ꝓticula sup verbo noui ⁊ eterni ad finẽ. Ue3 cũ inter theologos ꝗ̃tpe cõsecratiõis sit diuersa sñia quibusdã dicentib̄ q̃ cũ totũ est dictũ totũ ē factũ alijs asserẽtibus q̃ panis ante mutatur in corp̃ ⁊ postea vinũ mutatur in sanguinẽ: ut dictũ ē: ꝛõ plerique tutius incedẽtes affirmãt q̃ ali̅ sacerdos repetere debet cõsecrationē atq̃ pficere: qm̃ nõ dr̃ iteratum q̃ nescitur esse factũ ex̃ de sacra. non ite. c. i. tamẽ ne ylla fiat iteratio vel diuisio sacramenti. ne aliquis scrupulus errozis vel dubitatiõis remaneat consultus iudicatur: ut illa talis oblata studiosissime ꝓ infirmis recondatur. ⁊ sup alijs speciebus panis ⁊ vini totus canon repetatur: ⁊ premissa hostia cõsecrata in fine misse a ministro vel alio sumatur. ¶ Sed si vinũ inueniri nõ possit vel aliquo casu intercedẽte defuerit. Querit̃ vtrũ necessitate cogẽte ul̃ casu intercedẽte sola panis materia possit in eucharistiã cõsecrari: sic̃ ⁊ sub sola panis specie ꝗ̃bet eucharistiã r̃seruari Dũt sane qui dicũt q̃ cũ ꝟbũ ⁊ elementũ ꝛficiãt sacr̃m: nec forma ꝟboꝝ nec mã reꝝ q̃s christ̄ expressit mutari siue dimediari põt qz sic̃ vinũ sin̄ pane sic panis sine vino minime cõsecratur. vnõ siue aqua ꝓ vino mittatur in calicẽ siue ordeuz pro fruměto formetur in panẽ: sicut neutrũ ꝑ se sic neutrũ cũ alio trãsubstãtiatur ĩ carnẽ aut mutatur in sanguinẽ. Nã si panis sine uino vl̃ vinũ sine pane mutari posset in carnẽ aut sanguinem. In his itaq̃ regionib̄ in quib̄ alterutrũ inuenirĩ nõ põt licite posset alteꝝ sine altero ꝛfecrari. minus.n. ignorãtia q̃ necessitas uel negligẽtia quã difficultas excusat. Alij ꝟo dicũtur q̃ cũ xp̃s prius cõuerterit panẽ in carnez ⁊ postea mutauerit vinũ in sanguinẽ sicut euãgelice lectiõis textus ostẽdit: ⁊ sine vino panẽ ⁊ sine pane vinũ ꝛfecrari cõtingit. Brauit̃ tamẽ offendit qui negligent̃ vel ignorant̃ alterutrã spẽm ꝑtermittit. Brau̅ qui scient̃ aut spõte maxie si foꝛa intẽdit mutare vel heresim introducere. ¶ Quid ergo faciẽdũ ē sacerdoti si vinũ post cõsecrationē cõparat ꝑtermissũ. Rñdeo si hoc studiose cã introducẽdi heresim factũ ē nõ ē sacr̃m corpis. Si ꝟo ꝑ obliuionē vl̃ negligentiã nihilomin̄ facta ē ꝛfectio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

corporis: vt pmissum est: de cō. di. iiij: retulerunt Tunc enī vt dicūt alig vinū apponere dz. ⁊ sup illud solū ꝟba ad cōsecrādū sanguinez repetere s. ab illo loco simili mō ⁊c. vsq; ī finez. omissis trī crucib⁹ duab⁹q; fiunt sigillati sup panē. Alij dicunt q; vino apposito ī calice panē cōsecratū dz īmittere sic q; absq; aliqua repetiōe sumē sacrificiū: sicut fit ī die parasceue. Alias videt q; non dz vinū apponi ne scandalū generet. Sed q; primi dicūt verius est. nā vtili⁹ scandalū nasci pmittitur quā veritas regratur: extra de re. iu: q; scandalizauerit. ¶ Si enī hec ꝟba pretermittat. s. q; vinū nō apponat nō pōt vere dici hoc sacrm cōmixtio corporis ⁊ sanguis nec corp⁹ xpi sine sanguine sumi dz: de cō. di. y: cōperim⁹. vel hostia fuetur: ⁊ sup alys specieb⁹ canon repetat vt premissum est Verūtamē si sacerdos aqua gustata ieiuniū soluerit illa die nō iteret sacrm. Si autē aliū ꝟba trāssubstantiatōis. s. hic ē calix ⁊c. aduertit vinū forte pretermissum vel etiā vtrūq; s. vtinum ⁊ aquā: tunc illa apponat ī calice ⁊ ī consecōtione ꝓcedat reincipiēs ab illo loco. ¶ Hāc igit oblationē ⁊c. Si ꝟbo vinū sine aqua apponatur. nō iō min⁹ est sacrm: ut dicet ī sequēti particula sup ꝟbo noui ⁊ eterni testamenti. Quod si aliqd de sanguie stillauerit: de hoc dicet etiā sup ꝟbo q; p multis. Ueru cū iterdū vni pontifici multi sacerdotes concelebrāt: put dicet ī sexta pte sub qnta feria cene dñi vbi agitur de oleo ifirmorū Si forte nō simul oēs consecratoria ꝟba pnuncient. Queritur an ille solus conficiat q; pm⁹ illa pronūciat: ⁊ an ceteri iterant sacrm. Si enī hoc concedat poterit cōtingere q; ille nō conficit qui pncipaliter celebrat: ⁊ ille cōficit q; secūdario celebrabit: ⁊ sic pia celebrātis intētio defraudat. Sane dici pōt qz siue pus siue posteri⁹ ꝓferāt sacerdotes: referri dz cor intētio ad istam plationis epi cui pncipaliter cōcelebrāti concelebrāt: ⁊ tūc oīs simul cōsecrāt ⁊ cōficiunt. Quāq; nōnulli cōsentiant q; q; pmus pnūciat ille cōsecrat nec aliorum defraudatur itentio: qz fcm est ⁊ q; itendāt Consueuerūt aūt pbyteri cardinales romanum circūstare pōtificē ⁊ cū eo pariter celebrare: ⁊ cōsumato sacrificio de manu eius cōionē accipere significātes apostolos q; cū dño pariē discūbētes sacra de manu eius eucharistiā acceperūt: ⁊ ī eo q; concelebrāt oñdunt apostol⁹ tūc a dño ritū huius sacrificij didicisse. ¶ Sane dictis ꝟbis illis hoc est corpus meū sacerdos eleuat corpus xpi. Primo vt cuncti astātes illud videāt ⁊ petāt q; pficit ad salutem. Iuxta illud. Ego si exaltat⁹ fuero a terra ⁊c. Secūdo ad notādū q; nō est aliō signū sacrificiū: imo est sup omnes hostias. Tertio exaltatio eucharistie ī manu sacerdotis signat xpm vex panē per ꝓphetas in scripturis exaltatum. qñ. s. el⁹ icarnationē ꝓphetizabāt. Unde Isa. Ecce virgo concipiet: ⁊ hūc cibuz forte ceteris excellentiorem. Similiter ⁊ de potu. Quarto significat resurrectionē. Quinto hostia eleuat vt populus nō pueniēs consecrationē: sed ex hoc cognoscens illā fcām esse ⁊ xpm super altare venisse reuerenter ad terrā prosternat. Iuxta illud ad philippēses. In noie iesu oē genu flectat ⁊c. ⁊ illuz corde ⁊ ore adorent. Iuxta illud apostoli ad romanos. Corde credit ad iusticiā. ore aūt cōfessio fit ad salutem. Alia ratio poncē ꝓpe finē. xi. pticuli canonis. Licet igitur fides sufficiat ad salutem: iuxta illud Augusti. de cō. di. y. vt qd crede ⁊ mādūcasti. nō tamē superflua est eleuatio: tum ꝓpter cās premissas: tum qz vbi tpo ⁊ locus agēdi opus se offerunt fides sine operib⁹ fz Ja mortua est. ꝓpter easdē quoq; causas calicis eleuatō licet sanguis videri nō possit. supflua nō est. Verum autē calix coopertus debeat eleuari dicet ī sequēti particula sup ꝟbo q; p nobis: ⁊ tā corpus q; calix cū vtraq; manu eleuant ꝓpter maiorem reuerentiā ⁊ securitatem. Et exinde stringit pollices ⁊ indices: put dicet super ꝟbo vñ ⁊ memores: ¶ In eleuatione aūt vtriusq; squilla pulsat nā ī veteri testa. leuite tpe sacrificij tubas clangebant argenteas vt eax sonitu populus pmonit⁹ foret ad orandū dñm preparatus. Et ꝓpter cām eandē squilla pulsatur dū corp⁹ xpi adūstrum portatur. Multa etiā capellā dñi pape baiulans squillam fert ob reuerentiā religarū quas portat tunc etiam cerei accenduntur propter causam in secunda parte sub titulo de acolito scriptum.

¶ De septima particula canonis. ¶ Rubrica.

Simili modo ⁊c. Septima pe lz sub vtraq; spē sumat vtrque. s. corp⁹ ⁊ sanguis vtraq;: tñ species cōsecrat ⁊ neutra supfluit: de con. di. y. cōperim⁹ vt oñdat q; xps humanā naturā assūpsit. s. corp⁹ ⁊ aiam vt totū redimēt. Panis enī referē ad carnē ⁊ vinū ad aiam: qz vinū sanguinē opat ī quo sedes est aie. xxiij. q. y. moyses Unde legit ī leui. Aia carnis ī sanguie est moyses quoq; testat q; caro ꝓ corpore. sanguis aūt offertur ꝓ aia quo circa panis ⁊ vinū ī sacrificio offerunt: qd valet ad tuitionē corpis ⁊ aie: ut. si sub spē panis sanguis sumat cū corpe: ⁊ sic sub altera tñ spē sumat ad alteri⁹ tñ putetur ꝓuenire salutē. ⁊ quāuis sub spē panis sanguis sumatur cū corpe: ⁊ sub spē vini sumatur corp⁹ cū sanguine tñ fz Jnno. iij. nec sanguis sub specie panis: nec corp⁹ sub spē uini bibitur aut comeditur: qz sicut nec sanguis coneditur nec corp⁹ bibitur: ita neutrū sub spē panis bibitur: aut sub spē uini comeditur. Et si cōcessibile uideatur q; corpus bibendo ⁊ sanguis comedēdo sumatur. Est ergo fz cū mod⁹ sūmēdi carnē ⁊ sanguinē q; neutrū mādūcatur aut bibitur. Et iō recte statuitur ī canone: ō cō. di. y. cōperim⁹ q; corp⁹ xpi sacerdos sine ci⁹ sanguie nō sumat. uñ ī gbusdā locis p⁹ sumptionem corporis ⁊ sanguis xpi aliqd de ipo sāguie reseruat ī calice ⁊ super infūditur uinum purum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt alij cõicãtes inde sumãt: nõ.o.eẽt decẽs tãtus sanguinem ofice: nec calix capax inueniret. Utrũ aũt p ꝓctum sanguis vinũ appositũ effitiat sacramentũ: dicet sup ꝓbo hic est calix. ¶ Sequit postea cenat ẽ tc. xiij. luna primi mensis ad vesperã xps fm legẽ typicũ pascha cũ apostolis celebrauit: de quo cũ dixisset Desiderio desiderauj hoc pascha mãducare vobiscum antequ patiar cur hoc diceret statim ostẽdit: ut.s. veteri pasche finẽ imponẽs: non pasche substineret sacrm. Accipiẽs.n. panẽ benedixit ac fregit deditq; discipulis suis dicẽs: Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meũ qõ ꝓ vobis tradet. Sil'r ⁊ calicẽ postq; cenauit dicẽs: Bibite ex hoc oẽs hic ẽ sãguis noui testamenti qui pro.v. ⁊ ꝓ.m.e. in remis. pec. hoc facite in meã cõme. Hac igit institutiõe foꝛati celebramus iugit per misteriũ qõ semel offere bat in preciũ. nã vbi ꝓitas venit figura cessauit. ¶ Christus.n. post cenã corp⁹ ⁊ sanguinẽ suũ dedit aplis ut hoc sacrm velud ultimus testatoris mandatũ arti⁹ memorie cõmendaret de cõ. di. ij. liquido. vñ nouissimũ condẽs heredib⁹ testm̃ dixit: Uos estis qui pmansisti mecũ in tẽtatiõibus meis. ⁊ ego dispono vobis regnũ sicut pater me⁹ mihi disposuit: ut edatis ⁊ bibatis sup mensam meã in regno meo. Et ꝓ aplꝰ eucharistiã nõ ieiuny acciperũt: nõ iõ calũniandũ ẽ ꝓ ꝓãsi ꝓbeant hoc sacrm recipe sicut faciebãt illi q̃s aplꝰ arguit dicẽs: Cõuenientib⁹ vobis in vnũ: iã nõ est dñicam cenã mãducare. vnusq; sq; n. ꝓsumit cenam suã ad manducandũ. ⁊ ali⁹ quidẽ esurit. alius ebrius ẽ. Item ex hoc ꝓbo postq; cenatũ ẽ vr ꝓ sacerdos cõmunicare ꝓ priusq; trãseat ad calicis consecrationẽ. Sed de hoc dicet sub tit. de cõicatione sacedotis. ¶ Sequit. Accipiẽs ⁊ hũc preclaꝛ calicẽ tc. ponit cõtinẽs ꝓ ꝓtẽto. Nam ⁊ vn⁹ et idẽ. ⁊ tũc ⁊ nũc. ⁊ hic ⁊ alibi sacrificat ab oibus. tot⁹ est in celo. tot⁹ in altari. sil'r ⁊ sedet dexterã patris ⁊ manet sub specie sacramenti. sic tactum est in vi. pticula sup ꝓbo eleuatis oculis.

Qõ aũt vinũ in calice cõsecraueris ꝓ ex eo qõ ipse subiũcit: Nõ bibã ãmodo ex ꝗ gemine vitis tc. Et fiũt iste cõsecrationes cuꝫ signo crucis: ut dictũ est in. vi. pticula sup ꝓbo benedixit: qꝛ ꝓute crucis ⁊ ꝓboꝛ fit transsubstãtiatio naturarum Hec aũt sũt ꝓba: hic est calix mei sanguis. i. continẽs sanguinẽ meũ: vel sanguinis significãs passionẽ. ¶ Et nota ꝓ passio dr calix ul'a calide potione: uel qꝛ mensurate sumit. Uidẽs.n. de⁹ qui nõ sinit nos affligi plusq; portare possum⁹ // De calice dictũ est in pte prima sub ti. de picturis. ꝗ aũt pax eleuato calice. sacerdos illuꝫ deponẽs ñ deserit eũ. ad notandũ ꝓ quilibet apostoloꝛ sic calicẽ accepit ꝓ vnicuiq; dñs ministrauit ¶ Sequit noui ⁊ eterni testamenti tc. Subaudi cõfirmatio noui dicit qꝛ nos inouat p fidẽ xpi eterni dicit: qꝛ lex noua nõ est trãsitoria sicut antiq. ex de cele. mis. cũ marthe. Uetus.n. testamentuꝫ ꝓ bircoꝛ ⁊ vituloꝛ fuit sanguie dedicatũ. ꝓmittebat boi tpalia ⁊ trãsitoria. nouũ ꝓo ꝓ xpi sanguine fuit consecratũ ꝓmittit eterna: ⁊ iõ testm̃ s. illud fuit vetus ⁊ trãsitoriũ. hoc aũt nouũ est ⁊ eternũ. De nouo habet Luce. xxij. Dispono vobꝭ regnũ tc. ut. s. vel inde ꝓbat eternũ. i. ꝓpetuum vñ asserit nouũ. i. vltimũ. Nouissimũ. n. hoꝭ testamentũ imobile pseuerat: qa testatoris morte firmat. Juꝛ illud aplꝰ: Testamentũ in mortuis cõfirmatũ ẽ: aliogn nõ valet dũ viuit qꝛ testatus ẽ. ¶ Porro testamentũ nõ solũ dr scriptura sꝫ ⁊ ꝓmissio: ut dicet in ꝓhemio. vi. ptis ⁊ fm hunc modũ dr: Hic ẽ sanguis noui ⁊ eterni testamẽti idest cõfirmatio noue ⁊ eterne ꝓmissionis sicut dñs ipse ꝓmittit. Qui manducat corp⁹ meũ ⁊ bibit meũ sanguinẽ hꝫ vitã eternã. vñ nec primus testamentũ ut inquit aplꝰ: sine sanguie dedicatũ est. Lecto. n. vniuerso legis mãdato: moyses accipiens sanguinẽ bircoꝛ ut vituloꝛ ipm librũ ⁊ oẽm populũ aspgit dicẽs: Hic ẽ sanguis testamẽti qõ mãdauit ad uos de⁹. Ecce q̃s ꝓpe moyses ꝓba ꝓdicit quib⁹ xpsvsus ẽ in cena. ¶ Querit vtrꝫ aqua cũ uino cõuertat ĩ sanguinẽ. De q̃ctiã iã infra dicet. Si. n. conuertit ergo aqua est sacrm sanguinis: imo vr ꝓ ppli. Nã aque multe populi multi. Et ob hoc aqua miscet uino ut xpo popul⁹ aduneꝫ. Nã ⁊ de latere xpi sãguis exiuit ⁊ aqua ꝓut tactũ ẽ sub ti. de oblatione Si ꝓo nõ cõuertitur querit ubi post cõsecrationẽ existat: ⁊ quõseperat a uino cũ fuerat in uinũ cõmixta. Si aũt post cõsecrationẽ aqua pura ꝓmãserit fm ꝗ Nõ bibit solũ sanguinẽ sacerdos in hoc sacro: ⁊ sic post unã sumptionẽ itꝫ codẽ die cõicare nõ ꝓ ac si priusq; aquã bibisset. Nã iccirco sacdos postq; ꝓfudit codẽ die itꝫ nõ sacrificat qꝛ uinũ purificationis sumit. An forte dicetur ꝓ sic uinũ mutatur in sacramẽtũ redemptiõis: sic ⁊ aq̃ trãsit in sacramentũ ablutiõis. q̃ de lateri xpi parit effluerũt qs ꝗ audeat diffinire. ¶ Nã ⁊ illud ingritur utꝫ xps resurgens a mortuis sanguinem illũ resumpsit quẽ in cruce effudit. Si. n. capill⁹ de capite nro nõ pibitiquãto magis sanguis ille nõ pereit qui fuit de ueritate nature: ⁊ tñ ille in plerisq; ecclesiis dr conseruari. Quid etiã ꝓ circũcisione ꝓpucy uel de ꝓcisiõe umbilici dicetur an in christi resurrectiõe redyt ad ꝓitatem hũane nãe ⁊ ad locũ glorificatũ. Sed mell⁹ ẽ totũ deo cõmittere q̃s aliud temere diffinire. Creditur tamen prepuciũ in laterañ. basilica conseruari: licet a quibusdam dicatur ꝓ illud fuit in hierusalem delatũ ab angelo karolo magno q transtulit illõ ⁊ posuit aquisgrani honorifice in ecclesia beate marie. sed post a karolo caluo positum est in ecclesia saluatoris apud carosium. sed si hoc uerũ est mirandum est. Cum enim caro illa de ueritate humane nature fuerit: creditur ꝓ christo resurgente ad locũ suũ glorificatum redyt. Aliqui tamẽ dixerũt ꝓ hoc uerꝫ esse posset iuꝫ opiniõꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eorꝫ q dicūt id solū eē de vitate nāe hūane ⁊ resurgere qō ab adā traductū ē. Illud āt oino nephas ē opinari qō qdā dicē pfūpserūt: vz aquaz i fleuma ouerti: Nā ⁊ de latere xpi nō aquā sed aquaticū humorē. i. fleuma mētiūt exisse. extra d cele. mis. i qdā. Duo nāq; pcipue ecclie sacra de xpi latere fluxerūt. vz sacrm redēptōis i sāguie ⁊ sacrm regeneratōis i aq̄. Nō. n. baptizamur in fleumate sz i aq̄: iuxta illd euāgely. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊ spū scō nō itroibit i regnū celorū. Quibusdā tñ nō vr̄ ablurduz q̄ aq̄ cū vino trāsear i sanguinē ea vz rōne, q̄ aq̄ p admixtōez trāsit i vinū: ⁊ vinū p ꝛsecratōem trāsit i sanguinē: ut i. c. cū marthe. ⁊ nota de cō: di. y. c. i. ⁊. c. nō oz. Aqua nāq; trāsit i vinū cū multo vino modicū ifūdit aque: aliogn tota vini subā ppē guttaz aque mutarēt ut quoddā fiat ex illis ꝛfusum q̄ nec fit aq̄ nec vinū: ⁊ tota fōtis vel flumis aqua ppē modicā vini stillā i ꝛfusionis spēz mutarēt nec panis ille posset i eucharistiā ꝛsecrari: q fcūs ē de frumēto cui forte commixtū fuerit vnū granū ordei vel auene. Sic ergo si pl' apponat aq̄ q̄z vini erat irritū sacrm: oz qdē ut tm̄ vini ponatur ibi qō aq̄ cōmixtū sapore vini retineat: extra de cele. mis. c. penul. de hoc dicē i. vi. pte sub qnta feria cene dñi ad finē. Si aūt p' calices ꝛsecrationē aliō vinū mittat i calice illō qdē nō trāsit i sanguinē nec sanguini cōmisceē: fz accidētibus poris vini cōmixtū corpori qō sub eis latet vndq; circūfūdit ñ madidās circūfusū: extra d cele. mis. cū marthe. Ipsa tñ accidētia vinū appositū videnē efficē q̄ ide ꝛficit: qz si aq̄ pura fuēit apposita vini sapore assumit. Quidā aūt voluerūt astruere q̄ sic aq̄ pura p aq̄ bñdicte ꝛtractū efficit bñdicta: sic ⁊ vinū p sacramēti ꝛtractū efficit ꝛsecratū: ⁊ trāsit i sanguinē: q̄rū assertioni minīe rō suffragat: extra de cō. ec: vel alta qō i dubys de q̄ etiā dicē sub. v. feria cene dñi. Sz nunqd irritū ē qō gerit si forte aquā ptermittat. ⁊ vr̄ q̄ sic ex his q̄ sub ti. de oblatōe tacta sūt. Cautū q̄q; ē i canone cipani: de cō. di. y. sic i scificādo q̄ nō pōt calix dñi eē aq̄ sola neq; vinū solus nisi utrū que misceat. Et sic calix dñi nō ē aq̄ solum neq; vinū solū: sic nec corp' dñi pōt eē farina sola nisi vtrūq; fuerit adunatū: ⁊ panis vni' cōpage solidatū. ⁊ hoc qdā ꝛstāter affirmāt asserētes q̄ sic aq̄ sine vino ꝛsecrari nō pōt: sic nec vinū sine aq̄ trāssubstātiari valeat vz qz de latere xpi sit vtrū que manauit. Aly ho ꝛcedūt q̄ si qsq; ñ itendēs heresim itroducē obliuione vl' ignorātia ptermiserit aquā nō sit irritū sacrm. Illā tñ p obliuiōez ptermittēs venialit peccat: p negligētiā mortalit ⁊ grauit ē puniēd': ⁊ semp pōt apponi añ trāsubstātiationē: ⁊ q̄ pdicit vinū solū nō posse offerri itelligūt nisi fiat simplicit vl' ignorāter vel nō potest. i. nō oz. Nā ⁊ grecorꝫ eccla vr̄ nō apponere aquā i sacro: ait enī cipan': de cō. di. y. scriptura. Si qs de añcessorib' vel ignorāter vl' simplicit non obseruauerit qō nos dñs facere exemplo ⁊ magisterio docuit potest simplicitati eius de indulgentia dñi venia concedi nobis vero non potest ignosci qui nunc a dño instructi sumus: vt calicem domini cū vino mixto. i: vinū cum aqua in calice mixtum fm q̄ domin' obtulit offeramus Ex qbus ho aperte colligit q̄ uinum aque mixtum xps i cena discipulis tradidit. Si ho uinū ptermittatur: de hoc dictuz est in sexta pticula super ho hoc est corpus. Poro licet diligenti studio uinum optimum pro sacrificio sit querendū uicium tamen uini non maculat mundiciā sacramenti quo circa siue nouū uinū quod mustū appellat: siue etiā acidū qō appellat acetum offert sacrm cōficit: ⁊ diuinitus consecrat. Vitandum est tamē ne tale uinū mixtum uel coctuz uel speciatū in calice ponat. Sunt tñ qui dicunt acetuz non esse uinū cum propriam mutauerit naturaz uinum est calidū illud frigidū: ⁊ ideo ex eo ꝛficī nō posse: sicut nec ex agresta. qō cōcedi pōt i aceto ex alio q̄z ex uino fcō. Nam si ex uino factum fuerit. secus cū cadē ppie sit usia. i. substātia. ff. de contraben. empt. in uenditionibus. de cō. di. y. ego. C. de sum. trini. inter claras. §. oēs ho. Iulius quoq; papa: de cō: di. y. cū omne. ⁊: c. prebenti dixit q̄ cum lacte cōfici non potest. Bon' autem uuc in necessitate comprimi ⁊ inde conficī potest. Sed de ipso botro non compresso non pōt cōficari. Nō pōt etiam confici cum aqua cum qua panis in musto intinctus lauatur. Illud aūt notandum est q̄ si uinum in calice congelatum fuerit: debet tam diu exaltare sacerdos donec glacies soluatur q̄ si sic solui nequiuerit adhibeat ignem. Si autez musca uel aranea uel aliqd tale ceciderit in calicē proyci debet uinum illud in piscina ⁊ aliud uinū ⁊ aquam apponi. Si uero post trāssubstantiationē ibi ceciderit uel sanguinem tetigerit sanguis sumat: ⁊ illud prius in aliquo calice sepe uino perfundatur. Et quanto diligentius ⁊ cautius fieri potest abluat: ⁊ demuz super piscinā cremetur: quia uix possz absq; borore ⁊ uomitu sumi. Ablutionem uero ipsam sacerdos post consecrationem uel minister sumat Sed ⁊ si quis statim christi corpore sumpto nauseam patitur uomitus similiter super piscinez cōburatur ⁊ puluis in piscinam mittat. Si tamen aliqua hostie particula uideat ibi: uel si corpus christi infirmo datū reycitur illō reuerēter suscipiatur ⁊ contritū cum uino in calice sumatur si i tegrum nequeat recipi: ⁊ si borror sit illud sumere pro reliquys custodiatur: Non est igitur danda eucharistia egroto uomenti sed credat ⁊ mādūcauit: de conse. dist. y. ut quid. Sed ⁊ si quis adeo egrotus est ut masticare non possit: tūc tm̄ sumat aquam a christi corpore tactam. minimam tamē particulā sumens totum sumit ut pmissū ē ¶ Non est etiam danda ebrio: insano: heretico: epilentico: ⁊ similibus: nisi infirmitate cessante.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

xxvi.q.vlt.is qui leprosus:tamē dari pōt ⁊ muto ⁊ egroto cōpoti sue mentis post confessionē ⁊ absolutionē a peccatis. ¶ Qualis aūt penitētia imponenda sit ei qui ꝓpter ebrietatē uel voracitatē:uel infirmitatē eucharistiā euomit. In canōe bede habē de con.di.y.sigs p totū. Et nō q̄ is qui cōcauit si comode ⁊ absq̄ violentia nature pōt debet obstinere a sputo.alioquin p⁹ horā cōuenientem spuere pōt saltē in loco ubi sputū neq̄ at pedib⁹ conculcari. Siquidē hō spūalis oia iudicat ⁊ ipe a nemie iudicat:⁊ oia mūda sūt mūdis q̄ si sup lignū uel lapidē vel terrā eucharistiam uel aliquid de sanguine ceciderit.sanguis lingua labend⁹ ē:⁊ de inde radēdus ⁊ extergēd⁹ ē ipse loc⁹ ⁊ puluis in sacrario siue cū reliquys reponend⁹.Si ho sup corpale ceciderit sugat sīē diligētius fieri poterit.⁊ lauet ter in calice:⁊ aq̄ lotionis post missaz sumat. deinde corpale recōdendū ē:⁊ loco reliquiaꝝ fuandū est. Si ho pala altaris intincta fuerit eodē mō ipa pticula intīcta incisa ē ꝓ reliqys fuanda. Si aūt sup casulā uel albā deguttat sīr fiat. Si sup qōcūq̄ ꝓpbanum vestimentū cōburēda ē ps illa ⁊ cinis in loco sacro reponēd⁹ ut dicūt. Plus tamē papa statuit de con.di.y.si per negligētiā ut si aligd ō sāguine stillauerit in ēra lingua labant. Si ho fuerit tabula loc⁹ corrodat ne cōcultet:⁊ rasura igne cōsumet:⁊ cinis intra altare cōdat. Et si sup altare stillauerit sorbeat minister stillā quantum poterit. Si sup linteū altaris minister lauet linteamina q̄ stillā tetigerūt trib⁹ vicib⁹ calice subterposito ⁊ aqua abluatiōis sumat in calice:⁊ iuxta altare recondat. Ibidē etiā sequit qualis penitentia sacerdoti cui hec contingerēt sit priusq̄ celebret imponēda. Et nota q̄ si ante trāssubstātiationē effusa fuerit ps mutent palle sub silētio ⁊ celebrās suū officiū exequat. si totū effusuz sit tūc ꝑmissa cōfessione minister denuo reicipiat officiū ab illo loco. Hāc igit oblationē ⁊c. Si vero post trāssubstātiationē ps effusa ē:tūc sīr officiū exequat. Si totū ita q̄ nihil hauserit qō valde enorme ē tūc ponat ostiā sup ꝓpiciatoriū.⁊ minister denuo ponit vinū ⁊ aquā ⁊ reincipiat. Hanc igit oblationē ⁊c. ꝛfessione tū ꝑmissa ⁊ ostia fuata sumat postmodū a ministro in fine misse vel seruet ꝓ infirmis. Rursus concilū aurelianē ō con.di.y.qui bene custodierit sacrificiuz ut mus vel aliud al. illud comederit.xl.dies peniteat.

Qui aūt pdiderit illud in ecclesia uel ps ei⁹ ceciderit ⁊ inuenta nō fuerit.xxx.dies peniteat. In eodē etiā capo ita sequit in burcardo li.v. Uñ scriptū est ꝓfūdēs aligd sup altare he calice qñ offert sex dies peniteat. aut si habūdam⁹.vy.dies peniteat. Qui aūt pfundit calicē dū misse solēnitas celebrat.xl.dies penitebit. Si ho missa celebrata plespyt neglexerit accipe sacrificiū sīr xl.dies peniteat. Et qui pollut⁹ nocturno tpe accepit sacrificiū.vi.dies peniteat. Qui negligētiā erga sacrificiū fecerit aut a vermib⁹ consumptuz ad nihilū deuenerit tres q̄dragesimas cū pane ⁊ aqua peniteat. Si integrū inuentū fuerit:⁊ i eo vermis cōburat ⁊ cinis sup altare recōdat. Et q neglexerit q̄ternis dieb⁹ sua negligentiā soluat Si cū amissione saporis sacrificiū vulcorat.xx: dies iciunio explanet. Qui ho oglutinatū miscrit.vy.dies peniteat. si sacrificiuz fuerit sordida vetustate pditū aigne cōburendū ē:⁊ cinis iuxt altare sepiliend⁹:sicut legit in burcardo li.v.c. oē.

¶ Itē etiā notandū est q̄ si a naso sacerdotis celebrantis sanguis exierit uel nausea supuenerit recipiat in aliq̄ vasculo ne scā cōtaminent:⁊ terso naso uel ore abluto reincipiat sub silentio vbi dimisit. Si ho infirmitas supuenerit imitat sup crepidinē siue orā altaris:vel sedeat donec contualescat:⁊ sic incipiat vbi dimisit. Iz si nullo mō pōt cōsumare ministeriū alius sacerdos paratus incipiat vbi ille dimisit: ꝓut dictū est in.vi.pticula super ho Hoc ē corpus meū. Iz si incertuz est vbi ille dimisit:tūc q̄ periculosuz cēt ho sacramēti iterare uel pter mittere.posita oblata illa super ꝓpiciatoriuz ministret denuo ut ꝑmissuz est Sequitur misteriū fidei ⁊c. Ideo dr misteriū fidei q̄ aliud videt ⁊ aliud intelligitur. B credere iubemur discutere nō audem⁹. fides.n.nō ē nisi de occultis. Iuxta illud: Fides nō hz meritū ⁊c ut. ē. Grego. de con.di.y.qd sit ad fidē dic q̄ iō dr misteriū fidei:q̄ credere debem⁹ q̄ ibi salus nostra cōsistit uel quia sine fide nō fit hoc sacramentum.i.sine ea illud intelligi plene nō pōt Dicitur aūt misteriū:quia secretā ⁊ reconditā hz dispēsationē.i.q.i.multi. Misteriū aāt grece dr secretū latine.⁊ fm Innō.iy.de cele.mis.cum martbe.

Nullus euangelistaꝝ dixit hec ho. Ex his autē ⁊ alys scripture hobis quidā dixerūt in sacramēto altaris hitatē corpis ⁊ sanguinis christi nō cē sed imaginem tñ ⁊ spēm ⁊ figurā ꝓ eo qō scriptura memorat aliquotiens id qō in altari suscipitur esse sacramentū ⁊ misteriū ⁊ exemplum. Sed hi ꝓfecto laqueū erroris incurrūt. De quo etiā factū ē in vi.pticula super ho fregit. ¶ Nū quid.n.ideo sacramentū altaris hitas nō ē:quia figura ē:absit oino si tñ. hoc esset:ergo nec mors xpi hitas ē:q̄ figura ē:resurrectio christi hitas nō est quia figura est.nā mortem ⁊ resurrectiōez christi.figurā,⁊ imaginē ⁊ similitudinē eē maiste declarat aplus.v. Christ⁹ mortu⁹ est ꝓ delictis nostris ⁊ resurrexit propter iustificatione nostrā Et Petrus apostolus: Christ⁹ passus est pro nobis vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius. Ergo mors christi exemplum fuit ut peccato moriamur.⁊ resurrrctio eius exempluz fuit ut iustitie viuamus. si enim veritas non fuit ergo christus vere mortu⁹ non fuit:⁊ vere non resurrexit:sed mors eius ⁊ resurrectio eius vera non fuit:sed absit hoc. Nam ꝓpheta de eo pdixit. Uere languores nostros ipse tulit ⁊ dolores

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nostros ipse portauit. Altaris ergo sacramētū est
veritas ⁊ figura. Tria quippe sunt ī hoc sacram
to discreta. vz forma visibilis: veritas corporis ⁊
xtus spūalis: de cō. di. y. corp⁹ forma panis ⁊ vi
ni: veritas carnis ⁊ sanguis: xt⁹ charitatis ⁊ vni
tatis. Primū oculo cernit: secūdo aio credit: ter
tiū corde percipit. Primū est sacramētū ⁊ non res
scōm est sacramētū ⁊ res. tertiū ꝯo res ⁊ non sa
cramētū. Sed pmū est sacramētū gemine rei. ter
tiū ē res gemini sacraméti. scōm aūt ē sacramen
tū vnius ⁊ res alteri⁹. Nam forma panis vtrāq;
xpi carnē significat. i. verā ⁊ misticā. fz verā car
nem ⁊ cōtinet ⁊ significat: misticā ꝯo significat:
sed nō cōtinet. Sicut enim vn⁹ panis ex multis
granis cōficit. ⁊ vinū ex diuersis racemis ꝛfluit
sic ⁊ corpus xpi ex multis mēbris ꝛponit: ⁊ vni
tas ecclesiastica ex diuersis psonis ꝛsistit. s. ī pre
destinatis: vocatis: iustificatis: ⁊ glorificatis. Nā
quos de⁹ pdestinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vo
cauit hos ⁊ iustificauit. Vñ apostol⁹ vnus panis
vnū corp⁹ multi sum⁹. In cui⁹ rei typū facta est
archa dñi de lignis setbim que sūt imputabilia ⁊
albe spine silia. Patet ergo q̄ substātia corpis ⁊
sanguinis xpi ē sacramētū ⁊ res. sed alteri⁹ sacra
mēti ē res: ⁊ alteri⁹ rei ē sacrm. Est enī res primi
q̄ figuratur ⁊ cōtinet a pmo vz a forma visibili
⁊c. Et ē sacrm terty: q̄ significat ⁊ efficit tertiuz
i. vnitatē ecclesiasticā. Dicit ergo hic misterium
fidei: qm̄ aliud ibi cernit ⁊ aliud ibi credit. Cer-
nit etiā spēs panis ⁊ vini: ⁊ credit xitas carnis ⁊
sanguis. Qd aūt hic dicit misteriū fidei alibi di
citur spes ⁊ vita. Spirit⁹ enī ē misteriū fm illud
Littera occidit. spūs enī viuificat. ⁊ fides ē vita
fm illud. Just⁹ me⁹ ex fide viuit. Huic ergo dñs
ait. Uerba q̄ locut⁹ sum vobis spūs ⁊ vita sunt.
¶ Uerū cū cōsecratio pficiat sacrm: ⁊ post cōse
crationē nō sit ī altari panis aut vinū. Queritur
qs panis est corporis aut qd vinū est sanguis sa
cramētuz. Nā si dicat q̄ panis q̄ fuit vel vinum
qd extitit: pfecto nec ille corpis nec illud est san
guinis sacrm: q̄ panis trāsiuit ī corp⁹ ⁊ vinuz in
sanguinē. Si ꝯo dicat q̄ spēs illa q̄ remāsit. Il
la qdē nec extitit ex granis: nec cōfluxit ex ra-
mis: qm̄ ex his nō puenit accidēs sed substātia
Quā ergo similitudinez assignabim⁹ ītēr sacrm
rei ⁊ rē sacraméti. Nā si sacra nō haberēt simili
tudinē rex quax sunt sacra. ppe sacramēta non
dicerent: sicut sacrm baptismi qd est ablutio car
nis exterior similitudinē habet significati qd est
ablutio mētis iterior. ¶ Bane sacrm istud in co
gerit similitudinē corporis ī quo panis similitu-
dinē repntat. spēs ergo panis sacrm est corporis
nō solū ratione rei significate vex etiā ratione cō
tente. ¶ Querit aūt vtrū spēs panis ⁊ veritas
corporis vnū sint sacramētū an diuersa. Et vide
tur diuersa. Cū enī diuersa sint signa videt q̄ di
uersa sint sacra. Preterea scriptū est pficiant ī no
bis quesum⁹ dñe tua sacra q̄ cōtinent que ꝯba
sub titulo de oīone nouissima exponent. Sz vr
cōtra q̄ sint solū vnū. Cū enī eandē rē sacra si-
gnificēt: videt q̄ idē sint sacrm. Preterea alibi
legit: psta vt hoc tui corporis ⁊ sanguis sacrm
nō sit nobis reat⁹ ad penā. Sup hoc dicūt qdaz
q̄ forma panis ⁊ vini sunt vnū sacrm nō ppter
vnū significatū: sed ppter vnū cōtentuz. Speci-
es aūt panis ⁊ xitas corpis sūt vnū sacrm: nō p
pter vnū cōtentū: fz ppter vnū significatū. Pt de
bent cōcedē q̄ sicut diuersis res ppē idē ⁊ vnuz
significatū idē sūt sacrm: sic eadē res ppē diuer
sa significata diuersa sūt sacra. Quib⁹ obycit q̄
si spēs panis ⁊ veritas corpis idē sūt sacrm: cum
spēs panis sacrm sit corporis: ergo veritas cor-
poris idē est sacrm: ⁊ ita idez est sacrm sui. Sed
hoc nō pcedit: q̄ spēs panis ⁊ est quoddā sacrz
qd est veritas corpis: ⁊ est quoddā qd nō ē illa:
qm̄ sunt duo sacra diuersa. Alij ꝯo dicūt q̄ siue
diuersa sint significata: siue diuersa significātia
semp diuersa sunt sacra: quos oz cōcedere q̄ in
altari sunt admin⁹ quatuor sacra: vz spēs panis
⁊ spēs vini: veritas carnis ⁊ veritas sanguinis.
Preterea cū panis ⁊ uini diuersa sint accidētia:
ut sapor ⁊ odor: pondus ⁊ color: quātitas ⁊ figu
ra uidet q̄ singula p se sint uaria sacra. qua enīz
rōne poti⁹ unū q̄ aliud vicēdū est sacrm. fz cui⁹
rei sacrm est odor ⁊ sapor: Ad hoc pōt non icon
grue rnderi q̄ oīa sil accepta sūt unum eucharī
stie sacrm: eo q̄ nullū p se solū significet: sed oīa
sil panis spēm repntant: q̄ corp⁹ xpi cōtinet ⁊ sig
nificat. Signox aūt alia sūt naturalia alia positi
ua. Naturalia sūt q̄ fm nām. significant. quorū q̄
dam sunt q̄ p antecedēs signant ōnes: ut rubore
uespertino significat serenitas matutine. alia sūt
q̄ p ōnes significāt ancedēs: ut fumo uel cinere si
gnificabit ignis fuisse: Positiua sūt illa q̄ fz im
positionē significāt. Quox alia sunt signa rei sa
cre ut fpens ene⁹ erect⁹ ī beremo. alia sūt signa
rei nō sacre: ut arcus triūphalis erectus in biuio.
Porro signox rei sacre: alia sunt sacra: ut baptis
mus: alia nō sacra: ut agn⁹ pasebal. Sacra sūt si
gna no. t. non sacra ueteris: q̄uis enī utraq̄ sint
signa rei sacre. i: rē sacrā significātia. ñ tm̄ utraq̄
sūt fcā. i. iustificātia: lz nōnulli vixerit sacra lega-
lia iustificasse. hec enī ē differentia inter legalia
⁊ euāgelica sacramēta: quia illa significabāt tm̄:
hec aūt iustificāt ⁊ significant. Uerum quādoq̄
large qm̄q̄ stricte sacrm accipitur. Large fm q̄
oē signū rei sacre siue sit sacx siue nō sacrū dicit
sacrm. unde signa legalia sacra dicūt. Stricte fz q̄
sacx solūmō signū dr sacrm: de con. dis. y. sacrifi
ciū. ⁊. c. signū. ⁊. c. spēs. i. q. i. multi. Sacrm autez
dr actiue ⁊ passiue quasi sacrū signās: uel sacruz
signatū. Nā noie sacramēti quādoq̄ signuz rei:
qm̄q̄ res signi uarie nūcupātur fz q̄ sacramētū
accipit p signo rei. Sacrm dr a sacro ⁊ signū q̄
si sacx signū: fz fz q̄ sacrm accipitur p re signi:
sacramentū dr a sacro ⁊ secreto q̄si sacx secretū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Species ergo panis dr̄ sacramentū actiue.i. sacrū signās. vnitas aūt ecclesie dr̄ sacramentū passiue.i. sacrū signatū. Corpus ꝯo dominicū vtroq; mō dr̄ sacr̄m.i.⁊ sacrū signās ⁊ sacrū signatum. Sacramentū ꝯo consistit in tribus.s. in reb⁹. in factis.in verbis fm ꝓpriētatē.similitudinē ⁊ interpretationē. Leo nāq; fm proprietatē signat dyabolū. Unde aduersar⁹ noster dyobolus tanq; leo rugiens circuit quer̄s quē deuorer. Seminare fm similitudinē significat p̄dicare. Unde exit q seminat seminare semē suū ⁊ aliud cecidit in terram bonā ⁊ aliud sup petrā ⁊ aliud inter spinas Emanuel fm interpretationē significat christum Unde ⁊ vocabit̄ nomē ei⁹ emanuel:qd̄ interp̄tat̄ nobiscū deus. Res ut aqua baptismi factum in signaculū crucis ꝯbū ⁊ inuocatio trinitatis. Singula reperiūtur in hoc excellentissimo sacramento.res.i.corpus ⁊ sanguis:factū.i.esca ⁊ potus·ꝯbū hoc ē corpus meū.hic est sanguis me⁹.

¶ Sequit̄ Qui ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effundet̄ ī remissione peccatorū ⁊c. Pro solis p̄destinatis effusus est quantū ad efficatiā.sed pro cūctis hoībus quantū ad sufficientiā. Effusio quippe sanguinis iusti pro iniustis.tam fuit diues ad p̄ciuz ut si vniuersitas crederet in redēptorē nullū oīno vinculū dyaboli retinerz.ꝯbū.n.effusiōis habundantiā notat.xvi.q.i.reuertimini. ¶ Peccatū aūt duob⁹ modis remittit̄ viz ad meritū culpe.⁊ hoc ꝑ sanguīs fidē qua iustificamur a culpa. ⁊ q̄ ad debitū pene ⁊ hoc ꝑ sanguīs preciū quo redēpti sumus a pena. Oēs.n.quasi oues erraūimus vnusquisq; in viā suā declinauit: ⁊ dn̄s posuit ī eo iniquitates oīuz nostrorū. Unde vulnerat⁹ est ꝓpter iniquitates nr̄as.attritus ē ꝓpē celera nostra disciplina pacis nostre sup eum:⁊ liuor̄ ei⁹ sanati sum⁹. Vere lāguores nostros ipse tulit. Qr̄ ergo iustus iniuste punit⁹ est. iniusti iuste sūt liberati. Affūpsit.n.in se penā pro oībus ut daret se ꝑ gratiam vniuersis. Hic aūt sacerdos eleuat calicem ut illū populo ostendat nec est superflua hec eleuatio:ut dictū est in fine pticule precedētis.

Et est notandū ꝙ quedā ecclesie duas habēt pallas corporales ⁊ ibi eleuet̄ calix cooptus cū alka earū. In quo ostendit̄ hoc sacramentū occultissimū fore ⁊ difficilimū ad intelligendū quodq; tēpore instructionis huis sacramenti sanguis christi inuisibilis erat quia inter venas ei⁹ existebat. Alie ꝯo ecclesie vnā tantū habēt pallā:⁊ ibi eleuatur discooptus absq; velamine. Primo ad signandū ꝙ post institutionē hui⁹ sacramenti sanguis xp̄i fact⁹ fuit visibilis ꝑ ipsi⁹ effusionē ī cruce.vnde hic dr̄:hic ē sanguis me⁹ ⁊c. In eo.n.ꝙ calix nō ē cooptus cū palla sup qua ē ostia cōsecrata designat̄ ꝙ sanguis christi a corpore effusus est ⁊ separat⁹ ē. Secūdo qr̄ ostia ē sup pallam corporalē:nec bono mō posset alibi poni. Tertio quia propē venti flatū piculosū ē cooptum cum palla leuare. Et nota ꝙ sacerdos actus christi representās dū dicit: Accipiēs calicē pax̄ eleuat calicem.deinde.d.benedixit ut sine piculo calicē benedicat illū in altari deponit. Subsequent̄ etiam.d.accipite.pax̄ tenet eleuatū vsq; dū in altū eleuet ⁊ illū ppto oñdat. ¶ Sequit̄ Hoc q̄tiēscūq; fecerītis ⁊c. Hec clausula qr̄ consecratiōes tas corpis q̄ sanguinis respicit.post deposito calicē debet dici. Sanc in perceptiōe corpis christi et sanguinis magna est nobis adhibenda discretio Cauendū ē.n. ne si nimiū differat̄ mortis piculū incurrat̄ dn̄o protestante nisi manducauerit] carnē filij hoīs ⁊ bi.eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Si ꝯo quis indigne suscipit fm apl'uz iudiciū.s.dānationis sibi manducat ⁊ bibit de cōse.di.y.qui scelerate ⁊.c.se. Iōq; fm eundē apl'z ꝓbet seipsum hō:⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat ⁊c. Dicit ergo quisq; cōicandū eē quotidie. Ali⁹ ꝯo dicet ecōtra. Faciat igit̄ vnusqsq; ꝙ pie crediderit faciendū.nō enī litigauerūt aduersem nec alter altari se ꝓposuit çache⁹.s. ⁊ ille cēturio cū alter coꝝ gaudēs christū in domo sua suscepit ⁊ alter dixerit: Dñe nō sum dign⁹ ut intres sub tectū meū.⁊ hoc ē qd̄ Aug⁹ ait duodecima di. illa de con. di.y.quotidie.aly quottidie cōmunicāt corpi ⁊ sanguini domini.aly certis diebus accipiūt ꝙ liberam hz obseruantiā.d̄ h̄ subti.de osculo pacis dicet̄. ¶ Et nota ꝙ lz christus semel credētes sua morte redemerit:ecclia tn̄ h̄ sacr̄m quottidie necessario repetit ob tres precipue cās. Primo qr̄ in vinea laborātes eo q̄tidie reficiunt̄. Secūdo ut neophiti ꝑ illud incorporētur xp̄o. Tertio ut memoriā passiōis xp̄i q̄tidie mētib⁹ fideliū ad imitandū infigat̄.quotidie enī egem⁹.iōq; panis quotidian⁹ vocat̄. Quotidianū ergo sacrificiū ut ꝓbat pascasi⁹ papa de con. di.y.iterat̄.ē cōmemoratio nō iteratio passionis. Et iō sequit̄: In mei memoriā facietis.i.in h̄ sacr̄menta vobis quotidie mortis ⁊ passionis xp̄i memoria reuocabit̄ de con.di.y.corpus.⁊.c.iterat̄. Unde.i.ad corinth.x. Quotiēscūq; māducauerit] panē hū ⁊ ca.bi.mor.do.an.donec veniet: ꝓpter qd̄ ipse dicebat apostolis: Hoc facite in meaz cōmemorationē. Hāc vltimā nobis mēoriā dn̄s derelīqt ꝓut dēm ē sup ꝯbo: Postq; cenatū est. Et nō ꝙ hēm⁹ triplex mēoriale dn̄ice passionis. Primū q̄tū ad visū in imaginib⁹ ⁊ picturis:⁊ ꝓpterea crucifixi imago depingit̄ in libro ⁊ ī ecclesys. Secūdū q̄tū ad auditū.s.passio dn̄i p̄dicata. Tertio q̄tū ad gustū.s.sacr̄m altaris in q̄ xp̄i passio patent̄ exp̄mit̄:⁊ ꝓpē h̄ p̄misit:⁊ memoriā ve. Et sequit̄ vñ ⁊ mēores. Qui aūt calicē discooptū eleuāt illū ī h̄ loco cū palla corpali cooplūt inuētes ꝙ sepulto dn̄o aduoluto lapide clausuz ⁊ hostiū monumēti:ut.d.Mare⁹ ⁊c.

De octaua pte canonis. ¶ Rubrica.

Nde ⁊ mēores ⁊c. Octaua ps: qr̄ dn̄s ipe p̄ceperat in .c. Sil'i mō ⁊c. ⁊ h̄ ī sui mēoriā faciem⁹

Iccirco ī hac pte trla sibi comemoranda pponit ecclesia. s. tā beatā passionē: nec nō ⁊ ab īferis resurrectionē: sed ⁊ in celos gloriosaz ascēsionem quoq; p̄mū. i. passio excitat charitatē. Fm. i. resurrectio corroborat fidē. tertium. i. ascēsio letificat spem. Quid enī ī nobis magis charitatē accēdit q̄z q̄ ꝓpio filio suo nō pepercit de? Quid magis in nobis fidē cōfirmat q̄z q̄ xp̄s resurrexit a mortuis: Sicut enī in adā oēs moriunt: ita ⁊ in xp̄o oēs viuificabunt. Quid magis ī nobis amplificat spem q̄z q̄ xp̄s ascendens ī altum captiuuꝫ. cap. de vo. ho. vt vbi ipse est illuc sit ⁊ minister ei?. Sacerdos igit̄ hoc repētans dicēdo taz beate passionis manū ī modū crucis extēdit: vt habitu corporis manuū xp̄i extensionē ī cruce repētet: qō tē aly faciūt qē dicūt. Hāc igit̄ oblationem repētationē crucifixionē stati secuturaz. Et qz xp̄s ꝓlixius orans fact? ē ī agonia: iō agonia illā habitu oculoꝫ ⁊ facici quodāmodo repētat. Dicēs aūt nec nō ab īferis resurrectionem: illas ad se vt p̄us reducens eas paꝫ erigit. vñ ī cantico abacuc altitudo man? suas leuauit: ⁊ hoc ī signū qz xp̄s iuictus leo surrexit a mortuis. Item dicēs. Sed ⁊ ī celos gloriose ascēsionis eas erigit equalit̄ vsq̄z ad humeros ī signū q̄ christus eleuatis manib? ferebat̄ ī celū ⁊ sedet ad dextrā dei p̄ris. Qō igit̄ dicit̄ vñ ⁊ memores ⁊c. sic est ītelligendū q̄si. d. nos esse sacerdos ꝓfitemur: ⁊ plebē tuā memorē ēē testamur xp̄i filij tui ⁊c. sacerdotes q̄dē memores ⁊ īstructi ēē debent: qa ipsi missaz celebrāt ⁊ sacrificiū xp̄i exēplo offerūt. Plebs etiā sancta memor ēē dz: qz xp̄s nō soluz p̄ sacerdotib?: vez etiā ꝓ plebe passus ē q scā dicit: qz fide ⁊ baptismo xp̄i p̄cepto sanctificata est. Itē ex nūc stringūt̄ digiti. s. pollices ⁊ īdices nec disiūgunt̄ nisi qñ oz hostiā tangi vel signa fieri: qō sit p̄mo ob reuerētiā sacramēti: ne vz aliquid tāgant p? tactū corporis xp̄i. Secō vz ī signū q̄ ī hoc sacramēto secūdus accepit p̄mo. i. filius p̄ri obedit. Et iō subyciūt: vñ ⁊ memores tam beate passionis resurrectōis ⁊ ascēsionis ⁊c. Tertio digiti q corp? xp̄i tetigerūt iungūt̄ ad ostendēduz q̄ fideles illud fide ⁊ deuotōe tangentes debēt ēē charitati cōiūcti: ⁊ sicut digiti ī tāgēdo ⁊ signādo ab iuicē ad orā diuidūtur: sic ⁊ fidelīū opationes ī hac vita cū expedit separant̄ qñ qñq; p cōtemplationē ad spūalia eleuant̄: ⁊ qñq; p mūdanis necessitatib? tpalia administrant. Quarto digitoꝫ coniūcto īdicat q̄ corporis ⁊ sanguis vñi nr̄i sacramēto: ⁊ mens ⁊ corp? sacerdotis īsēparabilit̄ ēē debēt affixa. Quīto strīgūt̄ ne puluis seu pticula hostie illis forte adherēs cadat. Qz ho ecclesia dixit se memorez dñice passionis: iō stati acerbiorē spēm ipsi? passionis cōmemorat recolēs ī q̄nq; crucib? q̄nq; plagas. Sicut enim subsequēs expositio declarabit ab hīc vsq̄z dum corporale desup calicē remouet̄ dñice passionis ordo memorat. Nā vbi dicit sacerdos hostiā puram hostiā sanctam: hostiā īmaculatā. panē scm̄ vite eterne: ⁊ calicē salutis ppetue. q̄ nariū crucis signaculū ī p̄mit sup oblatā ⁊ calicē significans v. xp̄i plagas: vz duas manuū totidēq; pedum ⁊ vnā lateris: vl q̄nq; cruces significāt qō xp̄s. v. secula redemit. Tres aūt cruces cōiter facit sacerdos sup oblatā ⁊ calicē: qm̄ ī tribus ꝗbis vtrūq; pite ītelligit̄. Nūq; n. ī crucis signaculo panis separat̄ a calice: nisi cū separatim noiant̄ ī canone ⁊ qñ hostia collocat̄ a ministro latere calicis recta ps crucis solūmodo sup panē trāsuersa ꝗo vsq̄z ad calicē dz ptēdi: qm̄ erecta ps crucis corp? xp̄i sustinuit trāsuersa ꝗo brachia distēdit. Due vero cruces separati fcē aliaz xp̄i separatā a corpe significant. Sz cū iā plene ⁊ pfecte sit ꝛsecratio celebrata: nā mā panis ⁊ vini iā trāsit ī substātiā carnis ⁊ sanguīs: nec vlteri? pōt deteriorari vel meliorari: ⁊ sacerdos vlteri? vtit̄ suis nō xp̄i ꝗmonibus: de cō. di. y. panis ē. q̄rit̄ q̄re sup eucharistiā adhuc bñdictōis signū ī p̄mit̄ aut aliqd cōsecrationis ꝗbū pferī. Preterea q̄dā subiūgūt̄ ī canone inuētia q̄ nō dū sit trāsubstātiatio cōsumata. Sup hoc dicūt q̄dā: de cō. di. y. vtꝫ. q̄ scriptura nō attēdit hic b? ī angustias tpis sz sacerdos cuz nō possit sit̄ multa pferre ⁊ agē. ita logit̄ ⁊ agit ac si tp̄s staret: ⁊ cēnt adhuc faciēda q̄ ī p̄ncipio sermonis nō dū erāt fcā ⁊ ꝗba ⁊ signa nō ad tēpus suc platōis. sz ad cōceptōem loquētis sūt referēda. Inno. papa. iy. dixit q̄ ī canone aliud ꝗba significāt: ⁊ aliud signa p̄tēdūt. nāq; ꝗba p̄ncipaliter spectāt ad eucharistiā cōsecrādā signa ꝗo p̄ncipaliter ptinēt ad historiā recolēdā. nā ꝗbis vtimur ad cōsecrādū panē ⁊ vinū ī corp? ⁊ sāguinē Iesu xp̄i. signis vtimur ad recolēdū ea q̄ p̄ ebdomadā añ paschalē gesta sūt circa xp̄m. Pz ergo q̄ q̄tū ad ordinē eucharistie ꝛsecrāde. c. illud. q p̄die q̄z patere ⁊c. ī fi. canonis subyci debuisset: qz ī eo ꝛsecratio ꝛsumat̄: sz qm̄ ipedisset ordinez historie recolende: quia quod fuit gestum in medio poneretur in fine prouidus canonis ordinator: vt ordinem seruaret historie: quasi quadam necessitate compulsus capitulum illud. Qui p̄ridie ⁊ cetera. quasi cor canonis in medio collocauit: vt que sequuntur intelligantur procedere ex illam figuram qua sepe fit: vt que narratione succedunt intellectu precedant: vel poti? vt tam littere q̄z historie suus ordo secuetur. Dicāt̄ itaq̄z q̄ pertinent signa ad historiam passionis recolendam: quia significant quinque sensus qui tūc re vera patiebantur in christo: vel quīq; eiu? plagas: vt dictum ē: sed verba non pertinent ad eucharistiam consecrandam: immo pertinent ad eucharistiam consecratam hoc modo. nos serui tui videlicet sacerdotes: sz ⁊ plebs tua sancta. s. populus christianus. Nam q̄ populus agit voto sacerdotes peragunt ministerio. Offerimus preclare maiestati tue. i. pre ceteris clare. ¶ Nam si iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quãto clarius maiestas diuina prefulget. de tuis
donis.i. de frugibus segitũ: ⁊ hoc quãtũ ad panẽ
qui est consecratus in carnẽ. Ac datis.i. de frugi
bus arborũ ⁊ hoc quantũ ad vinũ qõ ẽ cõsecratũ
in sanguinẽ. De his inquã ⁊ illis offerim⁹ ostias
puram. ostiã scãm. ostiã ĩmaculatã.i. eucharistias
ĩmunẽ ab oĩ culpa originali. veniali ⁊ criminali.
Unde dicat̃ ostia dictũ est in sexta pticula super
ybo qui ꝓdie. Uel purã quantũ ad cogitationes
quasi puro corde. sanctã quantũ ad locutionem
ĩmaculatã quantũ ad opationẽ: qꝛ peccatũ nõ
fecit: nec dolus inuent⁹ est in ore eius: supple B
est panẽ sanctũ.i. sanctificantẽ: supple datorẽ vi
te eterne quantũ ad stolã carnis ⁊ calicẽ salutis
ꝓpetue quantũ ad stolã aĩa. ꝓm illud: Ego sum pa
nis viu⁹ qui de celo descendit. Si qs mãducaue
rit ex hoc pane vi. in eter. Possũt etiã secũdo mõ
hec ꝟba exponi: ut vis christus dicat̃ ostia pura:
qꝛ concept⁹ ẽ sine peccato. dicat̃ panis vite eter
ne: quia ẽ refectio angelorũ: ⁊ calix salutis ꝓpetue
quia refectio ẽ hoĩuꝫ. Uel tertio mõ ostiã puraꝫ
quia christus oblatus est ut nos liberaret de fe
ditate originalis peccati. Sanctã qꝛ vulneratus
est ut ꝓfluerent sacr̃a quib⁹ ecclesia sanctificatur
Immaculatã: qꝛ mortu⁹ est ut nos liberaret de
morte eterna. Panẽ vite eterne: qꝛ ẽ nr̃m viati
cum. q. via. Et calicẽ salutis ꝓpetue: qꝛ ẽ refectio
angelorũ inebriãs in patria. Uel sic quarto modo
de tuis donis ac datis. Dona sũt in re eterna. da
ta in opa tpalia. Offerim⁹ ostiã purã. s. corporis
ostiam sanctã. s. sanguinẽ. ostiam ĩmaculatã quo
ad vtrũq̃. Uel purã.i. ab alys separatã. sanctã.i. sci
ficatam. ĩmaculatã.i. a maculis emũdatã. ostiã de
corde puro conscia bona ⁊ fide nõ ficta. ¶ Seq
tur supra q̃ ⁊c. Cũ aũt orauerit ꝓ ostia trãssubstã
tianda camq̃ iam transsubstãtiata patri obtule
rit. nũc orat pro ipsius acceptatione: ut cũ ad in
star antiquorũ sacrificiorũ acceptet. ꝓpitio supple
nobis ac sereno vultu.i. in respectu placabili di
gneris respicere nõ q̃ vultus ei⁹ mutet̃ aliquan
do. sed tũc deus vultũ suũ sup nos illuminat ⁊ se
renat: cũ misericordiã suã sup nos exhibet ⁊ de
clarat ꝓm illud ps. Illuminet vultũ suũ sup nos
⁊ misereat̃ nostri. Itẽ ꝓ hoc q̃ dicit digneris re
spicere. notat̃ q̃ sacerdos noster vultũ hz ꝟsum
ad ꝓpiciatoriũ. de quo in ꝓbemio h⁹ ptis dictuꝫ
est: ⁊ tũc aspgit intus tabernaculũ dũ ꝓ dei mise
ricordiã q̃rit ei⁹ ꝓpiciationẽ ut habeat deus illa
munera accepta sicut habuit munera abel iusti.
Unde sequit̃. Sicuti accepta habere dignat⁹ es
munera abel ⁊c. Hoc aũt aduerbiũ sicuti simili
tudinẽ innuit nõ exprimit quantitatẽ. Mlto qꝛ
pe acceptius est hoc sacrificiuꝫ deo q̃ q̃ obtulit
abel qõ obtulit abraaꝫ qõ obtulit melchisedech
valet. n. ampli⁹ res q̃ vmbra. ꝟitas quã figura.
Ipsam ergo similitudinẽ magis quã q̃titatẽ de
bem⁹ attendere. offerẽdo igit̃ sil̃es sum⁹ abel. si
recte quidẽ offerẽtes. recte nihilomin⁹ diuidam⁹
q̃ quia chayn nõ egit peccauit sua nãq̃ recte cui
debebat obtulit deo. ꝗ retinẽs sibi scip̃z ⁊ cor su
um subtrahẽs deo male diuidit. abel ãt acceptũ
deo int⁹ in corde obtulit holocaustũ: qꝛ nõ se si
bi retinuit sed deo totũ se subdidit ⁊ impẽdit. Et
ideo legit̃ in Genes. Respexit de⁹ ad abel et ad
munera ei⁹. Ad chayn ꝟo ⁊ ad munera ei⁹ non
respexit. xliij. q. v. scriptũ. Prius respexit ad abel
⁊ postea ad munera eius: qꝛ nõ offerẽs a muneri
bus sed munera ad offerentẽ placuerũt. Similit̃
⁊ Abraã egregi⁹ fide totũ prius se offerabat al
tissimo: ⁊ ꝓpterea cũ sua duceret offerẽda placi
das ei ostias offerebat. qõ ut nos sl̃ẽtes imitare
mur patros ab illo de⁹ exegit affect⁹. Tolle inqt
filiũ tuũ vnigenitũ quẽ diligis Isaac ⁊ offer euꝫ
in holocaustũ sup vnũ montiũ quẽ monstrauero
tibi. Statimq̃ ꝓmptũ ⁊ obedientẽ inuenit: imo
nobis ostẽdit. Melchisedech quoq̃ nisi se ꝓus
acceptũ deũ sacrificiũ obtulisset futurorũ cãs mi
nime ꝓuidisset: quarũ intuitu misticũ panis ⁊ vi
ni prim⁹ obtulit sacrificiũ erat. n. sacerdos dei al
tissimi. Nominant̃ igit̃ isti tres patres ve. te. ga il
li ⁊ eorũ sacramenta specialius ceteris hoc sacra
mentũ presignanerũt. Quid. n. ꝓ mun⁹ abel offe
rentis de primogenitis gregis: nisi christus ꝓmo
genit⁹ in multis fratrib⁹ exp̃mit̃ q̃ malicĩose oc
cisus est a populo iudeorũ: sicut ille inuidiose a
fratre suo. Nã ꝓm apac. Ipse ẽ agn⁹ dei q̃ occi
sus ẽ ab origine mũdi. Quid ꝓ sacrificiũ Abrae
dilectũ ⁊ vnicũ filiũ offerentis nisi christi passio
designat̃. de quo dicit apostolus ꝓprio filio suo
nõ pepcit deus: sed ꝓ vo. om. tradi. il. Hic ẽ inqt
filius me⁹ dilect⁹ in quo mihi cõplacui. Oblatio
quoq̃ melchidesech tã ꝓprie nouũ sacrificiuꝫ p̃
signauit ut inde p̃dictũ fit. Tu es sacerdos ĩ et̃
nũ ꝓm ordi. melchi. q ꝓm aplm assimilat⁹ ꝓ oia fi
lio dei manet sacerdos ĩ ꝓpetuũ. Abel dr̃ puer ñ
tã a puericia q̃ a puritate. ꝗ illõ: Ecce puer me⁹
dilect⁹ quẽ elegi posui sup eũ spiritũ meũ. Abra
am dr̃ patriarcha nõ tã israelitice plebis q̃ ꝓpl̃i
christiani illi⁹ per crucẽ hui⁹ ꝓ fidẽ. ꝓm illud: Nõ
vltra vocabit̃ nomẽ tuũ abrã. ꝗ appellaris Abra
am: qꝛ patrẽ multarũ gentiũ ꝓstitui te. Melchise
dech interp̃tat⁹ ẽ rex iusticie: deinde rex salez. i.
pacis ꝓpter illud qõ legit̃: Orient̃ in dieb⁹ ei⁹ iu
sticia ⁊ habũdãtia pacis donec auferat̃ luna. Sã
ctum sacrificiũ ĩmaculatã ostiã. hoc addidit in ca
none Leo papa primus.

¶ De nona pticula canis. ¶ Rubrica

Supplices te rogam⁹ ⁊c. Nona ps ponti
fex ut lex iubebat. ⁊ in ꝓbemio h⁹ p̃t
dictũ ẽ aspgebat tabulã ⁊ archã ⁊ ex
teri⁹ sacrũ sanguine pacifico. ⁊ ꝟps toties aspgit
patrẽ sanguĩe. quotiẽs cũ placat ꝓ carnẽ assũptã
Aram aspgit quã diu numerũ restaurat angelo
rum. Exteri⁹ sacrũ aspergit dum boĩes scificat ⁊

patri qui in terris sunt recōciliat. Sacerdos eos dem aspergit: qr hoc sacrificiū placat deū ⁊ veni am īpetrat ⁊ sic etiā sup os aspergit. nā qui nos emūdat augmētat numerū ciuiū supnoꝝ. Aspergit etiā ītus tabernaculū: put i precedenti particula dcm̄ est. Dū aūt hic nominat sublime altare cōmemorat sanctasanctoꝝ. ¶ Bane hymno dicto post cenā exiuit. Jesus i monte oliueti trāstorrē tem cedron ⁊ pgressus pusillū cecidit i facie suā orans ⁊ dixit. Pater si fieri pōt trāsier calice hūc a me. Sed ⁊ secūdo ⁊ tertio abyt ⁊ orauit eūdē smonē dicens: ⁊ factus i agonia plixius orabat ⁊ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Tūc venit ad discipulos suos dicens. Surgite eamus ecce appropinquat qui me tradet. Traditor aūt dedit eis signū dicens: quē osculat fuero ipse est tenete eū. Et cōfestim accedēs osculat est eū. Quia ergo Jesus pcidit orans ⁊ dicens: pater si fieri ⁊c. ideo sacerdos se iclinās orat ⁊ dicit. Supplices te rogamus ⁊c. vl sacerdotis iclinatio significat emissionē spiritus xpi put dcm̄ est in phemio canonis. de iclinatōnibus dcm̄ est sub ti. de cōfessione. Jtez dicit vt quotquot ex hac altaris ⁊c. osculat semel altare p qō representat osculū pditoris postq̄ dns ab oratione surrexit. Quidā ter osculāt agētes gratias trinitati que p passionē dni genus recōciliauit humanū. Aly bis ad notandū geminā i xpo naturā seu ipsum i aia ⁊ corpore passum. Quia ho i agonia plixius orabat tertio dicens eūdem smonē: ideo sacerdos facit tres cruces. Primo sup oblatā dicēdo sacro sanctū filij tui corpus: ⁊ secundā sup calicē dicendo ⁊ sanguinē. tertiā signando seipsum i facie cū dicit. Omni bndictione celesti forte pter sudorē corporis crucē iprimēs sup corp ⁊ pter guttas sanguis crucē iprimēs sup sanguinē: ⁊ qr pcidit i facie suā orās: iō iprimit sibi crucē facie: Vl poti crux q̄ fit supra corpus designat vincula qbus est ligatū corp. illa que fit sup sanguinē designat flagella qbus allisus est ⁊ sanguis eductus. De vinculis legitur. Ministri iudeoꝝ cōprehenderūt ⁊ ligauerūt: ⁊ vinciētes duxerūt ⁊ tradiderūt poncio pilato. de flagellis legit. Apprehēdit pilat Jesus ⁊ flagellauit: cui liuore sanati sum. Per tertiā ho crucem q̄ fit i facie recolit illud qō expuebāt i faciē eius: ⁊ palmas i faciē ei dabāt: ⁊ velātes faciez ei dicebāt pphetiza nobis xpe qs ē q te pcussit. Tertio crux q̄ fit supra corpus martyrū xpi que fit supra sanguinē martyr scōr designat. Quarto p̄me due cruces significāt q xps p duob po pulis passus ē. Tertia q̄ fit i facie q in corpe suo passus ē. Aly ho nō faciūt p̄missas duas cruces Cōsiderari etiā oz q sacerdos dicēdo supplices ⁊c. stat iclinat cancellatis manib aī pectus ad designādū q oīonis humilitas p iclinationē designata: tūc demū ⁊ nō alias exauditi digna ē si ex fide pcedat pectoris. i. mētis. Fide dico p dilectionē operātem q̄ operatio p man itelligitur Quia ho q̄dā sūt opa vite actiue q̄dā ho vite cōtēplatiue. sed opa vite actiue quodāmodo cancellatī ad opa contēplatiue vite sicut sinistra ad dextrā cōparāt eo q opa actiue sicut supposita seu iferiora ad opa cōtēplatiue disponūt: ⁊ opa cōtēplatiue sic supposita ⁊ altiora illa pficiunt ⁊ cōfirmāt: tō i ipsa manuū cācellatōe dextra supponit sinistre. Rursus orat cācellatis manib aī pect q̄si ipso fcō dicat. Obsecro te p crucē ⁊ passionē tuā ut iubeas hec pferri ⁊c. Cācellatio enī manuū passionē xpi figurat: ⁊ dextra p quaz resurrectio leuep quā passio designat supponitur ut p hoc xpi resurrectio a mortuis ĩsinuet. Uex i nōnullis ecclesijs diacon ifra actionē lauat manus significās pmo q pilat se lauit cū se mūdū a xpi sanguine pclamauit: vel scdo q nra sordida opa xpi passione mūdāt. Tertio q null nisi mūd ad pcipiēda fidei sacramēta pcedat. Sequtur iube hec pferri ⁊c. tante sunt profunditatis hec verba ut itellectus humanus vix ea sufficiat penetrare. Unde beatus Gregorius: de con. di. y. quid sit sanguis. ⁊ in fine dialogi tāti sacramēti dignus iterpres de illis tāq̄ de re ineffabili pene ineffabiliter loquens: quis inquit fidelium habere dubium possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri i illo iesu christi misterio angelorum choros adesse. sumus ima sociari terrena celestibus iungi. vnūq̄ ex inuisibilibus atq̄ visibilibus fieri. Idem etiam alibi dicit. Uno eodemq̄ tempore ac momēto i celū i. celestē naturā rapit ministerio angelorū consociandum corpori xpi scilicet mistico ⁊ aī oculos sacerdotis in altari videt. Saluo tī occulto celestis oraculi sacramēto. possent hec ho licet simplicius tī securius sic exponi. Jube. i. fac hec. s. vota fideliū. i. supplicationes ⁊ preces perferri. i. presentari per manus sancti angeli tui. i. per ministerium angelorum qui sunt administratoryspiritus ⁊ vota nostra coram deo offerunt. Juxta illud quod ait raphael angelus ad thobiam. Thobie. xy. Quando orabis cuz lachrymis ego obtuli orationē tuam domino. Ex hoc ergo cui denter apparet q ā̄gelus sacris misterys adesse credendus est: non ut consecret: quia hoc nō pōt sed ut orationes sacerdotis ⁊ populi deo repsentet: Fz illud apoc. Ascēdit fum aromatū i cōspectu domini de manu angeli que sunt orationes sanctoꝝ. In sublime altare tuum supple hoc est i conspectu diuine maiestatis tue. i. i contemplationē maiestatis ⁊ curie tue celestis. nam ipse dicitur altare sublime: exo. xx. Non ascendas ad altare meum per gradus. i. i trinitate non facies gradus. Porro sicut beatus Aug. determinat non dicitur angelus offerre orationes deo quasi tunc primo deus nouerit qd velim qr deus oīa nouit antequā fiant: sed qr necesse hz rōnal creatura. tēporales cās ad ēnitatē referre siue

petendo quid erga se fiat siue consulēdo qd faciat aut quid deo iubente implendū esse cognouerit hoc nobis vel euidenē vel latenē reportet.

¶ Possunt etiā secūdo mō pmissa ꝗba sic exponi. Omnipotēs de⁹ iube hec. s. panē ⁊ vinū pferri. i. transmutari. in sublime altare tuū. i. in corpus ⁊ sanguinē filij tui sup choros angelorꝫ exaltari: quia corpus domini dictū est altare. Juxta illud Altare de terra facietis mihi ꝑ man⁹ angeli tui. i. per mysteriū sacerdotis. Nō. n. fm augustinū deposcit ob aliud illic deferēda nisi ut intelligat ꝙ illa fiāt. i. trāsſubstantienē in eo sacerdotio. i. in eius ministerio ꝗtute spūs sancti. Sed cū iam trāsſubstātiate sint exponi possūt tertio mō sic: Jube hec. i. corpus christi misticū. s. ecclesiaꝫ christi militantē pferri. i. associari. in sublime altare tuum idest in ecclesiā triūphantē q̄ dr altare: fm illud Leuit. Ignis in altari meo semp ardebit. i. feruor charitatis in ecclesia triūphanti: ⁊ hoc ꝑ manus āgeli tui. i. ꝑ opationē ⁊ ꝗtutē christi filij tui qui est magni concilij angelus Isa. ix. Ipse. n. corpus suū misticū deo patri cōiungit ⁊ ecclesie triumphanti. Quarto mō hic angel⁹ magni cōcilij. cōciliarius ille cui⁹ concilio pater mundū creauit et recreauit sublime altare in conspectu dei ē xpus crucifixus sedēs in dextrā patris. Igitē angel⁹ cōfert hec sacramēta in sublime altare in cōspectu dei: dū cicatrices ostēdēs iterpellat apō patrē ꝑ nobis hec sacramēta conficientib⁹. Que ꝗo sint illa que petit in sublime altare pferri determinat dns dicens: ut q̄tquot ⁊c. per hoc. n. demonstrat corpus nostri misticū: quod christus quotidie ad se trahit per mēbra. vnde Hiere: Patrē vocabis me ⁊ post me ingredi nō cessabis.

¶ De decima pte canonis. ¶ Rubrica.

Memento etiam dne ⁊c. Decima ps. Hec conclūctio etiā cōtinuat sequētia ꝑxime ꝑcedentib⁹ vel dici pōt ꝙ supfluit. Nā in antiquis codicibus precedebat imediate quedā oratio incipiens: Memēto mei queso. dne ⁊c. in qua sacdos ꝑ se orabat ut digne posset offerre. vñ tunc recte sequebat. Memēto etiā dne famu. ⁊c. Sz quia in multis modernis codicib⁹ oratio illa nō inuenit: ideo fm illos istud etiā supfluit: vel qō melius ē respicit aliud. Memēto qō precedit. in quo rogauit ꝑ viuis: hic aūt orat pro defunctis Orat ergo pia mater ecclesia nō solū ꝑ viuis: verum etiā pro defunctis: ⁊ eos deo patri sacre oblationis intercessiōe cōmēdat. certissime credēs ꝙ sanguis ille preciosus qui pro multis effusus est in remissionē peccatorꝫ nō solū ad salutē viuentiū verꝫ etiā ad absolutionē valeat defunctorum: ideoq̄ Babilon. conciliū de con. di. i. visuz statuit ut in oibus missarꝫ solēnys loco cōpetēti viz in hoc loco secrete vel in diebus nō solēnib⁹ in dominica. n. dle ob resurrectionē dominicam aīe requiem credūtur habere ecclesia pro defunctis dnm deprecē. Juxta illud Augustini: Nō sūt ꝑtermittēde supplicationes ꝑ spiritib⁹ mortuorꝫ quas faciendas pro oibus in christiana cotholica societate laudam⁹. Et q̄ q̄q̄ desunt defūct parentes. filij cognati ⁊ amici qui supplicationes pro eis effundāt. vna ⁊ pia mater. i. tota ecclesia oīs defunctos sub generali cōmemoratione suscipit tacitis illorꝫ nominibus ⁊ eis exhibet cōmunionē. Inno. quoq̄ papa statuit ea. di. de noib⁹ ut ante consecrationē ostie nō recitenē noia defunctorꝫ possent. n. populo recitari sed deo quaz nihil latet necesse nō est qui cū signo fidei nos ꝑcesserūt. s. ad dnm. xiij. q. ij. quā ꝑpostex in fi. nō ꝙ ibi sit fides aut spes vbi spēs ē ⁊ res. nā fides euacuat. charitas nūq̄ excidit. sed signū fidei ꝑ charactare fidei christianitatis accipit. de pe. di. ij. charitas quo fideles ab infidelibus discernūt fm illud: Audiui numerꝫ signatorꝫ. xliij. milia signati ex oī tribu filiorꝫ israel: ⁊ dormiūt ī sumno pacis: fm illud: In pace inidipsum dormiā ⁊ requiescā. Frequenē. n. sacra scriptura defunctos dormientes appellat: pro eo q̄ sicut dormētes euigilāt ita mortui resurgēt: propē q̄ dicit apl's Nolo vos ignorare de dormientibus ut nō contristemini sicut ⁊ ceteri qui spez nō habēt. Et dom⁹ inquit in euangelio: Lazarus amic⁹ noster dormit. Ipsis dne ⁊ oibus in christo quiescētib⁹ in hoc loco sacerdos quorꝫ maluerit defunctorꝫ ꝑbet agere memoriā specialē. Finita ē. n. memoria mortis domini: ⁊ ideo sequit: Mors nostra christ⁹ ꝑcessit ⁊ nos ei⁹ vestigia sequmur. In xpo quiescentib⁹. Sed nōne q̄ decesserūt cū fide et dormiūt in sumno pacis. de quib⁹ ꝑmissuz ē qui escūt in christo: ⁊ sic videē hoc supfluere. Sz q̄ sacerdos post ꝗba illa ī somno pacis fecerat ipe cialem memoriā pro aliquibus: ideo subiecit pro ipsis dns ⁊ mox nō incōpetenē supponit clausulā generalē ⁊ oibus in christo quiescētib⁹ de quibus premiserat. Hic aūt vocanē quiescētes ī christo qui in charitate mortui sūt habētes tamē aliq̄ purgabilia eo ꝙ nō plene satisfecerāt ꝑ peccatis confessis: propē quod ad locū purgatorij descenderūt: vbi existētes suffragio indigēt ecclesie militantis tanq̄ nōdū habētes in te pacē ⁊ refrigeriuz glorie: licet habeāt incerta ⁊ infallibili spe locū refrigerij in quo nō est ardor penarꝫ lucis in q̄ nō ē obscuritas tenebrarꝫ ⁊ pacis in quo non est cōflictus pugnarꝫ. Nā absterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eorꝫ: ⁊ tam nō erit amplu⁹ neq̄ luctus neq̄ clamor sed nec vllus dolor qm̄ priora trāsierūt sed delectabunē in multitudine pacis cū placebūt coram dno in regione viuentiū. Paradisus dicit ergo locus refrigerij propē ardorem ignis purgatorij ꝑ quē aīe trāseūt: iuxta illud psalmi. Trāsiuimus ꝑ ignē ⁊ aquā ⁊c. Loc⁹ lucis cōtra tenebras iferni. ō gb⁹ Mathei. xxiij. Mittite

eum in tenebras exteriores: Locus pacis ꝓpter mētis tranquillitatē que est ibi. cōtra vermē cōsciētie eorꝫ qui salui non erunt. vñ Isa. Vermis eorꝫ nō morietur nec ignis eorum extinguetur.

De vndecima parte canonis. Rubrica.

Nobis quoq; ꝛc. Undecima pars hec autem oratio ꝓrendi tur vsq; per oia secula seculoꝝ. Et hec ꝟba ꝓferendo sacerdos paulū exp̄ssa voce pcusso pectore silētium interrumpit. represē tans cōtritionē ꝛ confessionē latronis i illo passi onis dominice articulo icrepātis alterū ꝛ dicētis Nos digna factis recipimꝰ hic aūt nihil mali gessit: ꝛ dicebat ad iesū. Luce. xxiij. Domine memē to mei dum veneris i regnū tuū: ꝓpter qd̄ dixit illi iesus: Amen dico tibi hodie mecū eris in paradiso. Rursus per exaltationez vocis ꝛ pcussionem pectoris expriminē illud q̄ centurio ꝛ q̄ cuz illo erāt visis his que fiebāt timuerunt valde dicentes. Vere filiꝰ dei erat iste: ꝛ oīs turba que simul aderant ad spectaculuz illud p̄cutiētes ipectora sua reuertebanē. Noti vero ei ꝰ ꝛ mulieres q̄ christū secute fuerūt a galilea stabāt a lōge hec vidētes quos significāt ministri. s. diaconꝰ ꝛ subdiaconus retro stātes: q̄ ad hāc vocez erecti i os sacerdotis vel ep̄i intuenē. Premissa aūt pectoris vnica tonsio: significat q̄ ꝟm apostoluz ad roma. vij: Christus semel ꝓ peccatis nr̄is mortuꝰ est ꝛ fit cū tribus digitis. s. sine pollice ꝛ ĩdice: vt trinitas i vnitate notē. Pectoris quoq; tonsio quādoq; penitentiā designat: prout sub tl. de cōfessione dcm̄ est peccatoribus: ideo dicit quia si dixerimꝰ q̄ peccatū non habemus nosmetipsos seducimꝰ ꝛ veritas i nobis nō est: de pe. dis. ij. si enī inquit: Licet enī omni tpe debeamus ex corde nos recognoscere peccatores. vi. di. testamentū. p̄cipue tm̄ cuz ꝓ remissione peccatoꝝ sacrosanctū mysteriuz celebramꝰ. De multitudine miserationū tuaꝝ sperantibꝰ. Juxta qd̄ psalmista iquit Secūduz multitudinē miserationū tuarū dele i iquitatem meā. Et nota q̄ vna tm̄ est dei misericordia nō aliud qdez q̄ ipse misericors: sed multi sunt eiꝰ effectus q̄ miserationes dicunē. Unde reminiscere miserationū tuaꝝ domine. ꝛ miseri cordiaꝝ tuarū que a seculo sunt. Partē aliquā ꝛ societatem donare digneris: sed cū ipse deus sit omnia in oībus salus ꝛ premiū ꝛ gloria singulorū. Juxta illud. Salus populi ego sum. Quid ē qd̄ dicē aliqua ꝛ societatē ꝛc: tanq̄ nō oēs sint eundē denariū accepturi. Bene licet vnū ꝛ idē sit p̄miū singulorū vz ipse deus i cuiꝰ cognitione salus eterna cōsistit: ꝟm illud qd̄ ipse dicit i euangelio. Hec est vita eterna ut cognoscā te vez̄ deū ꝛ hunc quē misisti iesum xp̄m: tm̄ ꝟm differentiā meritoꝝ alij plus alij minus diuina visione fruuntur. nā ꝛ stella differt a stella in claritate ꝓpter quod ipse domin ꝰ agit. In domo pr̄is mei mansiones multe sunt: de pe. di. iij. in domo: sic vnꝰ sol est cuiꝰ lumine participāt vniuersi. alij plꝰ alij minus ꝟz differētiaz intuentiū. Luz iohanne: stephano: mathia: barnaba. In hac secūda cōmemoratione sanctoꝝ magna ex pte supplenē q̄ de primitiuis sanctis deesse videbanē in p̄ma. Sed q̄ re iohānes repetiē ꝛ stephanus sociatꝰ iohānī p̄ mittiē mathie ac barnabe apostolis. Sup hoc dici pōt q̄ iohānes in p̄ma cōmemoratōe disponiē ꝛ cū ceteris numeratē ꝓpter dignitatē apostolatꝰ In hac aūt cōmemoratōe repetiē ꝛ cū stephano sociatē ꝓpter p̄ullegiū celibatus. virgines enī sūt ꝛ sequūtur agnū quocūq; ierit ꝓpterea ceteris p̄ mittiē. Virginitas nāq; iohānis inde maxime cōmēdatur: q̄ christus in cruce matrē virginez discipulo virgini cōmēdauit: ꝛ ex illa hora accepit eā discipulus in suam. Stephani ꝟo virginitas ex eo maxīe cōprobatē: q̄ ipse deputatꝰ ē ab apostolis ad ministeriū viduaꝝ: ꝛ in eo q̄ feminis ē p̄positus: testimoniū meruit sincerissime castitatis. Posset aūt nō euangelista sed baptista iohānes ĩtelligi nisi p̄mitereē cuz tuis sanctis apostolꝰ ac martyribꝰ. vnde ꝟnicē q̄ apostoli tm̄ ac martyres sūbnotanē: quāuis ꝛ iohannes baptista merito posset inter martyres numerari. Enumerat ergo sacerdos sanctos quoꝝ societatē petit: q̄a ꝛ sacerdos legalis noīa filiorum israel habebat scripta: ut supra dictū est. Et aduerte q̄ hic octo viri ꝛ septē mulieres cōputanē: quia per hoc sacrificium septez charissimata grāꝝ ꝛ octo beatitudines iūgunē in nobis. Segtur nō estimator meriti: q̄ nō ꝟz exigentiā meritoꝝ retribuis: sed minꝰ puniēdo vel magis remunerādo q̄z quisq; meruit. Unde ñ ꝟz peccata nr̄a fecit nobis neq̄z ꝟm iniqtates nr̄as retribuit nobis: ꝛ alibi Mēsuram bonam ꝛ cōfertā ꝛ coagitatā ꝛ supfluētez reddent i sinū vestrū: Per christū dn̄m nr̄m: Nic ñ rideē amē: tū q̄ angeli q̄ semp assistūt r̄ideut ꝓut i fine tertie particule dcm̄ ē: tū q̄ hec tacite dicunē nec r̄identes audire p̄ñt: tū q̄ ꝟba sequētia perquē oia ꝛc. istis cōiūgunē ꝛ ab eis depēdent ita q̄ nihil iterponi pōt. Hoc aūt loco bn̄dicūē vue ꝓut diceē i. vij. pte sub quīta feria cene dn̄i vbi agiē de diurno officio. In canone apostoloꝝ in burchardo. li. v. c. offerri ita legiē. Offerri non liceat ad altare. s. ad bn̄dicēdū p̄ter nouas spicas ꝛ vuas ꝛ oleū ꝛ fabas: ꝛ thimiama ad incēsum: tpe q̄ scā oblatio celebraē. Segē. Per quem hec oia ꝛc. iō dicit oia: q̄ p filiū oia creata sūt. vnde iohā. i. oia p ipsū fcā sūt: ꝛ sine ipo fem̄ ē nihil: ꝛ vidit deꝰ cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bona. Creas igiē cōcedēdo creaturā scīficas ꝟsecrādo materiā viuificas trāsubstātiādo creaturaz bn̄dicis accumulādo grāz: qd̄ aūt dr̄. hec oia est simplex ꝓnoīs demōstratio sicut tp̄s ꝟbi cōfusū. nā p̄ñs cōfusū p̄ñtis nō tz vsū. ꝛ ē sensus hec oia. s. panē ꝛ vinū ꝛ aquā sēp bona creas ꝟz cās canonicas

l

primordiales: ⁊ sanctificas fm cãs sacrales. viuificas ut transeãt in carnẽ ⁊ sanguinẽ. ⁊ benedic] ut conseruient vnitatẽ ⁊ charitatẽ. ¶ Rursus in eo qõ dicit sanctificas. notat q̃ quodcũq̃ scificat̃ per gratiã christi sanctificat̃. De plenitudine.n.eius oẽs accepim⁹. vnde Job.xvi. Pr̃ scifica eos in ꝟitate. i. in filio. In eo q̃ dicit viuificas. notat̃ q̃ quicqd viuificat̃ p filio viuificat̃ Jo.xi. Ego sum via ꝟitas ⁊ vita. viu. di. qui. contẽpta. In eo qõ dicit benedicis insinuat q̃ benedictio celestj dat̃ nobis per fructũ ꝟginis benedictũ uel creas ut sint sanctificas tibi deputãdo. viuificas aimãdo. benedicis ut utilia sint. prestas ut ꝓsint. Fiũt aũt tres cruces sup dictis ꝟbis. sanctifi. viuifi. bene. in quib⁹ ecclesia primitiua representat̃ :q̃ fidem trinitatis suscepit. De hoc tri altẽ tam dicẽt Siquidẽ sacerdos dicur⁹ ⁊ prestas nobis. vel dyacon⁹ remouet corpale desup calice: ad notãdum q̃ qñ xp̃s emisit spm̃ velũ templi scissuz est a sũmo vsq̃ deorsum ⁊ apta sunt nobis q̃ prius obscura erãt in lege ⁊ clausa sicut dr̃ in euãgelio de quibusdã ⁊ erat obsconditum ꝟbum istud ab eis. vbi.n. sumpto aceto cõsũmatũ est reuelatũ ẽ. ⁊ calice discoopto accipiens ostiam dicit: Et prestans nobis. Dubitari aũt vidim⁹ q̃re calix ⁊ nõ ostia coopitur. Ad quod q̃druplex põt rõ assigri Primo ꝓpter periculũ q̃ sanguis facili⁹ possz recipere ĩmundiciã quã ostia. Secũdo q̃ in calice ⁊ sanguĩe magis significat̃ passio xp̃i quã ĩ ostia vnde illud: Pater si fieri põt transeat a me calix iste. ⁊ in canone in forma sanguis ponit̃ act⁹ effusionis ibi: Qui ꝓ nobis effundet̃ ⁊c. q̃ ergo in calice ⁊ in sanguine magis significat̃ christ⁹ mortu⁹q̃ in corpore: iõ sicut ⁊ mortu⁹ pannis ⁊ lapidibus oplit̃: ita ⁊ calix panno ⁊ sanguis calice et corporali coopitur. Tertio sanguis in calice cooperto representat corpus christi in sepulchro clauso ⁊ signato. ostia ꝟo corpus xp̃i ex̃ sepulchrum. Quarto sãguis xp̃i calice coopto r̃presentat xp̃i corpus in syndone inuolutũ. ostia ꝟo nõ inuolutum. ¶ Sequit̃ per ipm̃ ⁊c. Si absq̃ alicul⁹ ꝟbi vel tẽporis interpositione cõiugas p̃missa verba per christũ dominũ nr̃m. Per quẽ hec oia ⁊c. et facis punctũ ibi: ⁊ prestas nobis. plana ẽ lr̃a. dic ergo p ipsũ. i. tanq̃ p mediatorẽ cuz coequali qa ipse est coequalis patri. In ipso tanq̃ in cõsubstãtiali uel in ipso. i. in mẽbris eius. in patre quippe notatur auctoritas ꝓpt principiũ in filio cõlitas ꝓpter mediũ. in spũ scõ cõmunitas ꝓpt ꝏsortiũ ¶ Sane sexta feria crucifixus est christus: hora tertia lignis iudeox q̃ narrat Marcus. hora sexta manibus gentiliũ qõ narrat Jo. circa horam autem nonã inclinato capite tradidit spm̃. Ad recolendã igit̃ crucifixionẽ hora tertia factã liguis iudeox clamentiũ tes crucifige crucifige eũ. vrursus: Tolle tolle crucifige eum. sacerdos facit tres cruces super oblatã ⁊ calicẽ. dũ dic: Sanctificas viuificas. ⁊ benedicis. ¶ Ad recolendã ꝟo crucifixionẽ que post interuallũ triũ horax est facta manibus gentiliũ cũ milites crucifixerũt ibẽ. um sacerdos itex facit tres cruces cũ ostia sup calicẽ super p̃missis tribus ꝟbis. s. p ipm. ⁊ cũ ipso. ⁊ in ipso. Postmodũ aũt ad designandã diuisionem carnis ⁊ aĩe domini morientis facit duas cruces cũ ipsa oblata in ore calicis dũ dicit: Est tibi deo patri oipotenti in vnitate spũs sancti. Lũ enim in christo tres sunt vnice substãtie viz. diuinitas: cõpus ⁊ aia. due tantũ. s. corpus ⁊ aia fuerũt in morte diuise. nam diuinitas a neutra ẽ diuisa ⁊ separata: ⁊ ꝓpterea nõ tribus crucib⁹ sed duab⁹ mors domini designat̃. ¶ Cetex sacerdos faciẽdo cruces man⁹ sup mẽsam altaris extendit: q̃ ⁊ xp̃us super arã crucis man⁹ expandit. Juxt̃ illõ ꝓphetici: Expandi man⁹ meas ad pplm nõ credente mihi. Secũdo etiã p̃misse tres cruces cũ corpor̃ super nudũ calicẽ facte significant tres cruciat⁹ quos christus in nuda cruce sustinuit: viz passionem. ꝓpassionẽ. ⁊ cõpassionẽ. passionẽ in corpe propassionem in mente. compassionem in corde De passione corpis ait dñs per ꝓphetã. O vos oẽs qui transitis p viã attendite ⁊ videte si ẽ dolor sicut dolor meus. Foderũt. n. man⁹ meas et pedes meos: ⁊ dinuẽrauerunt oia ossa mea. De passione mẽtis dñs inqt apl̃is: Tristis es anima mea usq̃ ad mortẽ. Cepit enĩ ibẽ tedere ⁊ pauẽ cepit contristare ⁊ mest⁹ cẽ. Ex opassiõe ꝟo cordis ꝓ crucifixorib⁹ orauit ad patrẽ dicẽs: Pat̃ ignosce illis q̃ nesciũt quid faciũt: sl. n. cognouissent nũq̃ dñm glorie crucifixissent. Et iõ sacẽdos facit has cruces cũ ostia sup calicẽ: q̃ xp̃s sustinuit h⁹i cruciat⁹ in corpore sup patibulsi. ¶ Per calicem. n. passis designat̃ ut iam dictũ ẽ. Tertõ mõ tres cruces cũ ostia sup calicẽ facte significãt fidẽ centurtõis dicẽtis Math. xxvi. Vere filius dei erat iste: ⁊ ita cognouit eũ vnũ in trinitate. s. christũ deũ ⁊ hominẽ. Due ꝟo q̃ fiũt ĩ ora seu latere calicis designãt duo sacra q̃ de latere xp̃i ꝓ fluxerũt: viz aq̃ regenerationis ⁊ sanguis redẽtionis. Juxt̃ testimoniũ Joãnis dicentis: Un⁹ militum lancea lat⁹ ei⁹ aperuit: ⁊ ꝏtinue exit sanguis ⁊ aqua: ⁊ iõ imediate p⁹ has duas cruces lat⁹ calicis in quibusdã ecclys cũ ostia tangit̃: p q̃õ percussio lateris xp̃i cũ lancea militis designat̃. Qr̃to tres premisse cruces in quibusdã ecclesys ita fiũt ⁊ bene. Nã prima q̃ fit sup p ipsũ fit supra os calicis exti⁹ significãs q̃ de⁹ est ex̃ oia ñ exclus. Secũda q̃ fit sup cũ ipo. fit pax inferi⁹ sub p̃ma viz a labio calicis in labiuz significãs q̃ de⁹ ẽ sup oia nõ elatus. Tertio q̃ fit super in ipo. fit int̃ os calicis circa mediũ ꝏcauitatis ei⁹ significãs q̃ ẽ inter oia nõ inclusus. Quarta q̃ fit sup deo patri. fit a medio oris calicis recto dyametro ꝑ faciem sacerdotis significãs q̃ oia que in ministerio misse occulte agunt̃ in fine nobis ante oculos ponent. Quinta que fit super in vnitate spiritus sancti. fit a latere calicis inter ipsum calicẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ sacerdotē: vz descendēdo a summitate calicis cōtra pedē significās q̄ deus est subter oīa non cōpressus seu pstratus. gdā tñ de his duab⁹ vltimis nō faciūt nisi vltima. Quīto dicte tres cruces significāt tres cruciatus quos xp̄us sustinuit tribus tēporib⁹: vz ante mortē alaphas flagella: sputa: ⁊ huiusmōi ī morte crucifixionē: ⁊ p⁹ mortem lateris pforationē: p̄ma significat p̄mū: secūda secūdū: tertia tertiū: quarta vero significat separationē aīe a corpore christi: quīta descēsum ī limbū vel cruciatū in pedib⁹. Sexto gnq̄ ordicē signoꝝ que fiūt ante sextū. s. aīā tactū calicis cum hostia qñ vz de duab⁹ vltimis nō fit nisi vna significant gnq̄ mundi etates que fuerūt aīā xp̄i natiuitatem. Sextū vero vz ipse tact⁹ significat sextū tēpus. s. a xp̄i natiuitate vsq̄ ad finē mūdi Ipse enī vnicus tact⁹ significat dñm semel ascēdisse crucē ut finē haberet. Ipsa aūt res est cruciatus q̄ per dictas gnq̄ etates oībus hoībus flebat. ¶ Notādū igīt est q̄ sacrificiū septē vicibus signat ī canone. Prima vice ter vbi dr: hec, dona hec munera ⁊c. Secūda vice gnquies vbi dicitur: quā oblationē tu de⁹ ⁊c. Tertia vice bis semel vbi dr: q̄ p̄die ⁊c. ibi Tibi grās agēs bñdixit ⁊c. ⁊ iterꝝ vbi dr. similiq̄ mō ⁊c. ibi itez grās agens ⁊c: Quarta vice gnquies vbi dr: hostiaz purā ⁊c. Quīta vice bis vbi dr. Sacrosanctū filij tui corp⁹ ⁊c. Sexta vice ter vbi dr: sanctificas viuificas ⁊c. Septīa vice gnquies vbi dr p ipz ⁊c. put ī ipsis locis dictū est. Inter quas septez vices sacrificiū significat duab⁹ vicib⁹ bis ⁊ duabus vicib⁹ ter: ⁊ duab⁹ vicib⁹ gnquies. septima ho vice bis ⁊ ter. Signat ergo simul oībus vicibus iunctis gnquies gnq̄ que sunt simul. xxv. q numerus per se duct⁹ semp in seipm reducitur si ducat in infinitū quātūlibet enī multiplicetur eucharistie sacramentū semp est idē sacrificium Aug: tamē de cō. di. y. semel: dicit q̄ si tantuz semel signū crucis fieret sup panē ⁊ vinū sufficere posset: qz semel dñs crucifixus ē. In hoc etiā sacramento gnq̄ sensus corporis. s. visus: audit⁹: gustus: odoratus: ⁊ tactus exercenē. s. circa colorez: saporē: odorē fractionē ⁊ sumptionem: vt gnq̄ sensus aīe spūales exiberenē. s. visus itelligentie audit⁹ obediētie: odoratus discretōis: gust⁹ dilectionis: ⁊ tactus operis de quib⁹ reperīt ī euāgelio. Dñe gnq̄ talēta tra. ml. ecce alia gnq̄ super lucratus sum. Sed ⁊ binari⁹ ⁊ ternari⁹ bene congruit sacramēto binari⁹ ꝓpter carnē ⁊ sanguinē ternari⁹ ꝓpter panē vinū ⁊ aquā. Itē binari⁹ propter duplicē modū edendi. s. sacramētalē sub spē panis ⁊ vini ⁊ spiritualē ī fide cordis. Et ternarius ꝓpter tria que sunt ī hoc sacramento discreta s. forma visibilis vini ⁊ panis: ḡitas corpis ⁊ sāguinis: ⁊ virtus spūalis vnitatis ⁊ charitatis: de qbus dictum est in sexta particula sup ho mysterium fidei. i. ut ita ternarius binarium. i. fides trinitatis per dilectionem dei ⁊ ꝓximi operetur

Fiunt igitur tres cruces. que quatuor habent angulos super sacrificium: quia xp̄s dum in cruce pependit quatuor climata mundi redemit: ⁊ septem ordinibus ordinātē ad notandū septiformē spūs sancti grām que in hoc mysterio necessaria est: ⁊ fere in quolibet ordine per numerum ipārē signacula disponunt: quia corpus xp̄i vnum manens nō scindīt: oīs honor tāq̄ dño: ⁊ gloria tāq̄ deo. ¶ Sequīt. Per oīa secula seculoꝝ: non solū crucis ipressio: vez etiam vocis expressio ⁊ pectoris pcussio que gesta sunt iuxta crucē isinuat: ꝓut dcm est sup ho nobis quoq̄. Quia ergo iesus clamās voce magna tradidit spīritum. iō sacerdos dicendo p oīa. s. s. exaltat vocē ⁊ etiam aliquātulū calicē eleuat: Vel dicīt alte ad ī citationē populi ut sciens finem canonis rñdeat amen. Vel iō ga centurio clamauit: vere filij⁹ dei erat iste. qz ho mulieres lamētabanē flentes dominū: iō chorus q̄si lamētando rñdet amen: repsentans fideles q dñm cōtrito corde lugebūt. velut quondā abel iuidi fratris furore occisum parentes ei⁹ lamētabanē. ¶ Cōsequēter diacon⁹ accedit ⁊ exaltatū pax p sacrificiū seu calicē cū corpore de altari tā ipse q̄q̄ sacerdos deponit: qz ut legīt io. xx. Venerūt ioseph ab arimathia ⁊ nicodem⁹ ⁊ ipetratū corp⁹ iesu a pilato deponentes sepelierūt. Sacerdos ergo eleuans nichodemuz repñtat. ipsa ho eleuatio xp̄i depositionē de cruce: depositio collocatōem ī sepulchro demōstrat Et aduerte qz sacerdos dicēs: preceptis salutaribus moniti calicē simul ⁊ hostiā deponit. Ad cuius rei euidētiā notandū est q̄ xp̄i corpus ⁊ sanguis bis ī sexta feria eleuata ⁊ deposita fuerunt semel ī cruce leuata: ⁊ de cruce ad terrā deposita: ⁊ semel de terra eleuata ⁊ ī sepulchro collocata. p̄mū repñtat ī p̄ma electōe ⁊ depositōe corporis ⁊ sanguis xp̄i que fit stati post cox consecrationem. alia repñtat ī electōe ⁊ depositōe que fit ī hoc loco. Cōgrue igīt dū hec ho ꝓferūt fit corporis ⁊ sanguis eleuatio ⁊ depositio designātes eleuationē corporis xp̄i de terra ⁊ locatōem ei⁹ ī sepulchro. qz ioseph q illud de cruce ⁊ de terra leuauit: ⁊ ī sepulchro locauit: munit⁹ ⁊ instructus erat pceptis salutarib⁹ xp̄i sicut fidelis discipul⁹ eius. vnde de eo legīt ī marco. Et ipse erat expectans regnū dei. Simul aūt eleuanē corp⁹ ⁊ sanguis iā cōsecrata: qz ipse ioseph ut aiunt gdā fil⁹ corp⁹ cū sanguīe in sepulchro locauit. Adhuc in ipsa eleuatōe tenet hostia cū q̄tuor digitis. Cum enī expectem⁹ ⁊ necesse habeam⁹ ipetrare q̄tuor p̄ncipalīt p merita passionis xp̄i. s. ptātē cōtra diabolū humilitatē cōtra mūdū: castitatē contra corp⁹ ꝓximū ⁊ subiectōem ac dilectōem quo ad deū ⁊ ꝓximū. iō ad hoc repñtandū merito cū q̄tuor p̄ncipalib⁹ digitis hostia tenet. Quedā tam ecclesie ī trib⁹ p̄mis petitōib⁹ dñice oronis tenet calicē eleuatū: ⁊ tūc calicis eleuatio aliud significat: ꝓut ibi dicē. In qbusdā etiā ecclesiis dum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

calix parûper ab altari eleuat: quidã puer stãs vl
timus post dyaconũ habens cappã ex transuerso
ad designandũ q̃ caput. i. iudei expectãtes mes-
siam. i. christũ cũ iam venerit transuersus ẽ i cau
dam. Quia ꝯ nichodemus sepulto dño aduol
uit saxũ magnũ ad hostiũ monumenti. ĩõ dyaco
nus sup os depositi calicis corpale deponit. dya
conus quoq̃ calicẽ cũ corpali inuoluẽs repsentat
ioseph qui corpus dñi syndone mũda inuoluit.
Rursus quia in pace factus est locus eius dya-
con⁹ fm morem quotũdã ecclesiaꝝ mensaꝝ oscu
lat altaris: ⁊ qr fact⁹ ẽ principat⁹ sup humeꝝ ei⁹
osculat dextrũ armũ pontificis: ut i vtroq̃ signi
ficet christũ ⁊ quieuisse post mortẽ ⁊ vicisse post
mortẽ: iuxta qõ ipse pdixit in psalmo: In pace in
idipsus dormiã ⁊ requiescã. ⁊ alibi: O mors ero
mors tua ⁊ morsus tu⁹ ero inferne. Xps enĩ per
mortẽ triũphauit de morte: nã qr fact⁹ ẽ obedi-
ens vsq̃ ad mortẽ: mortẽ aũt crucis: iccirco deus
exaltauit illũ ⁊c. Hoc ipsus etiã significat q̃ xps
sibi crucẽ sup humeꝝ baiulauit. Secũdo dyaco
nus osculãdo dextrã sacerdotis significat q̃ vlt
esse pticeps laboris: ut sit socius eterne retributi
onis. Tertio per hoc innuit q̃ Joseph deponẽs
corpus illud fuit osculatus. In quibusdã ecclesiis
sacerdos hic etiã ostiã osculat: inuens q̃ nicho-
demus idẽ fecerit qõ Joseph. vel potius p domĩ
passionẽ factã esse nr̃am reconciliationẽ. Hꝰ os-
culum hui⁹ dyacon⁹ retrocedit a facie. sacerdo-
tis repsentans mulieres sepulto dño a monumẽ
to recedentes.

De pater noster ⁊ ei⁹ expositiõe. Rubrica.

Secundum eos qui dicũt q̃ tertia pars mis-
se que dr̃ postulationes incipit h̃: ore-
mus preceptis salutarib⁹ ⁊c. ⁊ q̃ du-
rat vsq̃ ad collectas. Hec pars ꝯtinet gnq̃ clau
sulas. Prima ẽ ipsa pfatio. s. orem⁹ preceptis qõ
addidit beatus gregorius. Secũda est pater no
ster. Tertia libera nos q̃sum⁹ dñe. Quarta pax
dñi. Quinta fiat cõmixtio. Quia ergo ihs vo
ce magna clamabat: Pater in ma. tu. dñe cõme.
spiritũ meũ: ĩõ sacerdos ⁊ nõ totus popul⁹ prout
greci faciũt: eleuata voce pronũciat: Orem⁹ pce-
ceptis ⁊c. Nõ. n. dr̃ sub silentio sed palã: qr ẽ de
euangelio: ad notandũ q̃ rex celoꝝ in noua lege
paꝝ loquebat ⁊ sine velamine pdicauit. Ad hoc
ideo hec dominica oratio: ⁊ etiã Credo in vnus
deum alta voce dicũtur: ut oẽs illã dicãt ⁊ addi
scant. Alia etiã rõ posita ẽ sub ti. de predicatione
Sed tertia clausula. s. libera nos ⁊c. sub silentio
dr̃: in signũ q̃ christus interdũ a predicatione si
luit. alit tamen nõ dicet. Sed ⁊ pferẽs pat̃ no-
ster ⁊c. itꝝ sicut prius extendat ac sursus eleuat
manus. Primo. n. dicẽs: Preceptis salutarib⁹ ⁊c
actus Joseph de quibus in precedẽti colũna di
ctum est Quos preceptis sa. mo. ⁊ di. insti. in fors
tos gessit repsentauit. Quia igit doctrina au-
diendo. meditando. ⁊ inquirere dicẽda ẽ. v. q. iiij.
in loco: ĩõ verba ista depositis sup altare manib⁹
protulit dicẽs: Pater noster ⁊c. xpm pplm orare
docentẽ repsentãs: iõq̃ moysi orantis exemplo
man⁹ extendit ⁊ sursus eleuat: ut feruorẽ cordis
⁊ rectã ad deũ intentionẽ ostendat. xxxvij. di. si-
quis vult. Rursus dicẽdo Preceptis salutarib⁹
⁊c. calicẽ simul ⁊ ostiã deponit: ut pmissus ẽ. Sa
ne legalis pontifex regressus ad populũ lauabat
vestes: imũdus tamẽ erat vsq̃ ad vespam: sicut
in pbemio h⁹ ptis dictũ est. Sic ⁊ xps qui intra
uit in sanctasanctoꝝ redit ad ecclesiã cõpaciẽdo
⁊ auxiliando: ⁊ lauat vestes suas. i. scõs mũdifi
cat: ⁊ tamẽ vsq̃ ad finem mũdi mẽbris ei⁹ aliq̃
macule adherẽt. Sacerdos etiã redit ad populũ
quia dũ rursus alta voce multiplicat pces foras
exire videt: ⁊ precibus velut aquis vestimenta
sua. i. pplm lauat ⁊ mũdat: ⁊ tamẽ imund⁹ iudi-
cat: qr vsq̃ ad mortẽ erit in oi homine q̃ lauet.
Oratur⁹ ergo ⁊ ostẽdit se causam agere coram
deo: ⁊ q̃ quotidie petere debeam⁹ monet pplũ
orare dicẽs: Pat̃ noster ⁊c: q̃ oro habet mathei
vi. c. Fiducialit. n. orare possum⁹ ut filij patrẽ q̃s
ipse domin⁹ ad sic orandũ informauit ⁊ ipe vice
vniuersalis ecclesie quã repsentat orat. ne tamẽ
sua auctoritate ⁊ quasi psumptiue petere videa
tur pmittit quasi loca prefationis preceptis salu
taribus ⁊c. Dicit aũt preceptis ⁊ diuina istitutõe
quia dñs ⁊ hãc orationẽ instituit ⁊ apl'os sic ora
re precepit: ⁊ ex tũc maxime pstrati orare debe-
mus vsq̃ in finem dominice orationis saltez in
profestis diebus: in festiuis vero stantes. Tres
aũt articuli sequẽtes. s. pceptis salutarib⁹. pat̃ no
ster: ⁊ libera nos significantes tres dies domini
ce sepulture: iõq̃ ⁊ his dũtaxat vtimur in para-
scephe. In quibusdã ecclesiis dũ sacerdos dicit
pater noster a dyacono. ⁊ dũ pla tus dat benedi
ctionẽ solẽnẽ post pater noster. man⁹ ei⁹ a dyaco
no ⁊ sacerdote sustentant: in quo representat q̃
Hur ⁊ Aaron sustẽtabãt man⁹ Moysi orãtis. ꝯ
quo sub ti. de oratione dictũ est. Beat⁹ greg⁹
orationẽ dominicã post canonẽ sup ostiã cẽsuit
recitari asserens in registro incõgruũ eẽ: ut sup
eucharistiã diceret oratio quã scholasticus cõpo
suerat: ⁊ illa omitteret quã dñs ipse dictauerat:
⁊ apostoli dicere consueuerãt. Et cantatur apud
grecos a toto pplo: sed apud nos a solo sacdote
Illud aũt notandũ est q̃ hec oro ceteras oratio
nes ppẽ quatuor antecellit. s. auctoritate docto
ris. breuitate sermonis. sufficientia petionuꝝ. ⁊ fe
cunditate mysterioꝝ. Auctoritate doctoris quia
fuit ipsius saluatoris apl'os orare docẽtis ore p
lata: ⁊ inde dicit oratio dominica. breuitati fmo
nis qr facile dr̃ ⁊ pferẽ. Juxta illud: Cũ orat⁹ no
lite multum loqui ⁊c. sufficientia petitionũ. quo
niam vtriusq̃ vite necessaria cõtinet. fecũditate

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mysteriorum: quia īmēsa continet sacramēta. Uerū licet sciat domin⁹ qd velim⁹: vult tñ nos orare vocaliter ꝓpter multa. Primo excitāda devotione: qr qō facit flatus carboni: hoc facit pronunciatio devotioni. vnde: Ad ipsū ore meo clamaui ⁊ exaltaui sub lingua mea. Secūdo ꝓ aliorum īstructione: vt cortina cortinā trahit: ⁊ q audit dicat veni: extra de sacra vnc. c. vnico. vnde Luceat lux vestra coraz hominib⁹. Tertio ꝓ lingue obsequio. vt qō lingua peccam⁹ lingua satisfaciamus. vnde. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire iniqtati ad iniquitatē ita exhibete ea seruire iusticie ī satisfactionē. xlvi. di. oēs. Quarto ꝓ rei petēde cōmemoratione: qr facili⁹ obtinet qō instanti⁹ postulat. de pe. di. i. īportuna. xliv. di. sit rector in fine vnde. Petite ⁊ accipietis: pulsate ⁊ aperiet vobis. Quinto ꝓ īpetrate rei custodia: qr qō sepius regritur diligenti⁹ custodit. vnde. Tene qō habes ne alius accipiat coronā tuā. ¶ Bane ī hac oīone orat ꝓ bonis adipiscēdis ⁊ ꝓ malis vitandis. Pro bonis tēporalibus. spūalibus ⁊ eternis. Pro malis ꝑteritis pñtibus ⁊ futuris. De bonis eternis dr: adveniat regnū tuum. De bonis spūalib⁹: fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ ī terra: De tēporalib⁹. panē nr̄m quotidianum da nobis hodie. Eterna petunt ī ꝑmiū. spūalia ī meritū. tēporalē in sustentaculum. De malis preteritis. dimitte nobis debita nostra ⁊c. De pñtibus. sed libera nos a malo. De futuris. ⁊ ne nos īducas ⁊c. Preterita sunt dolēda. presentia sunt vincenda. futura sunt ꝑcauenda. ¶ Septez sunt orationis dominice petitiones ꝑter captationem beniuolētie q̄ significat septē ꝓba xpi in cruce. Primum fuit. pater ignosce illis. Sm. ecce mulier filiⁿ tuus. tertiū. ecce mater tua. quartū. hodie mecuz eris in paradiso: quintuz eloy eloy. sextū. pater in manus tuas. septimū cōsummatū est. Uel significant septē ꝓba que tñ beata virgo legit ō christo viriffe. Primū fuit discretionis. qūo fiet istō Secūdū humilitatis. ecce ancilla domini. Tertiū salutationis. ecce vt facta est vox salutatōis tue in auribus meis: Quartū grārū actōis. Magnificat aīa mea dñm. Quintū cōpassionis. Fili vinū nō hnt: Sextum īstructōis. quodcūq dixerit vobis facite. Septimū amoris. fili qd fecisti nobis sic: Prima aūt petitio est. sanctificet nomē tuū. Secūda. adveniat regnū tuū. Tertia. fiat voluntas tua. Quarta. panē nr̄m quotidianū. Quinta. ⁊ dimitte nobis debita nostra. Sexta. ⁊ ne nos īducas in tēptationē. Septia. libera nos a malo. Et hec septē petitiones ꝓz apostolū septez postulationes dicunt: quaz ꝑma tres spectāt ad vitaz eternā sive ad patriā: ⁊ ideo sacerdos in ghusdā locis eleuato calice dicit eas ⁊ prefationem ꝑceptis salutarib⁹ ⁊c. dicēs ꝓ sicut in celo pax magis eleuat illū ⁊ dicens: ⁊ in terra deponit illum Tres vltie ad pñtem vitā sive ad viā ptinent: ⁊ ō depōsito calice dicit eas. n. media ꝓ. s. panem nostrum ⁊c. ptinet ad vtrūq. Porro tres prime succedūt ordine tēporis: ꝓz pcedūt ordine dignitatis: Tres vltie succedūt ordine dignitatis: sed precedūt ordine tēporis. Duplex igit ordo est in dñica oīone notādus. vn⁹ ī ascendēdo q conuenit cū virtutib⁹. alter in descēdendo q concordat cū donis. dona nāq de sūmis ad ima descēdunt vnde. Requescet sup eū spūs sapiētie ⁊ itellectus ⁊c. Uirtutes ꝓ de imis ad sūma cōscendūt. vñ Beati pauperes spiritu qm̄. ipsoz est regnū celorū. Beati mites ⁊c. Nempe dñs ī oīone ipsa secutus est ordinē dignitatis q est artificialis. ⁊ de maiorib⁹ ad minora descēdēs. Sed doctores ī illius expositōe sequūt ordinē tēporis q est nālis vt de minorib⁹ ad maiora. i. de tēporalib⁹ ad eterna cōdescendāt: quē modū seruabim⁹ exponendo. Et fit hic adaptatio septē petitionū. septē virtutū. septē donoz spirit⁹ sancti: ⁊ septem beatitudinū cōtra septē vitia capitalia. septē virtutibus opposita. Nā dona petitionib⁹ ꝓtutes donis ⁊ beatitudines ꝓtutib⁹ obtinent. ¶ Septem dona sunt hec sapiētia: itellect⁹: cōsiliū: fortitudo sciētia: pietas: ⁊ timor de quib⁹ dicit ꝓpheta. Requiescet sup eū spūs sapiētie ⁊ itellect⁹: spūs consilij ⁊ fortitudīs: spūs scientie ⁊ pietatis ⁊ replebit eū spūs timoris dñi. Septē ꝓ virtutes sunt he: paupertas spūs: māsuetudo luct⁹: esuries iustitie: misericordia mūditia cordis ⁊ pax. Septē quoq beatitudines sunt iste. regnū celoz. possessio terre. cōsolatio. saturitas. misericordie cōsecutio. visio dei. filiatio dei: de qbus coniūctim dñs ait. De prima. Beati pauperes spū qm̄ ipsoz est regnū celoz. de secūda. Bati mites qm̄ ipsi possidebūt terrā. de tertia. Beati q lugēt qm̄ ipsi cōsolabunt. de quarta. Beati q esuriūt ⁊ sitiunt iusticiā qm̄ ipsi saturabunt. de quinta. Beati misericordes qm̄ ipsi misericordiā cōsequētur. de sexta. Beati mundi corde qm̄ ipsi deū videbūt. de septia. Beati pacifici qm̄ filij dei vocabunt. Septē ꝓ vitia capitalia sūt inanis gloria sive superbia: ira: iuidia: accidia: auaritia: gula: ⁊ luxuria q̄ significata fuerūt ī septē pplis q terrā israel promissaz tenebāt vz ethe⁹: gergezeus amorre⁹: canane⁹: fereze⁹: euc⁹: ⁊ iebuse⁹. Pō igit ē egrot⁹ de⁹ medic⁹. vitia sūt lāguores petitiōes sūt planctus. dona sūt ātidota: ꝓtutes sūt sanitates. beatitudines sūt felicitates ⁊ gaudia. Hec septē vitia ꝓ septē petitiones hui⁹ fugat oīonis: put iferi⁹ oñdet. Ad oīois ergo ipsi⁹ expositōez veniam⁹ Et nō q ī ghusdā ecclesiis dū hec septē petitōes dicūt. diacon⁹ stat iclinat⁹ cōlonē expectās: i q̄ significat apostolos q ꝓ⁹ mortē dñi ꝓ septē ebdomadas ꝛfirmatōez spūs expectauerūt. Subdiacon⁹ ꝓ qescit qr mulieres in sabbato q̄ est dies septima siluerunt.

Pater noster ⁊c. Ordinē tēporis ut ꝑmissum ē in huius oīonis expositione seruantes a fine eius

initiū sumam⁹ versus principiū ordine retrogra
do ꝓcedendo. Siquidē hō multis malis circun
datus primo petit liberari a malo. Quia ꝛo sine
tēptatione nō est vita hominis sup terrā: iō libe
ratus a malo petit ut in tēptationem nō inducat.
Et quia dū in hac vita consistit semp ē in quocū
q̃ peccato: nā si dixerim⁹ q̃ peccatū nō habem⁹
veritas in nobis nō est: ideo petit ut ōbita. i. pec
cata sibi dimittant. Cū aūt fuerit liberat⁹ a malo
cū vicerit temtationes cū debita fuerint ei dimis
sa: q̃ qui per se stare nō pōt necessarius ē ei spiri
tus fortitudinis ne premiū expectando deficiat:
iōq̃ petit ut panis quotidian⁹ sibi done: t̄ deinde
cū fuerit liberatus a malis ⁊ roborat⁹ in bonis
petit ut fiat volūtas dei sicut in celo ⁊ in terra: ⁊
q̃m premissa in hac vita perfecte fieri nō possent
mox petit at regnū adueniat: in quo nomen pa
tris sanctificet in celis ut nūq̃ de cetero possit a
sanctificationis gratia separi. ¶ Postq̃ petitio
num continuationē premisimus mox ad eox ex
petionem veniamus. Prenotandū tamē est q̃ il
lud quod in oratione p̄mittit: viz pater noster q̃
es in celis, captatio benevolentie est ut ia vicet.
Nempe pater grece d̄r genitor latine. ⁊ hebraice
abba: ⁊ dicit deus pater a patrando siue pficiē
do. quia p eū oia facta sunt: Deus aūt ⁊ genera
liter ⁊ specialiter ⁊ singularit dicit pater. Bene
ralit oīuz p orationē. Specialit iustox p adopti
onem. Singulariter xp̄o per generationem. Per
creationē ut ibi: Flecto genua mea ad te deū pa
trem omnipotentē: a quo oīs paternitas in celo
⁊ in terra nominatur. Per adoptionē: ut ibi: Si
vos cū sitis mali nostis bona data dare filys ve
stris: quanto magis pater vester d̄ celo dabit vo
bis spiritū bonū petentibus se. Per generationē
ut ibi: Nemo nouit filiū nisi pater: ⁊ patrē nisi fi
lius: ⁊ cui voluerit filius reuelare: Per hoc q̃ d̄i
cit Pater noster qui es in celis: deportat nos a
duobus: viz a supbia: ne dicamus pater mi: qua
si reputantes ꝓpriū quod est cōmune: ⁊ ab indi
gnitate. s. ne reddamur indigno tanto patri q̃ cō
sistit in celis. Deus. n. solius christi est pater per
naturam cui soli cōpetit dicere pater mi. fideliuz
aūt est pater p gratiā: quib⁹ cōpetit dicere p̄r no
ster. Ille dicit pater mi si possibile est transfer a
me calicem hūc. Isti dicūt pater noster qui es in
celis sanctificetur nomē tuū. ō ipsemet dicit: Va
do ad patrē meū ⁊ ad patrē vestrū. meū quidez
per naturā. vestrū p gratiā. Portat etiā nos p B
ad duo. i. ad seruandū gratiā adoptionis: cū die
pater: ⁊ vnionē fraternitatis: cū ait noster. Rur
sum per hoc dicit pater q̃ō est nomen piū: notat
bonitas eius ⁊ ecclesie deuotio que ipsuz patrē
appellat. Per hoc vero quod dicit noster ostendit
dilatio charitatis. Per hoc q̃ dicit in celis. i.
in sanctis. quox conuersatio a fece mūdi remota
est dei pietas designat. Quia igit captatio beni
uolentie in hoc oratione p̄mittit. sciendū q̃ beni
uolentia captat a tribus. s. a psona cognitoris, pe
titoris ⁊ assessoris: cognitor est deus: petitor est
homo: assessor est angelus. ¶ A psona cognitoris
cum ait pater. petitoris cuz ait nostr. assessoris cū
ait qui es in celis. i. in angelis vel in sanctis. de q̃
bus habet Celi enarrant gloriam dei. vnde spes
nobis attribuit ut sanctos nos faciat. Vel in cel'
idest in secreto maiestatis diuine per q̃ datur fi
ducia obtinendi bonū occultuz quod oculus nō
vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascē
dit. Dat ergo fiduciam impetrādi bonū. vnde nō
dicit domine cui seruit timore: sed pater cui ser
uitur amore. q. d. Quia pater es vis. quia in cel'
es potes: ergo libera nos a malo. ¶ Et nota q̃
celum dicitur a celādo quia celat diuina secreta
vel a celsitudine quia altius est tertenis rebus.
Sed libera nos a malo. Triplex est malū a quo
petimus liberari: innatū: additū: ⁊ influctū. Pri
muz contrahit. s. originale. Secundū cōmittitur
scilicet actuale. Tertiū sustinem⁹. s. penale. Ma
lum aūt vitamus per spiritum timoris. nā ut in
quit sciptura. Timor domini expellit peccatum.
Porro triplex est timor quo cessam⁹ a malo: ser
uilis: initialis: ⁊ filialis. Timore seruili cessamus
a malo formidine pene. Timore filiali cessamus
a malo amore iustitie. Initiali timore cessamus
a malo. partim formidine pene ptim amore iusti
tie. Seruilis timor ē incipientū. Initialis pficiē
tium. Filialis ꝓficientium. Dicit ergo sed libera
nos a malo quasi diceret: da nobis spiritū timo
ris ⁊ paupertatē spūs: ut per spiritū timoris vite
mus mala. per pauptatē spūs abdicem⁹ bona: q̃
tenus exclusis vicys ⁊ contēptis terrenis habea
mus eterna. s. regnū celox: q̃ō lucifer ⁊ primi pa
rentes per inanē gloriā siue supbiam amiserunt.
Per B ergo q̃ se humiliādo petit liberari a ma
lo q̃ō fit p domū timoris. fugat supbia q̃ opponi
tur timori: ⁊ sic finis oronis concordat cū pnci
pio vbi ad humelitatē ꝑ superbiā incepit: ut pre
missum ē. Et ne nos inducas in tēptationē. s. dia
bolicā. Nota q̃ tēptat nos de⁹: emptat hō: tēptat
dyabolus. de⁹ temptet ut ꝓbet. homo ut sciat.
dyabol⁹ ut fallat. De p̄mo legit: Tēptauit deus
Abraā. de secūdo: Tēpta nos obsecro dieb⁹ de
cem. de tertio: Cur satbanas tēptauit cor tuū. ¶
Porro duob⁹ mōis tēptamur. interi⁹ p delectati
onē ⁊ exteri⁹ p suggestionē. interior tēptatio pa
rū efficit. exterior multū ꝓficit si nō ꝓsentiat sed
resistat. Sēptū ē. n. Tēptatio vos nō appbēdat
nisi hūana. Rursus. btūs vir q̃ suffert tentatiōez
q̃ cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronā vite. Cū igit ci
tra ꝓsensū tēptamur ducimur in tēptationē cū cō
sensimus in tēptationem inducimur: sicut piscis
ante capturā ducit in retbe. cū autē inducit capi
tur ⁊ tenetur. tunc implet q̃ō Jacob⁹ apl'us ait:
Temptat aūt vnusq̃sq̃ a cōcupiscētia sua mala
abstractus ⁊ illectus. Deinde concupiscentia cuz
ꝓcepit parit pctū. peccatū vero cū consūmatum

fuerit generat mortē. Uex cū idē apostol⁹ dicat
qr deus est intentator malox. Quid est ꝙ peti
mus ne de⁹ nos iducat in tēptationē. Sed dicē
dum est ꝙ de⁹ quodāmodo tenptat ⁊ quodam
modo nō tēptat. tēptat vt ꝓbet: iuxta illud. Pro
ba me deus ⁊ tēpta me. nō tēptat vt fallat: iuxta
illud. Deus neminē tēptat. Petim⁹ ergo ne nos
deus in tēptationē iducat. i. ne pmittat iduci: qa
sicut dicit. Nō est malū in ciuitate qō de⁹ nō fa
ciat. i. qō fieri nō permittat. Scriptū est enim. Fi
delis de⁹ q nō patit vos tēptari supra id qō po
testis: q̄si dicam⁹. Da nobis spm̄ pietatis ⁊ man
suetudinē spirit⁹ vt p spm̄ pietatis vincam⁹ tem
ptationes exercendo nos ad pietatē: ⁊ p māsue-
tudinē spūs vincam⁹ irā nō reddendo malū pro
malo. Uincam⁹ etiā iuidiā q opponit pietati vt
ita possideamus terrā viuētiū quā per spm̄ pieta
tis ⁊ p māsuetudinē spūs obtinebim⁹. Nam pie
tas ꝓmissionē habet vite que nūc est ⁊ future. ⁊
beati mites quoniā ipsi possidebūt terrā. vñ psal
mista. Māsueti possidebūt terrā: ⁊ delectabunt
in multitudine pacis. Dimitte nobis debita nra
⁊c. Debita dicūt peccata que nos debitores pe-
ne constituūt. nō enī hic agit de debitis pecunia
rū sed offensarū. Tria aūt sunt debita q̄ petim⁹
nobis dimitti. s. peccatū ī deū: peccatū in ꝓximū
⁊ peccatū in nos. vnde. Peccauim⁹ cū patribus
nostris. iniu. egi. iniq. fe. vñ peccauim⁹ cū patrib⁹
nris. in deū iniuste egim⁹. in ꝓximū. iniqtatē feci
mus in nosmetipsos. Et qr peccauim⁹ in deū. iō
petim⁹ vt ipse dimittat nobis debita nra. qr pec-
cauim⁹ in nos. ideo petim⁹ vt dimittat nobis de
bita nra: qr peccauim⁹ in ꝓximū. iō petim⁹ vt di
mittat nobis debita nra: sicut ⁊ nos dimittimus
debitorib⁹ nris. Hoc pacto ergo ⁊ ea conditione
nobis dimittunt: si nos dimittam⁹ debitoribus
alioqui etiā dimissa reuocant in debitum: ꝯ illō
euāgely. Serue nequā omne debitū dimisi tibi
qm̄ rogasti me: nōne ergo oportuit ⁊ te misereri
cōseruo tuo: sicut ⁊ ego misertus sum tui: ⁊ irat⁹
dñs eius tradidit eū tortorib⁹ quoadusq̄ tra de
ret vniuersū debitū: sic ⁊ pater me⁹ celestis faci
et vobis si nō dimiseritis vnusquisq̄ fratri suo
de cordib⁹ vestris. Ut ergo dñs euidēter osten
deret ꝙ nullus est tot⁹ orōnis fruct⁹ nisi debito
ribus dimittam⁹. in fine eiusdē euāgely subiun
git ad oia. Si dimiseritis hoibus peccata eorū
dimittet vobis pater celestis peccata vestra. Si
autē nō dimiseritis hominib⁹ peccata eorū: nec
pr̄ vester dimittet vobis peccata vestra. His er
go q debitorib⁹ nō dimittūt hec oratio nō ꝓdes
se videt: quīmo videt obesse: Nam q sic petit si
bi dimitti sicut debitorib⁹ suis ipse dimittit. pro
fecto si nō dimittit ipse debitorib⁹: videt petere
vt sibi nō dimittat: de confe. dist. 4. panē. Sed
querit quid tenet illi dimittere qui nec satisface
re vult nec veniam postulare. Sane distinguen
dum est inter perfectum ⁊ imperfectum. Is qui
viam pfectionis arripuit etiā nō petenti veniam
oibus modis indulgere. vñ in canone innoc. de
pe. di. v. c. fi. legitur. Falsa est penitētia si penitēs
offenso nō satisfacit: aut si offendenti offensus ñ
īdulgeat. Qui vero nō dū pfectionis votū assū
psit: tenet quidē rancorē cordis deponere: ꝯ nō
tenet satisfactionē debitam cōdonare. vñ in ca
none fabiani. xxiv. q. iiv. cū in lege ita caueī. Si
quis contristatus reconciliari noluerit fratri suo
satisfaciēte eo qui cōtristauit accerrimis macere
tur inedus vsq̄ dū gratanti animo satisfactionē
recipiat. Quāq̄ omnes vniuersaliter tencamur
diligere inimicos nostros. benefacere is qui ode
runt nos: ⁊ orare pro psequentibus ⁊ calūniānti
bus nos. xc. di. si quis. Quia vero sunt culpe. ī q
bus culpa est relaxare vindictā. xxviv. di. qui sūt
⁊ si peccatū in nos teneamur dimittere. peccatū
tamē ī deū ⁊ ī proximū debemus punire. Quis
quis ergo laborās odio vel inuidia: grauat ma-
gis hac oratione q̄ iuuet: nisi iam ꝓpositum ha
bet dimittēdi. Uerūtamē nō in sua quisq̄ sed ī
totius ecclesie videt psona orare. vñ nō dicit di
mitte mihi debita mea: sicut ⁊ ego dimitto debi
torib⁹ meis: sed dicit dimitte. no. de. no. si. ⁊ nos
di. de. no. q dā etiā volūt ita illō ītelligi. dimitte
nobis ⁊c. i. sic di. no. de. no. vt ⁊ nos dimit. debi.
no. q. d. Da nobis donū: sciam: luctū ⁊ virtutem
quatenus tam nostra q̄ aliena peccata cognosca
mus ⁊ defleamus: vt nobis debita nostra dimit
tas: ⁊ ita consolationem habebim⁹ aduersus iui
diam que facit hominem dolere: ⁊ de alieno bo
no tabescere: ⁊ aduersus iram que est cōtraria sci
entie: qa ira īpedit animum ne possit cernere ve
rum. xi. q. iv. illa. ⁊. c. sequē. Per scientiā enī ⁊ lu
ctum in pñti remissionem accipimus: ⁊ in futuro
consolationē habebim⁹: iuxta quod legit. A de-
licto meo mūda me quoniā iniquitatē meā ego
cognosco: ⁊ beati q lugent quoniā ipsi cōsolabūt
¶ Panē nostrū quotidianū ⁊c. Uñ in euāgelio
Iohannis. Domine semper da nobis panē hunc
panis autem grece īterpretatur latine omnis. vñ
oramus vt omnipotēs pater oēm victū spūalem
⁊ carnalem ⁊ corporalē oī tēpore largire dignet
Quicq̄ autē panes sunt nobis necessary ī via q̄t
tuor ⁊ qntus ī patria: corporalis ad sustētationē
spiritualis ad informationē: doctrinalis ad eru
ditionē: sacramentalis ad expiationē: ⁊ eternalis
ad fruitionem. De ꝓmo legit. Non in solo pane
viuit homo: de secundo. Amice accōmoda mihi
tres panes: de tertio. Uenite comedite panē me
um: de quarto. Qui panē dñi manducat īdigne
reus erit corporis dñi: de quinto. Ego sum panis
viuus qui de celo descendi. Postq̄ enim fuerit
homini peccata dimissa: necessarius est ei spirit⁹
fortitudinis: vt ꝓmissum est. iō dicit. Panem no
strum quotidianum. i. nobis quotidie necessariū
alioqn ꝙ nostrū esset nobis dare non posset nisi
plus desineret esse nostrum: extra de fide istru.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inter. Da nobis hodie.q.domine. Da nobis spiritus fortitudinis qui multiplici pane roborat aiam ne deficiamus i presenti esurlēdo iusticiā p quā expellētes accidiā ⁊ tedīū,ō bono plena iusticia saturabim⁹ in futuro.Fm illud: Bti qui esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā qm̄ ipsi saturabunt. Mathe⁹ dic̄ Panē nostrū sup substātiale qō duob⁹ mōis pōt intelligi vel ut vna sit dictio quasi da nobis panem nr̄m subālē.i.xpm q ē supsubstātialis.i. sup oēm substātiā.s.creatā: qui panis ē in altari: vel si sint due dictiones quasi da nobis panē nostr̄ idest xpm qui est ꝓprius cib⁹ fideliū: ⁊ hoc sup panē.i.ꝑter panē substātiale.i. necessariū ad sustētationē.q.d. da nobis vtrunq; panē.s.mentis ⁊ corpis. Lucas dicit: Panē nr̄m quotidianum qō tā de corpali quā de sacramentali pane pōt intelligi: viz de viatico. Grecus hz epynsion qō interpt̄at supsubstātiale de con.di.v.in calice in fine. Hebre⁹ ho segula qō interpt̄at egregiū vl peculiarez. Ob hoc forte lucas vidēs mathei dixisse segula qō sonat peculiarē dixit quotidianuz Grecus aūt interpres mathei: qr vidit eū dixisse segula qō sonat egregiū dixit epynsion.i. supsubstātiale. Fiat volūtas tua. Hoc regam⁹ ut quō angeli vel oēs sancti inculpabiles deo seruiūt: ita ⁊ nos absq; graui peccato illi seruiamus in terra. Volūtas dei duplr intelligit̄.s. ⁊ beneplacitū dei eternū ⁊ signū beneplaciti temporalis. Beneplacitū dei eternū semp implet̄. vn̄ ⁊ volūtati eius quis resistet: ⁊ oia quecūq; voluit dn̄s fecit. Signa bn̄placiti tēporal' sūt qnq; ꝓceptio: ꝓhibitio permissio.consiliū.⁊ operatio. vnde magna opa domini exquisita in oēs volūtates eius. Hec nō semp implent̄ sed ut ipleant̄ oratur. vn̄ dr̄: Fiat volūtas tua.i.ope compleat̄ qr ꝓcipis: qō ꝛsulis qō suades: qr nō sufficit volūtas nisi adsit facultas.lxxxvi.di.nō satis. Sicut in celo ⁊ in terra.i. sicut illi qui sūt in celo volūtatē eius faciūt: sic ⁊ nos in terra faciam⁹: vel sicut in celo ⁊ i terra .i. sicut in angelis: ita ⁊ in hominibus vel sicut in p fectis: ita ⁊ in cōuersis: uel sicut in xpo ita ⁊ i ecclesia.vel sicut in mē e ita parit̄ ⁊ in carne: ut caro nō concupiscat aduersus spiritū.Fm illud: Cor meū ⁊ caro mea exul.in.d.vi.q.di. da nobis spiritū consilij ut faciam⁹ volūtatē tuā maxie misericordiā q̄ pemit auaritiā q̄ten⁹ misericordiā consequamur.Fm illud: Bti misericordes.q.mi.cō. Sicut.n.auaritia cōsistit in acquirendo ⁊ retinēdo ita misericordia cōsistit in dando ⁊ dimittendo hui⁹ petitionis ⁊ allax duax impletio inchoatur in via ⁊ consumat̄ in patria vbi nil velle poterim⁹ nisi q̄ deū velle scim⁹.tāc diligem⁹ deū ex toto corde ⁊ ex tota mēte ⁊ ex tota aia.ex corde.i.intellectu diligim⁹ filiū: toto.i. sine errore: ex mente.i.memoria diligim⁹ patrē: tota.i. sine oblitione: ex aia.i. voluntate diligim⁹ spm̄ sc̄m: tota.i.sine cōtrarietate patrē potentē: filiū sapiētez spm̄ sanctū benignū.i.trinitatis potentiā. sapientiam ⁊ bonitatē. Aduenīat regnū tuū. Hoc rogamus ut semp xps regnet in nobis ⁊ no peccatuz vt nos paratos inueniat qn̄ aiam a corpe iubebit exire. Regnū aūt dei dr̄ ⁊ militās ecclesia: qr regitur.⁊ triūphās ecclesia.qr regnat. Item regnū dei dr̄ a gratia fidei ⁊ gloria spei. Rursus regnū dei dr̄ ⁊ intellectus scripture ⁊ loc⁹ patrie. De regno militantis ecclesie scriptū est: Exibūt angeli messores ⁊ colligēt de regno eius oia scandala. De regno triūphantis ecclesie reperit̄. Uenīēt ⁊ recūbent cū Abraā Isaac ⁊ Jacob in regno celor. De regno fidei dicit scriptura. Regnū dei intra vos est. De regno spei dn̄s ait: Precipite regnū qō vobis paratū est ab origine mūdi. De regno scripture legit̄: Auferet̄ a vobis regnū dei ⁊ dabit̄ genti facienti fructus ei⁹. De regno patrie reperit̄: Fulgebūt iusti q̄si sol in regno pr̄is eor sz etiā ipse xps dr̄ regnū dei.Fm illud: Si ego in digito dei eycio demonia ꝓfecto venit in vos regnū dei. Aduenīat igit̄ regnū tuū.i.aduenīat regnū ad regnū.militans.s. ⁊ triūphans: vel regnū tuū aduenīat.i.ad videndū te veniat: ut regnum fidei ad regnū trāseat spei: qm̄ hec ē vita eterna ut cognoscam⁹ te solū verū deū ⁊ quē misisti ihs xpm: q̄si dicat: Da nobis spm̄ intellect⁹ q̄ mūdati corde intelligam⁹ te in ꝑsenti regnare p fidez ut in futuro videam⁹ te regnantē p spem. Tunc cognoscem⁹ sicut ⁊ cogniti sum⁹. videtes nūc q̄ p speculū in enigmate: sz tūc facie ad facie eū videm⁹: quū videbim⁹ deū deorū in syon. Qō ē Jgulā.de qua ꝓpbeta. Uinū inquit ⁊ ebrietas auferet cor. Per intellectū.n.definit bō carnalit̄ viuere. Uñ biero. Ama scientiā scripturarū ⁊ carnis vicia nō amabis. Sanctificet̄ nomē tuū. Hoc rogamus ut nos sancti sim⁹ ⁊ iusti ⁊ recedamus a malo ⁊ semp faciam⁹ bonū. Et nota q̄ nomē patris quatuor modis sanctificat̄ in filijs: duobus modis in via: ⁊ duob⁹ in patria. In via p efficatiam ⁊ pseuerantiā in patria p ꝛsumationē ⁊ effectionē. In via nāq; nomē patris sanctificat̄ i filijs qn̄ sanctificationis effectū operat̄ in eis. Uel qn̄ sanctificatio quā acceperūt in noie pr̄is pseuerat in illis. In patria ho nomē patris scificat̄ in filijs qr sanctificat̄ ⁊ confirmat̄ in eis: ut nūq; possit a filiationis gratia separi.hic est quasi mobile nomen patris in filijs. Nā ⁊ iudas q̄nq; fuit filius: ⁊ q̄nq; nō fuit: p q̄ possibilitate mouēdi dixit apostolus: ⁊ habet̄.iij.q.vij.ꝯ.quod testatur. Castigo corp⁹ meū ⁊ in seruitutē redigo: ne forte cuz alijs ꝑdicauerim ipse reprob⁹ efficiar: ibiq; nomē pr̄is sanctificat̄ in filijs: quia ibi tales sūt filij in qbus pater sanct⁹ apparet: tunc erūt manifesti qui nūc sunt occulti.Fm illud: Nos insensati vitā illorum estimabamus insaniā: ⁊ finē illor sine honore: ⁊ ecce quō coputati inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illor ē. Dic̄ ergo scificet̄ nomē tuū.q.d. Da nob spm̄ sapiētie: put dr̄ a sapore.i.iocūditatē eternā: ut gustam⁹ q̄ suauis ē dn̄s: generās i nob

pacē.i.motuum interiorū quietē:ut caro nr̄a con
cupiscat aduersus spiñ:qz nō est pax ossibus me
is a facie peccatorꝫ meorꝫ:vt ita sanctificēt nomē
tuū.i.pr̄ i filys quaten⁹ ī priti difficile.in futuro
nequaq̄ a filiationis gr̄a separemur:qō est ma-
nifeste cōtra luxuriā:qua q laborat nō iocūdat ī
deo:pacē mētis nō hz:fili⁹ dei.nō est:sed iumēto
assimilat:qz q̄si iumētū ī suo stercore ꝓputrescit
gustato eni spū desipit oīs caro. ¶ In fine dñice
orōnis ponit amē:qō ad oēs petitiones refert.
Hebre⁹ aūt ponit in fine vnū,ex his trib⁹ amen
sela salē q̄ sonāt vere semp pacē. De amē dictuz
est sub ti. de salutatōe ad populū: licet aūt amen
quādoq̄ affectū optātis exprimat:hic tñ cōclusi
onis affirmationē oñdit. Unde glosa matheui.
Amē significat ī his oībus petitionib⁹ īdubitan
ter a dño tribui qō petit si vltie cōditōis pactuz
seruauerimus:vñ subdit. Si dimiseritis ꝛc.ꝛ iō
amē hic nō a populo vel a clero:sed a sacerdo te
pferr̄.cū eni ipse sit mediator iter deuz ꝛ homi
nē.qz ei⁹ est vota populi deo offerre:ꝛ ipsi⁹ vo-
luntatē ppl'o renūciare:sicut legit exodi.xix.ma
gis cōgruit illud a sacerdote pferri a q̄ conuenit
petita a dño fuisse cōcessa affirmari q̄ a ppl'o cui
renūciatio ipso mediāte fieri dz. In alys ꝛo oro
nibus q̄ in officio ecclesiastico dicunt amē expri
mit poti⁹ affectū optātis q̄ cōclusionē affirman
tis:iōq̄ in illis cōgrue pferr̄ a ppl'o a q̄ optat q̄
illis a sacerdote orante postulat. Proferr̄ tñ hic
sacerdos amē sub silētio. ¶ Primo ī signum q̄
dñs vult orātes latere q̄ a dño exauditi sint ne
postmodū tepescāt. ¶ Secūdo qz si alte pferret
amē quo affirmat orōnē dñicam exauditā esse iu
dicari posset presūptio:ꝛ q̄dā ostētatio sacerdotj

¶ Tertia pars misse de silentio post dominicā ora
tionem. ¶ Rubrica.

Tertia ps misse icipit ī hac oro
ne. Libera nos quesum⁹
dñe ꝛc. Que oro dr̄ embolism⁹ vt su
perexcrescētia eo q̄ nihil ī ea petitur
qō in p̄cedenti dñica orōne petitū nō fuerit: nec
tñ supfluit:qm ē repetitio ꝛ expositio nouissime
petitionis illi⁹. Ille eni dicit. Libera nos a malo
ista dicit. Libera nos quesumus ꝛc. Et subdit a
qbus malis.s.a p̄ritibus p̄teritis ꝛ futuris :subdi
tur etiā transitus ad orationez ꝓ pace ibi. Inter
cedente btā ꝛc. Uel dicit superexcrescētia:qz in p̄
mitiua ecclesia multo tpe dcā nō fuit. ¶ Et nota
q̄ duplex est embolism⁹ vz quotidian⁹ ꝛ annu⁹
quotidian⁹ est hec oratio cū eni amē sit finis do
minice orōnis:ꝛ illud reseruat sacerdoti a clero
dicēte:sed libera nos a malo:vt p̄missuz ē.pz q̄
hec oro itelligit embolism⁹ nō solū quotidianus
vez etiā dñice orōnis. Embolism⁹ etiā quotidia
nus sunt p̄fationes. vt vere dignū ꝛc.ꝛ cōicātes
ꝛc.ꝛ hāc igit oblationē offerri ꝛc.te igit clemen
tissime pr̄. Annuus ꝛo embolism⁹ est consecratō
olei infirmorum: de qua dicet in sexta parte sub
ti. de cene domini:ꝛ benedictio vuaꝝ ꝛ agni pa
schalis:ꝛ huiusmodi:ꝛ etiā frugū ꝛ fabaꝝ p̄maꝝ
que ex institutōe euthiciani pape sup altare bñdi-
cunt. ¶ Embolismo finito nō concludit p dñm
Nec est embolismoꝝ ꝛ prefationū cōsuetudo:sz
ei cōtinuat oratio: da ꝓpitius pacē ꝛc. da pacem
in quā pectoris: vt sim⁹ a peccato liberi: da pacē
tēporis. vt sim⁹ ab oī pturbatōe securi. vocet.n.
infirmis pturbatio:ꝛ ecce q̄ aperte enodat a q-
bus malis erui deprecemur. Hec aūt oro. Libe-
ra nos ꝛc. sub silētio dr̄: put dcm est sub titu de
pater noster: sub verbo orem⁹ preceptis. qō silen
tiū significat sabbatū quo corp⁹ dñi in sepulchro
quieuit: tunc eni nullus sidē predicauit. Uñ lu
ca testāte. Mulieres q̄ parauerāt vnguenta sab
bato qdem siluerunt fm mandatū legis: christ⁹
tamē nō siluit: imo ipse qui fm carnem in sepul-
chro quieuit: fm aiam descendit ad inferos vt
fortior supueniens superaret fortē armatum ad
quod significandus ecclesia romana dicit ipsam
orationē alta voce ī die parasceue:ꝛ mediolan.
semper:ꝛ tunc momordit infirmum ducēs suos
vinctos de lacu in quo nō erat aqua liberās eos
de malis preteritis presentibus ꝛ futuris:ꝛ dās
eis perpetuā pacē: in qua sunt semper ꝛ a pecca-
to liberi ꝛ ab omni perturbatione securi. Unde
de hac lacu liberari se:ꝛ totam ecclesiam orat p̄
soyter dicens. Libera nos ꝛc. Et quia nos īdigni
sumus veniam de preteritis ꝛ presentibus atq̄
futuris cautelam promereri nisi nobis donetur
oratione beate virginis:ꝛ beatorum petri ꝛ pau
li atq̄ andree ꝛ aliorū sanctorum. ideo hic eos in
nostrū patrociniū inuocamus. Ad impetrandam
ergo pacis gratiaz implorat mater salomonis
i. viri pacifici:ꝛ michael nuncius pacis. ꝛ baptista
preco pacis:ꝛ tres apostoli testes pacis ꝛ nō plu
res: quia in ore duorum vel trium testium stat
omne verbum. Prius ergo orauimus vt libera
remur a malis: nūc vero pro pace oramus. Rur
sus licet omnes apostoli superius fuerunt ꝓpter
auctoritatem apostolatus connumerati. In hac
tamen oratione que triduum quo dominus in
sepulchro iacuit designat tres repetuntur. ꝛ spe
cialiter isti tres propter aliquas eorum prerogati-
uas videlicet propter priuilegium prerogati-
ue dignitatis: quo ad petrum : propter priuile-
gium predicationis: ꝛ immense laboris quo ad
paulum:ꝛ propter priuilegium nimium concupi
te crucifixionis quo ad andream . Adhuc in hac
oratione est intentio inuocare non solum aposto
los verum etiam omnes sanctos qui per triplicē
statum distinguntur: sicut ꝛ omnes qui sunt in ec
clesia militante : aut enim fuerunt vel sunt in
statu coniugali qui per petrum: aut in statu con-
tinentie aut viduali per andream: qui fm chri-
sostomū credit in viduali statu fuisse aut ī statu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝟginali qui ꝑ paulū designat ad quē statū etiā angeli reducunt, qr ꝟginitas ē sororī angelorū: et de btā maria etiam fit mētio tanctꝫ de porta misericordie. ¶ Postremo nota ꝙ post secretū tria dicunt ad mysteriū cōsecrationis corpis domini perficiendū viz Preceptis salutarib⁹. ⁊ oratio dominica. ⁊ hec oratio: Libera nos quesum⁹: et hoc ꝓpter tres dies quib⁹ dñi corpus iacuit ī sepulchro siue ꝓpter triplicē legem .ſ. naturalem: mosaycam ⁊ euangelicam.

¶ De resumptione patene. ¶ Rubrica.

Qualia post passionis tristitiā ad resurrectionis gaudiū pueniūt Juxta illud: Ad vespe demorabitur flet⁹ ⁊ ad matutinū letitia: iō subdyaconus interea dū chorus respondet: sed lib. nos a malo. accedens ad dyaconū tradit illi patenaꝫ inuolutam. dyacon⁹ ꝟo illam respiciens eā reuelat ⁊ reuelatā representat ⁊ tradit sacerdoti osculando illi⁹ manū aut humerū dextrū. Sacdos ꝟo cū ea signū sancte crucis sibi facit in faciem: ⁊ eadē postmodū osculat. Hi quidē taꝫ numero quam obsequio sanctas illas mulieres significāt de quibus narrat euāgelista matheus qd vespe sabbati q̄ lucessit ī p̄. sab. ve. ma. mag. ⁊ al. ma. vi. sepul. presentantes patenā. i. cor patēs latitudine charitatis in obsequiū sepulture. Juxta qd legit ꝙ mulieres emerūt aromata ut ve. vn. ie. ⁊ valde ma. vna sab. ve. ad mo. or. iam so. ⁊ dice. ad inuicē re. no. la. ab o. mo. Accessus igit dyaconi cum marias significat in tradendo patenaꝫ significat illud quod marie venerūt videre sepulchrū ⁊ resurrectionē christi late credentes eā apostol' nūciauerūt. qui demū domino sue fidei latitudinē obtulerūt ⁊ iō de manu dyaconi patenā i. latitudinem charitas accipit sacerdos. i. xp̄s acceptat Vel per subdyaconū intelligit nichodem⁹ q̄ et late credidit ⁊ obsequiū exhibuit saluatori. Qd ꝟo patena prius inuoluta de hinc reuelata ad altare deportat. hic est moyses de fiscella ad regiā pductus domū Exo. ij. Lex quidē que latuit: fꝫ cognitis misterijs. ab ecclesia exaltata ad christū ascendente de egypto docēs. Quod ꝟo sacdos sup patenā sibi a ministris oblatā signum crucis facit repræsentat illud qd in matheo legit qd principes sacerdotū ⁊ pharisei signauerūt lapidē cū custodibus: sed nec rō ista nec signū sancte crucis necessitatis sunt. Itē ꝙ patenā oblatā recipit significat ꝙ xp̄s oēs ad se ex charitate reducēs cū desiderio recipit: qd etiā ex eo patet ꝙ stati marie perseuerantī ⁊ alys cōparuit. de hoc etiā dictum est sub ti. de oblatione sacerdotis. Post traditam dyacono patenā subdyacon⁹ mapulā qua patenā tenuerat inuolutam plicatā nō sup pallaꝫ altaris: sed alibi deponit ī quo significat illd qd legit Jo. xx. quia petr⁹ in monumentū intrās vidit sudarium qd sup caput christi fuerat nō cum linteaminibus positū sed separatim in vnū locuꝫ inuolutum. Dyacon⁹ aūt manū seu humerū dextrum sacerdotis osculat ad notandū ꝙ ipe vult esse socius in passione ut socius sit in regno ex d̄ō sepul. c. i. fm qd dicit aplus: Si cōpatimur ⁊ conregnabimus. Rursus ꝙ osculet dextrū illi⁹ humerū significat ꝙ deū hic videre nō possum⁹ nisi per speculū ⁊ in enigmate. in futuro ꝟo videbimus cū sicuti est. Quia ꝟo crucifixus ardenti d̄siderio querebat. Jux quod angelus inquit mulieribus. scio quia ihesum q̄ritis crucifixū: iccirco cū patena signat crux in facie sacerdotis in q̄ maxime vires aie vigēt: ⁊ ut hoc signo munit⁹ possit dei scrutiū sine impedimēto ꝛsumare. Statiꝫ sacerdos osculat patenā ostēdens ꝙ xp̄s ꝛsestiꝫ impleuit desidertū mulierū. Nox. n. occurrit illi dicens auete q̄ ꝓcidentes tenuerūt pedes ei⁹ et adorauerūt. Nec est dubiū quin pedes ei⁹ fuerint osculate. de hoc sub ti. de osculo pacis dicet Osculat etiam patenā quasi petēs a deo pacem corporis ⁊ aie. Orat etiaꝫ ꝓ pace tēporali qd fit specialiter in quibusdā ecclesijs. osculū etiā hui⁹ modi charitatem significat ꝓut dicet ibidem. ¶ Ruffus iō se signat cū patena ⁊ osculat post illā ad notandū ꝙ si per passionē filij reconciliamur deo patri: erimus ⁊ heredes regni celestis. Ut si gnuꝫ crucis cū osculo significat glorificationē xp̄i in cruce cū charitate. Quidā etiā cū patena se signant ante pectus: ꝑ quod significat sincera affectio que per ptes corpis ⁊ cordis ī sacra scriptura significat. Quidā autem prius osculent patenaꝫ cū dicūt: Da ꝓpiti⁹ pacem. ⁊ postea cū osculata patena in vltima clausula. ſ. ab oī pturbatione securi. se signant qr per crucē ⁊ hoc sacrificiū ⁊ odorem ei⁹ oīa in celis ⁊ in terris pacificata d̄ nūciant. Quidā quoꝫ consequent osculant sūmitatem ⁊ pedē calicis: qd osculū ptendit ītimū affectuꝫ ad monumentū seu sepulturā christi. exemplo magdalene q̄ ex affectu stabat ad monumentū foris plorans: ut d̄r in ioāne. Osculū q̄q̄ pedis calicis significāt osculū peduꝫ christi de q̄ iam dictū est. Aliqui etiam cū patena summitatē latus ⁊ pedē calicis tāgūt: qd similiter ex affectu intimo faciūt q̄si totū monumētū amplectentes qd ꝑ calicē ⁊ patenā repsentat. B. n. ꝓpriuꝫ ē ferventē amantiū ꝙ nō satient dilectū ex oī pte corpis sui tāgere ⁊ etiā res dilecti: qd maxi ostēdit Magdalena q̄ a monumēto nō recedebat. Actus quoꝫ cū patena in sūmitate ⁊ latere ⁊ pedē calici⁹ significat tres cruciat⁹ domini. ſ. in capite in latere ⁊ in pedibus.

¶ De fractione ostie. ¶ Rubrica.

Finita oratione p̄missa. ſ. Libēa nos ⁊ resūpta patena dyaconus discoopit calicē indē remouēs cōporale ⁊ super calicem sedulo intuet:

Deinde sacerdos itendens hostiã frãgere ipsaz de altari leuat supponẽs illi patenã ⁊ sup ora ei⁹ collocat: inde tollẽs eã sup calicẽ mediũ frangit dicẽs p eundẽ dñm nr̃m. Et in qbusdã ecclesys parte quã post fractõem ĩ dextra manu remãsit ponit sup patenã dicẽdo q viuit ⁊c. Parte ꝯo q̃ in sinistra remãsit: iterũ p mediũ frãgit: ⁊ particulam q̃ post subdiuisionẽ ĩ sinistra manu mansit: cõiungit pti p̃us sup patenã posite. dicẽdo ĩ vnitate s.s. ⁊c. Alterã ꝯo particulã ĩ dextra remanẽtem tenet sup os calicis cũ duob⁹ digitis. s. cum pollice ⁊ idice: ⁊ erecto calice simul ⁊ ipsa particula pax cũ ambab⁹ manibus eleuatis alta voce dicẽs. p oia. s.s. quo dicto calicẽ simul cuz hostia deponit, pferẽs pax dñi sit semp vobiscuz: ⁊ hoc dicẽdo, pducit ter signũ crucis sup calicẽ cũ dcã hostie pticula: deinde mittit particulã illã in calicem dicẽs: fiat cõmixtio cor. ⁊c. ⁊ postea p eẽm dat bñdictio solẽnis: de singulis igit ẽ videndũ Et p̃mo q̃re diacon⁹ discooperit calicẽ. ⁊ in eum discoopertũ itucẽ. Circa qõ dicẽdũ est ꝯ os calicis ĩ hoc loco ostiũ significat monumẽti: de quo diacon⁹ corpale, remouet: ⁊ ĩ eo sedulo itucẽ: significãs ꝯ angel⁹ dñi lapidẽ ab ostio monumẽti reuoluit ⁊ linteamẽ amouit: ⁊ in sepulchro diligenter aspexit. Secõo videduz ẽ quare sacerdos hostiã sup patenã locat: ⁊ ide cũ tollẽs super calicem frãgit. Circa qõ dicendũ ẽ ꝯ p calicẽ christi passio vel etiã eterne beatitudinis fruitio designat: vñ psalmista. Et calix me⁹ inebriãs q̃ pclar⁹ ẽ: ⁊ itex. Inebriabunt ab vbertate dom⁹ tue ⁊c. Per patene rotunditatẽ bonox opex pfectio significat. sacerdos ergo volẽs hostiã frãgere p̃mo eã sup patenã locat: ut ide illã tollẽs super calicẽ frãgat ad significandũ ꝯ nemo passionib⁹ hui⁹ mundi meritorie valeat exponi: vel etiã ab eterne beatitudinis fruitionẽ admitti: nisi p̃us in bonox operũ perfectõe fuerit solidatus. vñ apostolus ad ephe. vi. Accipite armaturã dei vt possitis resistere ĩ die mala: ⁊ ĩ oibus pfecte stare. Ad hoc patena hostie, supponit ⁊ sup calicẽ frangit ad significandũ ꝯ xp̃s ex latitudine charitatis p patene dispositionẽ significate se supposuit passioni. Rursus super calicẽ frãgit ne minutie spargant: sed ĩ eius cõcauitate caute recipiant. Alibi tamẽ sup patenã postea frãgit: ut ipse panis viu⁹ qui de celo descẽdit fract⁹ p nobis in ara crucis rememoret: alibi quoq; hostia comedẽda de altari tollit. nã ĩ veteri test. sacerdos panes, ppositionis de altari sublatos comedebat: put ẽ dcm̃ sub ti. de oblatõe sacerdotis. Tertio videdũ ẽ q̃re hostia frangit: ⁊ qdez qr ĩ lege iubebat similago frustrati offerri: ſz ⁊ redẽptor noster bñdixit panez ⁊ fregit. fractũq; discipulis distribuit: ⁊ iõ sacerdos ⁊ legẽ ⁊ xp̃m sequẽs panẽ sacrosanctũ in tres ptes pariter: ut ĩ fractõe panis dñm agnoscam⁹: sicut ⁊ illi duo discipuli dñm cognouerũt qbus ipse resurrectõis die euntibus ĩ emaus apparuit. Dũ enim sicut ait, psper: de cõ. di. y. frãgitur hostia: ⁊ sanguis in ora fideliũ ifundit imolatio corporis xp̃i ĩ cruce ⁊ effusio sanguis ei⁹ de latere designat. Quarto q̃re p mediũ hostia frãgit. Circa ꝯ notãdũ est ꝯ ĩ duas medietates frãgit iuxta duplicẽ p̃destinatox statũ. s. eterne glorie: ⁊ tẽporalis miserie: idcoq; vna medietas sub diuidit ĩ duas ptes: q̃rũ vna est, p p̃destinatis q purgant ĩ purgatorio: alia, p illis q adhuc viuũt ĩ hoc mũdo caduco: put infra dicet. Quito q̃re ps hostie post fractionẽ ĩ manu dextra remanẽs poti⁹ ponit super patenã q̃ que in manu sinistra remãsit: ⁊ qdẽ ps ipsa que ĩ dextra manu remãsit designat predestinatos q iã sunt ĩ gloria: ⁊ iaz tenent illã rectitudinẽ cui nulla inrectitudo admisceri poterit: ⁊ ideo merito in parte dextra tenetur. Altera vero pars designat illos p̃distinatos qui adhuc sunt in tẽporali miseria: vbi mlta obliqua ⁊ pauca recta inueniũtur: quare merito in sinistra tenet. Illa igit que est in dextra cũ diuidenda non sit: vt iam dicet super patena ponitur: que vero est in sinistra cũ diuidenda sit non deponit: sed diuidenda retinet. Sexto quare ps que in sinistra remãsit iterũ subdiuiditur. Ad qõ dicenduz est ꝯ illi qui sunt in gloria vniformem statũ tenent. ⁊ vna beatitudine fruũt. ideo pars in dextra manu retente. ⁊ super patenã collocata que illos vt premissuz est signat nõ frangitur. sed illi qui sunt in temporali miseria: ĩ statu ⁊ miserie sunt diuisi. nã alius est status ⁊ miseria corpx qui adhuc viuunt ĩ corpore: ⁊ alius est eorũ qui purgant ĩ purgatorio igne: ideo pars que in sinistra tenet illos significans diuidi debet. Septio quare particula post subdiuisionẽ remanens ĩ sinistra coniungit parti super patenã prius posite. Ad quod dicendum est ꝯ ſz Augustinuz deus duas habet manus scilicet dextraz qua miseret: ⁊ sinistrã qua punit illos qui sunt ĩ purgatorio: in quantuz ibi purgantur. respondet sola punitio: ⁊ ideo particula que ĩ sinistra tenetur illos figurat ꝑi vero qui sunt adhuc in presenti vita: in qua est status merendi: consequi possunt misericordiam: ⁊ ideo ipsi per aliam particulam que est ĩ dextra signantur. Quia ergo de his que sunt ĩ purgatorio: nullum est dubiũ: sicut de illis qui sunt in paradiso: quantuz ad futuraz gloriã. ideo merito particula que erat in sinistra eos designans coniũgitur parti prius super patenaz posite: que illos qui sũt ĩ paradiso designat: quoniã isti illos dubitãter sunt coniungendi: de hoc tñ aliũ infra dicet. Sed pticula que ĩ dextra pte remãsit designat eos q sunt ĩ vita pñti illi pti q̃ ẽ sup patenã nõ cõiungit sed ĩ sanguinem mittit: quia illi adhuc egent meritis passionis christi que merita, p cessiunt ex effusione sanguinis agni imaculati Ex premissa autem duarũ partium cõiunctione duo resultãt q̃si in modũ lune cornua cõnectẽz vtriusq; testamẽti ĩ xp̃i passione feũz designãtia

et illa ꝟsus calicē dirigenda sūt quasi sibi incor
porent sanguinem sine quo corpus nō ē. In hac
etiā cōiūctione repræsentat̄ ꝙ postꝯ aliqui tam
præsentib⁹ quā futuris pressuris purgati fuerint
ipsi deo qui ē nr̄a bēitudo pfectissima vnione iū
gent̄. ¶ Octauo quare ꝑmisse due ptes ex̄ cali
cem supra patenā reseruant̄ supra quo aiūt qui
dam ꝙ tres ptes ostie. tres stat⁹ btōr figurāt .s.
qui sūt in celo: qui in purgatorio: ⁊ qui in mūdo
versant̄: ut iam dicet̄. Per calicē aūt ꝑm aliquez
respectū ipsa eterna fruitio: ut premissuz ē figura
tur. Quia ergo tā illi qui ver sant̄ in hoc seculo
quā illi qui sūt in purgatorio nōdū ad ullā fruitio
nem admissi sūt: iō ipse due ptes ex̄ calicē reser
uant̄ donec sumātur. Sed hec rō nō cōcordat p
oia cū ꝑmissis: ⁊ iō alia rō interi⁹ assignat̄. Pōt
etiā dici ꝙ due ostie ptes super os calicis cū am
babus manib⁹ tenerent̄. multa quidem pericula
contingere possent. de facili. n. posset errare: pars
nō mittēda in calicē mitti: uel ꝓpter manum tre
mor̄ oēs ptes possent in calicē cadere. Sacer
dos etiā talit̄ impedit⁹ nō possit que incūbūt libē
expedire: ⁊ sit ia. Aly tamē oēs ptes supra os ca
licis tenēt ne forte ꝓpter illaꝝ deportationē seu
trāslationē aliqua inde particula cadat aut rema
neat in patena. de quo etiā sub ti. de cōsecratiōe di
cet̄ sacerdotis. ¶ Mono q̄re particulā q̄ remāsit
in dextra: sacerdos sup os calicis tenet. ¶ Ad qō
dicendū ē ꝙ pticula ipsa ut ꝑmissuz est repsētat
illos qui adhuc in corpe viuētes indigēt miseri
cordia vel sine ꝑdictis meritis passiōis xp̄i ⁊ san
guinis ei⁹ effusiōis ꝑcedentib⁹: Tenet̄ ergo ipa
pticula supra os calicis respectu directo ad san
guinē ut det̄ intelligi intentio necnō expectatio
⁊ cōsideratio viuentiū quo ad merita ⁊ passiōez
christi. ⁊ tenet̄ cū pollice p quē vigor ꝟtutis: ⁊ cū
indice p quem mentis discretio significat̄: ad oñ
dendū ꝙ cū fidei vigore ⁊ mentis discretōe hec
considerāda ⁊ expectanda sūt. Uel cū duob⁹ di
gitis tenetur ad designandū duplicē naturā que
fuit in corpore christi diuinitatē. s. ⁊ hūanitatem
Et coniūgitur sanguini ad ostendēdū ꝙ q̄ digne
⁊ cum fide merita ⁊ passionē xp̄i cōsiderāt ⁊ ex
pectāt. ei⁹ passionē ⁊ meritis iuuātur. ¶ Decio
q̄re sacerdos dicturꝰ p oia secula seculoꝝ se eri
git. Et ē dicendū ꝙ cū ipse petere velit ꝓpetuaz
existentiā dñi vobiscū. ⁊ omne datū optimū ⁊ oē
donū pfectū deorsum sit. i. q. y. q̄ pio. merito ad
deū sed tūc corpe ⁊ mente erigit sperās se acce
ptuꝝ qō petit. ¶ Xi. q̄re ꝟba ipsa ꝓferēs vocem
suā exaltat ⁊ paꝝ calicē eleuat. Super q̄ dicēdū
est ꝙ sacerdos christi vicari⁹ ostia ut ꝑmissuz est
fracta mox pacē ānūciatur⁹ vocē exaltat: ut po
pulus pacē desiderās hoc intelligēs dicat amen
xxxviij. di. sedulo. ⁊ calicē paꝝ ab altari eleuan
do ostendit ꝙ xp̄s qui p passionē q̄ p calicē desi
gnat̄ descenderat eleuat⁹ p resurrectionē a mor
tuis: pacē postmodū discipulis timentib⁹ nūcia
uit dicens eis: Paꝝ vobis. Pōt etiā dici ꝙ quē
admodū premissuz est: pticula que super calicis
tenet̄ repsentat: viuētes: credētes: ⁊ expectantes
iuuari meritis passionis ⁊ effusionis sanguīs xp̄i
Sed ut credam⁹ duo. Primū. s. christū verꝰ fuis
se deū ⁊ sanguinē ⁊ corpus nūqꝯ fuisse diuinita
te separata. Secūdū christū fuisse verꝰ hominez
⁊ corpus verꝰ ⁊ sanguinē verꝰ dicta nō ꝛseqūmur
ꝓpter hoc ergo calicē ⁊ dictā pticulā paꝝ simul
eleuat ut ostendat ꝙ firmit̄ credim⁹ primū: ⁊ eaz
statim deponit: uu ostēdat q̄ etiā eodē mō credi
mus secundū. ¶ Xij. quare dicta eleuatio ⁊ de
positio fit cū vtraq̄ manu ⁊ nō cū altera tm̄. Ad
quod dicendū ꝙ hoc fit ut p hoc det̄ intelligi ꝙ
sicut premissa duo credit ītellectu ita amat ut ap
petit affectu ⁊ toto conatu. Fit etiā hoc mō ut se
curius ⁊ decentius fiat. ¶ Xiij. quare mox dicit
altiori voce paꝝ domini ⁊c. Et quidē qz nō solū
per signa verꝰ etiā per ꝟba resurrectionis ē gau
dium exprimendū: iō sacerdos p letitiā de resur
rectione habitā ꝓcedēs statim depōsito calice al
tiori voce dicit Paꝝ domini sit semp vobiscū.
repræsentās ꝙ vna sabbatoꝝ ibesus postꝯ surre
xit a mortuis stans in medio discipulorꝝ dixit eis
Paꝝ vobis. ⁊ iterum: Paꝝ vobis Jo. xx. q. d. Do
vobis pacem pectoris in vie: ⁊ pacē eternitatis ī
patria. Idē ergo inuit sacerdos di. paꝝ dñi. i. paꝝ
pectoris sit semp vobiscū. i. in præsenti ꝗ ⁊ paꝝ e
ternitatis in futuro. Hec quidē paꝝ e illa que tūc
iustis data est quādo aia xp̄i in infernū descen
dēs inde oēs fideles eduxit abstergēs oēz lacbri
mā ab oculis eorꝝ ut amplius nō sit eius dolor sz
paꝝ: quia cū eo viuat in eternū uel illa q̄ data est
corpori christi qñ aia ei⁹ ad corpus redut: ut siē
nūqꝯ anima turbata ē pro corporis mōte: ita nec
ipsum corpus vlterius de sua mutatione turbet̄
sed vtraq̄ pace fruatur ⁊ semper de eterna bea
titudine letetur. ¶ Xiiij. q̄re dicendo paꝝ domi
⁊c. facit signū crucis supra sanguinem cum dicta
ostie particula. Ad hoc dicēdū est ꝙ tres cruces
significāt triduū q̄ christus fuit in sepulchro: vel
ꝙ tres mulieres querebāt christū crucifixum ad
hostiū monumēti vnde illud: Quid queritis vi
uentem cū mortuis. ¶ Xv. quare dicto paꝝ dñi
⁊c. chorus respōdet: ⁊ cum spiritu tuo: ⁊ quidem
hoc dicendo optat pacē ipsi sacerdoti: ⁊ petit eti
am pacem sibi dari: ⁊ ut dignus sit illaz recipere
predicit ter agnus dei. Uerūtamen pape celebrā
ti in ecclesia sancti marie maioris in vrbe: ⁊ dicē
ti paꝝ domini nil respondetur: ꝓut in. vi. parte
sub ti. ō pascha dicetur. ¶ Xvi. quare dicta ostie
particula imittitur in sanguinē. ¶ Nempe fit hec
cōmixtio primo ad notandū ꝙ christi corpus nō
fuit sine sanguine nec sanguis sine corpore. Se
cūda ad designandū ꝙ vnū sacramēntum confi
citur ex speciebus panis ⁊ vini. Tertio corporis
⁊ sanguinis post triduū crucis signum commixtio
est anime ad corpus redditio. Omnib⁹. n. in celo

⁊ in terra pacificatis virtus trinitatis aim crucifi
xi reduxit ad carnē:nec dereliqueret aim eius ī
infeno nec daret carnē eius videre corruptionē
Juxta qd ipse dicit ī psal:Ego dormiui ⁊ sopo
raui cepi ⁊ exurrexi:qr domin⁹ suscepit me. signi
ficat ergo vnitatē ⁊ anime ⁊ carnis que ī resurre
ctione xpi denuo sunt vnite. Nā ut pmissum est
panis ⁊ carnē ⁊ vinū referē ad sanguinē: qr fm
philosophū ī sanguine est sedes anime.xxxv.q.v
moyses.de hoc etiā sub ti.de oblatōe dcm est.
Xvi.qm īmissio fit faciēda:⁊ qdem aliqui infun
dunt particulā ipsaz ī calicem postqz dicunt pax
domini ⁊c.qm manifestū est pacē datā esse hōi
bus bone voluntatis p resurrectionē quā verba
ipsa significāt. Alij vo dicto pax dni ⁊c. ⁊ dicto
etiā pus agnus dei ⁊c.demū īmittunt ipsaz ī sā
guinē:vt cor oratio efficacior sit p eo q tenētes
eā ī manibus dū dicunt agnus dei osculo corpo
rali ⁊ mentali reuerenē ituenē. Tertij vo eā īmit
tunt cū dicunt da nobis pacem.Cū enī ter dicat
agnus dei:⁊ ī pmis duabus vicibus dicat mise
rere nobis.ī pmo dicit miserere nobis quātū ad
aiam que maxime fundat ī sanguine.in secūdo
quātū ad carnē.patet q ista duplex oratio diui
sim dicit.⁊ ideo,illa ps hostie per quā caro signi
ficatur:⁊ sanguis per quē aia itelligit nō debēt
coniūgi dum illis duab⁹ vicib⁹ dicit agnus dei
sed solū in fine tertij agnus dei vbi petit pax fz
vtrūqz.s.fm corpus ⁊ fz aiaz: Ipse enī lauit nos
a peccatis nostris ī sanguīe suo. Quarti rectius
⁊ vsitatius agunt quoniā dicto pax domini ⁊c.
priusqz dicant agnus dei ⁊c.īmittunt.certū ē aūt
q agn⁹ dei post salutationē repētat illud:qd do
minus fecit postqz discipulos visitauit quando
vz dedit eis potestatē dimittēdi peccata:⁊ nō sa
cerdos illud repētans post īmissionē pticule ho
stie ī sanguīe dicit agnus dei qui tol.pec.mundi
mi.no:ad designāduz q sicut ipe corpus sangui
ni cōiungit:ita nos cōiunctos eidez sanguini seu
meritis ex eius effusione pcedentib⁹ ex sua pie
tate a peccatis emūdet. Et īmittēdo dicit verba
illa.fiat cōmixtio corporis ⁊c.que vba referēda
sunt ad spēs panis ⁊ vini qbus corpus xpi ⁊ san
guis cōtinet. Dicūt aūt agn⁹ dei calice iam coo
perto ad notandū q xps in domo ostijs clausis
dedit apostolis potestatē dimittēdi peccata.
Xvij.quare fiūt tres partes. Ad quod dicendū
est q frangit ī tres ptes.pmo ī memoriam trini
tatis.secūdo ī memoriā triplicis status xpi. pm⁹
fuit cuz hominibus manens.secundus fuit mor
tuus in sepulchro iacens.tertius est īmortalis in
celo existens.tertio vero ī memoriā ⁊ signum q
christus passus fuit ī triplici parte sui.s. ī pedib⁹
ī manibus:⁊ in latere.quarto ī signū q tres sunt
partes mystici corporis.pma est ī celo siue in pa
tria.s.ecclesia triūphans secunda est ī ctia.s.eccle
sia militans.tertia est ī purgatorio:⁊ hec dicitur
purgans.quito ī typum triū personaz cuntium
in emaus.s.xpi cleophe:⁊ ut quidaz dicūt luce:
Xix.quid partes ipse significant videndum re
stat:⁊ qdem pmo fz gelasiuz papaz pars ī calice
posita significat corpus xpi qd de virgine traxit
pars sicca comesta significat oēs fideles.pars re
seruata vsqz in finē misse fz antiquū ecclesie ro
mane morem p ministris vel infirmis significat
oēs mortuos. Secundo modo pars ī calice posi
ta significat ecclesiaz militantē.pars comesta tri
umphantē.pars reseruata eos q sunt ī purgato
rio. Tertio sergius papa:de cō.di.v.triformē:ita
dicit. Triforme est corpus dni pars oblata ī cali
ce missa corpus xpi qd iam resurrexit monstrat.
pars a sacerdote comesta ambulans adhuc sup
terrā.pars ī altari vsqz ad misse finem remanēs
corpus xpi. Vel fz alios corpus fidelīū latans ī
sepulchro hec pars remanet ī altari vsqz ad finez
misse:qr vsqz ī finē seculi corpora sanctorū in se
pulchris erunt:sed q pars vsqz ad finē misse re
seruat non est ī vsu. Quarto etiā modo pōt hoc
mysteriuz explicari;est enī corpus xpi vniuersal
ecclesia.s.caput cū mēbris:iuxta illud apostoli.
Unus panis ⁊ vnū corp⁹ multi sum⁹. Et inueniū
tur ī isto corpore quasi tres panes ex quib⁹ totū
consistit.vna pars est ipsiuz caput vz xps q caput
est ⁊ pars corporis:altera pars sunt illi quorum
corpora requiescūt in tumulis:⁊ aīe que regnāt
cū xpo:⁊ sunt quasi sīl vnite. De due partes ca
put.s.⁊ hec corporis pars altera:sicut scriptuz ē.
Ubicūqz fuerit corp⁹ illic congregabunt ⁊ agle.
Propterea ī altari seu super patenā duas partes
coniūcte extra calicē reseruant quasi extra passi
onem que per calicē designat.xps enī resurgēs
a mortuis iā non morit mors illi nō dnabit:⁊ q
cuz ipso sunt sancti non esurient neqz sitient am
plius:non cadet super illos sol: neqz vllus estus
quoniā pora trāsierunt. Tertia pars ī calice pon
tur significās sanctos q adhuc ī mundo viuunt.
passionesqz passuri sūt donec de hac vita migrā
tes ad caput suū trāseūt:vbi nec morianē āplius
nec vllatenus patianē:vñ ysus. Tres ptes facte ō
xpi corpe signāt.pma suā carnē sanctosqz .secda
sepultos.ctia viuētes:hec ē ī sanguīe tincta. Mar
tyry calicē gustāt ī carne fideles.gnto mō fz ma
gistrū guil.antisiodorēn.ps q ī sanguīe mittit sig
nificat viuos vna illaz eos q sunt in purgatorio
alia vero illos q sūt ī paradiso. Orat.n. ecclesia
p viuis vt ī bono ꝛseruēt.p eis q sunt ī purga
torio vt citi⁹ liberent ⁊ purgent.p eis q in celo
sunt vt orēt p nobis.sexto etiā mō fz aug. ps in
calicē mittit vel ponit.p nō sanctis viuentib⁹ q
voluunt ī sanguīe ⁊ ī peccatis. Alia vo due pro
mortuis offerūt:vna p sanctis q iā sunt ī requie
⁊ illa ē grāz actio qr nihil restat ī eis purgādum
altera p illis aiab⁹ q ꝛ saluāde sint tn adhuc sūt
ī penis:⁊ iō ps illa dr oblatio. Bane particula
hostie ī calice dimissa stati calix cū palla corpora
li cooperit:qr xpi corp⁹ de cruce depositū latuit

in sepulchro syndone inuolutū q̄ per ipsam pallam significat. ¶ Uicesimo loco videndū ē q̄re nūc solēnis benedictio dat. Et quidē hoc loco. s. ante pacem solēnis episcopalis benedictio datur ad notandū q̄ pacē nullatenus habere possum⁹ nisi dñs noster ihs christus p̄ueniat nos in benedictionibus dulcedinis que sūt benedictiōes gratie ipsius: q̄ fm ps. Dñi ē salus ⁊ super populū suū benedictio sua. Dū aūt ep̄us se ad ppl'm bn̄dicendū cōuertit populus reuerent genuflectit: q̄i ipso facto dicat. Bn̄dicat nos de⁹ de⁹ nr ⁊ metuant eum oēs fines terre. Nam ipse ē dñs q̄ ad illius inuocationē benedicit. vnde ps. Benedixit filys tuis in te. Et licet hic solēnitas benedicatur nihilomin⁹ quidā in fine misse iterū solēnit bene dicunt: de qua benedictione ibi dicet: tū q̄ post q̄ domin⁹ salutauit apostolos: iterū dixit eis pax vobis: ut iam dictū est. ⁊ dicet sub ti. de pacis osculo: tū quia sicut nō possum⁹ bene incipere uel pacem acquirere nisi diuine benedictiōis gratia p̄ueniat: ita nec in bono ꝓficere: nec in pace finaliter ꝑseuare nisi benedictionis sue gratia subsequat. In missa ꝙo ꝓ defunctis pontifex solēnit nō benedicit: tum q̄ in ea oēs solēnitates cessant tum q̄ hec solēnis benedictio fit nō solū propter venialiū deletione: verū etiā pro ppl'i excitatione ut in dñi adiutorio confidat ⁊ benedictū in secula confitetur: ac defuncti velut absentes excitari nequeūt: licet possint nostris suffragys adiuuari tum q̄ gaudius nō debet luctui admisceri. Illō autem notandum est q̄ ꝓ mortes ⁊ in morte dñi fidelis aīa benedictionē p̄cepit. Unde circa mortis officium rite diacon⁹ ad eam humiliari inuitat dicens: humiliate vos ad benedictionē: statī pontifex benedicit. Quidā asserūt hoc officium nō esse de septē officys misse: eo q̄ has bn̄dictiones romana nō inuenit ecclesia: nec vtit eis: et ideo nō hic ꝗ in fine misse benedicit. Sed q̄cūq̄ inuenerit recte in hoc loco ponūtur vbi christ⁹ ad fngeros descendisse repꝛesentat. s. primo aī resurrectionē cū eductis de carcere eternā tribuit benedictionē. Has benedictiones p̄figurauit Jacob qui filys suis. ⁊ moyses q̄ filys israel: ⁊ xp̄s qui discipulis moriens benedixit.

¶ De agnus dei. ¶ Rubrica.

Quia ihesus statim ut salutauit apostolos ut iam p̄emissus est: dedit eis potestatē remittēdi pctā dicēs quoꝝ remiseritis peccata remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retenta sūt: iccirco chorus clamat ad deū ⁊ postulat: Agn⁹ dei q̄ tol pec. mū. mi. no. Siquidē Joh. videns ihm ambulantē dixit Ecce agn⁹ dei: ecce qui tollit peccata mundi. Quare aūt cū vocauerat agnū determinat subdens: qui tollit. i. qui venit ut tollat peccata mūdi: q̄ pro peccatis tollendis pascha nr̄m imo molatus ē xp̄s. Nēpe in ve. te: offerebat agn⁹ ꝓ peccatis populi. ⁊ in nouo testa. christ⁹ obtulit se ipsum deo patri: ut hūanū gen⁹ liberaret ⁊ lauans a peccatis in sanguine suo. Merito ergo dū corpus ⁊ sanguis dñi sumit agn⁹ dei cantat: ut oēs credam⁹: q̄ ipsi⁹ agni corpus ⁊ sanguis tūc sumitur q̄ peccata mūdi moriēdo tulit: ⁊ vitā eternam nobis resurgēdo donauit Jhs xp̄s dñs nr: ⁊ ut oremus ipsum nūcq̄ desistere miserere nnbis qui in passione misertus est nostri. Agn⁹ aūt grece dicitur ab agron q̄d ē piū: q̄ ipse ver⁹ agn⁹ sola pietate sua se obtulit ostiā pro nobis ⁊ nos redemit Dr̄ etiā agnus dei ab innocētia: q̄ agn⁹ nec bobus nec bestys nocz. In p̄missis ergo ꝙbus agn⁹ dei q̄ tol. pec. mū. mi. no. ē quedā deꝑcatio: ut viz innocentis agni misericordia peccata irruentia et subitanea auferent. Tertio mō dr̄ agn⁹ ab agnoscendo: qm̄ in magno grege solo balatu matrem agnoscit: sic ⁊ xp̄s imara crucis donās nobis pri⁹ pacē agnouit nos cura: ut iam dictū est. Agnouit etiā patrem obedientia: Juxta illud apostoli ad ephe. v. Factus est obediēs vsq̄ ad mortē. Agnouit etiā matrē cura quam de ea habuit: Unde illud Jo. xx. Ecce mat̄ tua. Ob hoc ergo in altari immolatione ter vr̄ agnus dei: quasi agne q̄ agnouisti patre mi. no. Agne q̄ agnouisti mr̄em mi. no. Pie q̄ redimisti mundū: ⁊ qui obtulisti te ꝓ nobis dona nobis pacē. Uel iō ter dr̄ ut trifore corp⁹ domini intelligat: viz ambulās in terra qe scēs in sepulchro: ⁊ residēs in celo: Pōt etiā dici q̄ christus ad tria venit. primo ut nos liberaret a miseria culpe. secūdo ut nos redimeret a malo pene. 3.° ut nob darz ō plenitudie gr̄e sue. Quantū ad p̄ma dua bis dr̄ miserere nob: Quantū ad tertiū dr̄ dona nobis pacez: que petitio pacis sequit statim post agn⁹ dei dictum ē ter ad notandum q̄ ex beniuolentia trinitatis agn⁹ missus ē vnde Isa. Emitte agnū dñe ⁊c. Nam sicut in Apoc. legit: Christus est agn⁹ qui occisus ē ab origine mūdi. Et attende q̄ quidā sacerdotes dicūt Agnus dei manib⁹ sup altare depositis ostēdentes in hoc q̄ ad ea que ꝓferūt tota mente intendunt. Intentio. n. ꝓprie per linguam exprimitur nō per man⁹: ideoq̄ loquēte lingua man⁹ gestūt qōq̄ ipsaz misericordiā ⁊ pacē celeste ꝓ populo petūt: nō aūt terrenā: qm̄ in manuū depositiōe significat. Alij ꝙo stant manib⁹ iunctis pax super altare inclinati: ostendentes in inclinatiōe humilitatē que in oratione necessaria est: ⁊ in manuuz cōiunctione vnicā ⁊ nō variā intēctionē. ¶ Porro fm antiquā consuetudinē schole cantoꝝ in ecclesia romana quā adhuc ipsa schola obseruat nullatenus variat: sed tribus vicib⁹ vniformit dicūt christe mi. no. ꝓpter tria genera peccatoꝝ q̄ petimus remitti. cogitationis in corde. locutionis in ore. ⁊ actionis in ope. Uel in honorem trinitatis vel ꝓpter tres ordines fidelium in ecclesia q̄ sūt Noe Dauid ⁊ Job quos eçechiel vidit i visiōe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

saluandos. Postmodũ autem multis: ac varys ecclesie aduersitatibus ingruentib⁹ cepit ad dominum de tribulatione clamare: dona nobis pacem: ⁊ vt clamor ei⁹ facilius audiat: ideo in ipsa ĩmolationis hora clamat. ⁊ hec varietas ñ discrepat a consuetudine veteris. test. vbi cũ secũdo repetitur. Parce dñe parce populo tuo. Tertio variatur ⁊ ne des hereditatẽ tuã in opprobriũ. dicamus ergo miserere nobis quãtum ad animas Item miserere quantũ ad carnes: ⁊ dona nobis pacem quantũ ad vtrũq: vt habeam⁹ pacem pectoris spiritualẽ. ⁊ pacẽ corporis temporalẽ. Est enĩ pax peccatorũ: pax iustorum: pax temporis: ⁊ pax eternitatis. vnde ⁊ ter orat in missa ꝓ pace: de quo dictus est sub quarta particula canonis: super hbo: Diesq nostros. ⁊ qr de⁹ nõ dat pacẽ nisi illis quorũ miseret: ideo vltio dicit dona nobis pacẽ. Ecclesia etiã lateranẽ. nunq dicit: dona nobis pacẽ: sicut nec schola cantorũ. sequens vt premissus est morẽ antiquũ. Unde nec valet nec vera est ratio dicentiũ q̃ in ecclesia lateranẽ. ideo nõ dicit dona nobis pacẽ: qr omes alie ecclesie ab illa que p̃mo fuisse dicit cõsecrata. sumere debent pacẽ. nõ ipsa ab illis. In feria ꝗnta cene domini: agnus dei ter dicit cus miserere nobis: vt ibi dicat. Kursus in missa ꝓ defunctis dicitur bis agn⁹ dei cũ dona nobis requies. tertio additur sempiternã: nec dicit dona nobis pacẽ. quia tunc imitamur exequias saluatoris. Ultio ergo agn⁹ dei tm̃ adiungit sempiternã. super quo notandum est q̃ pro fidelib⁹ defunctis triplex res debet optari. Primo vt auferat ab eis pena ĩ qua est ei labor nõ requies. Secũdo vt eis gloria aie conferat: qr tũc veraciter requiescẽt ĩ bono desiderato. s. in ipso deo. Tertio vt detentur gloria corporis: ne illud vlterius miserys exponatur. Prima non est requies sempiterna: qr pena sublata adhuc desiderant gloriam. Secundo etiã nõ totaliter requies sempiterna: qr fm Augustinũ añ resurrectionẽ corporũ semp inest aiabus quidã naturalis apetitus resumẽdi corpora quo aliqualiẽ retardant ne totaliter ferant ĩ deũ Sed tertia requies cus premissis est vere regeo sempiterna: qr aie que deus presentialiter videt resumptis corporib⁹ in ipsa vlteri⁹ ⁊ eternaliter ⁊ pfectissime requiescent. ideoq solũ in tertia vice ⁊ nõ in duabus precedentibus cõgruit dicere requiem sempiternã. Gergius papa prim⁹ constituit agnus dei inter cõmunionem ter a clero ⁊ populo decantari.

De pacis osculo. Rubrica.

Postquam dominus saluauit apostolos: vt premissus est. iterus dixit eis. Pax vobis ostendẽs q̃ non solus debem⁹ pacem habere ĩ ore vel cum etiam in pectore: ne fim⁹ ex illis qui loquũt pacem cum ꝓximo suo. mala aũt in cordib⁹ corũ ideoq cũ hec dixisset apostolis ĩsufflauit ĩ illos ⁊ dixit: Accipite spiritũ sanctũ ad qõ designãdũ vtiq sacerdos fcã cõmixtione ⁊ finita oõne accipit in quibusdã ecclesys pacẽ ab eucharistie sue ab ipso corpore dñi: vel ꝗ alios ab ipso sepulchro. i. calice vel altari: ⁊ mox prebet oris osculũ ministro. s. diacono. Qui ab ipso corpore accipiunt hoc faciũt in signũ q̃ pax spũalis a xpo data est humano generi. Aly etiã idem signant. Diaconus vero dat pacẽ alys. ⁊ aly inter se: in signum q̃ oes debẽt pacẽ habere: presertim fily ecclesie Ipse vero diacon⁹ pacẽ a sacerdote accipiens reuerenter inclinat ⁊ pectus osculat ipsius: ꝗ morem quorũdã ecclesiarũ ⁊ planetã extendit: vt p pacis osculũ ⁊ per planete extensionem charitas extendenda mõstret quã per planetã ĩ parte .iij. diximus designari. Quia ergo charitas dei diffundit in cordibus nostris p spm̃ sanctus qui datus est nobis: ideoq pacis osculũ p vniuersos fideles in ecclesia diffundit. Nam ⁊ apostolus admonet: salutate vos inuicẽ in osculo sancto. Rursus q̃ sacerdos pacẽ populo tribuit p̃figuratum fuit a iosue q̃ hostibus superatis terram obtinuit quã sorte diuisit ⁊ in pace possedit: ⁊ christus resurgens diabolo superato. pacẽ ⁊ dona dedit hominibus. Põtifex vero p̃mo dat pacem ministro qui p̃us erat a sinistris: sed pacẽ recepturus accedit ad dextrã eius p quẽ signat populus gẽtilis q̃ p̃mo in pace trãsiuit a sinistra in fidelitatis ad dextrã fidei ⁊ eternitatis. ⁊ per hũc pax ad populum descẽdit. Ceterũ ĩ p̃mitiua ecclesia oes q̃ celebratione missarũ itererãt singulis diebus cõmunicare solebãt eo q̃ apostoli oes de calice biberũt dño dicente. Bibite ex hoc omnes: de cõ. di. ij. nõ iste. Offerebãt enĩ magnũ panẽ ⁊ oibus sufficientẽ. quod adhuc greci seruare dicunt: ꝗ excrescente fideliũ multitudine tradit istitutum vt tantũ dieb⁹ dominicis cõicarent. e. dist. quotidie. de quo dictũ est sub septima particula canonis. sup verbo quotiensq̃. Postmodũ autẽ q̃ nec digne hoc potuit obseruari. tertia secuta est ĩstitutio: vt ter saltẽ ĩ ãno quilibet christian⁹ accideret eucharistiam. e. di. ⁊ si nõ frequentius. vel hodie ad min⁹ ĩ pascha: extra de pe. ⁊ re. oĩs hoc iuẽto remedio. vt vꝗ p eo q̃ singulis dieb⁹ cõicabatur: singulis dieb⁹ osculũ pacis dare ꝓ misterio vnitatis q̃ sacerdos dans ministro dicit ĩ q̃ busdã locis. Sumite vĩculũ pacis ⁊ dilectionis vt apti sitis sacro sanctis mysterys quasi dicat. Sumite ex hoc oes ⁊ diuidite iter vos: ⁊ ꝓ cõione q̃ singulis dieb⁹ dñicis fieri solebat: dare ĩ dieb⁹ dñicis panis bñdict⁹ sancte cõionis vicarius q̃ ⁊ eulogia dr̃. Ꝗ ⁊ loco quotidiane cõionis ĩ. xl. dr̃ ĩ fine misse oro sup ppl̃ꝗ cui p̃dicitur Humiliate capita vestra deo. Sane ppl̃us in missa se osculat. Primo qr cũ sicut premissus est p ĩmolationẽ hostie salutaris dimissis peccatis

reconciliemur altissimo. recte pacis osculus dari decreuit ecclesia cū ꝑ peccatis īmolat̃ ostia salutaris: Poſes igit̃ osculū. i. pacis signū sibi inuicē dāt: ut ostēdant se cōiūctos eē in corpe christi: si quam facta ē pax in celo ⁊ in terra. Secūdo In no. ꝑmus qui osculū in ecclesia dari decreuit: qd̄ etiā leo papa. y. ꝑmo statuerat de con. di. y. pacem ita dicit: Pacē asseritis ante confecta. i. cōsecrata mysteria quosdā populis impare: vl' sibi inter se sacerdotes tradere: cū post oīa. i. post ꝓsecratiōes q̄ apire nō debēo. i. nō possus pax sit necessario. i. cā mystery indicēda. ꝑ quā. i. quia ꝑ eas constat ꝑplus ad oīa que in mysterys agunt̃ ac in ecclia celebrant̃ prebuisse consensū ac finita eē pacē cōcludens. i. determinātis signaculo demonstrant̃ Tertio ideo si ꝑplus inuicē osculat̃: qr dñi sui ḡtiam ⁊ angelorꝫ ꝓcordiā ꝑ mortē eī se ꝑmeruisse gratulat̃. Quarto qr in osculo caro carni: ⁊ spūs spiritui iungit̃: ⁊ nos qui carnis ꝑpagine de adā ꝓlūgimur etiā charitatis vinculo ꝓnectamur. qui ergo se odiētes osculant̃: iude ꝑditoris osculus imitant̃. Quinto ꝑpter ꝑceptū apostoli de quo ꝑ missus ē. Rursus ideo priusq̄ cōicem pacē damus: ut inter nos esse concordiā ostendamus: ⁊ cū illa corp dñi sumam sine qua munera nra ñ recipiunt̃ a deo. ¶ In missa ꝯo ꝑ defunctis pax nō dat̃: qr fideles aīe iam nō sūt nec vlteri erūt in turbatione hui mūdi: sz quiescūt iam in domino. vnde nō ē eis necessariū pacis osculū: qd̄ est pacis ⁊ concordie signū: ⁊ cū in missa illa nō dicitur oratio illa. Dñe ihesu xpe qui dedisti apostolis tuis pacē ⁊c. nec sacerdos recipit pacem ab altari. De hoc dicē̃t in. vy. pte sub ti. de officio mortuorum. Hinc ē q̄ etiā inter monachos pax nō dat̃: qm̄ mūdo mortui reputant̃ de con. di. y. pacem.

¶ Viri quoq̄ ⁊ mulieres nō subinuicē osculum in ecclesia porrigūt ne forte aliqd̄ lasciuie surrepat: qr ibi carnales fugiendi sūt amplexus: ⁊ casti ac spirituales actus habēdi. ꝑpt̃ quod etiā in ecclesia situ sequestrant̃ locali. Odium pax pellit castū pax nutrit amorē. ¶ Sane osculū in sacra scriptura significat vnionē: charitate: pacem: ⁊ reverentiā. De osculo vnionis dicit sponsa ī cāticis Osculet̃ me osculo oris sui. De osculo charitatis Isaac inquit ad filiū Accede ad me ⁊ da mihi osculū fili mi. De osculo pacis dicit apl'us Saluate vos inuicē in osculo sancto: Dē autē pacis et dilectionis ⁊c. De osculo reuerētie dñs ingt ad symonē: Osculū mihi nō dedisti. hoc aūt ex quo intraui ñ cessauit oscularī pedes meos. Et hester in signū reuerentie summitatē ꝯge regie dī osculata. ¶ Ad designandū igit̃ tres vniones ī xpo s. vnionem diuinitatis ad aīam. diuinitatis ad carnē: ⁊ carnis ad aīam. Vel vnionē qua vnita est christo hūana natura sancta ecclesia ⁊ fidelis aīa Et sacerdos ter osculat̃ altare ut dictū ē sub quarta ꝑticula canonis sup ꝯbo diesq̄ nros ōsignandū triplicē pacē. s. tpalem spūalē ⁊ eternam. Ēpus solēnit̃ celebrās iuxta morē quarūdam ecclesiarꝫ ter osculat̃ semel ministr: ⁊ secūdo dyaconū: ⁊ tertio sacerdotē. Sed ⁊ in missa ter orat̃ pro pace ut dictū est sup ꝯbo Diesq̄ nros. Rursum ad notandū duorꝫ testamentorꝫ cōcordiam ēpus duabꝫ vicibꝫ codicē osculat̃: qr rota ꝓtinet̃ in medio rote: ⁊ duo cherebin sese respiciūt versis vultibꝫ in propiciatoriū: ad notandū ēt charitatem sacerdos osculat̃ patenā q̄ designat cor patens latitudine charitatis. vñ Nōne cor nr̄m ardens erat in nobis dū loquerē̃t nobis in via.

In signū vero reuerentie subdyaconꝫ ⁊ dyaconus pedes ⁊ manꝫ summi pon. osculant̃. pedem subdyaconꝫ osculat̃ post epistolā lectā. ⁊ dyaconus ante legendū euangeliū. manū ꝯo subdyaconus osculat̃ offerēs ampullā cū aqua. calicēq̄ cū vino ⁊ dyaconꝫ offerens patenā cū ostia ⁊ thuribulū cū incenso: vterq̄ etiā de manu sūmi pontificis eucharistiā: ut dicetur in ti. sequēti. Illud q̄q̄ vacare nō creditur misterio qd̄ summꝫ pontifex septēs modis accipit osculū: viz ad os. ad pectus. ad humerꝫ. ad manꝫ. ad brachia. ad genua. ⁊ ad pedes.

¶ Incipit quarta ꝑs misse. ⁊ primo de cōmunione sacerdotis. ¶ Rubrica.

Hic incipit quarta ꝑs misse. post pacis etenim osculū sacerdos cōmunicat hoc mō. Nā sicut in Niceñ. cōcilio: xciy. di. puenit. i. legitur eucharistiā ꝓfectā ꝑ se de altari siue de patena sumit ⁊ comedit. Calices ꝯo cū sanguine nō ipse sed dyaconus eleuat de altari ⁊ porrigit ei. Unde in canone biero. e. di. dyaconi sunt. inter cetera ita legitur. sacerdotib' etiā ꝑpter presūptiones nō licet de mēsa calices dñi tollere: nisi eis traditus fuerit a dyaconibꝫ. Iō aūt sacerdos corꝫ christi ꝑ se sumit ⁊ nō calices cū sanguine: qr sumptio corpis significat corporꝫ nrorꝫ restauratione quā xps nullius ministerio ꝑfecit: ⁊ futurā resurrectionē quā sua ꝯtute absq̄ oī ministro faciet. Sūpto ꝯo sanguis redēptiōis aīarꝫ siue pctōrꝫ significat: q̄ fit intercessiōibꝫ aliorum. Hoc tñ ⁊ si iure cautus sit nō tamē seruari videmꝫ. ¶ Sane sacerdos ipse oēs ꝑtes ostie comedit. In quibusdā tamē ecclesys ipse vnā ꝑtes sumit: ⁊ reliquā eucharistie medietatē sup patenam in duas ꝑtes diuidit q̄s ministris. s. dyacono ⁊ subdyacono comedēdas inpēdit: insinnās illud qd̄ lucas ꝓmemorat: qr ihs in emaus accepit panem ⁊ fregit sup mēsas. Et etiā ut aiūt quidā comedit corā duobꝫ discipulis: sumēsq̄ reliquas ōdit illis. Ipse quoq̄ postmodū ꝑtes piscis assi ⁊ faui mellis māducauit ⁊ reliquias discipulis dedit: ⁊ ideo postq̄ dyaconꝫ ⁊ subdyaconꝫ cōlcarūt. clerici ⁊ religiosi ad cōmunicandū accedunt ut ipsi patres sancte cōmunionis accipiāt. Post-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

modū cōicat populus: qr ⁊ christus comedit non
solū cū paucis apostolis. vex etiā ascensur⁹ in ce
lum comedit cū multitudine discipulorū. Unde
⁊ sumptio corporis ascensionē significat saluato
ris. ¶ Illud autē ptermittendū nō est q̄ vt in p
ceptione corporis ⁊ sanguis christi nulla possit
fallatia subouiri. sed ī vtraq̄ perceptione veritas
euidenter appareat. summ⁹ pontifex nō statī pti
culam hostie pmittit cadere ī calicē: sed eā p⁹ tri
num crucis signaculū sup patenā reponit: ⁊ post
osculū pacis ad sedez ascendens ibiq̄ cōsistens:
vniuersis cernētib⁹ maiorē partē oblate suscipit
de patena quā subdiacon⁹ apportauerat de alta
ri: ipsamq̄ dentib⁹ subdiuidēs. vnā particulā ei⁹
sumit: ⁊ allaz ī calicez mittit: ⁊ de sanguine cum
calamo haurit. Deinde alterā particulā tradit cū
osculo diacono: aliamq̄ subdiacono sine osculo
quē diacon⁹ ministrās ei ad altare calicē osculat
⁊ tunc subdiacono residuū sanguinis cū pticula
ĩmissa ī calice sumit. ¶ Romanus itaq̄ pontifex
ideo nō cōicat vbi frāgit: qm̄ ad altare frangit: ⁊
ad sedem cōicat: qr christ⁹ ī emaus corā duobus
discipulis fregit ⁊ ī hierusalē coraz discipulis du
odecim mādducauit. Jn emaus enī fregisse legit
sed nō comedisse legit. ¶ Jn hierusalez vero fre
gisse nō legit: sed legitur comedisse ꝓ Jnno. iij.
Ascendēs igit sedez ibi cōicat. Siquidē ꝓ apo
stoluz christus caput est ecclesie. caput autē ī cor
pore sublimius ⁊ excellētiō ob sui pfectionē cete
ris mēbris collocat. per calicē vero ꝓm quēdam
respectū eterna beatitudo seu ipsi⁹ fruitio desig
nat: qr igit ī ecclesia militāte summ⁹ pontifex sic
christi vicari⁹ ⁊ caput omniū plator pfecti⁹ chri
stum representat: cōgruū est vt ipse nō ī altari: ꝓ
ī loco sublimiori cōicat. oñdens q̄ christus etiaz
ī sua humanitate perfecti⁹ ⁊ coplosi⁹ participat il
la ineffabilia gaudia: vtpote ī bonis potiorib⁹ col
locata. Cū vero celebrat p defunctis: tūc sup alta
re cōicat: qr tūc specialiter mēbrox christi hinc fi
deliter decedentiū gloriā repñtat: ac mēbra chri
sti cū ad illaz gloriaz pueniunt iferiorez post chri
stum gradū obtinent: sicut mēbra post caput. Jn
parasceue quoq̄ ad altare cōicat: tum ob reuerē
tiam passionis christi: tū quia tūc quasi exequias
celebrat ihesu christi: tum etiā tūc solus cōicat: qr
in christi passione oībus discipulis fugiētib⁹ ipse
solus remāsit. Aly aūt plati nō sic. sed sup altare
cōicāt: qr non ita ppie christū caput ecclesie rep
sentant. Ministri aūt repñtant pōtifici oblatam
⁊ calicē: qr discipuli obtulerūt christo ptez piscis
assi ⁊ fauum mellis. pars piscis assi ī corpus dñi
crucifixi qui fuit in ara crucis assatus. Fau⁹ mel
lis est sanguis christi sup mel ⁊ fauuz dulcis fau
cibus aīe diligentis ambo de manu pape cōicāt
qr ⁊ apostoli de manu christi cōicauerūt. ¶ Ad
notandū vero distinctionē inter sacros ordines
⁊ non sacros. Diaconi qui ⁊ superioris ordinis
sunt cū recipiunt eucharistiā osculum suscipiunt
ab ipso. Acolitus ⁊ qui sunt inferioruz ordinum
nō suscipiunt. Subdiacon⁹ etiā qui caractre hu
iusmodi quōdam iter nō sacros. nunc autē inter
sacros ordines reputat. in pceptione corporis ñ
suscipit osculū a pontifice: sed in perceptione san
guinis suscipit osculum a diacono: vt sic q̄ nō sa
cri sunt minus: ⁊ qui sacri sunt amplius honorē
tur. quāuis ⁊ in hoc mistica possit ratio assignari
Jpse autē sumit illam eucharistie partē p quam
put sub titulo. de fractione hostie dictum est ca
put ecclesie. s. christus intelligit. cuius typū ipse
specialius gerit qnod facit hoc modo. ea namq̄
dentibus subdiuisa particula in ore remanentez
sumit. alteram vero inter digitos residentē in ca
licem dimittit ad notandū q̄ christus resurgens
qui ꝓz Gergiū papā p partē in calice ĩmissaz sig
nificat infernū momordit: ⁊ suos inde sumptos
in paradisum misit: iuxta illud. Osee vlti. c. Ero
mors tua ⁊c. Alia vero ps ex q̄ ministri cōtcant
significat mēbra magis ipsi christo cōformata. ⁊
ideo ipsi cōicant de illa ad oñdenduz misterium
vnionis. eucharistia enī sacr̄m est maxie vnionis
Partē vero in calice intinctā que significat mem
bra ppter christū passionib⁹ subiectā. dñs papa ñ
recipit. pmo qr ipsi magis q̄z aly repñtant in offi
cio misse christū cui mors vltra nō dominabitur
Secūdo qr ipse illox typū gerit in ecclesia: q̄ p
pter eximiā sanctit atez a vita actiua se moti per
cōtēplatiuā iā christo sociant. Sed ministri illaz
sumunt qr typū actiue cōiter repñtant: ⁊ pcipue
subdiacon⁹ eam sumit p eo qr ipse vltimo cōicat
⁊ vltimi est reliquias sumere ⁊ calicē purificare.
Unde ⁊ domin⁹ reliqas vedit discipulis: vt pmis
sum est. Pōt etiā mistice dici q̄ pars itincta sig
nificat ptem corporis mistici que iā regnat cum
christo. Cuz ergo dñs papa exp̄sse rep̄sentet chri
stum q̄ realiter ⁊ sacramētaliter ĩcorporatus est
parti ipsi⁹ mistici corporis: iō ipse nō recipit illam
nec etiā diacon⁹ q̄ legē euāgelicā quā pnunciat
representat que est lex amoris. ppter amorē enī
charitatis glibet ĩcorporat christo capiti ⁊ oībus
partib⁹ corporis eius mistici. Subdiacon⁹ vero
representat veterē legem quā sepe pnunciat que
fuit lex timoris. sed timor nō est ī charitate: īmo
eū foras mittit: ⁊ ideo ipse particulā in sanguine
missam sacramētaliter siue ī signuz recipit: quia
ĩmixtio ipsius ptis cū sanguie dictā ĩcorporatio
nem figurat quā nō faciebat lex illa: licet eam fi
guraret. ¶ Hoc aūt breuiter notandū est q̄ sacer
dos ante pceptionē corporis ⁊ sanguinis christi
debet dicere orationes a sanctis patribus istitu
tas: deinde meditari debet ī icarnatōe: in passio
ne ī virtute huius sacramenti dicens. Panez ce
lestem accipiam ⁊c. sed cū statim post verba ipsa
subiungat. domine non sum dignus ⁊c. videt cō
trarius sibiipsi: absit tamē hoc sed dicens. Panē
⁊c. seipsum incitat ad deuotionem reducēs ad
memoriā: qō est quod sumete debet: quia panē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qui de celo descendit ⁊ qualiter sumere debet: quia nomen dñi inuocando ut sic cū maiori sumat reuerentia ⁊ timore. Dicendo ho subsequenter domine nō sum dign⁹ ⁊c. ex humilitate sua profitet indignitatem. Ac excitatio ad deuotiōz ⁊ professio humilitatis cōtraria nō fūt. Legitimū itaq; cōicandi tempus est ante vltimā orationez que dicē ad complendū qz ibi maxime petitio ꝓ eis est qui cōicant. deinde corp⁹ ⁊ sanguinē dñi sumpturus se cū illis ante faciem cruce signat. Sicut enim ꝑ cruces faciendo actiue tanquaz minister illa sanctificauit: si se eis nūc cruce signando passiue fecit sanctificari. Dicto itaq; Corp⁹ domini custodiat ⁊c. sumat eucharistiā: deinde iunctis manibus inclinās sanguini dicit: Quid retribuam ⁊c. Et dicens. calicē dñi accipiam ⁊ nō prius accipit ⁊ eleuat calicē ō altaria. Postea vero dicens: Laudās inuocabo dñm se signat cū illo: quo ḣsu expleto sanguine sumit. ¶ Sane qz circa maiora cautius est agendū. sacerdos sanguinem sumēs ꝓpter maiorez securitatē ⁊ reuerentiam calicem cū vtraq; manu tenere debet sed in sumptione pfusionis sufficit altera trm̄ duob⁹ digitis alterius adiūctis: quasi ꝑ hoc inuens iā sanguinem ibi nō eē. Sed ⁊ sanguinē sumendo terhaurit. trinitatem designans. pfusionē ho sumēdo bis: ut per hoc charitas que inter duo ꝛsistit significet: seu etiam quotiens nouerit expedire. Rursus qui eadem die debet item celebrare nō sumit vinū perfusiōis: ut dictū est in ꝓhemio bⁿ ptis. ¶ Sed cū ī canone dicat. simili mō pōt cēnatum est accipiens ⁊ hūc preclarū calicez ⁊c. videt hoc q̄ sacerdos statim ostia consecrata illam debet sumere priusq̄ ad calicis cōsecratiōz ꝓcedat: qz oīs xpi actio nostra debet eē instructio. xy. q. i. exemplū. Sed ad hoc dicendū est q̄ ecclesia instituit illa post vtranq; cōsecrationez sumi: ad ostendendū q̄ solā ostiam recipiēs nō plenum sacramentaliter recipit sacramentū. Et si. n. in ostia consecrata xpi sanguis sit: nō tamen est ibi sacramentaliter eo q̄ panis corpus nō sanguinē ⁊ vinū sanguinē significat: ⁊ nō corpus. Quia ergo sub altera tantū specie non est cōpletū sacrām̄tum quo ad sacramentū uel signū dz hoc sacramentum compleri priusq̄ presbyter eo vtat. Verūtamen cū vnū sine reliquo nec sit nec vnq̄ fuerit: nisi in solo triduo ante pascha: in qno xpi corpus mortuū fuit. in quo triduo siquis de apostolis hostiam consecrasset sanguis ibi nō eēt si vinum caro ibi nō esset: qz ut premissum ē nec panis sanguinem nec vinū significat carnē. Fm hoc nō christi sanguine intra venas eⁿ existēte. vnuz sine reliquo ꝓpter vnionem seu mixtionē huius recipi nō pōt: quod tamē nō ē rōne sacramēti vl signi quod idē est. ¶ Post sumptū sacrificiū nō est spuendū de conse. di. y. ut quid: put dictū est sub septima pticula canonis super hbo: Noui et eterni. sed nec eucharistia sicut alius cibus ē masticanda: sed discrete moderate ac leuit anterioribus dentibus tenenda ⁊ lingua mollificanda: ne qua eius pticula dentib⁹ adhereat: quā forte postmodū emitti sereando contingat. Post cōionem illico calix de altari offert. ¶ Circa qō notādum est q̄ corp⁹ domini remanet sup altar vsq; dum tria capitula compleant. s. ꝓlogus dominice orationis ⁊ ipsa oratio: ⁊ libera nos q̄s quia ⁊ domin⁹ tribus diebus in sepulchro quiesuit. Postea vero ꝛmixtio dñi corpore cū vino simul: qz pace annūciata auferr corpus dominicuz altari: qm̄ in tertia die aīa eius que descendit ad inferna ut liberaret iustos ⁊ mēbra viuificaret redyt ad corpus: nec amplius inuentū est corpus dñicum in sepulchro. Quia ergo christus totus hō resurrexit simul: ideo ad hoc notandum illico simul cū oblatione corpus dñi de altari auferitur ⁊ sumit: ⁊ inde calix ⁊ corporale de altari totaliter eleuat: put dictū est sub ti. de pallis corpalibus Postremo notandū est q̄ quisq; qui cōicare dz corpe a carnalibus escis ieiunus esse debet. Cuz enim aīe spūales sint ⁊ īmortales. spiritualia p̄mitus alimenta vite eterne sumere debent.

¶ De perfusione. ¶ Rubrica.

POst sumptū eucharistie sacrificiū sacerdos digitos abluit ⁊ pfundit ne quid forte incaute remaneat sed adhereat ex contactu diuini sacramenti nō q̄ quicq̄ inmūdū ex ipso contactu ꝛtraxerit: sed ut potius suā cōmemoret indignitatem qui se iudicat tantis sacramentis celebrādis indignū. Juxta illud qō domin⁹ ait: Cū oīa bene feceritis dicite serui inutiles sum⁹: sicut ⁊ sacerdos legalis īmundus erat vsq; ad vespaz p⁹ immolationē vitule rufe. Vñ oīa vestimēta sua lauabat. indignū quidē existeret ut man⁹ q̄ corpus incorruptibile cōtractarūt corpus corruptibile cōtingāt uel ad res cōes tangēdas accedāt: donec studiose lauent. Et ꝓpē hoc etiā quidā missa finita exutis sacris vestibus item man⁹ lauant. Perfusionis aūt aqua debet in locū mundū honestū diffundi ut altitudo sacrāmēti reuerent̄ honoretur. Trina ergo sacerdotis oblutio que fit in p̄ncipio in medio ⁊ in fine designat mūdationē cogitationis: locutionis ⁊ actionis. vel purgationez peccati originalis: venialis ⁊ criminalis: siue qō agit per ignorātiā ⁊ negligētiā ⁊ industriā: ad q̄rum mundatiōez offert sacrificiū salutare de cō. di. y. cū oē in prin. Hec aūt ablutio referri pōt ad ablutionē baptismi: cui⁹ formā xps p⁹ resurrectionē instituit dicēs. Eūte docete oēs gētes baptiçantes eos in noīe. pa. ⁊ fi. ⁊ s. s. q credi. ⁊ ba. fu. sal. erit. ¶ Sane sacerdos digitos pfundit: ⁊ pfusionē sumit in dextro cornu altaris: vl saltē reuolut⁹ ad illud. Primo ꝓpē rōnez tactā sub tit. ō manuū ablutōe. Secūdo qz ipm cornu iudai-

cū populū ex quo humanā naturā christus assū-
psit significat. Sicut autē ab illis naturā accepit
sic ⁊ ab eis illius nature purgationē ab oībus de
fectib⁹ quos assumpsit habuit: qm̄ ab eis occisus
fuit ad quā mortē secuta est resurrectio in q̄ oēs
defectus dimisit ⁊ eis oppositas ꝗtutes accepit.
Ad hoc igit̄ ad repētandū in dextro cornu alta
ris: vel saltē reuolutus ad illud sacerdos perfun
dit ⁊ pfusionē sumit. Tertio qr vt aiunt qdam
hec purificatio designat ablutionē manuū quem
pilat⁹ fecit a perditione sanguinis iusti sup iude
os per dextrū cornu altaris significatos. Ad hoc
quidā haustu purificatione īclinant calicē ad oī
dendū sepulchrū esse vacuū: quia surrexit ⁊ ide
produt christus.

De postcōmunione. Rubrica.

HAntiphona que post cōmunio a plu
ribus nuncupat̄. ideo sic appel-
lata est: quoniā postcōionē siue in sig
num q̄ cōicatio expleta est concinit̄.
In p̄mitiua nāq̄ ecclesia omēs fideles qualibet
die corpori ⁊ sanguini christi cōicabant: put dcm̄
est sub ti. de cōicatione sacerdotis ⁊ stati postcō
munionē cant⁹ iste fiebat: vt popul⁹ oīderet gra
tias ⁊ laudes agere de xp̄i corpore ⁊ sanguīe su
sceptis. Verū ꝓpter circūstantias non peccatū se
quenti tēpore statutū est: vt ter in anno cōionem
⁊ sacerdos quotidie ꝓ oībus sacramentaliter su
mat. put sub ti. de pacis osculo dictum est. Quis
aūt spāliter ītroduxerit vsuz cantandi hanc anti
phonā ignorat̄. ¶ Hec aūt antiphona apostolox
gaudiū de xp̄i resurrectione significat: iuxta illō
Hauisi sunt discipuli viso domino ⁊ p̄gaudio mi
rabant̄. Quod vero reciprocādo in gbusdaz ec
clesys cantat̄ insinuat q̄ discipuli resurrectōnis
gaudiū sibi mutuo nunciabant. Unde duo disci
puli cū inuenissent congregatos vndeci: ⁊ eos q
cū ipsis erant dicētes: Quia resurrexit dnīs vere
⁊ apparuit symoni: narrabāt que gesta erāt ī via
⁊ quō cognouerūt cū in fractione panis. Canitur
etiā ab hostib⁹ vt notet̄ cōitas gaudij: ⁊ q̄ oīb⁹
discipulis apparuit dnīs. Est ergo cōio grax actō
iuxta illō. Edūt pauperes ⁊ saturabunt̄ ⁊ lauda
bunt dnm̄. Proprie tn̄ nouissima oratio de qua
infra dicet̄ postcōmunio dici potest.

De oratione nouissima ⁊ de ite missa est.

PEr acto cōionis ministerio ponti-
fex seu sacerdos osculat̄ altar̄
innuens se credere firmiter ⁊ cōsenti
re his q̄ circa sacrificiū acta sūt: ⁊ con
uersus ppl'm salutat: ⁊ deide redit ad dextx cor
nu altaris significās q̄ ī fine mūdi post antixp̄i
mortē xp̄i pdicatio siue xp̄s rediturus est ad iu
deos quos iā reprobauit. Tūc enī conuertentur
⁊ relige israel salue fient. Et eleuatis manib⁹ vl
timā orationē q̄ ppriū postcōio vocat̄ exegtur ī
q̄ rogat ⁊ grās agit de sacramēti preceptione. v.
collectas ꝓ numero secretellax. Orat enī pro is
q ad hanc cōionem eucharistie accesserunt. Hec
aūt oratio significat orationez capitis nr̄i Jhesu
christi q ꝓ nobis īterpellat quotidie apud pr̄m.
Significat etiā q̄ apostoli post ascensionē dn̄i ī
oratione pseuerauerūt. Finis ꝗa illi⁹ oīonis vbi
dicit̄. Per dnm̄ nr̄m ihesuz xp̄m ⁊c. significat q̄
aduocatū habem⁹ in celo apd̄ patrē. ¶ Illō aūt
considerandū est q̄ sacerdos dicitur⁹ post cōio-
nem p̄mittit dnīs vobiscū ⁊ orem⁹ stans ante me
dium altaris: deide trāsiens ad dextrū cornu al
taris ibi ꝓnūciat orationē q̄ finita rediēs ante al
taris mediū ibi dicit. Per dnm̄ ꝓut tactum fuit
sub ti. de salutatione. ¶ Circa q̄ notādū est q̄ ō
xtrū cornu altaris significat populū iudaicū sini
strū vero gentiliū. Predicatio xp̄i ⁊ euāgeliū ei⁹
incepit a iudeis ⁊ trāsiuit ad gentiles. ⁊ iterū re-
dire debet ad iudeos: ad qd̄ significandū sacer
dos a dextro cornu altaris trāsit ad sinistrum ⁊
econuerso. Merito ergo postcōio q̄ est q̄si finis
misse dicit̄ in dextro cornu altaris. Quia vero
altaris mediū repētat fidem xp̄i ⁊ ipsum deū in
quē vterq̄ popul⁹ vnit̄ reducit̄ ⁊ finit̄. ideo per
dominū nr̄m ⁊c. qd̄ est q̄si finis postcōionis: ibi
dicit̄. Ipse etiā est qui vtrūq̄ populū ad se petē
dū inducit ⁊ illuminat: ⁊ ideo dnīs vobiscū ibidē
dicit̄. Per ipsuz etiā qcqd boni ī oīone petimus
īpetram⁹ ⁊ iō ibidē ꝓnūciat̄ orem⁹. De hoc dcm̄
est sub ti. de mutatiōe sacerdotis. ¶ Et nota q̄ ī
sabbato q̄tuor tēpox mēsis septēbris dr̄ p⁹cōio
illa. pficiāt in nobis qs dne tua sacra qd̄ cōtinent
vt q̄ nūc in spē gerim⁹ rex veritate capiam⁹. Cu
ius vltimā ꝓtem Gregō. exponens: de cō. dis. v.
spēs. ita dicit. Postulat qppe sacerdos: vt corp⁹
xp̄i qd̄ sub spē panis ⁊ vini nūc gerit̄. manifesta
visione sicuti reuera ē q̄nq̄ capiat̄. quāuis non
īportabiliter qdā exponūt hoc loco carnis ⁊ san
guinis ꝗtatē ipsā corūdē efficatiā. i. peccatoruz
remissionē. De hac etiā oīone dcm̄ ē sub. vy. pti
cula canonis sup ꝗbo. Misteriū fidei. ¶ Sanc
oīone finita itex ppl'm salutat dicēs. Dnīs vobis
cū. Circa q̄ notādū ē q̄ xp̄s p⁹ resurrectōez bis
legit̄ discipulos salutasse dicēs. Pax vobis: in si
gnū duplicis pacis vz pectoris ⁊ eternitatis q̄ fz
ꝓphetā ē pax sup pacē: de q̄ dnīs īquit apostolis
Pacē relīq̄ vobis: pacē meā do vobis. hanc du
plicē pacē ꝓ duplex osculū sacerdos īsinuat cum
vz pri⁹ osculat̄ ministx ⁊ posteri⁹ osculat̄ altare.
Prima ergo salutatio q̄ fit aī oīonez significat
bnīdictōem illā quā xp̄s ascēsurus ī celum legit̄
dedisse discipulis suis. ¶ Nā ⁊ Lucas cōmemo
rat. eduxit eos foras ī bethaniā ⁊ eleuatis mani
bus bnīdixit eos: ⁊ cū bnīdixisset recessit ab eis ⁊
ferebatur in celū. Vn̄ post salutatōez nouissimā
quaz sacerdos oratione expleta facit ad populū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que significat vitã eternã. dyacon⁹ alta voce ꝓ-
nũciat. Ite missa ē rep̃sentãs qõ dictũ ē ad ap̃los
Hic est ihs qui assumpt⁹ ē a nobis ī celũ. ¶ No
tandũ est aũt ꝙ missa tribus modis finit̃. primo
per ite missa ē: ⁊ hoc in solēnitatib⁹ quotiēs can-
tatur Te deũ laudam⁹: ⁊ Gloria in excelsis deo
ꝓut dicit̃ in ꝓhemio. vy ptis: quasi dicat: Red
dite ad propria: qr missa seu oblata ē deo ostia sa
lutaris ꝓ genere hũano: ꝓut tactũ est in ꝓheio
hui⁹ ptis. Uel ãnunciat populo ꝙ missa seu pre
ces sũt finite: qm statutũ est in concilio aurelian.
de conse. di. i. cũ ad celebrandũ: ꝙ null⁹ exire dz
de ecclesia donec annũciatũ sit p̃ ministrũ. Uel ē
sensus: Ite missa est. i. ite post xp̃m ⁊ segmini ip̃z
Nõ est. n. in hoc mũdo standũ: sed ad patriã per
bona opera festinandũ: qõ leuiē facere possumus
quia missa ē ad deũ patrē placandũ ostia ꝓ quã
fracta sũt tartara ⁊ reserat⁹ paradisi introit⁹. Di-
cens aũt ite missa est dirigit vultũ ad ꝓpl'm: quia
ad eos q̃s p̃ites licentiam⁹ fmonem dirigim⁹: ⁊
eis ad quos sermonē dirigim⁹ faciez rep̃sentare
solemus sicut fit qm̃ dicit̃: Domin⁹ vobiscuz: vel
orate fratres. ꝓut dictũ est sub ti. de inclinatione
sacerdotis. Sed dicēs benedicam⁹ dño: vel reg
escant in pace: vel orem⁹ nõ stat ꝓsus ad populũ
qr illum distincte nõ alloquit̃ sed dirigit faciem
ad orientē ⁊ mentē ad deũ. ¶ Dicto aũt ite missa
est clericus ⁊ populus gratulãdo rñdent: Deo g̃-
tias imitantes ap̃los qui adorãtes ingressi sũt in
hierlm cũ gaudio magno: ⁊ erãt in templo lau-
dantes ⁊ benedicẽtes deũ. Est. n. ꝓut qdã assert
deo gratias interiectio gratulatiua uel cõgratu-
latiue: ⁊ hoc sũptũ est de Exo. nõ fm ꝓba ꝓ scõm
sensum: qm̃ ꝓpl's israel p̃ iussuz pharaonis licen-
ciante cyro de babilonica captiuitate ad hierusa
lez reuersus gratias egit deo. Sed ⁊ apostoli p⁹
ascensionē domini regressi sũt in hierusalē bene
dicẽtes dñm: sic ⁊ nos vltima benedictiõe acce-
pta ad celestem patriã ibim⁹ ibi semp̃ erim⁹ ī g̃-
tiarꝫ actione. Apostoli quoq̃ p̃dicãtes dicebant
Gratias agite sine intermissione orate. Pot̃ etiã
dici ꝙ sacerdos incipiens Gloria in excel. deo si
gnificat angelũ ãnũciantem pastorib⁹ ineffabile
gaudiũ de christi natiuitate. Ite missa ē ōsignat
accessuz pastoris ad locũ natiuitatis xp̃i: ꝓut di
cetur in ꝓhemio. vy. ptis. Chor⁹ respondẽs deo
gratias: rep̃sentat ꝙ sicut Lucas refert ibi pasto
res reuersi sũt glorificantes deũ in oib⁹ q̃ vide-
rant ⁊ audirant. ¶ Secũdo mõ missa terminat̃
p benedicam⁹ dño: viz in ꝓfestis dieb⁹: ⁊ gene-
raliter quãdo premissa cantica letitie nõ dicũtur
per qõ ꝓpl'us ad gratiarꝫ inuitat̃ actiões: qr post
oia debem⁹ deo humiliari. i. ⁊ est sumptũ de apo-
stolo uel de psalmista vel de hymno triũ puero-
rum ibi dr: Benedicam⁹ patrē ⁊ filiũ: ⁊ respõde
tur deo gratias: qõ ad gaudiũ apostolorꝫ de quo
premissuz est refert̃. De hoc dicit̃ ꝓpe f. nē in ꝓ
hemio. v. ptis. Et popul⁹ deo gratias agendo ad
ꝓpria rediens: significat discipulos cũ gratiarum
actione post passionē dñi in hierusalē reuertẽtes
Circa hoc etiam dicendũ ē ꝙ in primitiua eccl'ia
cũ ministri ecclesie missaz sine populo celebrant
claudebat̃ missa p benedicam⁹. qm̃ ꝓ ꝓpl'us eãt
presens qr alias nesciebat ille qm̃ missa finita essz
dicebant ite missa ē. Quia ergo in ꝓfestis dieb⁹
ministri ut plurimũ quasi soli sine populo missas
dicũt: ideo iuxta morem antiquũ in illis diebus
dicũt benedicam⁹. in solēnitatibus ꝓ: qr tũc po
pulus cõuenit dicũt ita missa est. Prima tñ mis-
sa in natali domini in quibusdaz locis claudit̃ p
benedicam⁹ dño: eo ꝙ saluatoris natiuitas de q̃
in illa agit̃ paucis ab angelo nũciata est. s. pastori
bus qui ministros ecclesie esse figurant. ⁊ ꝓterea
sepe quasi soli ministri in illa presentes sũt. Alia
tamen ratio scribit̃ in. vy. pte sub ti. de aduentu
⁊ quia reddere non debẽt sed interesse etiã secũ
de misse in aurora. In dieb⁹ quoq̃ ieiunior clau
dit̃ missa per benedicamus: ad notandũ ꝙ si do
mino semp benedicendũ sit: multo fortius ꝗ tẽ-
pore id facere demem⁹. significat aũt benedica-
mus idem qõ benedictio: de qua iam sub tit. de
benedictione dicet̃. ¶ Tertio finit̃ missa per req
escant in pace. s. missa pro defunctis: ⁊ tũc respon
det̃ Amen. i. fiat. Optat̃. n. eis requies. Rursus
finis misse finem mũdi significat. ¶ Ite missa ē vl'
benedicam⁹ dño libertatẽ que dabit̃ iustis in p̃-
ma vbi semper deũ benedicent:

¶ Quare sacerdos humerꝫ pontificis
osculat̃. ¶ Rubrica.

Dicto ite missa est: sacerdos qui
assistit episcopo ad altare
in quibusdam ecclesiis mensam alta
ris ad armũ dextrũ pontificis osculat̃
ostendẽs hũc illũ esse pontificẽ cui fm legis figu
ram dexter arm⁹ sepationis debebat̃ ō ostus sa
lutaribus ⁊ pacificis. ¶ Sane p humerꝫ exprimi
tur principat⁹: fm illud ꝓpheticũ: Factus est pri
cipat⁹ sup humerꝫ eius. Principatũ ꝓ saluatoris
vere expressit vox angelica: ꝓphetica: ⁊ legalis.
Angelus. n. dixit ad ꝓginẽ. Dabit ei dñs sedẽ da
uid pr̃is ei⁹: ⁊ regnabit in domo Jacob incẽnuz.
⁊ regnũ eius nõ erit finis. Prophcta dicit: sedes
tua in seculũ seculi ꝓga directiõis ꝓba regni tui
ꝓpterea vnxit te de⁹ tu⁹ oleo letitie p̃ ꝓsortibus
suis. Moyses ingt ī lege letami sit̃ cũ eo celi: et
adorẽt eũ oẽs angeli dei. Ad qõ designãdũ ī ec
clesia ro. tres humerꝫ pon. osculant̃ in signũ reue
rẽtie: viz primiceri⁹ in principio. dyacon⁹ in me
dio: ⁊ sacerdos in fine misse.

¶ De benedictione nouissima. ¶ Rubrica.

Altari seu humero osculat̃ eps
vl' sacdos ꝓpl'm bñdic̃. Ri
te qdẽ p⁹ cõtonẽ bñdicit̃: qm̃ sic̃ legit̃

Luc. vlt. postq̃ xp̃s ī cruce orauit ⁊ corā discipulis mādūcauit: ⁊ religas eis vedit eleuatis manibus bn̄dixit eos. Vn̄ statuit ꝛcillū aurelian. ō cō. di. i. cū ad celebrādas: ⁊ c. pce: vt ppl's an̄ bn̄dictionē ep̄i vel vbi ipse abest sacerdotis: de ecclesia nō discedat. Hec aūt vltīa bn̄dictio sup populū missionē spūs sci significat: quē dn̄s ascēdēs ī celū de celo misit in apl'os: iuxta qō ipse ꝓmiserat eis. Accipietis inquit brutē supueniētis ī vos spiritū sci: vt iā dcm̄ est sub ti. de ōrone nouissima. Vn̄ hec bn̄dictio p hbū oris ⁊ signū crucis exp̄mit: qm̄ illa missio p sonū aeris ⁊ liguā ignis innotuit: iuxta illō. Fcūs ē repēte de celo son⁹ tāq̃ aduenientis spūs vehemētis: ⁊ apparuerūt illis disperdite ligue tāq̃ ignis ⁊c. Et ly spūs scūs spāliter missus fuerit ī apl'os: qr tn̄ idiuisa sunt opa trinitatis. missionē illam tota fuit trinitas opata. Jōq̃ bn̄dictōem istā facit ep̄s in noīe trinitatis aūcte psalmiste dicētis. Bn̄dicat nos de⁹ de⁹ nr̄ bn̄dicat nos de⁹. Scō hec vltīa bn̄dictio significat illā vltimā benedictōez. Venite benedicti patres mei ⁊c. Tertio illā quā xp̃s ascēsur⁹ ī celum discipulis dedit. vn̄ ea fcā sacerdos se ad oriētē vertit q̃si si xp̃o ascēdēti omēdās. ¶ Cetex benedictionis formā legis exp̄ssit aūctas dicēte dn̄o: p moysen īuocabis nomē meū sup omes filios israel: ⁊ ego dn̄s bn̄dicā. Et itex p ꝓphetā. Effundā sup vos spm̄ grē ⁊ pcū. Jtē aaron postq̃ sanctificauerat extēdēs manū supra ppl'm benedixit illi Leui. ix. Jtē moyses ⁊ aaron expletis hostys ⁊ holocaustis ītrauerūt tabernaculū testimony ⁊ postea exeūtes bn̄dixerūt ppl'o. Leui. ix. ī fi. Pulusmōi ergo finales bn̄dictōes a ve. test. sumunt qm̄ ⁊ iacob in fi. vite sue filys bn̄dixit: ⁊ moyses ppl'o ante mortē: sicut ⁊ xp̃s discipulis an̄ ascēsionē: vt p̄dcm̄ ē. Et inō ē q̃ cū separamur comitiuā ⁊ ꝓtectiuā q̃rim⁹ benedictōem. Sumūt etiā ab eo q̃ dn̄s p̄cepit dari benedictiōes ī monte garizan sup legis obseruatores. Sicut ecōuerso maledictōes ī ebal sup trāsgressores a qb⁹ excōicationes originē habuerūt. xxi. di. deniq̃. ¶ Regulariter aūt maior minori benedicit. Unde abraham a melchisedech benedicit ⁊ nō ecōuerso. Null⁹ ergo sacerdos maiore suo nō inuēte benedictionē dare nitat: imo ep̄o missa ꝛ audiente sacerdos celebrās ī cūctis illi⁹ licētiā ⁊ benedictionem exposcit. Sacerdos tamē missa ꝛ celebrans pōt benedicē ēt ep̄o p̄sente ⁊ pmittēte ac benedicere nolēte aliter nō put ī p̄misso ꝛcilio aurelianens. caueat. Nā ꝛ Pier. xcv. di. eadē p̄sbyt̄ populū bn̄dicē pōt q̃ xp̃m nō metuit cōsecrare. illō aūt qō ī carthaginē: cōci legit. xxvi. q. v. ministrare q̃ p̄sbytero benedictōem sup plebē fūdere nō ly de solēni benedictōe soli ep̄o ꝛpetēti q̃ fit per hba ista sit nomē domini benedictū ⁊c. ē itelligē dū. Rursus benedictio ep̄alis fit p modū man⁹ ipositōis. Unde ⁊ ep̄s eā dicēs tenet manū more Aaron sup populū elenatā: ⁊ exemplo christi qui vt p̄missum est corā discipulis mādūcauit. in celū ascēsur⁹ eleuatis manib⁹ eis benedixit. Qr ergo soli ep̄i man⁹ iponūt: qr sicut legit ī actib⁹ apostolox soli apostoli man⁹ iponebāt ⁊ nullus alius discipul⁹ iō solēnē benedictionē sol⁹ ep̄us dat. Sane p⁹ benedictionē solēnē q̃ fit p ep̄m ante agnus dei. itex benedici soleniter ī fine misse nō oz. In missa tamē ꝓ defūctis nō bened cit̄ ꝓ ut sub ti. de fractione hostie dictū est. placet tibi ⁊c. qr Luca testāte actuū. i. Dominus ihesus post q̃ locut⁹ est discipulis benedicēs illis assumpt⁹ ē in celū ⁊ sedet ad dertrā dei. iō sacerdos non ad xp̃m solū quē nubes suscepit ab oculis eox: sed ad totā trinitatē ꝓmonē virigit dicēs. placet tibi ⁊c. Qua ōrone finita osculat̄ altare ostēdēs per hoc se p̄missis oīb⁹ deuote toto mētis ⁊ corporis assentire affectu. q̃ fcō recedēs a cōspectu ppl'i ingredit̄ vestiarium vel cortinam interponit representans q̃ vt premissus est christū in celum ascēdentē nubes suscepit cum ab oculis intuentiū: ⁊ sicut legit̄ Luc. vltimo. recessit ab eis ⁊ ferebat̄ ī celū. Si vero epl'scop⁹ missam sacerdotis audiuerit sacerdos ipso osculato altari: ⁊ depositis sacerdotalib⁹ vestibus mox accedit ad episcopū: ⁊ genu flectens corā illo osculat̄ eius manū. ī hoc figurans magnā fily obedientiā q̃ p̄ri obediūt ī ī carnatione. in passione. in ascensione: ⁊ in alys q̃ idē sacerdos in officio misse repzesentauit ⁊ ostēdens se illis fidem verā habere ⁊ ꝛsentire. Pontifex vero illi benedicat. q. v. hic est filius meus benedict⁹ ⁊c. Deinde statim dicūtur hymni illi: Benedicite ⁊ laudate: vel in totum vel in partez qr deo ꝓ omnibus beneficys gratias agere debem⁹ quem in eternum laudam⁹. Unde in cōcilio agatben. de cō. di. v. conuenit: ita legit̄. Post cōclusionē matutinarū vel vespertinarum missarum. i. que dicunt̄ mane vel circa nonam p⁹ hymnos. i. postq̃ sacerdos dixit. Benedicite ⁊ laudate capitula de psalmis dicant̄ scilicet Confiteant̄ tibi domine oia opa tua ⁊c. Et plebs collecta oratione ⁊ ōronis causa ad vesperuz ab episcopo dimittat̄ cū benedictōe. p hoc aūt q̃ dicit ad vesperam: innuit̄ qō loquit̄ dominus de missis quein quadragesima dicuntur post quas statim vespe de cantant̄: de con. di. i. solet. Et sic innuit q̃ ep̄s vel presbyter non debet tunc benedicere donec vespere sint cātate: qō tamē ī vsu nō est. Postremo licet p̄ter ꝓpositum notandum est q̃ benedictio mense dupliciter incboatur. primo qa maior incipiens dicit. Benedicite ⁊ ceteri respōdēt dominus: qr sicut debem⁹ domino p grax actōnes benedicere. ad quod maior dicendo benedicite hortat̄: sic ⁊ idigem⁹ benedici a domino sue gratie infusione quā illi optātes postulat responden do. dom⁹ supple nos benedicat sue gratie infusione. Scō mō maiore icipiēte. Benedicite ceteri similiter respōdēt benedidite ad ostēdendū q̃ ad dei benedictōez debem⁹ mutuo nos hortar

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Liber Quintus

Potest etiam dici q̃ in priori mõ reuerẽtia dei cõ
sideratur. Cũ.n.respondet dñs supplendũ ẽ bene-
dicat: quia nos digni nõ sum⁹ benedicere. In 2.
ho reuerẽtia superioris. Cũ.n.respondet: Bene
dicite: supplendũ ẽ vos pater: q̃ minor maiore
presente benedicere nõ debet. deinde maiore ꝗ
sum incheante ceteri coadiuuant ad dicendum
ad notandũ q̃ inferiores coadiutores sũt ꝓposi
tor in oneribus supportãdis. In nõnullis eccle-
sys pueri benedicũt mensas etiã prelator: ꝑ eo
q̃ lectoris officium ẽ benedicere panẽ. Cõueniẽ
tius tamen fit ꝑ platos. exemplo xpi q̃ in emaus
mensam corã duob⁹ discipulis benedixit. Post
oia in quibusdã ecclesys benedicit a sacerdote
panis ppto distribuendus. exemplo christi qui ĩ
deserto quinq̃ panes benedixit: ⁊ ex eis quinq̃
milia hominũ saciauit. de quo pane sub ti. de pa
cis osculu dictum. deinde sacerdos ⁊ aly ad pro
pria reuertunt. Sacerdos quidẽ ad ꝓpria redi-
ens ẽ christus qui legatione peracta in gloriã pa
tris ascendit. Et fideles etiam reuertũtur dũ de
carceris exilio liberati in glorie libertate eripiũt.

Liber quintus de diuinis officys tã noctis quam diurnis in genere incipit. Rubrica.

Egitur in Exodi xxv.c. in fine dñs dixisse ad moysen: Oia fac fm exẽplar q̃ tibi in mõte monstratus est quo circa nos cõformari oportet illi celesti hierusalem q̃ dominũ laudare iubet. ⁊ q̃ sic ait apostolus ad gala. iiij. desursum est ⁊ mater nr̃a est presertim in laudando deũ. Juxt illud: Super muros tuos hierusalem cõstituĩ custodes: q̃ tota die ⁊ nocte nõ cessabũt laudare nomẽ dñi. Et in apoc. iiij. c. habet q̃ aĩalia requiẽ nõ habebãt dicentia: Sanctus sanctus sanct⁹ ⁊c. verũtamẽ militans ecclesia imitare plene inquit triũphãtẽ quia sicut legit in libro sapientie. c. i. Corp⁹ quod corrũpit aggrauat animã. nequim⁹. n. iniquitate nostra ꝓpediente in singulis. xij. dici. horis iugit diuinis insistere laudib⁹: qm̃ necesse hz hõ aliq̃ necessarys corporis intendere. iuxta illud Scr̃. c. iij. In sudore vultus tui viscerĩs pane tuo. l. di. In capite: ⁊ ideo facim⁹ q̃ hõ possum⁹ certis diei naturalis horis deũ laudando. Unde esdras ꝓpheta ꝓpter israeliticũ de babilonica captiuitate reuersum docuit deũ laudare quat in nocte ⁊ quat in die: ut vnũquodq̃ q̃tuor elementorũ ex quibus hõ constat. per cõpetentes horas obsequio se offerat creatoris: viz de nocte in vespis. ĩ cõpletorio in nocturnis. in diluculo. s. in laudib⁹ matutinis De die ho in prima in tertia in sexta in nona horis. Uesptinũ igit officiũ q̃ hõ est cuiuscũq̃ officij inicium ad nocte pertinere probat: q̃ fm Jsidorum li. ethimologiarũ dr̃ a vespa stella q̃ surgit nocte oriente. Unde dauid inquit: Septies ĩ die laudem dixi tibi: ⁊ rursus media nocte surgebaz ad confidendũ tibi ⁊c. Quẽ ordinẽ concilũ agatheñ. ex. de cel. mis. c. i. approbat ⁊ sancta ecclesia seruat: qm̃ nocturnũ officiũ media nocte canitur. Relique ho septẽ canonice hore de die dicunt: videlicet laudes matutine q̃ olim in aurora dicebant: licet hodie cũ nocturnis coniungent. ꝑma. tertia. sexta. nona vespe. ⁊ cõpletoriũ: que septez hore vocant canonice quasi regulares. ex de peniten. ⁊ remis. q̃ in te: quia regularit a sanct⁹ patribus obseruate sunt. Nã canon grece regula dicitur latine. Disse aũt oblatio ꝓpter tanti sacramenti excellentiã quod in eo officit sup alias laudes ẽ. ⁊ est laus ꝑ se. nec sub numero cõprehendit aliax ꝓpter quod ⁊ in hoc opc tractatũ ꝑ se obtinet specialem quãuis nõnulli asseruerũt illã fore de officio tertie siue none: ꝑ eo q̃ his duab⁹ horis solet regularit celebrari. Sane nocturnum officiũ tps miserie quo gen⁹ hũanũ a dyabolo tenebat obsessus repñtat. diurnũ ho nostre redemptionis ⁊ liberationis ꝑ xpm solez iustitie facte temp⁹ significat: qui claritate sue diuinitat⁹ tenebras nostras illuminauit: ⁊ a seruitute dyaboli nos eduxit. Quia ergo tantum bonuz dono septiformis gratie spũs sancti adepti sum⁹. merito septies laudẽ deo cantam⁹. Secũdo q̃ dies naturalis repræsentat vniuscuiscq̃ etatẽ nõ quaz quilibet homo hz sed quã si nõ peccasset haberz Que naturalis dies septẽ hz varietates. pria est ĩfantia q̃ per matutinas laudes repñtat. secunda pueritia q̃ ꝑ primã. tertia adolescẽtia q̃ ꝑ tertiam quarta iuuẽt⁹: q̃ ꝑ sextã. quita senect⁹ q̃ ꝑ nonaz sexta seniũ: q̃ ꝑ vespas. septia ꝛcrepita etas siue finis vite nr̃e: q̃ ꝑ opletoriũ designat In his iõ singulis etatib⁹ creatorẽ nr̃m sup iudicia iustitie sue laudare debem⁹. De infantia btũs nicola⁹ nobis ondit in exẽplũ: q̃ ãrta ⁊ sexta feria ꝛtute abstinẽtie mr̃na vbera nõ suggebat nisi. sel in die. de alys quoq̃ etatib⁹ satis liquet. Tertio q̃ fm salomonẽ septies in die cadit iustus ꝑ negligẽtiã de pe. di. iiij. septies: iõ merito septies: ut ꝑ oĩois vigilantiã resurgẽ valeat: diuinũ dz subsidiũ inuocare. Mrto q̃ numer⁹ septenari⁹ vniuersitat⁹ ẽ. Cetex cũ. xij. hore dici attribuãt ĩ qb⁹ oib⁹ laudãdus eẽt dñs: ãre ĩ q̃tuor tm̃ diei horis ĩ ecclesia psallit. Rñdeo cũ ĩ singul⁹ horis ut ꝑmissũ ẽ diuis iugit insistere laudib⁹ nequeam⁹: quod in alys min⁹ fit. in ꝑma. in tertia. in sexta. in nona horis supplet. In eax nãq̃ qualibet dicunt tres psalmi: ⁊ sic in q̃tuor horis numer⁹ psalmorũ rñdet numero horarũ. Et qlibet psalm⁹ ꝛtinet vsũ octonarios octauã resurrectiõis significãtes. õ q̃ bus sub ti. de opletorio dicet. ꝑ octonari⁹ sigdẽ ĩ his hor⁹ psallim⁹ q̃ õ r̃surrectiõis glia exulta⁹